

การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา
ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์สาม

นางสาวชุลีพร ผมพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

RESEARCH AND DEVELOPMENT OF A TEACHING PRACTICUM PROGRAM FOR
ELEMENTARY EDUCATION PRE-SERVICE TEACHERS BASED ON
HYBRIDITY THEORY AND THIRD SPACE CONCEPT

Miss Chuleeporn Phompun

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction

Department of Curriculum and Instruction

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู
สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนว
ทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีซีมาที่สาม

โดย

นางสาวชุลีพร ผมพันธ์

สาขาวิชา

หลักสูตรและการสอน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองฉิว

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

Professor Kenneth M. Zeichner, Ph.D.

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิดา รักษ์พลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคนอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองฉิว)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(Professor Kenneth M. Zeichner, Ph.D.)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเผ่า)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมธ)

ชูลีพร ผมพันธ์ : การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอก
 ประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม. (RESEARCH AND
 DEVELOPMENT OF A TEACHING PRACTICUM PROGRAM FOR ELEMENTARY
 EDUCATION PRE-SERVICE TEACHERS BASED ON HYBRIDITY THEORY AND THIRD
 SPACE CONCEPT) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.สำลี ทองธิว, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม :
 Professor Kenneth M. Zeichner, Ph.D., 274 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตาม
 แนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม และเพื่อประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ตาม
 โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นิสิตปริญญาบัณฑิต วิชาเอกประถมศึกษา กลุ่มวิชาสังคม
 ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 5 จำนวน 10 คน การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การ
 วิจัยเอกสารและการวิจัยภาคสนาม (R1) ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง (Simulation Program)
 (D1) ระยะที่ 3 การศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลองไปใช้ (R2) และระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรม
 ประสบการณ์วิชาชีพครูฉบับสมบูรณ์ (D2) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิจัยภาคสนาม ใช้การสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง และ
 การประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต รวมทั้งมีการประเมินการพัฒนา
 ตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ประเมินโดยผู้วิจัย อาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง ผลการวิจัย พบว่า

1. โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิด
 ปริสึมาที่สาม มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ คือ การเชื่อมโยงความรู้และทฤษฎีการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเข้ากับการ
 ปฏิบัติการสอนจากโรงเรียน ภายใต้ความร่วมมือระหว่างอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง เน้นให้นิสิตแสดงความสามารถด้าน
 วิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตที่สร้างขึ้นในบริบทปริสึมาที่สาม 2) วัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนานิสิตให้มีการพัฒนาตนเองด้าน
 วิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการ
 ปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการ
 ปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน 3) โครงสร้าง
 ประสบการณ์และเวลา รวม 1 ภาคการศึกษา และ 24 ชั่วโมง 4) การดำเนินการเรียนรู้ เน้นการดำเนินการเรียนรู้ผ่านเทคนิคสนทนา
 สนทนา (Dialogue) และการสร้างความรู้ผ่านกระบวนการเรียน (Learning study process) ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน 5) สื่อและ
 แหล่งเรียนรู้ คือ ใบบงาน ใบบความรู้ อาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง และ 6) การวัดและประเมินผล ประเมินจากแบบสัมภาษณ์แบบ
 มีโครงสร้าง แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต และแบบประเมินการ
 พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

2. หลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตอยู่ในระดับดีมาก ทั้ง 3 ด้าน
 คือ ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้
 นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริม
 พัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน

3. หลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้าน สูงกว่าก่อนการ
 เข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาควิชา.....หลักสูตรและการสอน.....ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....หลักสูตรและการสอน.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา.....2555.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

5284216727 : MAJOR CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEYWORDS : A TEACHING PRACTICUM PROGRAM / ELEMENTARY EDUCATION PRE-SERVICE TEACHERS / HYBRIDITY THEORY / THIRD SPACE CONCEPT

CHULEEPORN PHOMPUN : RESEARCH AND DEVELOPMENT OF A TEACHING PRACTICUM PROGRAM FOR ELEMENTARY EDUCATION PRE-SERVICE TEACHERS BASED ON HYBRIDITY THEORY AND THIRD SPACE CONCEPT. ADVISOR : ASSOC. PROF. SUMLEE THONGTHEW, Ph.D., CO-ADVISOR : PROF. KENNETH M. ZEICHNER, Ph.D., 274 pp.

The research aims to develop a teaching practicum program for elementary education pre-service teachers based on hybridity theory and third space concept as well as to evaluate the effectiveness of the developed program through a study of student teachers' distinctive characteristics. The sample group was 10 fifth-year student teachers majoring in elementary education in Chulalongkorn University. There research involved 4 stages: 1) the study of documentary and field research (R1); 2) the development of a simulation program for teaching practicum (D1); 3) the program trial (R2); and 4) the development of a complete teaching practicum program (D2). Data was collected through field research, structured interview questions, the evaluation of student teacher' s style in creating distinctive characteristics, the evaluation of student teacher' s ability in creating own distinctive characteristics, and evaluated by the researcher, professors, and cooperating teachers. The results were as follows:

1.A teaching practicum program for elementary education pre-service teachers based on hybridity theory and third space concept was consisted of 6 components: 1) the program principle was student teachers' distinctive characteristics are gained from a cooperation between professors and cooperating teachers in the third space situation; 2) aims were the development of student teachers' distinctive characteristics in three aspects: the creation of content to be delivered, the construction of innovation, and the methods for students' learning enhancement; 3) program schedules were one semester and 24 hours in total; 4) methods were emphasized on dialogue, and learning study process; 5) materials and learning resources were work sheets, reading sheets, professors, and cooperating teachers; and 6) assessment and evaluation were evaluated from structured interview form, student teacher' s style in creating distinctive characteristics evaluation form, and student teacher' s ability in creating own distinctive characteristics evaluation form.

2.After the program, student teachers created their distinctive characteristics at the level of "excellence" in three aspects: 1) the creation of content to be delivered; 2) the construction of innovation; and 3) the methods for students' learning enhancement.

3.The post-test arithmetic mean scores of student teachers' distinctive characteristics were higher than the pre-test at the .05 level of significance.

Department : Curriculum and Instruction..... Student's Signature.....

Field of Study : Curriculum and Instruction..... Advisor's Signature.....

Academic Year : 2012..... Co-advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์เล่มนี้เกิดจากความเมตตาและความกรุณาอย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สำลี ทองธิว อาจารย์ที่ปรึกษาที่เปรียบเสมือนแม่คนที่สองของผู้วิจัย ผู้ให้แนวความคิด คำปรึกษา และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างเมตตากรุณาและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ตลอดจนให้โอกาสผู้วิจัยได้พัฒนากระบวนการคิด กระบวนการทำงาน รวมทั้งประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับนานาชาติอย่างกว้างขวาง และยังเป็นต้นแบบของการเป็นนักวิจัยและนักวิชาการที่มีแนวคิดและมุมมองที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมอย่างแท้จริง และ Professor Kenneth M. Zeichner, Ph.D. อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยด้วยดีเสมอมา รวมทั้งดูแล สนับสนุน และผลักดันให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงด้วยความเคารพมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการบริหารหลักสูตร สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนทุกท่านที่ร่วมพิจารณาโครงร่างวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคนอง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมธ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา และอาจารย์ ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าต่อการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ รองศาสตราจารย์ สุพร ชัยเดชสุริยะ รองศาสตราจารย์ สุปราณี จิราณรงค์ รองศาสตราจารย์ ลินจง อินทร์มพรรย์ รองศาสตราจารย์ อมรา รอดดารา รองศาสตราจารย์ ทศนีย์ ผลเนื่องมา พันเอกหญิง ดร.นวลทิพย์ อรุณศรี ดร.พรศรี ฉิมแก้ว และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปนิตา ศิริกุลวิเศษ ที่ได้กรุณาสละเวลาในการตรวจพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยและเอกสารที่ใช้ในการวิจัยจนมีความสมบูรณ์ ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีคุณค่าทางวิชาการมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ทศนีย์ ผลเนื่องมา รองศาสตราจารย์ กิติพงษ์ เทียนตระกูล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กัญญา คงดานนท์ อาจารย์นิเทศศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เข้าร่วมการดำเนินงานวิจัยและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนอนุทิพย์ และผู้อำนวยการโรงเรียนพญาไท รวมทั้งคณะครูพี่เลี้ยงโรงเรียนอนุทิพย์ และโรงเรียนพญาไท ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณนิสิตปริญญาบัณฑิต ชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2555 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ พร้อมทั้งให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

เนื่องจากทุนสนับสนุนและการศึกษาและการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ได้มาจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงขอกราบขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ทั้งที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยวอชิงตัน ซีแอตเติล ที่ให้คำปรึกษาที่ดี เป็นกำลังใจ ถามไถ่ความคืบหน้า ตลอดจนคอยช่วยเหลืออย่างเป็นกัลยาณมิตร

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะคุณศตวรรษ สุขเลิศพร ผู้เป็นคู่ชีวิต ที่เป็นกำลังใจ ช่วยเหลือ และสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้ศึกษาจนประสบความสำเร็จ และที่สำคัญยิ่งคุณพ่อ และคุณแม่ ผู้มีพระคุณสูงสุดในชีวิต ผู้เป็นครอบครัวของผู้วิจัยที่ปลูกฝังความรู้ความดีงามแก่ผู้วิจัย อีกทั้งได้ส่งเสริมและเป็นกำลังใจให้ตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จและมีความภาคภูมิใจในวันนี้ ตลอดจนขอขอบคุณทุกท่านที่ได้กล่าวนามในที่นี้ คุณค่าอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาคุณบิดามารดาและครูอาจารย์ ด้วยความรักและเคารพยิ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ตอนที่ 1 แนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์สาม.....	11
ตอนที่ 2 มาตรฐานวิชาชีพครู.....	28
ตอนที่ 3 สมรรถนะครู.....	37
ตอนที่ 4 การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต.....	55
ตอนที่ 5 บทบาทของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์.....	58
ตอนที่ 6 แนวคิดกระบวนการจัดการความรู้.....	65
ตอนที่ 7 แนวคิดในการพัฒนาโปรแกรม.....	76
ตอนที่ 8 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับ ปรับปรุง 5 ปี).....	84
ตอนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	91

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	101
ระยะที่ 1 การวิจัยเอกสารและการวิจัยภาคสนาม (R1).....	103
ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง (Simulation Program) (D1).....	105
ระยะที่ 3 การศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง (Simulation Program) ไปใช้ (R2).....	114
ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูฉบับสมบูรณ์ (D2).....	120
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	121
ตอนที่ 1 ผลการประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเอง ด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต.....	122
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต.....	125
ตอนที่ 3 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน.....	135
ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมิน การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม.....	161
ตอนที่ 5 ผลการศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูไปใช้.....	163
ตอนที่ 6 การนำผลที่ได้จากการวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมประสบการณ์ วิชาชีพครูฉบับสมบูรณ์.....	166
บทที่ 5 การพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และ หลักการ.....	175
วัตถุประสงค์.....	175
โครงสร้างประสบการณ์และเวลา.....	175
การดำเนินการเรียนรู้.....	177
สื่อและแหล่งการเรียนรู้.....	177
การวัดและประเมินผล.....	177

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	178
สรุปผลการวิจัย.....	181
อภิปรายผลการวิจัย.....	186
ข้อเสนอแนะ.....	190
รายการอ้างอิง.....	193
ภาคผนวก.....	202
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	203
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	206
ภาคผนวก ค เอกสารประกอบโปรแกรม.....	224
ภาคผนวก ง ภาพถ่ายการดำเนินการวิจัย.....	270
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	274

สารบัญญัตินำ

ตารางที่		หน้า
1	ความแตกต่างของรูปแบบการฝึกหัดครู The Oxford Internship Model, Teacher Residency Model และ Clinically Based Model.....	26
2	สาระความรู้และสมรรถนะของครู.....	29
3	สาระการฝึกทักษะและสมรรถนะของครู.....	32
4	จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร.....	88
5	เกณฑ์การประเมินการพัฒนาด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต.....	111
6	ระดับความสามารถในการปฏิบัติการสอนตามน้ำหนักการให้คะแนนและ แปลความหมายของคะแนน.....	111
7	ค่าเฉลี่ยคุณภาพของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู.....	114
8	การดำเนินการศึกษานำแผนการจัดการเรียนรู้ ไปปฏิบัติการสอน ในช่วงเปิดภาคเรียน.....	118
9	ผลการประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาด้านวิชาชีพครูที่เป็น อัตลักษณ์ของนิสิต จากการศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 1-4.....	122
10	ผลการวิเคราะห์วิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต.....	124
11	ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ก.....	125
12	ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ข.....	126
13	ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ค.....	127
14	ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ง.....	128
15	ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต จ.....	129
16	ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ฉ.....	130
17	ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ช.....	131
18	ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ซ.....	132
19	ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ฌ.....	133
20	ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ฉ.....	134
21	ผลการประเมินการพัฒนาด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ก.....	136
22	ผลการประเมินการพัฒนาด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ข.....	138

ตารางที่	หน้า
23	ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ค..... 140
24	ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ข..... 142
25	ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ง..... 144
26	ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต จ..... 146
27	ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ฉ..... 148
28	ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ช..... 150
29	ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ซ..... 152
30	ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ฌ..... 154
31	ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน..... 156
32	การเปรียบเทียบการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของ นิสิต 3 ด้านก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม..... 158
33	ผลการวิเคราะห์วิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น อัตลักษณ์ของนิสิต ในภาคการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทปริสึมาที่สาม..... 160
34	คะแนนการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม..... 161
35	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินพัฒนา ตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ก่อนและหลังการ เข้าร่วมโปรแกรม..... 162
36	การปรับโครงสร้างเวลาในโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู..... 166
37	โครงสร้างประสบการณ์และเวลาในภาคการเตรียมการในบริบทปริสึมาที่สาม ก่อนเปิดภาคเรียน..... 176

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดปริสี่มาที่สาม.....	16
2	ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดปริสี่มาที่สามที่นำมาใช้ในโปรแกรมประสบการณ์ วิชาชีพอครู.....	17
3	ความเหมือนและความแตกต่างกันของรูปแบบการฝึกหัดครูทั้งสามรูปแบบ.....	25
4	สมรรถนะครูด้านความรู้ของ Darling-Hammond and Bransford.....	50
5	พีระมิตแสดงลำดับชั้นของความรู้.....	65
6	ลักษณะการเรียนรู้ Knowledge Spiral.....	67
7	กระบวนการจัดการความรู้ตามแนวสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.....	70
8	ความสัมพันธ์ของรายวิชาปฏิบัติการวิชาชีพอครูกับหมวดวิชาเฉพาะ วิชาครู.....	90
9	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	100
10	ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะของการวิจัยและพัฒนาโปรแกรม ประสบการณ์วิชาชีพอครู.....	102
11	กรอบแนวคิดในการสร้างโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพอครู.....	107
12	โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพอครูจำลอง.....	108
13	สรุปเครื่องมือและเอกสารที่ใช้ในการวิจัย.....	116

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ.2548 ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่คุรุสภาใช้สำหรับควบคุมคุณภาพของผู้มีความประสงค์จะประกอบวิชาชีพครู ได้กำหนดให้ผู้ที่จะได้ไปรับรองวิชาชีพครูต้องมีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานวิชาชีพครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ คุณสมบัติตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน และตามมาตรฐานการปฏิบัติตน ทั้งนี้สถาบันการครุศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศจะต้องนำมาตราฐานวิชาชีพครูทั้งหมดไปใช้ในการออกแบบ สร้างหลักสูตรและ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพทั้งสามด้านตั้งแต่ พ.ศ.2548 เป็นต้นไป นอกเหนือไปจากกรอบมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาอีกด้วย

ตั้งแต่พุทธศักราช 2546 เป็นต้นมา พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ กำหนดข้อบังคับว่าด้วยการออกใบประกอบวิชาชีพครูไว้ว่า ผู้ที่ยื่นขอใบประกอบวิชาชีพครูจะต้อง แสดงหลักฐานยืนยันการผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ซึ่งส่งผลให้หลักสูตรในสถาบันการครุศึกษา ต้องปรับโครงสร้างหลักสูตรจากหลักสูตร 4 ปีไปเป็นหลักสูตร 5 ปี ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาวิชาชีพครู ได้มีเวลาสำหรับการเรียนรู้สาระและสมรรถนะเพิ่มให้ครบทั้ง 9 หมวดตามเงื่อนไขนี้ โดยเฉพาะ ต้องผ่านการปฏิบัติการสอนต่อจากการฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูตามปกติอีกหนึ่งภาคการศึกษา

จากรายงานการวิจัยติดตามกระบวนการจัดการปฏิบัติการสอนของสถาบันการครุศึกษา ทั้งระดับปริญญาบัณฑิตและระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (ป.บัณฑิต) ของคณะอนุกรรมการ ประเมินมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการผลิตเพื่อการรับรองปริญญาบัตรทางการศึกษา ทั้งที่เป็นสถาบันครุศึกษาเอกชนและของรัฐ จำนวน 120 แห่งระหว่าง พ.ศ. 2552-2554 พบว่า กระบวนการจัดการปฏิบัติการสอนของสถาบันผลิตครูหลายแห่งไม่ได้มีลักษณะตรงตาม หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขของคณะกรรมการคุรุสภาดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุปคือ กระบวนการจัดการปฏิบัติการสอนที่พบยังคงมีลักษณะแบบเดียวกับการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ ฝึกสอน และฝึกทำงานครูตามแบบที่สังเกตเห็น และภายใต้การกำกับของครูพี่เลี้ยง ไม่ได้มีลักษณะตรง ตามเงื่อนไขของการปฏิบัติการสอน ที่เน้นให้นักศึกษาครูต้องศึกษา และค้นพบกระบวนการ

ทำงานครูที่มีคุณภาพด้วยการปฏิบัติการสอนด้วยตนเอง ภายใต้เงื่อนไขการปรึกษาและสื่อสารกับครูพี่เลี้ยง (ลำลี ทองธิว, 2554)

และจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อศึกษาสภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพบว่า นิสิตมีความสามารถในการปฏิบัติการสอน แต่ไม่เห็นการเชื่อมต่อกับภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ทั้งที่ได้เรียนรู้ภาคทฤษฎีจากมหาวิทยาลัย และภาคปฏิบัติจากโรงเรียน ที่พบยังคงปฏิบัติการสอนในลักษณะขาดการเชื่อมโยงภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติ นิสิตปฏิบัติการสอนโดยลอกเลียนแบบการสอนมาจากอาจารย์ฝ่ายคณะหรือครูพี่เลี้ยง หรือปฏิบัติการสอนตามการกำกับของอาจารย์ฝ่ายคณะหรือครูพี่เลี้ยง ทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีดีมาที่สามเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการเชื่อมต่อกันของทั้งสองภาคส่วนเข้าด้วยกัน

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต เป็นความสามารถด้านวิชาชีพครูของนิสิตที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากอัตลักษณ์เป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวตนในการปฏิบัติการสอนที่สอดคล้องกับบริบทการจัดการเรียนรู้ และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของสาขาวิชาประถมศึกษา และของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และที่สำคัญสอดคล้องกับมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่กำหนดไว้ในข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2548

ในการปฏิบัติการสอนจริงในห้องเรียน การจัดการเรียนรู้มีอยู่มากมายหลายวิธี แต่ละวิธีก็จะมีข้อเด่นและข้อด้อย เราไม่สามารถกล่าวได้ว่า วิธีใดเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด เพราะการเรียนการสอนต้องขึ้นกับองค์ประกอบหลายประการ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของนิสิตที่จะต้องจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของสภาพบริบทที่เป็นอยู่ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อหาและเวลาที่กำหนดให้ รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนได้ โดยที่ผู้เรียนนั้นมีความแตกต่างกัน หากจะปฏิบัติการสอนตามภาคทฤษฎีที่ได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะที่มหาวิทยาลัย หรือปฏิบัติการสอนตามภาคปฏิบัติที่ได้รับจากครูพี่เลี้ยงที่โรงเรียนอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นไม่เพียงพอ นิสิตจะต้องสามารถพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์จากการสร้างขึ้นในบริบทปรีดีมาที่สาม จากการวิเคราะห์ความรู้ภาคทฤษฎีผสมผสานกับภาคปฏิบัติที่นิสิตได้รับจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะ และประมวลความรู้และทักษะจากสองภาคส่วนนี้เป็นฐานของการสร้างอัตลักษณ์ด้านวิชาชีพครูของตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน 2) ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และ 3) ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน

ลำลี ทองธิว (2554) ได้นำเสนอแนวทางการจัดการปฏิบัติการสอนที่มีลักษณะตรงตามเงื่อนไข หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในมาตรฐานวิชาชีพครู ไว้ดังนี้ ก. นักศึกษาครูจะต้องผ่านการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ เพื่อเรียนรู้งานครูจากต้นแบบในฐานะเป็นประสบการณ์เบื้องต้นสำหรับการเป็นครูวิชาชีพ ข. นักศึกษาครูจะต้องนำประสบการณ์ที่ได้จากครูต้นแบบ (ครูพี่เลี้ยง) และความรู้จากภาคทฤษฎีที่เรียนรู้ไปจากสถาบันผลิตครูไปวิเคราะห์ เพื่อสร้างวิธีการสอน บทบาทครู ฯลฯ ที่เหมาะสมกับตนเอง เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ค. นักศึกษาจะต้องปฏิบัติงานในสถานศึกษาในลักษณะการทำงานเป็นทีม ซึ่งประกอบด้วยตัวนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง เพื่อร่วมกันทำงานพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาด้านวิชาชีพครู และพัฒนาการของนักเรียน รวมถึงการแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยปฏิบัติการสอนวิชาเอกในห้องเรียนเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 210 ชั่วโมง ง. นักศึกษาจะต้องแสดงผลพัฒนาการการเรียนรู้ของตนเอง และพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียนหลังการปฏิบัติการสอน ทั้งนี้ให้ประเมินพัฒนาการทั้งหมดกับมาตรฐานบัณฑิตที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการรับรองปริญญาของคุรุสภาและกับมาตรฐานบัณฑิตของสถาบันผลิตครูนั้น

จากการวิเคราะห์แนวทางการจัดการปฏิบัติการสอนที่นำเสนอโดย ลำลี ทองธิว (2554) ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญสองประเด็นที่ผู้เสนอเน้น ประการแรกคือการให้ความสำคัญกับความสามาถของนิสิตในการเชื่อมต่อระหว่างภาคความรู้หรือภาคทฤษฎีกับภาคฝึกปฏิบัติสำหรับการประยุกต์ใช้ศาสตร์ด้านหลักสูตรและการสอนที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์หรือเพื่อการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ทางวิชาชีพครู ประการที่สองคือการให้ความสำคัญกับโอกาสในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ภายใต้สภาวะการณ์สามประสานระหว่างนิสิต ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์ฝ่ายคณะทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนแบบองค์รวม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารจำนวนมากเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการครูศึกษา ผู้วิจัยยังพบว่า ประเด็นการเชื่อมต่อระหว่างภาคความรู้หรือภาคทฤษฎีศาสตร์ด้านหลักสูตร การสอนและวิชาเอกกับภาคปฏิบัตินี้ได้รับความสนใจจากนักการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ มีวรรณคดีและงานวิจัยด้านศึกษาศาสตร์ที่กล่าวถึงหลักการ วิธีการ และแนวทางไว้มากมาย (Bullough et al., 1997; Bullough et al., 1999; Zeichner, 2007; Darling-Hammond, 2009; Turney et al., 1985; Berliner, 1985; Grossman, 2005; Metcalf & Kahlich, 1996)

Zeichner (2010) ทำการศึกษาและทดลองแนวการจัดการประสบการณ์วิชาชีพครูให้กับนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน และได้ใช้แนวทางนี้เป็นต้นแบบในการผลิตครูให้กับสถาบัน

การครุศึกษาทั้งในมลรัฐวิสคอนซิน และรัฐวอชิงตัน (2010) สำหรับ Zeichner หลักสูตรการผลิตครู จะต้องประกอบด้วยความรู้ทางวิชาการ (ภาคทฤษฎี) และทักษะประสบการณ์ทางวิชาชีพ (ภาคปฏิบัติ) ซึ่งความรู้และประสบการณ์เหล่านี้เป็นกลุ่มความรู้และประสบการณ์ที่นักศึกษาครูได้รับจากสถาบันการครุศึกษา นอกจากนี้ยังต้องประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับภาระงานสอน และความรับผิดชอบอื่นๆ ของความเป็นครู ที่เกิดขึ้นและมีอยู่ในบริบทสังคมของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งความรู้ในกลุ่มหลังเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติการสอนในบริบทเฉพาะของสถานศึกษาหนึ่งๆ ดังนั้นการการปฏิบัติการสอนที่เป็นหัวใจของการผลิตครูจะต้องเน้นให้นักศึกษาครูสามารถเชื่อมต่อกับความรู้ ไม่เฉพาะเรื่องทฤษฎีวิชาการกับทักษะประสบการณ์ทางวิชาชีพเท่านั้น หากแต่ต้องเรียนรู้จักการเชื่อมต่อกันระหว่างความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติฝ่ายหนึ่งกับความรู้และประสบการณ์ที่นักศึกษาครูได้รับจากสถานศึกษาด้วย Zeichner อธิบายว่าความสามารถในการเชื่อมต่องานเหล่านี้เข้าด้วยกันนี้เองที่ช่วยให้นักศึกษาครูเข้าใจถึงความเป็นครูมืออาชีพได้

ทฤษฎีที่ Zeichner ใช้เป็นฐานในการศึกษาและสร้างแนวการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู คือทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity Theory) (Bhabha, 1994) ที่เน้นการเปิดโอกาสให้โรงเรียนและสถาบันผลิตครู กล่าวคือให้ครูประจำการได้นำความรู้ภาคปฏิบัติ และให้อาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำความรู้ภาคทฤษฎี เข้ามาร่วมกันหรือเชื่อมต่องานเข้าด้วยกันให้เป็นส่วนสำคัญในการสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครู นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างปริทัศน์ที่สาม (Third Space) (Gutierrez, 2008; Cochran-Smith and Lytle, 1999) เป็นปริทัศน์หรือสถานที่ส่วนที่เปิดโอกาสให้ครูประจำการหรือฝ่ายผู้ปฏิบัติ กับฝ่ายที่มีความรู้ภาคทฤษฎีทั้งหลาย และนักศึกษา ได้ทำงานร่วมกันในลักษณะที่แต่ละฝ่ายมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ซึ่งนอกจากสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ ให้กับนักศึกษาครู แล้วยังทำให้ทุกฝ่ายมีโอกาสเรียนรู้จากกันและกัน และอธิบายประกอบว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงและความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับวิชาชีพครูที่ขยายตัวเพิ่มเติมจากความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจะสามารถเกิดขึ้นได้ที่ปริทัศน์ที่สามนี้เท่านั้น

จากความเป็นมาและปัญหาการจัดการปฏิบัติการสอนที่ใช้กันอยู่ในสถาบันการครุศึกษาที่ทำให้บัณฑิตครูไม่สามารถบรรลุถึงคุณสมบัติตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่กำหนดไว้ในข้อบังคับคุรุสภา และไม่สามารถบรรลุถึงคุณสมบัติของความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูระดับสากลได้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนิสิตวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม ทั้งนี้ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษา วิเคราะห์หลักการ กระบวนการ จุดอ่อนและจุดแข็งของแนวการจัด

ประสบการณ์วิชาชีพ ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสี่มาที่สามที่สร้างขึ้น และนำมาพัฒนาเป็นแนวการจัดประสบการณ์วิชาชีพที่สอดคล้องกับบริบทการจัดการเรียนรู้ และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของสาขาวิชาประถมศึกษา และของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และที่สำคัญคือให้สนองตอบมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่กำหนดไว้ในข้อบังคับคุรุสภา และสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูระดับสากล ทั้งนี้เพื่อค้นคว้าและทดลองกระบวนการจัดประสบการณ์วิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ ที่ทำให้นิสิตวิชาเอกประถมศึกษา มีคุณลักษณะของความเป็นครูมืออาชีพในระดับสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

1. โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสี่มาที่สาม มีลักษณะอย่างไร
2. การนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสี่มาที่สามไปใช้ จะส่งผลให้นิสิตวิชาเอกประถมศึกษาสร้างปริสี่มาที่สามที่เป็นอัตลักษณ์ของตนได้หรือไม่ และอัตลักษณ์ที่ได้มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสี่มาที่สาม
2. เพื่อประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ตามโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสี่มาที่สามที่นำมาใช้ทางการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสี่มาที่สาม ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน (Soja, 1996; Cochran-Smith and Lytle, 1999; King, 2002; Moje et al., 2004; Gutierrez, 2008; Gannon, 2010; Zeichner, 2010)

King (2002) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสำเร็จในการฝึกหัดครูและการพัฒนาวิชาชีพออนไลน์ โดยผลการศึกษานี้ได้นำเสนอการวิจัยกรณีศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ต่างๆ ของอาจารย์และ ผู้เรียนจากการฝึกหัดครูในชั้นเรียนรูปแบบทวิบริทัศน์ที่ผสมผสานระหว่างออนไลน์และการเรียนใน ชั้นเรียน พบว่า การเรียนการสอนรูปแบบทวิบริทัศน์นั้นมีเนื้อหาที่เข้มข้น ยืดหยุ่น และปรับให้เข้า กับนักเรียนแต่ละคนมากกว่า เพิ่มคุณภาพ และเป็นแนวทางที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการฝึกหัด ครูและการพัฒนาวิชาชีพ อีกทั้งครูผู้สอนยังมีความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้เทคโนโลยียังเป็นกุญแจ สำคัญที่ช่วยในการเข้าถึงความรู้และเนื้อหาต่างๆ และก่อให้เกิดชุมชนออนไลน์ของนักเรียนและ ช่วยในการพัฒนาทักษะต่างๆ ในระยะยาวอีกด้วย

Gannon (2010) ได้ศึกษาการนำการเรียนรู้อัตโนมัติด้วยการรับใช้สังคมมาใช้เป็นช่องว่างที่สามใน โปรแกรมการฝึกหัดครูก่อนประจำการ โดยได้ศึกษาโปรแกรม Professional Experience 3 ซึ่งเป็น การเรียนรู้จากการรับใช้สังคมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เมืองซิดนีย์ การนำ การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาใช้นับได้ว่าเป็นการนำทฤษฎีช่องว่างที่สามมาใช้กับการศึกษาของครู โปรแกรม PE3 เป็นโปรแกรมที่ให้นักศึกษาครูออกไปสอนเด็กนอกสถานที่ รวมถึงสอนเด็กผู้ลี้ภัย ด้วย ผลการวิจัยพบว่า PE3 เป็นส่วนที่ช่วยให้ครูผู้ฝึกสอนได้รับฟังและเข้าใจถึงความต้องการและ ความสนใจของเด็กนักเรียน ได้เข้าใจถึงที่ของเด็กนักเรียนในโลกใบนี้ และได้พัฒนาศาสตร์ ต่างๆ ที่จะช่วยให้เด็กนักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้ ทั้งนี้งานวิจัยนี้ยังแนะนำอีกว่าเราควรจะมีการ เรียนการสอนว่าเป็นลำดับของการพัฒนาความสัมพันธ์ อารมณ์ และตัวตนของครูและนักเรียนใน ช่องว่างหนึ่ง แทนที่จะมองการเรียนการสอนว่าเป็นการให้ความรู้

Zeichner (2010) ได้ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีการศึกษาและการปฏิบัติการ สอนในการฝึกหัดครูโดยใช้มหาวิทยาลัยเป็นฐาน โดยได้ศึกษางานวิจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ สหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับทฤษฎีทวิบริทัศน์ที่เชื่อมโยงทฤษฎีการศึกษาและการปฏิบัติการสอนให้ มากยิ่งขึ้น ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการศึกษาครูในระบบมหาวิทยาลัยแบบเก่าที่มองว่าความรู้ทางวิชาการ นั้นเป็นส่วนหลักที่สำคัญของการสอนนั้น จะต้องเปลี่ยนมาเป็นระบบการศึกษาแบบผสมผสาน ระหว่างความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางวิชาชีพ ความรู้ที่มีอยู่ในสังคม เพื่อที่จะเตรียมตัวให้ นักศึกษาครูที่กำลังปฏิบัติการสอน (ครูผู้ฝึกสอน) นั้นประสบความสำเร็จในการสอนมากยิ่งขึ้นใน แบบที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง และพบว่า การพัฒนาโปรแกรมการฝึกหัดครูที่จะมาเชื่อมช่องว่าง ระหว่างทฤษฎีการศึกษา การปฏิบัติการสอนในโรงเรียน และชุมชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน สถาบันผลิตครู ที่จะต้องนำทั้งความรู้และความเชี่ยวชาญทั้งในโรงเรียนและในชุมชน เข้ามา ผสมผสานกับความรู้ทางวิชาการในมหาวิทยาลัย หรือที่เรียกว่าช่องว่างแบบผสมผสาน (hybrid

space) ในขณะที่แนวคิดนี้ไม่ได้แก้ปัญหาคงคุณภาพที่ไม่ค่อยดีของการผลิตครูในมหาวิทยาลัยโดยตรง แต่สามารถช่วยให้ครูในสถานศึกษาสามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต หลังการเข้าร่วมโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์สามในบริบทนิสิตวิชาชีพครู สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนิสิตปริญญาบัณฑิต วิชาเอกประถมศึกษา กลุ่มวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 5

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 ตัวแปรต้น คือ โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิทัศน์และแนวคิดปริทัศน์สาม

2.2 ตัวแปรตามคือ การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ตามโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู ตามแนวทฤษฎีทวิทัศน์และแนวคิดปริทัศน์สาม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ดังนี้

- มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน

- มีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2.2 ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ดังนี้

- มีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์ที่หลากหลาย หรือสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ หรือด้านสื่อการเรียนรู้)

- มีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

2.2.3 ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน ดังนี้

- มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
- มีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ทั้งนี้ระดับการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ในแต่ละด้าน แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 4 หมายถึง นิสิตสามารถพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตในระดับดีมาก
- 3 หมายถึง นิสิตสามารถพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตในระดับดี
- 2 หมายถึง นิสิตสามารถพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตในระดับปานกลาง
- 1 หมายถึง นิสิตสามารถพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตในระดับที่ควรปรับปรุง
- 0 หมายถึง นิสิตไม่สามารถพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตได้

3.การวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ผู้วิจัยกำหนดการวิจัยโดยใช้กับนิสิตปริญญาบัณฑิต วิชาเอกประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ในรายวิชา 2716483 ปฏิบัติการวิชาชีพครู รวมทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง เป็นกลุ่มที่ใช้ศึกษา เนื่องจากรายวิชาปฏิบัติการวิชาชีพครู นิสิตจะต้องไปปฏิบัติการสอนในโรงเรียนต่างๆ กันในบริบทสังคมที่แท้จริง ที่ไม่ใช่โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ จะทำให้นิสิตได้รับความรู้เกี่ยวกับบริบทของโรงเรียนจากสถานการณ์ที่ทำให้ได้ปฏิบัติการสอนจริง ซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม หมายถึง แนวการดำเนินการที่อิงอยู่บนฐานความคิดที่เอื้อให้ทั้งสองสิ่งที่มีความแตกต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับหนึ่ง มาผสมผสานรวมกัน เพื่อสร้างเป็นสิ่งใหม่ขึ้นมา เรียกส่วนที่ผสมผสานที่เกิดขึ้นมาใหม่ว่า ช่องว่างที่สาม หรือปริสึมาที่สาม ในที่นี้เป็นกรผสมผสานความรู้ภาคทฤษฎีด้านศาสตร์หลักสูตรและการสอน เข้ากับประสบการณ์การปฏิบัติการสอนของครูประจำการในบริบทโรงเรียนมาเป็นความรู้และประสบการณ์ที่เป็นการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู ตามแนวทฤษฎีวิปริทัศน์และแนวคิดปรีสมาที่สาม หมายถึง แนวทางในการดำเนินงานประสบการณ์วิชาชีพครูในรายวิชา 2716483 ปฏิบัติการวิชาชีพครู ที่เชื่อมโยงความรู้ภาคทฤษฎีด้านศาสตร์หลักสูตรและการสอน เข้ากับประสบการณ์การปฏิบัติการสอนของครูประจำการในบริบทโรงเรียน โดยเน้นให้ครูประจำการได้นำความรู้ภาคปฏิบัติ และให้อาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำความรู้ภาคทฤษฎี เข้ามาร่วมกันเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับนิสิตครู ทั้งนี้ให้การสร้างเสริมความรู้อยู่ในลักษณะของการขยายความรู้ใหม่ๆ สร้างสรรค์แนวปฏิบัติการสอนใหม่ๆ เป็นการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตที่เกิดขึ้นในบริบทปรีสมาที่สาม ทั้งนี้องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างประสบการณ์และเวลา 4) การดำเนินการเรียนรู้ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต หมายถึง ความสามารถด้านวิชาชีพครูของนิสิตที่สร้างขึ้นในบริบทปรีสมาที่สาม โดยการวิเคราะห์ความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่นิสิตได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง และประมวลความรู้และทักษะจากสองภาคส่วนนี้ไปใช้ในการปฏิบัติการสอน ซึ่งการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ประกอบด้วยความสามารถด้านวิชาชีพครู 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน 2) ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และ 3) ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน

ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน หมายถึง การที่นิสิตปฏิบัติการสอน โดยมีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน และ/หรือ มีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน หมายถึง การที่นิสิตปฏิบัติการสอน โดยมีการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์ที่หลากหลาย หรือสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ หรือด้านสื่อการเรียนรู้) และ/หรือ มีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน หมายถึง การที่นิสิตปฏิบัติการสอน โดยมีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และ/หรือ มีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

นิสิตปริญญาบัณฑิต วิชาเอกประถมศึกษา หมายถึง นิสิตปริญญาตรี วิชาเอกประถมศึกษา กลุ่มวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2555

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้แนวทางในการพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีสีมาที่สาม
2. ได้แนวทางในการส่งเสริมนิสิตให้มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต
3. ได้แนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือระหว่างครูพี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์ คณะในการส่งเสริมพัฒนาการด้านวิชาชีพของนิสิต
4. สถาบันการครุศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และผู้ที่สนใจในด้านการพัฒนาครู สามารถนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีสีมาที่สาม ที่พัฒนาขึ้นไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครู ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจจะนำโปรแกรมนี้ไปใช้ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาระสำคัญของเนื้อหาในบทนี้เป็นการนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพอครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 9 ตอน ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของสาระในแต่ละตอนต่อไป สาระทั้ง 9 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม (Hybridity Theory and Third Space Concept)

ตอนที่ 2 มาตรฐานวิชาชีพอครู

ตอนที่ 3 สมรรถนะครู

ตอนที่ 4 การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพอครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

ตอนที่ 5 บทบาทครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์

ตอนที่ 6 แนวคิดกระบวนการจัดการความรู้

ตอนที่ 7 แนวคิดในการพัฒนาโปรแกรม

ตอนที่ 8 หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี)

ตอนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม (Hybridity Theory and Third Space Concept)

การทำวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพอครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม (Hybridity Theory and Third Space Concept) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าและแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม (Hybridity Theory and Third Space Concept) และรูปแบบการฝึกหัดครูตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม (Hybridity Theory and Third Space Concept)

ประวัติความเป็นมาของทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม

ทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity Theory) ของบาบบา (Bhabha, 1994) ซึ่งทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity Theory) เป็นทฤษฎีทางด้านวรรณคดีวิจารณ์แนวโพสต์โคโลเนียล หรือแนวยุคหลังอาณานิคม สมเกียรติ ตั้งนโม (2544) ได้เสนอว่า โพสต์โคโลเนียลหรือยุคหลังอาณานิคม ก็คล้ายๆ กับลัทธินิยมที่มีคำนำหน้าว่า "หลัง (post)" อื่นๆ นั่นคือไม่มีเครื่องหมายหรือสัญญาณใดๆ ว่าเป็นการแยกตัวออกมาจากลัทธิซึ่งฝังตัวอยู่อย่างชัดเจน ในที่นี้คือลัทธิอาณานิคม (colonialism) หรือเป็นการปฏิเสธต่อลัทธิข้อเดียวกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่ง ตรีศิลป์ บุญขจร (2546) ได้อธิบายคำว่า "โพสต์โคโลเนียล" หมายถึง โลกในระหว่างการเข้าครอบครองของจักรวรรดินิยมและช่วงหลังจากยุคนั้น และผลกระทบที่มีต่อสังคม วัฒนธรรมและอุดมการณ์ (ideology) ของอาณานิคม ประเทศที่เป็นเจ้าอาณานิคมไม่เพียงแต่ครอบงำทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม แต่ยังครอบงำทางวัฒนธรรม (Hegemony) โดยการเปลี่ยนมาตรฐานในการใช้ชีวิตประจำวัน ศาสนา ความเชื่อและที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือภาษา ประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษต้องเปลี่ยนมาใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ ใช้ในระบบการศึกษา โรงเรียน มหาวิทยาลัย หน่วยงานของรัฐ วัฒนธรรมดั้งเดิมของผู้ที่ตกเป็นอาณานิคม (the colonized) ถูกกลืนหายไป แม้เมื่อได้รับเอกราชทางการเมือง สิ่งที่ยังดำรงอยู่อย่างฝังรากลึกคือ การครอบงำทางวัฒนธรรม รวมทั้งระบบการปกครอง การศึกษา ศิลปกรรม วัฒนธรรม ระบบคุณค่า การแต่งกายและรูปลักษณ์ภายนอก วัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งถูกทำให้หมดคุณค่าและเสื่อมลงไป ทำให้บุคคลเกิดความแปลกแยก (alienation) จากวัฒนธรรมพื้นถิ่นของตนเอง การวิจารณ์แนวโพสต์โคโลเนียลจึงให้ความสนใจกับปัญหาเรื่องอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (cultural identity) ถนอมนวล หิรัญเทพ (2545) กล่าวว่า แนวคิดโพสต์โคโลเนียลเป็นกระแสความเคลื่อนไหวจากชาติหรือที่มีเชื้อชาติที่เคยตกอยู่ภายใต้ลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตก คือประเทศที่อาจเคยตกเป็นเมืองขึ้นของตะวันตก หลังจากที่ชาติต่างๆ เหล่านี้ได้รับเอกราชหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้วก็ได้มีการเรียกร้องให้คนพื้นเมืองของชาตินั้นๆ พยายามหันมาหาเอกลักษณ์ความเป็นชาติตัวเองที่เชื่อกันว่าสูญเสียไประหว่างที่ตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตก รวมทั้งหันมามองสิ่งที่เรียกกันว่าคุณค่า แนวความคิด หรือขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งคนชาติตะวันตกนำมาปลูกฝังให้กับคนพื้นเมืองผ่านทางการศึกษาหรือวัฒนธรรมในลักษณะที่เห็นว่าสิ่งต่างๆ ดังกล่าวเป็นสากล ใช้ได้กับคนทั่วโลก ซึ่งนักวิชาการหลังยุคล่าอาณานิคมจะพยายามวิพากษ์วิจารณ์ให้เห็นว่าจริงๆ แล้วแนวคิดหรืออีกนัยหนึ่งมาตรฐานทางความคิดเหล่านี้เป็นเพียง

แนวคิดที่แฝงไว้ด้วยความเป็นอคติทางเชื้อชาติของชาวตะวันตกที่นำมาครอบงำความคิดคนพื้นเมืองเท่านั้น ไม่ใช่สิ่งที่เป็นสากลอย่างแท้จริง ในวงวิชาการก็เกิดงานเขียนทางวิชาการที่เหยียดเอาค่านิยม หรือสิ่งที่มีคุณค่าที่เคยเชื่อกันว่ามีความเป็นสากล มาวิเคราะห์ให้เห็นว่าสิ่งเหล่านั้นแฝงอคติทางด้านเชื้อชาติไว้

بابา (Bhabha) เป็นนักวิจารณ์คนสำคัญแนวโพสท์โคโลเนียล เขาเสนอแนวคิดเรื่องวรรณคดีโลกศึกษา บาบาเห็นว่าการศึกษาวรรณคดีโลกซึ่งข้ามพรมแดนความเป็นชาติควรให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมที่หลากหลายเมื่อต้องเผชิญกับความโหดร้ายทารุณในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ เช่น ทาส การปฏิบัติ สงครามกลางเมือง การสังหารหมู่ล้างเผ่าพันธุ์ การถูกกดขี่จากรัฐบาลเผด็จการทหาร การสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เป็นต้น ศูนย์กลางของการศึกษาไม่ได้อยู่ที่ความสูงส่งหรือความเป็นวัฒนธรรมที่เหนือกว่าของชาตินั้นๆ (sovereignty) หรือความเป็นสากลของวัฒนธรรมแต่ควรจะเน้นที่เรื่องราวในอดีตที่ประวัติศาสตร์หรือวรรณกรรมไม่เคยบันทึกไว้ เป็น “อดีตที่ไร้เสียงพูด” แต่ยังเป็นภาพหลอนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เราควรศึกษาวรรณคดีโลกในแง่ของประสบการณ์ของมนุษย์ที่ประวัติศาสตร์ละเลยไม่กล่าวถึง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของประชาชนที่ไร้ถิ่นฐาน (the unhomed) ประชาชนชายขอบ (the marginalized) (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2546)

بابาได้พัฒนาแนวคิดทวิปริทัศน์ (Hybridity) จากทฤษฎีวรรณกรรมและวัฒนธรรม เพื่ออธิบายถึงการสร้างวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของยุคอาณานิคมที่เป็นปรกซ์กันและไม่เท่าเทียมกัน โดยเป็นกระบวนการของผู้ที่มีอำนาจในลัทธิอาณานิคมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับดินแดนอาณานิคมภายใต้ความเป็นสากล

ความหมายของทฤษฎีทวิปริทัศน์

Bhabha (1994) อธิบายว่า ทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity Theory) เป็นช่องว่างที่อยู่ตรงกลางระหว่างการผสมกัน ที่สามารถเรียกได้ว่าปริสึมาที่สาม (Third Space Concept) ที่แก้ไขปัญหาการแทนที่และการต่อรองทางด้านวัฒนธรรม

Zeichner (2010) อธิบายว่า ทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity Theory) เป็นทฤษฎีที่ปฏิเสธสิ่งที่มีสองส่วน เป็นต้นว่า การฝึกหัดและความรู้ทางวิชาการ ทฤษฎีและการปฏิบัติ แต่มีความเกี่ยวข้องกับการผสมผสาน ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ โดยได้ถูกนำมาใช้ในหลายสาขาด้วยกัน เช่น ภูมิศาสตร์ อักษรศาสตร์ การศึกษาแนวโพสท์โคโลเนียลหรือแนวยุคหลังอาณานิคม การศึกษาเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิสตรี และเพิ่งจะนำมาใช้ในทางการศึกษาได้ไม่นานมานี้ รวมทั้งการฝึกหัดครู

จากความหมายของทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity Theory) ที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity Theory) หมายถึง แนวการดำเนินการที่อิงอยู่บนฐานความคิดที่เอื้อให้สิ่งสองสิ่งที่มีความแตกต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับหนึ่ง มาผสมผสานรวมกัน เพื่อสร้างเป็นสิ่งใหม่ขึ้นมา เรียกส่วนที่ผสมผสานที่เกิดขึ้นมาใหม่ว่า ช่องว่างที่สาม หรือปริสึมาที่สาม

ความหมายของแนวคิดปริสึมาที่สาม (Third Space Concept)

Soja (1996) อธิบายว่า แนวคิดปริสึมาที่สาม (Third Space Concept) เป็นช่องว่างที่สามซึ่งเป็นช่องว่างที่อยู่ตรงกลาง ระหว่างช่องว่างที่หนึ่งและช่องว่างที่สองที่สามารถทำงานร่วมกันเพื่อทำให้เกิดเป็นช่องว่างที่สาม โดยเสนอวิธีการคิดที่แตกต่างเกี่ยวกับแนวคิดปริสึมาที่สาม (Third Space Concept) ที่ว่าช่องว่างที่หนึ่งและช่องว่างที่สองแตกต่างกันและอาจเป็นไปได้ว่าขัดแย้งกัน เช่น บ้าน (ความรู้ในชีวิตประจำวัน) และโรงเรียน (ความรู้ทางวิชาการ)

Zeichner (2010) อธิบายว่า แนวคิดปริสึมาที่สาม (Third Space Concept) มาจากทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity Theory) เป็นสิ่งใหม่ที่เกิดจากการผสมกันของสิ่งสองสิ่งเข้าด้วยกัน

จากความหมายของแนวคิดปริสึมาที่สาม (Third Space Concept) ที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า แนวคิดปริสึมาที่สาม (Third Space Concept) หมายถึง ขอบเขตที่อยู่ตรงกลาง ระหว่างช่องว่างที่หนึ่งและช่องว่างที่สองที่สามารถทำงานร่วมกันเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นมา

การนำทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สามมาใช้ในการด้านการศึกษา

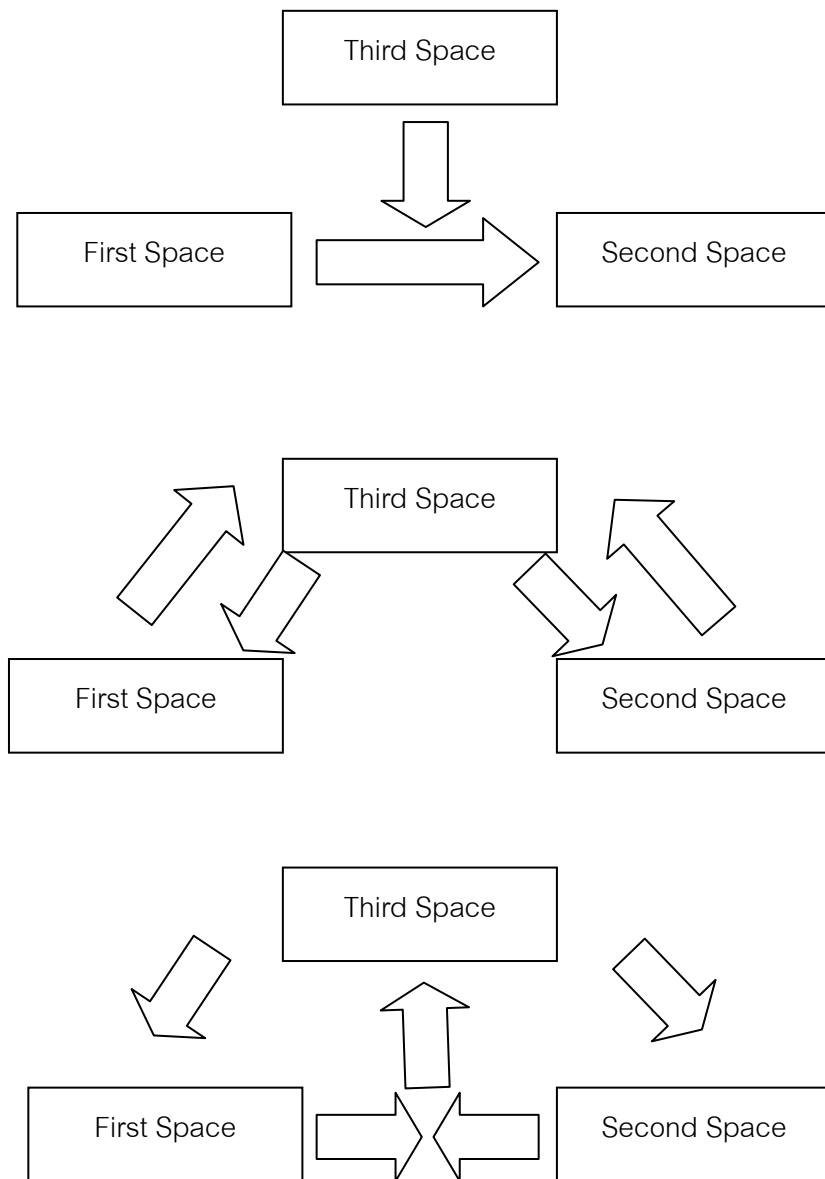
Moje et al. (2004) และ Gutierrez (2008) ได้นำแนวคิดปริสึมาที่สาม (Third Space Concept) มาใช้ในทางการศึกษา โดยนำไปใช้กับการเรียนภาษา เพื่อพัฒนาความสามารถทางการอ่านและเขียนของนักเรียน

Cochran-Smith and Lytle (1999) ได้นำแนวคิดปริสึมาที่สาม (Third Space Concept) มาใช้ในการฝึกหัดครู โดยเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของครูในเรื่องของความรู้และการปฏิบัติ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติ 3 แบบ ดังนี้ 1) ความรู้สำหรับการปฏิบัติ (knowledge-for-practice) 2) ความรู้ในการปฏิบัติ (knowledge-in-practice) 3) ความรู้ของการปฏิบัติ (knowledge-of-practice) ซึ่งความรู้แบบที่หนึ่งคือความรู้สำหรับการปฏิบัติ สามารถสรุปได้ว่าเป็นความรู้ที่ครูได้รับจากมหาวิทยาลัย ความรู้ทั่วไปและทฤษฎีต่างๆ ความรู้แบบที่สองคือความรู้ในการปฏิบัติ เป็นความรู้ที่สำคัญที่สุดสำหรับการสอน สามารถสรุปได้ว่าครูเรียนรู้ความรู้จากการทำงานในห้องเรียน โดยครูจะมีความรู้ในการปฏิบัติที่เข้มข้นขึ้นจากการปฏิบัติงานของพวกเขาเอง ส่วนความรู้แบบที่สามคือความรู้ของการปฏิบัติ ไม่เหมือนความรู้ทั้งสองแบบที่กล่าว

มา สามารถสรุปได้ว่าครูเรียนรู้ทฤษฎีจากการสอนในบริบทของชุมชน และสร้างสรรค์องค์ความรู้จากการเชื่อมโยงประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม และการเมือง

Zeichner (2010) ได้นำแนวความคิดปรีตีมาที่สามมาใช้ในโปรแกรมการฝึกหัดครู โดยนำทั้งความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางวิชาชีพ ความรู้ที่มีอยู่ในสังคม และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากโรงเรียนและมหาวิทยาลัยมารวมเข้าด้วยกัน เป็นแนวทางใหม่ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้บัณฑิตที่จะเป็นครูต่อไปในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเครือข่ายของสถาบันที่เน้นการปฏิบัติแบบปรีตีมาที่สามสามารถช่วยให้ครูผู้สอนสามารถสอนได้อย่างมีคุณภาพขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นอีกวิธีหนึ่งในการช่วยพัฒนาครู

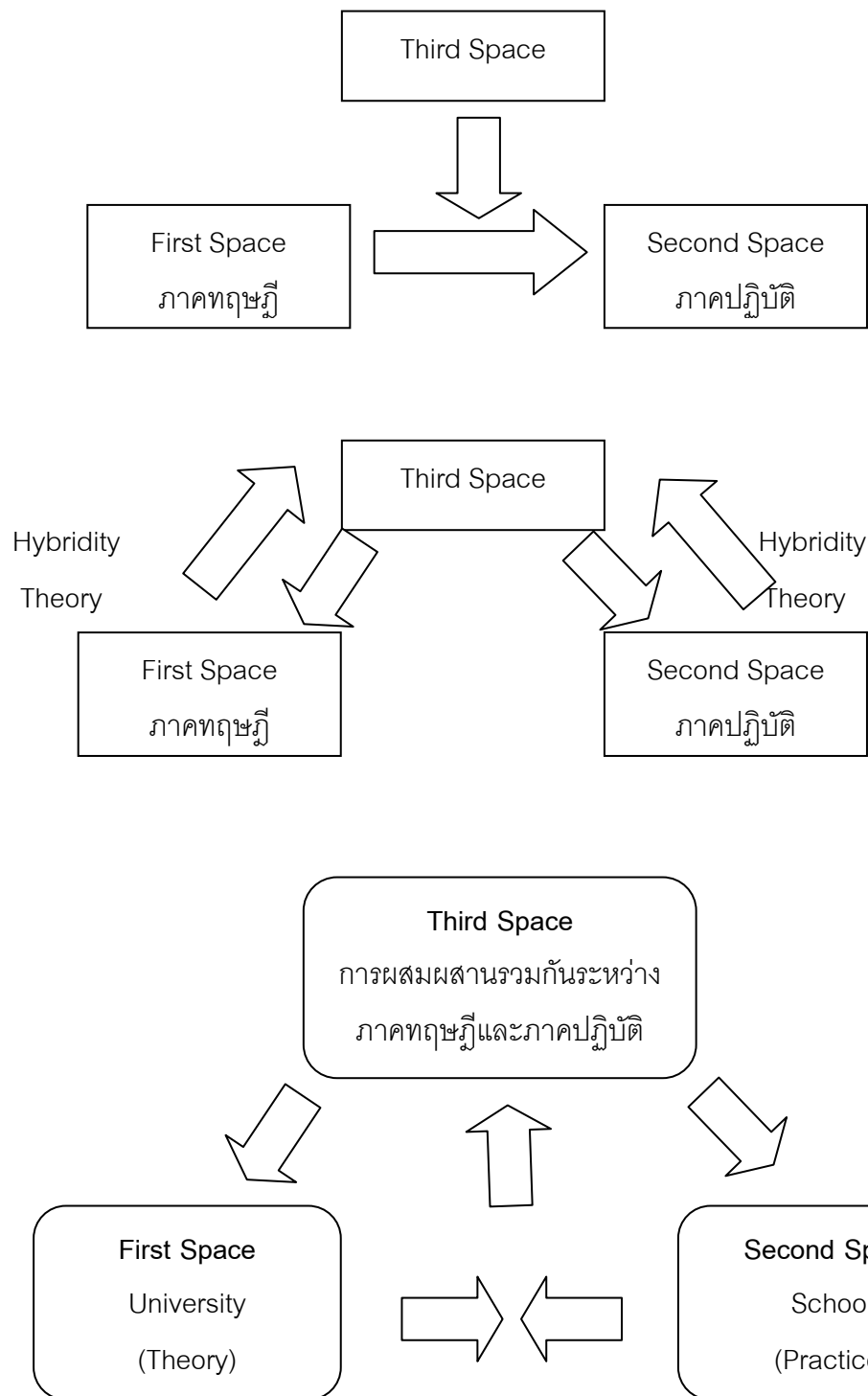
จากการศึกษาการนำแนวคิดปรีตีมาที่สามมาใช้ในด้านการศึกษา พบว่า แนวคิดปรีตีมาที่สามมีความสัมพันธ์กับปรีตีมาที่หนึ่งและปรีตีมาที่สอง ดังแผนภาพที่ 1

ที่มา: Levy, 2008

แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดปริสตีมาที่สาม

จากแผนภาพของ Levy จึงได้นำมาสรุปเป็นความสัมพันธ์ระหว่างภาคทฤษฎีจากมหาวิทยาลัยและภาคปฏิบัติจากโรงเรียน ที่จะนำมาใช้ในโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดปริสตีมาที่สามที่นำมาใช้ในโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู

จากแผนภาพที่ 2 อธิบายได้ว่า

ปริสึมาที่หนึ่งคือ ความรู้ภาคทฤษฎีที่นิสิตได้รับจากมหาวิทยาลัย

ปริสึมาที่สองคือ ความรู้ภาคปฏิบัติที่นิสิตได้รับจากโรงเรียน

ปริสึมาที่สามคือ การเชื่อมต่อระหว่างความรู้ภาคทฤษฎีที่นิสิตได้รับจากมหาวิทยาลัยกับภาคปฏิบัติที่นิสิตได้รับจากโรงเรียน

ทฤษฎีทวีปริทัศน์เป็นแนวการดำเนินการที่อิงอยู่บนฐานความคิดที่เอื้อให้สิ่งสองสิ่งที่มีความแตกต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับหนึ่ง มาผสมผสานรวมกัน เพื่อสร้างเป็นสิ่งใหม่ขึ้นมา เรียกส่วนที่ผสมผสานที่เกิดขึ้นมาใหม่ว่า ช่องว่างที่สาม หรือปริสึมาที่สาม ในที่นี้เป็นการผสมผสานความรู้ภาคทฤษฎีด้านศาสตร์หลักสูตรและการสอน เข้ากับประสบการณ์การปฏิบัติการสอนของครูประจำการในบริบทโรงเรียนมาเป็นความรู้และประสบการณ์ที่เป็นการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตที่เกิดขึ้นในบริบทปริสึมาที่สาม

จากแผนภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การที่นิสิตจะสามารถพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตได้นั้น จะต้องมีบริบทที่ส่งเสริมให้ครูพี่เลี้ยง อาจารย์ฝ่ายคณะ และนิสิตได้มีโอกาสพบปะ เรียนรู้จากกันและกัน เชื่อมต่อประสบการณ์และความรู้ รวมทั้งสร้างสัมพันธ์ภาพซึ่งกันและกัน ทำให้นิสิตสามารถผสมผสานความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากอาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง จนสามารถพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ได้

1.2 รูปแบบการฝึกหัดครูตามแนวทฤษฎีทวีปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม

รูปแบบการฝึกหัดครูตามแนวทฤษฎีทวีปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม จากต่างประเทศที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ได้แก่ The Oxford Internship Model, Teacher Residency Model และ Clinically Based Model

The Oxford Internship Model

The Oxford Internship Model เป็นรูปแบบการฝึกหัดครูของ University of Oxford ประเทศ สหราชอาณาจักร ซึ่งเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียน McIntyre และ Hagger (1992) ได้อธิบายรูปแบบของ The Oxford Internship Model ดังนี้

1. การกำหนดจำนวนนักศึกษาต่อโรงเรียนที่ใช้ในโปรแกรมฝึกหัดครู

โปรแกรมฝึกหัดครูที่ผ่านมานั้น มักอยู่นอกเหนือจากกิจกรรมหลักในโรงเรียน ต้องเน้นโปรแกรมให้เป็นโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลักที่สำคัญของโรงเรียน โดยปกติควรมีนักศึกษาประมาณ 10 คนต่อ 1 โรงเรียน

2. การเพิ่มเวลาให้นักศึกษาอยู่ในโรงเรียน

ตลอดทั้งปีตั้งแต่เดือนตุลาคมจนถึงเดือนมิถุนายน นักศึกษาจะต้องอยู่ที่โรงเรียนเดิม โดยส่วนใหญ่ของปีนักศึกษาจะต้องอยู่ในโรงเรียนเป็นเวลาครึ่งสัปดาห์และในมหาลัยเป็นเวลาอีกครึ่งสัปดาห์ แต่รวมแล้วนักศึกษายังอยู่ในโรงเรียนเต็มเวลาเป็นระยะเวลาจนถึง 10 ถึง 12 สัปดาห์

วัตถุประสงค์ของการให้นักศึกษาอยู่ในโรงเรียนมากขึ้นก็เพื่อที่จะทำให้นักศึกษามีประสบการณ์ในการเป็นบุคลากรของโรงเรียน ทั้งนี้จะช่วยให้นักศึกษาได้รับความรู้จากสถานการณ์ที่ทำให้ฝึกสอนได้จริง(เช่น ความรู้เกี่ยวกับครู ชั้นเรียน นักเรียนที่มีความแตกต่างกันแต่ละคน องค์กรของโรงเรียน แหล่งเรียนรู้วัฒนธรรม และบรรทัดฐาน) ในอีกด้านหนึ่งจะช่วยให้ นักศึกษาได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคลากรของโรงเรียน

3. การเชื่อมโยงประสบการณ์ระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

หลักการนี้กำหนดขึ้นเพื่อทำให้มั่นใจว่าปัญหาเดิมที่ไม่มีความเชื่อมโยงกันระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่ได้รับการถกเถียง จะมีการตรวจสอบทั้งในบริบทมหาวิทยาลัยและโรงเรียนทุกสัปดาห์ ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มครูพี่เลี้ยงที่สอนประวัติศาสตร์ร่วมกับอาจารย์ที่ออกแบบหลักสูตรรายวิชาประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัย เพื่อที่จะวางแผนโปรแกรมเกี่ยวกับทฤษฎีและกิจกรรมการปฏิบัติที่หลากหลายทั้งในโรงเรียนและในมหาวิทยาลัยสำหรับแต่ละสัปดาห์ สัปดาห์แรกอาจจะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียน อีกสัปดาห์อาจจะเป็นปัญหาที่เป็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการสอน เป็นต้น โปรแกรมนี้ต้องเกิดจากการวางแผนร่วมกันของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ที่ออกแบบหลักสูตร เพื่อที่จะติดตามการทำงานของมหาวิทยาลัยในโรงเรียน และการทำงานของโรงเรียนในมหาวิทยาลัยภายในระยะเวลาไม่กี่วัน ซึ่งต้องมีการดำเนินงานต่อเนื่องตลอดทั้งปี และเกิดจากการวางแผนร่วมกันเสมอ

4. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ได้รับการสนับสนุน

การสนับสนุนที่เพียงพอเพื่อให้นักศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาของการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมั่นใจและเป็นเหตุเป็นผล งานวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมที่ได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอนั้น จะทำให้นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพกล้าที่จะลองผิดลองถูกและตรวจสอบถึงผลของการทดลองนั้นได้มากขึ้น โดยส่วนใหญ่แล้วงานเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติในการสอนแบบดั้งเดิมที่นิสิตได้รับมอบหมายนั้น ทำให้นักศึกษารู้สึกเครียดและสับสน นำพวกเขาไปสู่การคัดลอกหรือการเอาตัวรอดแทนที่จะได้เรียนรู้การสอน Internship Model เน้นที่จะฝึกให้นักศึกษามีความมั่นคงและทำ ให้ฝึกประสบการณ์ได้ง่ายขึ้นในสภาวะของโรงเรียนจริงๆ แทนที่จะเป็นการสอนแบบจุลภาค การสนับสนุนนั้นได้มาจากครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาที่ทำงานร่วมกัน หรือมาจากมหาวิทยาลัยสำหรับ

เพื่อการสอนในโรงเรียน หรือมาจากกระบวนการประเมินผลที่ชัดเจน หรือมาจากการอภิปรายในบริบทโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะการพัฒนานักศึกษาจะเป็นความรับผิดชอบหลักของครูพี่เลี้ยง ที่ทำงานร่วมกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย

5. การยอมรับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นที่ตั้ง

หลักสูตรที่หมายรวมถึงตัวงานและเกณฑ์การประเมินผล นั้นถูกวางแผนมาเพื่อให้ นักศึกษาให้ความสนใจ และสามารถแก้ปัญหาที่นักศึกษาต้องเผชิญ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่จะเป็นตัวกำหนดสิ่งต่างๆที่นิสิตจะได้เรียนรู้ คือ ประสบการณ์และความมุ่งมั่นตั้งใจ ความรู้สึกต้องการของนักศึกษา แรงบันดาลใจ และความเข้าใจของนักศึกษาเอง ดังนั้นหลักสูตรจึงต้องพยายามที่จะเข้าถึงความต้องการที่หลากหลาย โดยจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ แนวคิด ความรู้ และการปฏิบัติต่างๆ ให้หลากหลาย เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และสนับสนุนให้พวกเขาได้นำไปใช้

6. อาจารย์จากมหาวิทยาลัยและครูพี่เลี้ยงที่โรงเรียนให้ความรู้นักศึกษาที่แตกต่างกัน แต่เติมเต็มให้กับนักศึกษาได้

ครูในชั้นเรียนให้ความรู้นักศึกษาซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่ได้จากการทำงานในแต่ละวัน ซึ่งแตกต่างจากความรู้ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องการ ตัวอย่างเช่น อาจารย์มหาวิทยาลัยไม่ได้สอนในชั้นเรียนของโรงเรียน และไม่ได้ปฏิบัติงานในโรงเรียน ในทางตรงกันข้ามมีโอกาสที่จะศึกษาความรู้ที่ทันสมัย ทั้งทฤษฎี งานวิจัย การพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพ ความรู้ที่แตกต่างกันทั้งจากโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ควรจะเป็นส่วนเสริมเติมเต็มแนวคิดและการปฏิบัติที่แตกต่างกันให้สมบูรณ์

7. แก้ปัญหาความสอดคล้องกันระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียน

ประสบการณ์ที่แตกต่างกันอย่างมากในการบูรณาการองค์ประกอบของโปรแกรมฝึกหัดครูของมหาวิทยาลัยกับองค์ประกอบของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพถูกกำหนดด้วยการวัด Internship Model มุ่งที่จะแก้ปัญหาให้สอดคล้อง

8. เน้นการประเมินตามเกณฑ์โดยใช้เกณฑ์ที่หลากหลาย

ความสอดคล้องกันระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียน เนื่องจากการเรียนการสอนนั้นซับซ้อน ต้องใช้เกณฑ์ที่หลากหลาย เป็นต้นว่า ความชัดเจน การเชื่อมโยงกัน และนำไปใช้

9. จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการประเมิน เพื่อที่จะเป็นครูวิชาชีพ

รูปแบบนี้มีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการที่จะเป็นครูวิชาชีพ และยังเป็นการพัฒนาทักษะของพวกเขา ความเข้าใจและทัศนคติที่จำเป็นจะทำ

ให้สามารถประเมินตนเองและประเมินพัฒนาการการเป็นครู ทั้งสองจุดมุ่งหมายนี้มีความสำคัญตลอดหลักสูตร

10.เปิดโอกาสให้นักศึกษาครูได้รับความรู้เกี่ยวกับบริบทการศึกษาของโรงเรียน นโยบาย และการปฏิบัติ

ในเบื้องต้นรูปแบบการฝึกหัดครูนี้ มุ่งเน้นที่การเรียนการสอนในชั้นเรียน แต่ครูจะต้องเข้าใจนโยบายและการปฏิบัติในระบบโรงเรียนด้วยนอกเหนือจากภาระงานในชั้นเรียน นักศึกษาครูส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับกิจกรรมในชั้นเรียน เป็นการยากที่จะสนใจในแง่มุมที่กว้างขึ้นของระบบโรงเรียน Internship Model จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาครูได้รับความรู้เกี่ยวกับนโยบาย การปฏิบัติ และการให้ความสนใจในส่วนต่างๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ที่มีผลกระทบต่อการทำงานจากครูผู้สอนที่จะถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่แตกต่างกันซึ่งกันและกัน นโยบายของโรงเรียนและการปฏิบัติ ซึ่งมีความสำคัญมากต่อสังคมและปัญหาทางการศึกษา

จากการศึกษารูปแบบการฝึกหัดครู The Oxford Internship Model สรุปได้ว่า The Oxford Internship Model เป็นรูปแบบที่เน้นให้นักศึกษาครูได้ลงไปปฏิบัติการสอนเป็นครูอย่างแท้จริงภายใต้บริบทของโรงเรียน โดยมุ่งการเรียนรู้ของนักศึกษาครูผ่านประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการสอนจากโรงเรียน และจากหลักการในข้อ 3 ที่มุ่งเชื่อมโยงประสบการณ์ระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย มีการวางแผนร่วมกันของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ จึงสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการฝึกหัดครูดังกล่าวได้มีรากฐานมาจากแนวทฤษฎีทวิวิทัศน์และแนวคิดปริสตีมาที่สาม

Teacher Residency Model

Teacher Residency Model เป็นรูปแบบการฝึกหัดครูของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์วิชาชีพระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียน รวมทั้งชุมชนเข้าด้วยกัน โดยโปรแกรมการฝึกหัดครูตามรูปแบบนี้ที่มีชื่อเสียงอย่างมาก คือ Boston Teacher Residency Program และ Chicago Urban Teacher Education Program ซึ่งมีหลักการ ดังนี้ (The Aspen Institute and Center of Teaching Quality, 2008)

- 1.เชื่อมโยงทฤษฎีทางการศึกษา และการฝึกปฏิบัติจากชั้นเรียนเข้าด้วยกันในโปรแกรมฝึกหัดครู
- 2.มุ่งการเรียนรู้ของนักศึกษาครูผ่านประสบการณ์ การฝึก และการดูแลจากครูพี่เลี้ยง
- 3.เตรียมนักศึกษาครูโดยการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านการเรียนรู้จากชุมชน ส่งเสริมความร่วมมือกัน และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน

4. สร้างความร่วมมือกันกับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนแนวปรีสี่มาที่สามเพื่อการเตรียมครู

5. ให้โรงเรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับปัญหาครูด้านเป้าหมายของหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอน

6. สนับสนุนนักศึกษาครูในการเป็นครู

7. สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานครู

จากการศึกษารูปแบบการฝึกหัดครู Teacher Residency Model สรุปได้ว่า Teacher Residency Model เป็นรูปแบบที่ไม่ได้มุ่งเน้นที่การปฏิบัติการสอนภายใต้บริบทของโรงเรียนเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งให้นักศึกษาครูได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากโรงเรียน และเรียนรู้จากชุมชน โดยมีการสร้างความร่วมมือกับชุมชน นักศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นในชุมชน และจากหลักการในข้อ 1 และ 2 ที่เน้นเชื่อมโยงทฤษฎีทางการศึกษา และการฝึกปฏิบัติจากชั้นเรียนเข้าด้วยกันในโปรแกรมฝึกหัดครู และมุ่งการเรียนรู้ของนักศึกษาครูผ่านประสบการณ์ การฝึก และการดูแลจากครูพี่เลี้ยง จึงสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการฝึกหัดครูดังกล่าวได้มีรากฐานมาจากแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีสี่มาที่สาม

Clinically Based Model

Clinically Based Model เป็นรูปแบบการฝึกหัดครูของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่ง The National Council for Accreditation of Teacher Education ได้นำเสนอรูปแบบนี้เป็นยุทธศาสตร์แห่งชาติ ในปี 2010 เพื่อปฏิรูปการฝึกหัดครูและปรับปรุงการเรียนรู้ของนักศึกษาครูให้เป็นครูที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 รูปแบบนี้เน้นการมีส่วนร่วมกันระหว่างโปรแกรมการฝึกหัดครูและโรงเรียนโดยการทำงานร่วมกัน เพื่อที่จะให้นักศึกษาครูสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการและความรู้จากการปฏิบัติเข้าด้วยกัน เป็นการเติมเต็มช่องว่างระหว่างสิ่งที่อาจารย์มหาวิทยาลัยสอนกับสิ่งที่โรงเรียนต้องการ ซึ่งรูปแบบนี้มีหลักการ 10 หลักการ ดังนี้ (The National Council for Accreditation of Teacher Education, 2010)

1. การเรียนรู้ของนักศึกษาครูเป็นสิ่งสำคัญ

การเรียนรู้ตาม Clinically Based Model เพื่อเตรียมครู เน้นการออกแบบและการนำไปใช้

2. การบูรณาการการฝึกหัดครูหลากหลายแนวทาง

เนื้อหาและความรู้ทางครุศาสตร์ถูกหล่อหลอมรวมในการเตรียมครู ทั้งในการเรียนรายวิชาการฝึก และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3. การเตรียมครูและการประเมินความก้าวหน้าต้องกระทำอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์

นักศึกษาครูต้องเชื่อมโยงมาตรฐานครูที่รัฐกำหนดขึ้นเข้ากับมาตรฐานหลัก และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาครูต้องขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงาน ทั้งผลงาน การประเมินผลก่อนและหลังข้อมูลจากการสังเกตทักษะในชั้นเรียนจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัย

4. การเตรียมครูให้เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาและวิธีสอน ผู้นำทางด้านนวัตกรรม นักร่วมมือ และนักแก้ปัญหา

นักศึกษาครูต้องมีความรู้พื้นฐาน มีประสบการณ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการบูรณาการ มีกระบวนการประเมินการเรียนรู้ผู้เรียนที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ครูที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นผู้นำทางด้านนวัตกรรมและนักแก้ปัญหา

5. นักศึกษาครูเรียนรู้จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

นักศึกษาครูต้องได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ หรือการนิเทศอย่างมาก นักศึกษาครูต้องมีส่วนร่วมการทำงานร่วมกันอย่างเข้มงวด ได้รับการวิจารณ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการวิจารณ์จากผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่สอน

6. อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูต้องเลือกและเตรียมอย่างเข้มงวด

อาจารย์ในฐานะผู้นำการฝึกหัดครูต้องเป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ มีทักษะการสอน มีการประเมินการเรียนรู้และให้ผลป้อนกลับ และให้คำแนะนำ

7. การสนับสนุนเงินทุนในการฝึกหัดครู

นักศึกษาครูต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างบุคคลากร และมีเงินทุนสนับสนุน

8. การเตรียมครูต้องมีความเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี

เทคโนโลยีมีส่วนส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพที่ดีกว่า และส่งเสริมความร่วมมือกันในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

9. การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา (R&D) ช่วยปรับปรุงการเตรียมครู

การวิจัยและการพัฒนาเป็นโครงสร้างพื้นฐาน โดยการร่วมมือกันระหว่างโปรแกรมฝึกหัดครู โรงเรียน และผู้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อพัฒนาความรู้ และนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

10. ยุทธศาสตร์การทำงานร่วมกันมีความจำเป็นอย่างมากในการฝึกหัดครู

โรงเรียน โปรแกรมฝึกหัดครู สหภาพครู และรัฐ ควรทำงานร่วมกันบนพื้นฐานที่ว่าไม่มีส่วนใดส่วนหนึ่งประสบความสำเร็จได้จากการทำงานเพียงส่วนเดียว แต่ละส่วนจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการฝึกหัดครูร่วมกัน

จากการศึกษารูปแบบการฝึกหัดครู Clinically Based Model สรุปได้ว่า Clinically Based Model เป็นรูปแบบที่จะปรับปรุงการเรียนรู้ของนักศึกษาครู นักศึกษาครูต้องมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาและวิธีการสอน เป็นผู้นำด้านนวัตกรรม นักร่วมมือ และนักแก้ปัญหา มียุทธศาสตร์การทำงานร่วมกันจากหลายภาคส่วน โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่าจะต้องมีการทำงานร่วมกัน เพราะจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้จากการทำงานเพียงส่วนเดียว และส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและพัฒนา (R&D) และจากหลักการในข้อ 2 การบูรณาการการฝึกหัดครูหลากหลายแนวทาง จึงสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการฝึกหัดครูดังกล่าวได้มีรากฐานมาจากแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม

จากการศึกษารูปแบบการฝึกหัดครูทั้งสามรูปแบบ 1) The Oxford Internship Model 2) Teacher Residency Model และ 3) Clinically Based Model เป็นรูปแบบการฝึกหัดครูจากประเทศสหราชอาณาจักรและประเทศสหรัฐอเมริกาที่ประสบความสำเร็จในการเชื่อมโยงความรู้และทฤษฎีจากมหาวิทยาลัยเข้ากับประสบการณ์วิชาชีพจากโรงเรียน ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity Theory) และแนวคิดปริสึมาที่สาม (Third Space Concept) ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทสังคมไทย และเมื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างกันของรูปแบบการฝึกหัดครูทั้งสามรูปแบบ ดังแสดงในแผนภาพที่ 3

ทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity Theory) และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม (Third Space Concept) หมายถึง แนวการดำเนินการที่ต้องอยู่บนฐานความคิดที่เอื้อให้สิ่งสองสิ่งที่มีความแตกต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับหนึ่ง มาผสมผสานรวมกัน เพื่อสร้างเป็นสิ่งใหม่ขึ้นมา เรียกส่วนที่ผสมผสานที่เกิดขึ้นมาใหม่ว่า ช่องว่างที่สาม หรือปริทัศน์ที่สาม

แผนภาพที่ 3 ความเหมือนและความแตกต่างกันของรูปแบบการฝึกหัดครูทั้งสามรูปแบบ

จากแผนภาพที่ 3 ทั้ง The Oxford Internship Model, Teacher Residency Model และ Clinically Based Model พบว่า รูปแบบมีความเหมือนและความแตกต่างกัน ดังนี้

ความเหมือนกันของรูปแบบการฝึกหัดครู The Oxford Internship Model, Teacher Residency Model และ Clinically Based Model มีดังนี้

1. เชื่อมโยงความรู้และทฤษฎีการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเข้ากับการปฏิบัติการสอนจากโรงเรียน

2. มุ่งการเรียนรู้ของนักศึกษาครูผ่านประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการสอนจากโรงเรียน

ความแตกต่างของรูปแบบการฝึกหัดครู The Oxford Internship Model, Teacher Residency Model และ Clinically Based Model รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความแตกต่างของรูปแบบการฝึกหัดครู The Oxford Internship Model, Teacher Residency Model และ Clinically Based Model

The Oxford Internship Model	Teacher Residency Model	Clinically Based Model
ให้นักศึกษาครูได้รับความรู้เกี่ยวกับบริบทการศึกษาของโรงเรียน นโยบาย และการปฏิบัติ	ให้นักศึกษาครูได้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากโรงเรียน และเรียนรู้จากชุมชน โดยมีการสร้างความร่วมมือกับชุมชน	ให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้ โดยมียุทธศาสตร์การทำงานร่วมกันจากหลายภาคส่วนทั้งจากโรงเรียน มหาวิทยาลัย และรัฐ โดยมีพื้นฐานความเชื่อที่ไม่มีส่วนใดส่วนหนึ่งประสบความสำเร็จได้จากการทำงานเพียงส่วนเดียว

จากรูปแบบการฝึกหัดครูของต่างประเทศทั้งสามรูปแบบ จะพบว่า รูปแบบแรก The Oxford Internship Model เป็นรูปแบบที่เน้นให้นักศึกษาครูได้ลงไปปฏิบัติการสอนเป็นครูอย่างแท้จริงภายใต้บริบทของโรงเรียน โดยมุ่งการเรียนรู้ของนักศึกษาครูผ่านประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการสอนจากโรงเรียน ส่วนรูปแบบที่สอง Teacher Residency Model เป็นรูปแบบที่ไม่ได้

มุ่งเน้นที่การปฏิบัติการสอนภายใต้บริบทของโรงเรียนเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งให้นักศึกษาครูได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากโรงเรียน และเรียนรู้จากชุมชน โดยมีการสร้างความร่วมมือกับชุมชน นักศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นในชุมชน ส่วนรูปแบบที่สาม Clinically Based Model เป็นรูปแบบที่จะปรับปรุงการเรียนรู้นักศึกษาครู นักศึกษาครูต้องมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาและวิธีการสอน เป็นผู้นำด้านนวัตกรรม นักร่วมมือ และนักแก้ปัญหา มียุทธศาสตร์การทำงานร่วมกันจากหลายภาคส่วน โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่าจะต้องมีการทำงานร่วมกัน เพราะจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้จากการทำงานเพียงส่วนเดียว และส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและพัฒนา (R&D) แต่จากการศึกษาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตสาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มีลักษณะคล้าย The Oxford Internship Model แต่ก็ยังไม่ได้มีหลักการของรูปแบบการฝึกหัดครูดังกล่าวอย่างชัดเจน แต่ยังคงขาดการเชื่อมโยงประสบการณ์ระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

จากการศึกษารูปแบบการฝึกหัดครูทั้งสามรูปแบบของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการเชื่อมโยงความรู้และทฤษฎีจากมหาวิทยาลัยเข้ากับประสบการณ์วิชาชีพจากโรงเรียน ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity Theory) และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม (Third Space Concept) แต่ผู้วิจัยไม่ได้เลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาใช้ เนื่องจากรูปแบบการฝึกหัดครูทั้งสามรูปแบบสร้างตามบริบทของประเทศนั้นๆ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำหลักการของรูปแบบการฝึกหัดครูของทั้งสามรูปแบบมาปรับเป็นแนวการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูที่สอดคล้องกับบริบทการจัดการเรียนรู้อะวัตุดุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของสาขาวิชาประถมศึกษา และของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และที่สำคัญคือให้สนองตอบมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่กำหนดไว้ในประกาศคุรุสภา เรื่องการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ.2548

ตอนที่ 2 มาตรฐานวิชาชีพครู

การทำวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิต นักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์สาม ผู้วิจัย จำเป็นต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องมาตรฐานวิชาชีพครู ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าและ นำเสนอเรื่องมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

มาตรฐานวิชาชีพครูและเกณฑ์การรับรองปริญญาทางการศึกษา พ.ศ.2548

คุรุสภา (2548) ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 โดยได้กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดสำหรับผู้ที่เข้ามาประกอบวิชาชีพ จะต้องมีความรู้และมีประสบการณ์วิชาชีพเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ จึงจะสามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์พร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้

มาตรฐานความรู้

มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังต่อไปนี้

1. ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
 2. การพัฒนาหลักสูตร
 3. การจัดการเรียนรู้
 4. จิตวิทยาสำหรับครู
 5. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา
 6. การบริหารจัดการในห้องเรียน
 7. การวิจัยทางการศึกษา
 8. นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
 9. ความเป็นครู
- รายละเอียดสาระความรู้และสมรรถนะของครู ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สาระความรู้และสมรรถนะของคุณ

สาระความรู้	สมรรถนะ
1. ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 1) ภาษาไทยสำหรับครู 2) ภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สำหรับครู 3) เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู	1) สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ภาษาไทย เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง 2) สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง 3) สามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน
2. การพัฒนาหลักสูตร 1) ปรัชญา แนวคิดทฤษฎีการศึกษา 2) ประวัติความเป็นมาและระบบการจัดการศึกษาไทย 3) วิสัยทัศน์และแผนพัฒนาการศึกษาไทย 4) ทฤษฎีหลักสูตร 5) การพัฒนาหลักสูตร 6) มาตรฐานและมาตรฐานช่วงชั้นของหลักสูตร 7) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 8) ปัญหาและแนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตร	1) สามารถวิเคราะห์หลักสูตร 2) สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย 3) สามารถประเมินหลักสูตรได้ ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร 4) สามารถจัดทำหลักสูตร
3. การจัดการเรียนรู้ 1) ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน 2) รูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 3) การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 4) การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5) การบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนรวม 6) เทคนิค และวิทยาการจัดการเรียนรู้ 7) การใช้และการผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้	1) สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้ รายภาคและตลอดภาค 2) สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 3) สามารถเลือกใช้ พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล

ตารางที่ 2 (ต่อ) สาระความรู้และสมรรถนะของครู

สาระความรู้	สมรรถนะ
4.จิตวิทยาสำหรับครู 1) จิตวิทยาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการมนุษย์ 2) จิตวิทยาการศึกษา 3) จิตวิทยาการแนะแนวและให้คำปรึกษา	1) เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน 2) สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน 3) สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 4) สามารถส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน
5. การวัดและประเมินผลการศึกษา 1) หลักการและเทคนิคการวัดและประเมินผลทางการศึกษา 2) การสร้างและการใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลการศึกษา 3) การประเมินตามสภาพจริง 4) การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน 5) การประเมินภาคปฏิบัติ 6) การประเมินผลแบบย่อยและแบบรวม	1) สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง 2) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และ หลักสูตร 3) สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง 4) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และ หลักสูตร 5) สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง 6) สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และ หลักสูตร
6.การบริหารจัดการในห้องเรียน 1) ทฤษฎีและหลักการบริหารจัดการ 2) ภาวะผู้นำทางการศึกษา 3) การคิดอย่างเป็นระบบ 4) การเรียนรู้วัฒนธรรมองค์กร 5) มนุษยสัมพันธ์ในองค์กร 6) การติดต่อสื่อสารในองค์กร 7) การบริหารจัดการชั้นเรียน 8) การประกันคุณภาพการศึกษา 9) การทำงานเป็นทีม 10) การจัดทำโครงการทางวิชาการ 11) การจัดโครงการฝึกอบรม 12) การจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อพัฒนา 13) การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ 14) การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน	1) มีภาวะผู้นำ 2) สามารถบริหารจัดการในชั้นเรียน 3) สามารถสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ 4) สามารถในการประสานประโยชน์ 5) สามารถนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ

ตารางที่ 2 (ต่อ) สาระความรู้และสมรรถนะของครู

สาระความรู้	สมรรถนะ
7.การวิจัยทางการศึกษา 1) ทฤษฎีการวิจัย 2) รูปแบบการวิจัย 3) การออกแบบการวิจัย 4) กระบวนการวิจัย 5) สถิติเพื่อการวิจัย 6) การวิจัยในชั้นเรียน 7) การฝึกปฏิบัติการวิจัย 8) การนำเสนอผลงานวิจัย 9) การค้นคว้า ศึกษางานวิจัยในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ 10) การใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหา 11) การเสนอโครงการเพื่อทำวิจัย	1) สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2) สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน
8.นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 1) แนวคิด ทฤษฎี เทคโนโลยี และนวัตกรรมการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ 2) เทคโนโลยีและสารสนเทศ 3) การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีและสารสนเทศ 4) แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ 5) การออกแบบ การสร้าง การนำไปใช้ การประเมินและการปรับปรุงนวัตกรรม	1) สามารถเลือกใช้ ออกแบบ สร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ที่ดี 2) สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี 3) สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
9.ความเป็นครู 1) ความสำคัญของวิชาชีพครู บทบาท หน้าที่ ภาวะของครู 2) พัฒนาการของวิชาชีพครู 3) คุณลักษณะของครูที่ดี 4) การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู 5) การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู 6) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และการเป็นผู้นำทางการ 7) เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู 8) จรรยาบรรณของวิชาชีพครู 9) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	1) รัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน 2) อุดมและรับผิดชอบ 3) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางการ 4) มีวิสัยทัศน์ 5) ศรัทธาในวิชาชีพครู 6) ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

มาตรฐานประสบการณ์ของครู

ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังนี้

1. การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
 2. การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ
- รายละเอียดสาระการฝึกทักษะและสมรรถนะของครู ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สาระการฝึกทักษะและสมรรถนะของครู

สาระการฝึกทักษะ	สมรรถนะของครู
1. การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน	1) สามารถศึกษาและแยกแยะผู้เรียนได้ตามความแตกต่างของผู้เรียน
1) การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา	2) สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้
2) ฝึกปฏิบัติการวางแผนการศึกษาผู้เรียน โดยการสังเกต สัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลและนำเสนอผลการศึกษานำเสนอผลการศึกษา	3) สามารถฝึกปฏิบัติการสอน ตั้งแต่การจัดทำแผนการสอน ปฏิบัติการสอน ประเมินผลและปรับปรุง
3) มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้	4) สามารถจัดทำโครงการทางวิชาการ
4) ฝึกการจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษา	
5) ฝึกปฏิบัติการดำเนินการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานศึกษา	
6) การจัดทำโครงการทางวิชาการ	

ตารางที่ 3 (ต่อ) สาระการฝึกทักษะและสมรรถนะของครู

สาระการฝึกทักษะ	สมรรถนะของครู
2.การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ 1) การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) การเลือกใช้ การผลิตสื่อและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ 5) การใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 7) การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน 8) การนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 9) การบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ 10) การสัมมนาทางการศึกษา	1) สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ 2) สามารถประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน 3) สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน 4) สามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน

2.มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพให้เกิดผลเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด พร้อมกับมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ ทั้งความชำนาญเฉพาะด้านและความชำนาญตามระดับคุณภาพของมาตรฐานการปฏิบัติงาน หรืออย่างน้อยจะต้องมีการพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนดว่ามีความรู้ความสามารถ และความชำนาญเพียงพอที่จะดำรงสถานภาพของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต่อไปได้หรือไม่ นั่นก็คือการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องต่อใบอนุญาตทุกๆ 5 ปี

มาตรฐานการปฏิบัติงาน

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

การปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่องค์การหรือหน่วยงาน หรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏชัดเจน

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน

การตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรัก และหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้น ในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมอื่นๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

การพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง หรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้นผลิตเลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ ตามสภาพความแตกต่างของบุคคล ด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติจนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ หมายถึง การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครูนำเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียด ดังนี้

- 1) ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนา และเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน
- 2) เทคนิค วิธีการ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และขั้นตอนวิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรมนั้นๆ
- 3) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนดที่เกิดกับผู้เรียน
- 4) ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

การร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์

การร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

การแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้นหา สังเกต จดจำ และรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ หมายถึง การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยการนำเอาปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนและการจัดกิจกรรมอื่นๆ ในโรงเรียนมากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของผู้เรียนที่ถาวรเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของครูอีกแบบหนึ่งที่จะนำเอาวิกฤตต่างๆ มาเป็นโอกาสในการพัฒนา ครูจำเป็นต้องมองมุมต่างๆ ของปัญหาแล้วผันมุมมองของปัญหาไปในทางการพัฒนา กำหนดเป็นกิจกรรมในการพัฒนาของผู้เรียน ครูจึงต้องเป็นผู้มองมุมบวกในสถานการณ์ต่างๆ ได้ กล้าที่จะเผชิญปัญหาต่างๆ มีสติในการแก้ปัญหา มิได้ตอบสนองปัญหาต่างๆ ด้วยอารมณ์หรือแง่ลบแบบตรงตัว ครูสามารถมองหามุมในทุกๆ โอกาส มองเห็นแนวทางที่นำสู่ผลก้าวหน้าของผู้เรียน

3.มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประพฤติตนของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นแนวทางและข้อพึงระวังในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง ฐานะ เกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ตามแบบแผนพฤติกรรม ตามจรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภาจะกำหนดเป็นข้อบังคับต่อไป หากผู้ประกอบวิชาชีพผู้ใดประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอันจนได้รับการร้องเรียนถึงคุรุสภาแล้ว ผู้นั้นอาจถูกคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพวินิจฉัยชี้ขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ 1) ยกข้อกล่าวหา 2) ตักเตือน 3) ภาคทัณฑ์ 4) พักใช้ใบอนุญาตที่กำหนดเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกิน 5 ปี 5) เพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (มาตรา 54)

มาตรฐานการปฏิบัติตน

จรรยาบรรณต่อตนเอง

1. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

2. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อวิชาชีพ เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

3. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจ แก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

4. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ

5. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

6. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

7. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

8. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

จรรยาบรรณต่อสังคม

9. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จากการศึกษามาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า มาตรฐานวิชาชีพครูมุ่งให้ผู้ที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพ จะต้องมีความรู้และมีประสบการณ์วิชาชีพเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภา กำหนด มุ่งเน้นให้มีความรอบรู้ในวิชาชีพครูและวิชาเอก มีความสามารถประยุกต์ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในทฤษฎี และระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างนวัตกรรมและความรู้ใหม่ การที่นิสิตครูมีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานบัณฑิตที่กำหนดนี้ นิสิตครูจะต้องสามารถเชื่อมโยงประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปจากสถานศึกษา ไปปฏิบัติการงานครูในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

ตอนที่ 3 สมรรถนะครู

การทำวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องสมรรถนะครู ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าและแบ่งการ

นำเสนอเรื่องสมรรถนะครูเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ความหมายของสมรรถนะ ความหมายของสมรรถนะครู องค์ประกอบของสมรรถนะ ประเภทของสมรรถนะ และสมรรถนะครูที่พึงประสงค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของสมรรถนะ

นักวิชาการได้นิยามความหมายของสมรรถนะ ดังนี้

McClelland (1973) ได้ให้ความหมายของคำว่าสมรรถนะ หมายถึง บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี หรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ

Boyatzis (1982) ได้ให้ความหมายของคำว่าสมรรถนะ หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งถือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการของงานภายใต้ปัจจัยสภาพแวดล้อมขององค์กร และทำให้บุคคลมุ่งมั่นสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ

Mitrani et al. (1992) ได้ให้ความหมายของคำว่าสมรรถนะว่าเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีความเชื่อมโยงกับประสิทธิผลหรือผลการปฏิบัติงานในการทำงาน

Spencer and Spencer (1993) ได้ให้ความหมายของคำว่า สมรรถนะว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของแต่ละบุคคล (Underlying characteristic) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลจากความมีประสิทธิผลของเกณฑ์ที่ใช้ (Criterion reference) และ /หรือการปฏิบัติงานที่ได้ผลงานสูงกว่ามาตรฐาน (Superior performance)

Dales and Hes (1995) ได้ให้ความหมายของคำว่าสมรรถนะว่าเป็นการค้นหาสิ่งที่ทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Excellence) หรือการปฏิบัติงานที่เหนือกว่า (Superior performance)

วัฒนา พัฒนพงศ์ (2547) ได้ให้ความหมายของคำว่าสมรรถนะ หมายถึง ระดับของความสามารถในการปรับและใช้กระบวนทัศน์ (Paradigm) ทักษะ พฤติกรรม ความรู้ และทักษะเพื่อการปฏิบัติงานให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในองค์กร บุคลากรทุกคนควรมีความสามารถพื้นฐานในหน้าที่ที่เหมือนกันครบถ้วนและเท่าเทียมกัน และควรพัฒนาตนเองให้มีความสามารถพิเศษที่แตกต่างกันออกไปนอกเหนือจากความสามารถของงานในหน้าที่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพ ระดับความสามารถทางอารมณ์ (Emotional quotient : EQ) และความสามารถทางสติปัญญา (Intelligence quotient: IQ)

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2547) ได้ให้ความหมายของคำว่าสมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคล ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่างๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม

บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพ และอื่นๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมกับองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถจำแนกได้ว่าผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้ต้องมีคุณลักษณะเด่นๆ อะไร หรือลักษณะสำคัญๆ อะไรบ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือสาเหตุที่ทำงานแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดคุณลักษณะบางประการคืออะไร เป็นต้น

จากความหมายของสมรรถนะที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าสมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของบุคคล ซึ่งบุคคลนั้นจะแสดงออกเป็นวิธีคิดและพฤติกรรมในการทำงานที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จตามมาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐานที่องค์การได้กำหนดเอาไว้

3.2 ความหมายของสมรรถนะครู

นักการศึกษาได้นิยามความหมายของสมรรถนะครู (teacher competencies) ดังนี้

Coker (1976) ได้ให้ความหมายของคำว่า สมรรถนะครู หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ ครูที่สามารถแก้ปัญหาได้เฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เรียกว่ามีสมรรถนะเฉพาะในด้านนั้น ส่วนครูที่มีสมรรถนะสูง หมายถึง ครูที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาทุกด้าน

ประสาน มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ (2530) ได้ให้ความหมายของคำว่า สมรรถนะครู หมายถึง ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะและทัศนคติที่ครูพึงมีเพื่อจะปฏิบัติงานสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุนันท์ สังข์อ่อน และคณะ (2544) ได้ให้ความหมายของคำว่า สมรรถนะครู หมายถึง ความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนที่แสดงเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดและประเมินได้

จากความหมายของสมรรถนะครูที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าสมรรถนะครู หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของครู ซึ่งครูใช้ในการประกอบวิชาชีพ อันจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จตามมาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐานวิชาชีพที่ได้กำหนดไว้

3.3 องค์ประกอบของสมรรถนะ

นักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะไว้ ดังนี้

McClelland (1973) ได้เสนอองค์ประกอบของสมรรถนะไว้ 5 ส่วนคือ

1. ความรู้ (knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ เป็นต้น
2. ทักษะ (skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์

ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว

3.ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (self-concept) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น

4.บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่นำเชือกถือและไว้วางใจได้ หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น

5.แรงจูงใจ /เจตคติ (motives /attitude) เป็นแรงจูงใจ หรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

Spencer and Spencer (1993) ได้อธิบายองค์ประกอบของสมรรถนะของบุคคลซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวทางการกระทำ พฤติกรรม หรือการคิด โดยที่องค์ประกอบเหล่านี้จะแผ่ขยายไปยังสถานการณ์อื่นๆ และคงทนอยู่ภายในตัวบุคคลเป็นระยะเวลาอันยาวนานพอสมควร สามารถจำแนกออกได้เป็น 6 ประการดังนี้

1.แรงจูงใจ (Motive) เป็นสิ่งที่บุคคลคิดถึงหรือมีความต้องการ ซึ่งแรงจูงใจจะเป็นตัวผลักดันหรือแรงขับให้บุคคลกระทำพฤติกรรม หรือตัวกำหนดทิศทางหรือทางเลือกในการกระทำพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมาย หรือหลีกเลี่ยงจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตนไม่พึงปรารถนา เช่น เมื่อบุคคลตั้งเป้าหมายที่ท้าทายจะทำให้เขามีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้น และมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ และจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อทำงานให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

2.อุปนิสัย (Trait) เป็นคุณลักษณะทางกายภาพของบุคคล ซึ่งจะแสดงออกมาเพื่อตอบสนองต่อข้อมูล หรือสถานการณ์ต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ อุปนิสัยเป็นสิ่งที่เกิดจากการศึกษา การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์ และการเรียนรู้ของบุคคล สมรรถนะด้านอุปนิสัย เช่น การควบคุมอารมณ์ภายใต้สภาวะความกดดัน ความคิดริเริ่ม เป็นต้น

3.อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง อาจรวมถึงทัศนคติ (Attitude) ค่านิยม (Value) จินตภาพส่วนบุคคล (Self-Image) เป็นต้น

4.บทบาททางสังคม (Social Role) หมายถึง สิ่งที่บุคคลต้องการสื่อให้ผู้อื่นในสังคมเห็นว่าตัวเขามีบทบาทต่อสังคมอย่างไรบ้าง เช่น การเป็นผู้นำทีมงาน ความมีจริยธรรม เป็นต้น

5.ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจในหลักการแนวคิดต่างๆ ที่บุคคลจำเป็นต้องมีในสาขาวิชาชีพนั้นๆ หรือกล่าวอย่างสั้นๆ ก็คือ “บุคคลต้องมีความรู้อะไรบ้าง” เช่น เจ้าหน้าที่บุคคล ต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารทรัพยากรบุคคล ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน เป็นต้น

6.ทักษะ (Skill) หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญหรือความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานทั้งด้านใช้อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย หรือการใช้สมองเพื่อคิดสิ่งต่างๆ หรือกล่าวอย่างสั้นๆ ก็คือ “บุคคลต้องทำอะไรได้บ้าง” ระดับหรือประเภทของสมรรถนะนี้เราสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนและบริหารทรัพยากรบุคคล

3.4 ประเภทของสมรรถนะ

การแบ่งประเภทของสมรรถนะนั้นมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แบ่งประเภทของสมรรถนะที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

McLagan (1997) ได้แบ่งสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.สมรรถนะตามลักษณะงาน (Competency as Tasks) เป็นการแสดงถึงว่าสมรรถนะต่างๆ สามารถแบ่งออกเป็นงานย่อยๆ และกำหนดขอบเขตของงานที่จะทำได้ ได้แก่ งานการทำความเข้าใจ ความสะอาดพื้น งานย่อยคือการเลือกไม้กวาด ซึ่งงานย่อยลงไปอีกก็จะต้องมีความสามารถในการเลือกไม้กวาดว่าจะเลือกไม้กวาดอันใดในการทำงานที่จะเกิดประโยชน์สูงสุด

2.สมรรถนะตามลักษณะของผลลัพธ์ (Competency as Results) ลักษณะสมรรถนะที่สามารถแบ่งออกเป็นองค์ประกอบย่อย ซึ่งผลลัพธ์ขององค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้จะรวมกันไปสู่ผลลัพธ์ร่วมกัน

3.สมรรถนะตามผลของการกระทำ (Competency as Outputs) สมรรถนะในลักษณะนี้จำเป็นที่จะต้องค้นหาความต้องการของลูกค้าทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้ได้ความต้องการในการผลิตหรือบริการ จากนั้นจึงแบ่งผลที่ได้ออกเป็นองค์ประกอบย่อยๆ และสามารถกำหนดคุณภาพและมาตรฐานที่ต้องการในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า

4.สมรรถนะตามความรู้ ทักษะ และทัศนคติ (Competency as Knowledge, Skill and Attitude) คนที่มีความเฉลียวฉลาดจะมีการแสดงออกทางพฤติกรรม หรือวิธีการต่างๆ ที่จะบ่งบอกว่าคนผู้นั้นมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้สูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด ในส่วนของสมรรถนะในลักษณะนี้ จะต้องแยกแยะออกมาให้เห็นว่า ความรู้ ทักษะ และทัศนคติอะไรบ้างที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวนั้น จะรวมไปถึงการมุ่งเน้นในความสำเร็จของเป้าหมาย การค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา และจะนำมาซึ่งการใช้เป้าหมายเป็นตัวกำหนดลำดับความสำคัญของการทำงานต่อไปได้

5.สมรรถนะที่แต่ละคนมีอยู่ (Competency as Attribute Bundle) เป็นการประยุกต์ใช้กระบวนการของสมรรถนะทางความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ซึ่งเป็นความสามารถที่แท้จริงของแต่ละ

บุคคลที่มีอยู่แต่เป็นการยากมากที่จะยกตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น พฤติกรรมของผู้นำจะต้องมีความสามารถในการจูงใจให้คนแสดงออกในการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง นั่นคือ จะต้องแสดงพฤติกรรมที่สามารถจูงใจให้บุคคลปฏิบัติตามได้ นั่นคือ ความสามารถที่ผู้นำจะต้องมี แต่อะไรคือสาเหตุพื้นฐานของพฤติกรรมนั้น ความสามารถในการฟัง ความนึกคิดความรู้ทางธุรกิจ การพูดในที่ชุมชน องค์ประกอบบางอย่าง หรือความรับผิดชอบในตัวเอง

ณรงควิทย์ แสนทอง (2547) ได้แบ่งสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. สมรรถนะหลัก (Core competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยของคนในองค์การโดยรวมที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์การบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้

2. สมรรถนะตามสายงาน (Job competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้คนนั้นๆ สามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตำแหน่งนั้นๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน

3. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยที่ทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้โดดเด่นกว่าคนทั่วไป เช่น สามารถอาศัยอยู่กับแมงป่องหรืออสรพิษได้ เป็นต้น ซึ่งเรามักจะเรียกสมรรถนะส่วนบุคคลว่าความสามารถพิเศษส่วนบุคคล

จิรประภา อัครบวร (2549) กล่าวว่า สมรรถนะในตำแหน่งหนึ่งๆ จะประกอบไปด้วย 3 ประเภท ได้แก่

1. สมรรถนะหลัก (Core competency) คือ พฤติกรรมที่ดีที่ทุกคนในองค์การต้องมี เพื่อแสดงถึงวัฒนธรรมและหลักนิยมขององค์การ

2. สมรรถนะบริหาร (Professional competency) คือ คุณสมบัติความสามารถด้านการบริหารที่บุคลากรในองค์การทุกคนจำเป็นต้องมีในการทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จ และสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ขององค์การ

3. สมรรถนะเชิงเทคนิค (Technical competency) คือ ทักษะด้านวิชาชีพที่จำเป็นในการนำไปปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ โดยจะแตกต่างกันตามลักษณะงาน โดยสามารถจำแนกได้ 2 ส่วนย่อย ได้แก่ สมรรถนะเชิงเทคนิคหลัก (Core technical competency) และสมรรถนะเชิงเทคนิคเฉพาะ (Specific technical competency)

จากการแบ่งประเภทของสมรรถนะดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สมรรถนะสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ สมรรถนะหลัก (Core competency) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ทุกคนใน

หน่วยงานจำเป็นต้องมี ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน และสมรรถนะอีกประเภทหนึ่งคือสมรรถนะตามสายงาน (Functional competency) ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ทุกคนที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งงานต่างๆ พึงมีเพื่อให้งานสำเร็จและได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

3.5 สมรรถนะครูที่พึงประสงค์

สมรรถนะครูที่พึงประสงค์ มีนักการศึกษากล่าวถึงไว้แตกต่างกัน ดังนี้
Verner et al. (1975) ระบุว่าครูควรมีสมรรถนะ 4 ด้าน คือ

1. ด้านปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย

- 1) ให้คำแนะนำที่ชัดเจนแก่นักศึกษาได้
- 2) จัดการและสื่อความหมายได้ดี
- 3) ตอบสนองพฤติกรรมของนักเรียนได้
- 4) แก้ไขกิจกรรมนักเรียนได้
- 5) ตอบสนองความต้องการอย่างมีเหตุผล
- 6) หาข้อมูลจากนักเรียนได้หลายวิธี
- 7) การทำงานเป็นคณะได้ดี

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- 1) มีกลวิธีการสอนเหมาะสม
- 2) จัดกลุ่มการเรียนรู้ได้หลากหลาย
- 3) จัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย
- 4) มีสื่อการสอนพร้อม
- 5) สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 6) ระบุจุดหมายการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม
- 7) จัดระบบสื่อและบริการสื่อได้สะดวกรวดเร็ว
- 8) วางแผนกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาได้
- 9) มีเทคนิคหาข้อมูลจากนักศึกษาได้
- 10) ใช้คำถามได้เหมาะสม
- 11) เสริมกำลังใจได้ดี
- 12) สร้างสัมพันธภาพแก่นักเรียนได้
- 13) สร้างความคิดรวบยอดทางวัฒนธรรมได้หลายด้าน

- 14) กำหนดแผนการสอนได้
 - 15) เรียงลำดับกิจกรรมได้ดีเหมาะสมตามหลักจิตวิทยา
- 3.ด้านการประเมินผล ประกอบด้วย
 - 1) วินิจฉัยเพื่อการแนะแนวได้
 - 2) สร้างเครื่องมือวัดแบบต่างๆ ได้
 - 3) จัดวิธีประเมินและแปรผลได้
 - 4.ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ประกอบด้วย
 - 1) สามารถปรับปรุงพฤติกรรมของตนได้
 - 2) สามารถเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพ
 - 3) มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

Hall and Jones (1976) ระบุสมรรถนะครูไว้ว่ามี 5 ประการ คือ

- 1.สมรรถนะด้านสติปัญญา (Cognitive Competencies) ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้ เชี่ยวชาญ ความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอน วิธีสอน การวิเคราะห์โปรแกรมที่สอนและหลักสูตร
- 2.สมรรถนะด้านปฏิบัติการ (Performance Competencies) ได้แก่ สมรรถนะการปฏิบัติการสอน การใช้สื่อการสอน การใช้คำถาม ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานทางด้านสติปัญญา
- 3.สมรรถนะด้านผลการสอน (Consequence or Product Competencies) เป็นสมรรถนะที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน
- 4.สมรรถนะด้านการศึกษาค้นคว้า (Exploration Competencies) เป็นสมรรถนะที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ที่มีคุณค่าในตัวครู เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะของครู
- 5.สมรรถนะทางด้านอารมณ์และจิตใจ (Affective Competencies) เป็นสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม ทศนคติ ความสนใจ และความซาบซึ้งหรือเห็นคุณค่าในวิชาชีพครู

Borich (1977) ได้แบ่งสมรรถนะของครูออกเป็น 3 ด้าน ซึ่งเป็นสมรรถนะเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

- 1.สมรรถนะด้านความรู้ หมายถึง ความรู้ด้านเนื้อหาวิชาและความรู้ด้านกระบวนการ เช่น กระบวนการสอน การจัดการในชั้นเรียน เป็นต้น สมรรถนะด้านความรู้ของครูนั้นสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบ หรืออาจใช้การสังเกตจากการปฏิบัติงานของครูก็ได้
- 2.สมรรถนะด้านการปฏิบัติ หมายถึง พฤติกรรมด้านการสอนของครูในชั้นเรียน ซึ่งสามารถวัดได้โดยการสังเกตจากการปฏิบัติการสอนของครูในชั้นเรียน หรือใช้แบบสอบถามจากผู้เรียนทั้งโดยตรงและทางอ้อมก็ได้

3.สมรรถนะด้านผลการปฏิบัติ หมายถึง การที่ครูใช้สมรรถนะด้านความรู้และด้านการปฏิบัติไปเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนตามจุดหมายที่ตั้งไว้ การวัดสมรรถนะด้านนี้ของครูวัดได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุกๆ ด้าน

The American Association of Colleges for Teaching Education ได้กำหนดสมรรถนะที่ครูต้องมีไว้ ดังนี้ (Blackhurst, 1982)

1.มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร และหลักการเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตร

2.มีทักษะพื้นฐานในการสอน รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ครูจำเป็นต้องมี เพื่อใช้ในการสอน

3.มีความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับชั้นเรียน และการปกครองนักเรียน โดยมีเทคนิคในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนมีความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน

4.มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่มีวิชาชีพเดียวกัน โดยสามารถติดต่อสื่อสารและมีทักษะในการร่วมปรึกษาหารือกับนักการศึกษาคนอื่นๆ

5.มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง

6.มีความเข้าใจถึงลักษณะ ข้อบกพร่องบางประการของนักเรียนที่ได้รับการยกเว้นเป็นพิเศษ

7.มีความสามารถในการประเมินผล หรือวัดความสามารถของนักเรียน ตลอดจนรู้ถึงนโยบายที่จะต้องการพัฒนาในตัวนักเรียน

8.มีความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน โดยครูจะต้องมีความสามารถจัดการเรียนการสอนให้สนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคน

9.มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

Wisconsin Department of Public Instruction (2000) ได้กำหนดเกณฑ์ความสามารถของครูในการขอรับใบประกอบวิชาชีพครูไว้ ดังนี้

1.ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ และโครงสร้างของวิชาที่สอน และสามารถสร้างสรรค์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้เนื้อหาที่มีความหมายต่อการเรียนรู้

2.ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจว่าผู้เรียนมีความสามารถที่แตกต่างกัน สามารถเรียนรู้ได้อย่างไร และจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและสังคมของผู้เรียนแต่ละคน

3. ครูต้องเข้าใจว่าผู้เรียนแตกต่างกันในเรื่องของวิธีการเรียนรู้และอุปสรรคที่ขัดขวางการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถประยุกต์การสอนให้เหมาะสมกับความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน

4. ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจและใช้ยุทธศาสตร์การสอนที่หลากหลาย รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และทักษะปฏิบัติ

5. ครูต้องมีความเข้าใจในเรื่องแรงจูงใจและพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. ครูสามารถใช้เทคนิคการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับการใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีในการส่งเสริมการแสวงหาความรู้ ความร่วมมือในการเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน

7. ครูสามารถจัดและวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยอยู่บนพื้นฐานของเนื้อหาสาระ ผู้เรียน ชุมชน และเป้าหมายของหลักสูตร

8. ครูมีความรู้ความเข้าใจและใช้ยุทธศาสตร์ในการประเมินผลทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการในการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน

The College Academic Council (2004) ได้กำหนดสมรรถนะการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 ไว้โดยสรุปได้ ดังนี้

1. ครูจะต้องเข้าใจว่าผู้เรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นครูต้องสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการสอนและจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

2. ครูสามารถใช้ยุทธศาสตร์การสอนและการเรียนรู้ที่หลากหลาย

3. ครูสามารถประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคการประเมินที่มีความตรงและความเที่ยง

4. ครูสามารถทำงานอย่างอิสระและทำงานร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาและประยุกต์ความรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

The National Council on Teacher Quality (NCTQ) (2004) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถาบันฝึกหัดครูเตรียมครูวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้

การฝึกปฏิบัติพื้นฐาน

มาตรฐานที่ 1 การจัดการในชั้นเรียน

โปรแกรมฝึกหัดครูทั้งฝึกหัดครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จะต้องฝึกให้ครูผู้ฝึกสอน เรียนและฝึกปฏิบัติการสอนเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการชั้นเรียน

มาตรฐานที่ 2 ฝึกการวางแผนการสอน

โปรแกรมฝึกหัดครูทั้งฝึกหัดครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จะต้องฝึกให้ครูผู้ฝึกสอน ออกแบบ และปรับปรุงการสอนเพื่อที่จะส่งเสริมผลการศึกษานักเรียนทุกคนให้ดียิ่งขึ้น

มาตรฐานที่ 3 การวัดผล

โปรแกรมฝึกหัดครูทั้งฝึกหัดครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จะต้องฝึกให้ครูผู้ฝึกสอนได้ เรียนรู้ถึงการประเมินผลนักเรียนอย่างละเอียดถี่ถ้วน ทั้งนี้ยังรวมถึงการฝึกวิเคราะห์ข้อมูล ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพื่อจะนำไปใช้ในการสอนอีกด้วย

มาตรฐานที่ 4 นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้

โปรแกรมฝึกหัดครูทั้งฝึกหัดครูประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ จะต้องฝึกให้ครูผู้ฝึกสอนได้รับประสบการณ์ในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงที่ประสบความสำเร็จในการสอนนักเรียนผู้ยากไร้

มาตรฐานที่ 5 การสอนนักเรียน

โปรแกรมฝึกหัดครูทั้งฝึกหัดครูประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ จะต้องรับรองว่าประสบการณ์การสอนนักเรียนนั้นจะรวมถึงองค์ประกอบสำคัญต่างๆ ที่ส่งผลให้ ประสบความสำเร็จ เช่น การสอบ การให้คำแนะนำที่เพียงพอ และการเข้าร่วมประชุมกับครู

การฝึกหัดครูโรงเรียนประถมศึกษา

มาตรฐานที่ 6 การอ่านเบื้องต้น

โปรแกรมจะต้องฝึกครูผู้ฝึกสอนในองค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญสำหรับการสอนการอ่าน อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานนี้ยังนำไปใช้ได้กับการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ

มาตรฐานที่ 7 คณิตศาสตร์ระดับประถม

สถาบันจะต้องฝึกครูผู้ฝึกสอนให้พร้อมในเรื่องของเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์และวิธีการสอน ที่จำเป็น

มาตรฐานนี้ยังนำไปใช้ได้กับการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ

มาตรฐานที่ 8 เนื้อหาระดับประถม

สถาบันจะต้องเตรียมให้ครูผู้ฝึกสอนสามารถสอนหลักสูตรแกนกลางเช่นเดียวกับมีความ เชี่ยวชาญในเรื่องรายวิชา

มาตรฐานนี้ยังนำไปใช้ได้กับการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ

มาตรฐานที่ 9 การเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียน

โปรแกรมจะต้องเตรียมให้ครูผู้ฝึกสอนให้สามารถสอนการอ่านเพื่อเรียนภาษาอังกฤษ

มาตรฐานที่ 10 ผู้อ่านที่อ่อน

โปรแกรมจะต้องเตรียมให้ครูผู้ฝึกสอนสามารถสอนการอ่านสำหรับเด็กที่อ่อนทางด้าน การอ่านได้

การฝึกหัดครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

มาตรฐานที่ 11 เนื้อหาโรงเรียนมัธยมต้น

โปรแกรมจะต้องเตรียมให้ครูผู้ฝึกสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นรู้เนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ จะต้องสอนได้

มาตรฐานที่ 12 เนื้อหาโรงเรียนมัธยมปลาย

โปรแกรมจะต้องเตรียมให้ครูผู้ฝึกสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายรู้เนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ จะต้องสอนได้

มาตรฐานที่ 13 วิธีการสอนระดับมัธยมศึกษา

โปรแกรมจะต้องเตรียมให้ครูผู้ฝึกสอนระดับมัธยมศึกษาฝึกสอนเนื้อหาในวิชาของครูผู้ ฝึกสอนอย่างเข้มข้น

การฝึกหัดครูการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ

มาตรฐานที่ 14 การเตรียมการด้านรายวิชา

โปรแกรมจะต้องเตรียมให้ครูผู้ฝึกสอนการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษได้รู้ถึงวิชาต่างๆ ที่ครูผู้ ฝึกสอนนั้นมีโอกาสที่จะสอน

มาตรฐานที่ 15 การออกแบบการเรียนการสอน

โปรแกรมจะต้องเตรียมให้ครูผู้ฝึกสอนการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษได้ฝึกพัฒนาทางด้านการ เรียนการสอนแบบเฉพาะ ที่จัดทำขึ้นมาเพื่อเป้าหมายกลุ่มนักเรียนโดยเฉพาะ

การเข้าสู่โปรแกรมและวิชาชีพ

โปรแกรมฝึกหัดครูทั้งฝึกหัดครูประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ

มาตรฐานที่ 16 การคัดเลือก

โปรแกรมจะต้องคัดเลือกผู้สมัครที่มีความสามารถทางด้านวิชาการสูงโดยใช้วิธีการ คัดเลือกที่มีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มาตรฐานที่ 17 ผลลัพธ์

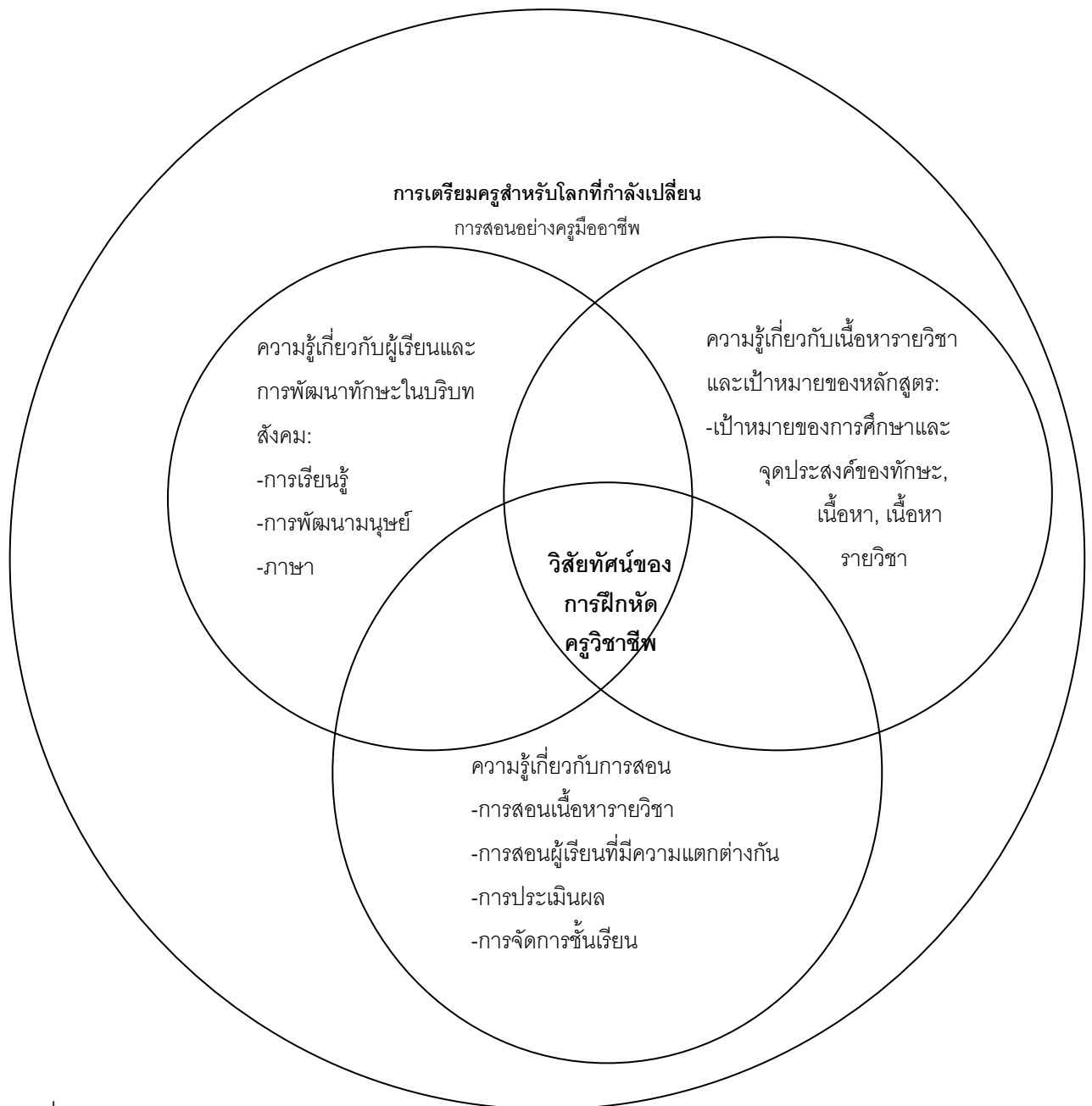
โปรแกรมจะต้องเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของผู้ที่ปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนต่างๆ

Darling – Hammond (2010) ได้กล่าวถึงสมรรถนะครูด้านความรู้ในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง โดยได้เสนอกรอบความรู้ 3 กรอบ ที่เป็นกรอบมาตรฐานความรู้ในการจัดการศึกษา สำหรับครู ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน วิธีการเรียนรู้ และการพัฒนาในบริบทของสังคม รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านภาษา

2. ความเข้าใจเนื้อหาและเป้าหมายของหลักสูตร เนื้อหารายวิชา ระเบียบ ความต้องการของผู้เรียน และสังคม

3. ความเข้าใจในทักษะการสอน ความรู้เนื้อหาทางศาสตร์ของครูศาสตร์ ความรู้ในการสอนผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน การประเมินผล และการจัดการในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ที่มา: Darling-Hammond and Bransford, 2005

แผนภาพที่ 4 สมรรถนะครูด้านความรู้ของ Darling-Hammond and Bransford

ประธาน มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ (2530) ได้สรุปสมรรถนะที่พึงประสงค์สำหรับครูประถมศึกษาไว้ ดังนี้

1. สมรรถนะด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน และความรู้ทางวิชาชีพ
2. สมรรถนะด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทักษะในการจัดกิจกรรม ทักษะการใช้เทคนิคการสอน และทักษะในการสอนแบบต่างๆ
3. สมรรถนะด้านคุณลักษณะและทัศนคติ ได้แก่ คุณลักษณะโดยทั่วไป ประกอบด้วย ความคล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง พุดจาชัดเจนสื่อความหมายได้ถูกต้อง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีไหวพริบดี แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ช่างสังเกต ทำงานประณีต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นตัวอย่างที่ดี มีความเป็นประชาธิปไตย ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ ทัศนคติโดยทั่วไปประกอบด้วยทัศนคติที่ดีต่อการสอนระดับประถมศึกษาและต่อวิชาชีพครู

ลำลี ทองธิว (2545) กล่าวว่า การพัฒนาครูเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ในแนวปฏิรูปการศึกษาได้นั้น ครูจำเป็นต้องมีสมรรถนะการสอน ดังนี้

1. ความสามารถในการวิเคราะห์และตีความข้อมูลที่รวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้
2. ความสามารถในการออกแบบการสอน หรือการประเมินผลใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ได้
3. ความสามารถในการใช้วิธีสอนแบบต่างๆ ที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสังเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะครู ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ คือ

1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Working Achievement Motivation) หมายถึง ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่อง

1.2 การบริการที่ดี

สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี (Service Mind) หมายถึง ความตั้งใจและความเต็มใจในการให้บริการ และการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

1.3 การพัฒนาตนเอง

สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง (Self- Development) หมายถึง การศึกษาค้นคว้า หาความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนางาน

1.4 การทำงานเป็นทีม

สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม (Team Work) หมายถึง การให้ความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุนเสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงาน แสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างและดำรงสัมพันธภาพของสมาชิก ตลอดจนใจเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

1.5 จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

สมรรถนะที่ 5 จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Teacher's Ethics and Integrity) หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และสังคม เพื่อสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู

2.สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ

2.1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management) หมายถึง ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี และการวัด ประเมินผล การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2.2 การพัฒนาผู้เรียน

สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน (Student Development) หมายถึง ความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกาย และสุขภาพจิต ความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียน

สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) หมายถึง การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชาการกำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข และความปลอดภัยของผู้เรียน

2.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Analysis & Synthesis & Classroom Research) หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจ แยกประเด็นเป็นส่วนย่อย รวบรวม ประมวลหาข้อสรุปอย่างมีระบบและนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์องค์หรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

2.5 ภาวะผู้นำครู

สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership) หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

2.6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Relationship & Collaborative – Building for Learning Management) หมายถึง การประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

ศูนย์นวัตกรรมกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (2553) ได้ศึกษาแนวโน้มคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2562) โดยอาศัยแนวคิดองค์การฐานะเป็นระบบสังคม คือ องค์การทางการศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมขององค์การจะมีผลกระทบต่อระบบต่างๆ ขององค์การ คือ สิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษาโดยถือว่าองค์การทางการศึกษาเป็นระบบสังคมที่มีลักษณะมีความสัมพันธ์กับสังคมภายนอกและระหว่างส่วนต่าง ๆ ภายในขององค์การ มีขั้นตอนการทำวิจัย 2 ขั้นตอน คือ การสังเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้สรุปประเด็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2562) มี 4 ด้าน คือ

1.ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ (Professional Knowledge and Experiences) ประกอบด้วย ความสามารถทางภาษา ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการจัดการเรียน การสอนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความสามารถทางวิชาชีพครู

2.ด้านบุคลิกภาพของความเป็นครู (Professional Teacher Personalities) ประกอบด้วย ความฉลาดด้านสุขภาพ ความสามารถทางอารมณ์ ความฉลาดด้านเชาวน์ปัญญา ความฉลาด ด้านการเผชิญปัญหาอุปสรรค และความฉลาดด้านคุณธรรม

3.ด้านภาวะผู้นำการพัฒนาการศึกษา (Leadership for Educational Development) ประกอบด้วย ภาวะผู้นำทางวิชาการ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

4.ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ (Professional Virtues and Code of Ethics) ประกอบด้วย จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม

จากการศึกษาสมรรถนะครูที่พึงประสงค์ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะที่ครูพึงมี ประกอบด้วย

1.สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 2 สมรรถนะ คือ

2.1 ด้านภาวะผู้นำ

2.2 ด้านคุณลักษณะและจรรยาบรรณ

2.สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 3 สมรรถนะ คือ

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ การออกแบบหลักสูตร การใช้หลักสูตร การ ประเมินหลักสูตร

2.2 ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเนื้อหา ความรู้ทางวิชาชีพครู ความรู้ที่มีอยู่ใน สังคม ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน ความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสืบค้น ความรู้ด้านการวิจัย

2.3 ด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การดำเนินการจัดการ เรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะครู เมื่อวิเคราะห์กับมาตรฐานวิชาชีพครูและ วัตถุประสงค์ของสาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สรุปได้ว่า มาตรฐานวิชาชีพครูเน้นให้บัณฑิต มีความรอบรู้ในวิชาชีพครูและวิชาเอก มีความสามารถประยุกต์ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในทฤษฎี และระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างนวัตกรรมและความรู้ ใหม่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา และมีความสามารถในการศึกษาวิเคราะห์ ประเด็นวิกฤตของการศึกษาและวิชาชีพครู รวมถึงมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการ

จัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างความรู้ และนวัตกรรมสำหรับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ส่วนสาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เน้นให้นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจในทศน์ และเนื้อหาสาระของศาสตร์ทางการประถมศึกษา สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการสอน สามารถบูรณาการความรู้ของศาสตร์ทางการประถมศึกษาและนำนวัตกรรมไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าทั้งมาตรฐานวิชาชีพครู และสาขาวิชาประถมศึกษา เน้นให้ผู้ที่จบเป็นบัณฑิต นำความรู้ทฤษฎีประยุกต์สู่การปฏิบัติการสอนได้ แต่นิสิตสาขาประถมศึกษายังไม่สามารถผสมผสานความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง สร้างเป็นความรู้ใหม่ที่มีอัตลักษณ์ของตนเอง การนำไปรณรงค์ ประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม มาเติมเต็มในส่วนของการวิชาชีพให้นิสิต จะสามารถทำให้นิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต เพื่อให้นิสิตมีคุณลักษณะของความเป็นครูมืออาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 4 การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

การทำวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าและแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ความหมายของอัตลักษณ์ และการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ความหมายของอัตลักษณ์

นัทธนัย ประสานนาม (2548) อธิบายว่า อัตลักษณ์เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตนเองและการที่คนอื่นมองเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (awareness) ในตัวเราและพื้นฐานของการเลือกบางอย่าง นั่นคือเราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่เราเลือก ความสำคัญของการแสดงตนก็คือ การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร และ “ฉันเป็นใคร” ในสายตาคนอื่น

ฉลาดชาย รमितานนท์ (2548) อธิบายว่า อัตลักษณ์นั้นไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นลอยๆ ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่ง และวัฒนธรรมก็เป็น

สิ่งก่อสร้างทางสังคม (social construct) นอกจากนี้วัฒนธรรมก็ไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งหรือตายตัว หากแต่มีรูปแบบเป็นวงจรที่เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (circuit of culture) ดังนั้นอัตลักษณ์ทั้งหลายจึงมีกระบวนการถูกผลิต (produced) ให้เกิดขึ้น สามารถถูกบริโภค (consumed) และถูกควบคุมจัดการ (regulated) อยู่ในวัฒนธรรมเหล่านั้น และทั้งนี้ยังมีการสร้างความหมายต่างๆ (creating meanings) ผ่านทางระบบต่างๆ ของการสร้างภาพตัวแทน (symbolic systems of representation) ที่เกี่ยวกับตำแหน่งแห่งที่ต่างๆ ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่เราเลือกใช้ หรือนำเอามาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของเรา

ราชบัณฑิตยสถาน (2550) อธิบายคำว่า อัตลักษณ์ (อ่านว่า อัด-ตะ-ลัก) ประกอบด้วยคำว่า อัด (อัด-ตะ) ซึ่งหมายถึง ตน หรือ ตัวเอง กับ ลักษณะ ซึ่งหมายถึง สมบัติเฉพาะตัว คำว่า อัตลักษณ์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า identity (อ่านว่า ไอ-เด็น-ตี-ตี) หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้

จากความหมายของอัตลักษณ์ที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวตนในการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยไม่ลอกเลียนแบบจากบุคคลอื่น

4.2 การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

ความหมายของการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

ความสามารถด้านวิชาชีพครูของนิสิตที่สร้างขึ้นในบริบทปริสึมาที่สาม โดยการวิเคราะห์ความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่นิสิตได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง และประมวลความรู้และทักษะจากสองภาคส่วนนี้ไปใช้ในการปฏิบัติการสอน ซึ่งการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ประกอบด้วยความสามารถด้านวิชาชีพครู 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบริหว่างการปฏิบัติการสอน 2) ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบริหว่างการปฏิบัติการสอน และ 3) ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน

ที่มาของอัตลักษณ์แต่ละด้าน

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ซึ่งที่มาของอัตลักษณ์ ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อบังคับ ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ.2548 และหลักสูตรครุศาสตร

บัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี) ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

1) ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ได้มาจากมาตรฐานความรู้ ข้อ 3 การจัดการเรียนรู้ และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ข้อ 1-2 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ประกอบกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี) ข้อ 2 และ 4 ดังนี้

- มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน
- มีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2) ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ได้มาจากมาตรฐานความรู้ ข้อ 3 การจัดการเรียนรู้ และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ข้อ 2 การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ประกอบกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี) ข้อ 4 ดังนี้

- มีการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์ที่หลากหลาย หรือสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ หรือด้านสื่อการเรียนรู้)

- มีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

3) ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน ได้มาจากมาตรฐานความรู้ ข้อ 3 และ 4 การจัดการเรียนรู้ และจิตวิทยาสำหรับครู และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ข้อ 1-2 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ดังนี้

- มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
- มีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ตอนที่ 5 บทบาทครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์

การทำวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิต นักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีส์มาที่สาม ผู้วิจัย จำเป็นต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องบทบาทครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ ศึกษาค้นคว้าและแบ่งการนำเสนอเรื่องบทบาทครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ความหมายของครูพี่เลี้ยง ความหมายของอาจารย์นิเทศก์ บทบาทของครูพี่เลี้ยง และบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ความหมายของครูพี่เลี้ยง

Black (2004) ได้ให้ความหมายของคำว่าครูพี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า เป็นผู้ให้ความรู้ เป็นแบบอย่าง เป็นผู้สนับสนุน และเป็นผู้ชี้แนะให้แก่ผู้ที่มีทักษะหรือความรู้น้อยกว่า มีจุดหมายเพื่อให้พัฒนาทางด้านวิชาชีพและด้านบุคคล

อารี โสติพันธ์ (2540) ได้ให้ความหมายของคำว่าครูพี่เลี้ยง หมายถึง ครูประจำชั้นและหรือครูประจำวิชาในโรงเรียนที่นักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา และทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงของนักศึกษาตลอดจนทำหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเป็นครูในด้านต่างๆ ที่กำหนดไว้

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2549) ได้ให้ความหมายของคำว่าครูพี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ที่ดำเนินการพัฒนาผู้ที่เข้ามาทำงานใหม่ หรือผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า เรียกว่า mentee (ผู้รับการฝึกจากพี่เลี้ยง) โดยพัฒนาทั้งทางด้านวิชาชีพและเรื่องส่วนบุคคล

สุจินดา ม่วงมี (2549) ได้ให้ความหมายของคำว่าครูพี่เลี้ยง หมายถึง ครูประจำการของโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนฝึกสอน มอบให้ทำหน้าที่แนะนำ ดูแล ช่วยเหลือ และประเมินการสอนของนิสิตฝึกสอนเป็นรายบุคคลและได้รับการแต่งตั้งจากคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่ส่ง นิสิตออกฝึกสอนให้เป็นครูพี่เลี้ยงของนิสิตฝึกสอน

อัญชลี ธรรมะวิธิกุล (2552) ได้ให้ความหมายของคำว่าครูพี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ ที่สามารถให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือ ครู ให้พัฒนาศักยภาพสูงขึ้น เพื่อสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

จากความหมายของครูพี่เลี้ยงที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าครูพี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพมากกว่า ที่ได้รับมอบหมายให้ช่วยเหลือ ดูแล และแนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการปฏิบัติการสอน

5.2 ความหมายของอาจารย์นิเทศก์

อารี โสติพันธ์ (2540) ได้ให้ความหมายของคำว่าอาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์ของสถาบันครุศาสตร์ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เต็มเวลาของนักศึกษาตลอดโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

สุจินดา ม่วงมี (2549) ได้ให้ความหมายของคำว่าอาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ที่ส่งนิสิตออกฝึกสอนและได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่นิเทศนิสิตฝึกสอน

จากความหมายของอาจารย์นิเทศก์ที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าอาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์ของคณะครุศาสตร์ที่ทำหน้าที่นิเทศปฏิบัติการสอนของนิสิต โดยดูแล แนะนำ และให้คำปรึกษา รวมทั้งประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

5.3 บทบาทของครูพี่เลี้ยง

อัญชลี ธรรมะวิทีกุล (2552) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาที่พัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปฏิบัติงานทุกคน ต้องเรียนรู้ไปพร้อมกันเป็นทีม การนำ Mentoring แบบกลุ่มมาใช้ในการพัฒนาบุคคลในองค์กร จะมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง โดย Mentoring หรือ Learning Leader จะมีบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. Guide Mentor จะเป็นผู้แนะแนวแก่กลุ่ม Mentee ในการระมัดระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่จะสร้างปัญหา และอุปสรรคต่อการทำงานที่ทำให้ไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดได้ แต่จะไม่เป็นผู้ตัดสินใจเลือกทางให้ แต่จะช่วยให้กลุ่ม Mentee มองเห็นภาพของสถานศึกษาในอนาคต เพื่อให้กลุ่ม Mentee กลับไปทบทวนการปฏิบัติที่ผ่านมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ว่าเขาได้ใช้ทักษะ วิธีการ และพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดีอย่างไร นอกจากนั้น Mentor จะตั้งคำถามที่กระตุ้นให้กลุ่ม Mentee หาคำตอบที่จะทำให้กลุ่มสามารถมองเห็นกลยุทธ์ และเทคนิคใหม่ที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ดังนั้นการเรียนรู้ของ Mentee ทุกคนซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ไม่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองเท่านั้น แต่จะเรียนรู้จาก Mentor และจากประสบการณ์ของ Mentee คนอื่นๆ ในกลุ่ม

2. Ally Mentor เป็นพันธมิตรที่คอยให้ข้อมูลแก่ Mentee แต่ละคนในกลุ่ม Mentee เกี่ยวกับจุดอ่อน จุดแข็งของ Mentee แต่ละคน โดยวิธีการให้ Mentee เล่าถึงปัญหาของตน Mentor จะฟังอย่างตั้งใจ เห็นอกเห็นใจ และให้ข้อมูลความเห็นทั้งด้านดีและด้านไม่ดีอย่างตรงไปตรงมา และเป็นมิตร

3. Catalyst Mentor เป็นผู้กระตุ้นให้กลุ่ม Mentee มองภาพวิสัยทัศน์และอนาคตของสถานศึกษาว่าจะไปทิศทางใดในอนาคต สถานศึกษาถึงจะดี พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ และจะมีการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา

4. Savvy Insider Mentor เป็นผู้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ทำให้มีแนวทางในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ และสามารถให้แนวทางแก่กลุ่ม Mentee ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ และจะเป็นผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยง Mentee กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาที่จะสามารถช่วยให้ Mentee เกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานได้

5. Advocate ในขณะที่กลุ่ม Mentee เกิดการเรียนรู้นั้น สมาชิกจะเริ่มมองเห็นว่า ตนเองสามารถผลักดันความเจริญก้าวหน้าและแผนพัฒนาความก้าวหน้าด้วยตนเอง Mentor จะทำหน้าที่ช่วยให้ Mentee ได้มีโอกาสแสดงความสามารถให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ (Visibility) เช่น เมื่อ Mentee เสนอโครงการปฏิบัติงานที่เห็นว่าดี ก็พยายามผลักดันให้โครงการนั้นได้รับอนุมัติให้ดำเนินการได้ เพื่อ Mentee จะได้มีโอกาสแสดงความรู้ ความสามารถ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (2554) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูพี่เลี้ยงมีดังนี้ คือ

1. ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1.1 แนะนำให้นักศึกษารู้จักผู้บริหารของโรงเรียน เช่น ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และบุคลากรฝ่ายต่างๆ

1.2 แนะนำเกี่ยวกับระบบการบริหารของโรงเรียน ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน ตลอดจนชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

1.3 แนะนำเกี่ยวกับระเบียบวินัย ข้อบังคับต่างๆ ของโรงเรียน ข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อให้นักศึกษาจะได้ปฏิบัติภารกิจได้ถูกต้อง

1.4 แนะนำชี้แจงให้นักศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียน ขอบเขตหน้าที่ของครู และการปฏิบัติงาน

1.5 แนะนำเกี่ยวกับระเบียบและวิธีการส่งใบลาป่วย ลาพัก

1.6 แนะนำให้นักเรียนรู้จักนักศึกษปฏิบัติการสอน และงานธุรการของโรงเรียน

1.7 แนะนำนักศึกษาเรื่องหลักสูตร โครงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบเรียน คู่มือครู เพื่อประโยชน์ของการปฏิบัติการสอน

1.8 แนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล

1.9 แนะนำให้นักศึกษาให้ทราบถึงแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อจะได้เลือกใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ให้นักศึกษาได้สังเกตการณ์จัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูพี่เลี้ยงในสัปดาห์แรกของการปฏิบัติการสอน ก่อนลงมือปฏิบัติการสอนจริง เพื่อให้เห็นแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี อันจะเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา

3. ตรวจสอบที่กการเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาล่วงหน้าก่อนปฏิบัติการสอน ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

4. สังเกตการณ์จัดกิจกรรมการเรียนรู้และการทำงานของนักศึกษาโดยสม่ำเสมอ พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา

5. ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในการควบคุมและการปกครองนักเรียน

6. ช่วยแนะนำในการปรับปรุงบุคลิกภาพของนักศึกษาทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

7. จัดให้นักศึกษามีโอกาสร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ทั้งกิจกรรมในโรงเรียน และกิจกรรมนอกโรงเรียน

8. ช่วยแนะนำส่งเสริมเพื่อพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และการปฏิบัติตามระเบียบข้าราชการและจรรยาบรรณครู

9. ประเมินผลความก้าวหน้าทางด้านพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรายการหลักที่ปรากฏในแบบประเมินปฏิบัติการสอน รวมถึงการทํางานที่กหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน ตลอดภาคการศึกษา

10. ประสานงานและรายงานความก้าวหน้า และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักศึกษาให้อาจารย์นิเทศก์ทราบ เพื่อร่วมกันแก้ไข้ปัญหา

11. ประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาให้เที่ยงตรงตามความเป็นจริง และส่งแบบประเมินไปยังฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการบริการวิชาการแก่ชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการสอนของนักศึกษา ตามที่คณะศึกษาศาสตร์กำหนด

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2554) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูพี่เลี้ยง ดังนี้

1. ชี้แนะให้นักศึกษาทราบ และเข้าใจถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่ครู

2. มอบหมายงานในหน้าที่ครู แผนการสอนในช่วงของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา พร้อมตรวจและให้คำแนะนำในการทำบันทึกการสอนก่อนนักศึกษาจะใช้สอนในชั้นเรียน

3. ให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ ไป เช่น ระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษา การปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานในสถานศึกษา การแต่งกาย ฯลฯ

4. สังเกตการสอนของนักศึกษาในชั้นเรียนทุกครั้ง พร้อมทั้งบันทึกข้อเสนอแนะในสมุดบันทึกการนิเทศและการประเมินผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

5. ประเมินผลและร่วมตัดสินผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาในความดูแลแบบประเมินผลตามระยะเวลาที่กำหนด

6. ร่วมปรึกษากับอาจารย์นิเทศก์ประจำวิชาเอก ในเรื่องการสอน การประเมินผลและเรื่องอื่นที่เกิดขึ้นเป็นกรณีพิเศษ

7. ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา ในการจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น การจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการหรือโครงการพิเศษต่างๆ ฯลฯ

8. ในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นกับนักศึกษา อาจารย์พี่เลี้ยงต้องแจ้งให้อาจารย์นิเทศก์ประจำสถานศึกษา หรืออาจารย์นิเทศก์ประจำวิชาทราบเพื่อแก้ไขปัญหาทันที

9. ทำหน้าที่ประเมินแบบประเมินต่อไปนี้ของนักศึกษา คือ

9.1 คุณลักษณะและการปฏิบัติตน

9.2 งานในหน้าที่ครู

9.3 สมรรถภาพการจัดการเรียนรู้

9.4 สมุดบันทึกผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

10. ทำหน้าที่สรุปผลการประเมินนักศึกษาที่ได้รับการประเมินจากอาจารย์นิเทศก์ประจำสถานศึกษา และอาจารย์พี่เลี้ยง

11. ส่งแบบประเมินทุกแบบพร้อมผลสรุปแจ้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบ

5.4 บทบาทของอาจารย์นิเทศก์

Enz et al. (อ้างถึงใน McIntyre and Byrd, 1996) สร้างแบบจำลองบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ เพื่อศึกษาการรับรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐออริโซนา (Arizona State University) ในปี ค.ศ. 1992 โดยกำหนดขอบเขตบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ไว้ 3 ด้าน 14 หน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) บทบาทอาจารย์นิเทศก์ด้านพี่เลี้ยง (Mentor Role Domain)

- ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้และสังเกตการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับ

- ส่งเสริมและให้กำลังใจนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในการปฏิบัติการสอน
- ประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- จัดให้มีการสัมมนาอย่างเป็นที่ระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- บันทึกวิธีโอเพนการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน)

2) บทบาทอาจารย์นิเทศก์ด้านผู้ตีความ หรือให้การอธิบาย (Interpreter Role Domain)

- อำนวยความสะดวกในการพบปะพูดคุยกันเกี่ยวกับข้อมูลป้อนกลับ ระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์

- มีหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันในด้านแผนการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูพี่เลี้ยง และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

- เป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

- มีหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อขัดแย้ง ในด้านบุคลิกภาพระหว่างครูพี่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

- สังเกตครูพี่เลี้ยงเพื่อพิจารณา หรือศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน

3) บทบาทอาจารย์นิเทศก์ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Resource Role Domain)

- ทบทวนสิ่งที่รับผิดชอบ ตารางปฏิบัติการและข้อบังคับต่างๆ ที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพต้องจัดทำตามระเบียบของมหาวิทยาลัย

- ปกป้องหรือเป็นส่วนตัวกับครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการฝึกปฏิบัติการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

- ช่วยให้คำแนะนำครูพี่เลี้ยงในการจัดเตรียมข้อบรรยายสรุปการประเมินผลนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตามระเบียบของมหาวิทยาลัย

- ให้การส่งเสริมและสนับสนุนครูพี่เลี้ยงเสมือนเพื่อนร่วมงาน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (2554) ได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์นิเทศก์มีดังนี้ คือ

1. นิเทศการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิบัติการสอนของ คณะศึกษาศาสตร์ และของสถาบันการปฏิบัติการสอนนั้นๆ
2. ตรวจสอบแก้ไขบันทึกการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และบันทึกผลการนิเทศการปฏิบัติการสอน แต่ละครั้งเพื่อติดตามผลพัฒนาการปฏิบัติการสอนของนักศึกษา
3. สังเกตการณ์ปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน และบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละ ครั้ง เพื่อติดตามผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา
4. พบนักศึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม เพื่อรับทราบปัญหาในการปฏิบัติการสอน และ ปัญหาอื่นๆ และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ
5. แนะนำแหล่งความรู้ที่จะค้นคว้า แนะนำ หรือสาธิตวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับ นักศึกษา
6. ปรึกษาหารือกับครูพี่เลี้ยง เพื่อให้การนิเทศการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาได้บรรลุ วัตถุประสงค์ตรงกัน
7. พบกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรับทราบนโยบายของโรงเรียน เพื่อเสริมสร้าง สัมพันธภาพอันดีตามโอกาสอันสมควร
8. สนับสนุนให้นักศึกษาช่วยทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จะจัดขึ้นในโรงเรียน หรือชุมชน
9. ประเมินผลการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาเป็นระยะๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนการ ปฏิบัติการสอนของคณะศึกษาศาสตร์
10. เข้าร่วมประชุมนิเทศ การสัมมนา ระหว่างปฏิบัติการสอน และการสัมมนาหลังปฏิบัติการ สอน โดยเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของกลุ่มสัมมนาวิชาเอก ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะ ศึกษาศาสตร์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการสอน
11. เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียน
12. ประเมินผลการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษา
13. ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน
14. ประเมินผลการจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักศึกษา
15. ตัดสินผลการปฏิบัติการสอนร่วมกับครูพี่เลี้ยง ผู้ที่เกี่ยวข้อง และหัวหน้าโปรแกรม วิชาเอก ผู้ประสานงานโปรแกรมวิชาเอก
16. สรุปปัญหา หรือข้อเสนอแนะให้แก่คณะกรรมการดำเนินงานปฏิบัติการสอนของ นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 6 แนวคิดกระบวนการจัดการความรู้

การทำวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพอครุ สำหรับนิสิต นักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ผู้วิจัย จำเป็นต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องแนวคิดกระบวนการจัดการความรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ ศึกษาค้นคว้าและแบ่งการนำเสนอเรื่องแนวคิดกระบวนการจัดการความรู้ เป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ความหมายของการจัดการความรู้ กระบวนการจัดการ ความรู้ และเครื่องมือในการจัดการความรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 ความหมายของความรู้

Yamazaki (อ้างถึงใน บุญดี บุญญาภิจ และคณะ, 2547) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความรู้ หมายถึง สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้อื่น จนเกิดเป็น ความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุป และตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ โดยไม่จำกัด ช่วงเวลา ซึ่งสามารถแสดงเป็นพีระมิดแสดงลำดับชั้นของความรู้ ดังแผนภาพที่ 5

ที่มา: Hideo Yamazaki (อ้างถึงใน บุญดี บุญญาภิจ และคณะ, 2547)

แผนภาพที่ 5 พีระมิดแสดงลำดับชั้นของความรู้

จากแผนภาพที่ 5 Yamazaki ได้อธิบายความหมายของแต่ละลำดับชั้นไว้ว่า “ข้อมูล” (data) เป็นข้อเท็จจริง เป็นตัวเลขต่างๆ หรือข้อมูลดิบที่ยังไม่ได้ผ่านการแปรความ ส่วน “สารสนเทศ” (Information) เป็นข้อมูลที่ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ วิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้ ประโยชน์ในการบริหารจัดการในขั้นตอนของการตัดสินใจ ในขณะที่ “ความรู้” (Knowledge) คือ สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด การเปรียบเทียบเชื่อมโยงกับความรู้อื่นจนเกิดเป็นความเข้าใจ

และนำไปใช้ ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลา กล่าวคือเป็นสารสนเทศที่นำไปใช้ ในการปฏิบัติงานได้ และปัญญา (Wisdom) คือความรู้ที่อยู่ในตัวคนก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้

Nonaka and Takeuchi (1995) ได้อธิบายความหมายของคำว่าความรู้ โดยจำแนกความรู้ออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ความรู้ที่อยู่ในตัวตน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวของแต่ละบุคคล เกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ หรือพรสวรรค์ต่างๆ ซึ่งสื่อสารหรือถ่ายทอดในรูปของตัวเลข สูตร หรือลายลักษณ์อักษร ความรู้ชนิดนี้พัฒนาและแบ่งปันกันได้ และเป็นความรู้ที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน

2. ความรู้เด่นชัด (Explicit Knowledge) ความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล สามารถรวบรวมและถ่ายทอดออกมาในรูปแบบต่างๆ ได้ เช่น หนังสือ คู่มือ เอกสาร และรายงานต่างๆ ซึ่งทำให้คนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

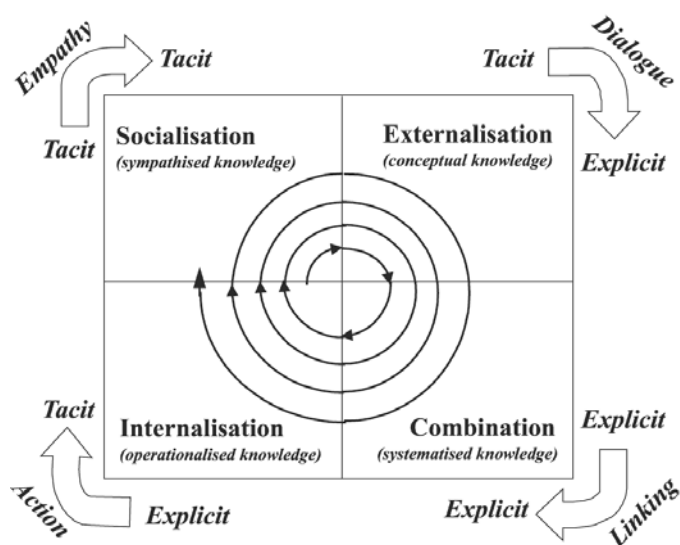
ในชีวิตจริง ความรู้ทั้ง 2 ประเภทนี้จะเปลี่ยนสถานภาพสลับปรับเปลี่ยนไปตลอดเวลา บางครั้ง Tacit ก็ออกมาเป็น Explicit และบางครั้ง Explicit ก็เปลี่ยนเป็น Tacit ซึ่งความรู้ทั้ง 2 ประเภทนี้สามารถเปลี่ยนสถานะระหว่างกันได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่จะทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า Knowledge Spiral หรือ SEIC Model ดังนี้

1. Socialization เป็นขั้นตอนแรกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้าง Tacit Knowledge จาก Tacit Knowledge ของผู้ร่วมงานโดยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงที่แต่ละคนมีอยู่

2. Externalization เป็นขั้นตอนที่สองในการสร้างและแบ่งปันความรู้จากสิ่งที่มีอยู่และเผยแพร่ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นการแปลงความรู้จาก Tacit Knowledge เป็น Explicit Knowledge

3. Combination เป็นขั้นตอนที่สามในการแปลงความรู้ขั้นต้น เพื่อการสร้าง Explicit Knowledge จาก Explicit Knowledge ที่ได้เรียนรู้ เพื่อการสร้างเป็นความรู้ประเภท Explicit Knowledge ใหม่ ๆ

4. Internalization เป็นขั้นตอนที่สี่และขั้นตอนสุดท้ายในการแปลงความรู้จาก Explicit Knowledge กลับสู่ Tacit Knowledge ซึ่งจะนำความรู้ที่เรียนมาใช้ในการปฏิบัติงานหรือในชีวิตประจำวัน

ที่มา: Nonaka and Takeuchi, 1995

แผนภาพที่ 6 ลักษณะการเรียนรู้ Knowledge Spiral

6.2 ความหมายของการจัดการความรู้

Marquardt and Reynolds (1994) ได้ให้ความหมายของคำว่าจัดการความรู้ หมายถึง การบริหารจัดการข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่จำเป็นสำหรับองค์กรที่ได้มาจากการแสวงหา แล้วนำมาสร้างเป็นความรู้ขององค์กรและเก็บรักษาไว้ให้ทุกคนได้เข้าถึงความรู้ ตลอดจนนำไปใช้ประโยชน์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

Nonaka and Takeuchi (2004) ได้ให้ความหมายของคำว่าจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการสร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยทำการเผยแพร่ความรู้อย่างกว้างขวางทั้งองค์กร รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีใหม่ ซึ่งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในองค์กร

Turban et al. (2004) ได้ให้ความหมายของคำว่าจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการที่ช่วยองค์กรในการระบุ คัดเลือก จัดระบบ เผยแพร่ และถ่ายโอนสารสนเทศและความเชี่ยวชาญที่สำคัญซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความจำองค์กรที่อยู่ในรูปที่ไม่มีโครงสร้างที่ชัดเจน

วิจารณ์ พานิช (2548) ได้ให้ความหมายของคำว่าจัดการความรู้ หมายถึง เครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ และบรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548) ได้ให้ความหมายของคำว่าจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์การ ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์การสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด

จากความหมายของการจัดการความรู้ที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการความรู้ให้เป็นระบบ สร้างและประมวลความรู้ ทำให้ได้ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

6.3 กระบวนการจัดการความรู้

Nonaka and Takeuchi (1995) เสนอกิจกรรมสำคัญ 7 ประการในกระบวนการจัดการความรู้ในองค์กร ได้แก่

1. สร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับความรู้
2. สร้างทีมจัดการความรู้
3. สร้างบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเข้มข้นในกลุ่มพนักงานระดับล่าง
4. จัดการความรู้ควบไปกับกิจกรรมพัฒนาสินค้า/ วิธีการใหม่ หรือพัฒนารูปแบบการทำงาน
5. เน้นการจัดการองค์กรแบบ "ใช้พนักงานระดับกลางเป็นพลังขับเคลื่อน" (middle-up-down management)
6. เปลี่ยนองค์กรไปเป็นแบบ "พหุบาท" (hypertext)
7. สร้างเครือข่ายความรู้กับโลกภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548) ได้นำกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน (บุญดี บุญญาภิจ และคณะ, 2547) ดังนี้

1. การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการค้นหาความรู้ คือ จะต้อง "รู้เรา" ต้องรู้ว่าองค์กรมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ/ เป้าหมายอะไรบ้าง และเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เราจำเป็นต้องมีความรู้อะไร อาจจะใช้แผนความรู้เพื่อหาขอบเขตความรู้ในองค์กร และทำให้เป็นภาพรวมของคลังความรู้ในองค์กร

2.การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) เป็นการกำหนดเนื้อหาของความรู้ที่ต้องการและแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ สิ่งสำคัญคือ ต้องสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมที่กระตุ้นให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดการสร้างความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา

3.การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) คือ การจัดทำสารบัญ และเก็บรวบรวมความรู้ เพื่อให้ง่ายและสะดวกในการใช้งาน การแบ่งประเภทความรู้จะขึ้นอยู่กับการใช้ความรู้นั้นๆ

4.การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) เป็นการสร้างความรู้ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่าย ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี ได้แก่

4.1 จัดทำมาตรฐานให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั่วทั้งองค์กรเพื่อลดเวลา เพิ่มความสะดวก รวดเร็วในการค้นหาข้อมูล

4.2 ใช้ “ภาษา” เดียวกันทั่วทั้งองค์กร เช่น จัดทำความหมายของคำต่างๆ ที่แต่ละหน่วยงานใช้ในการปฏิบัติงาน

4.3 เรียบเรียงและปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพอยู่เสมอ เช่น เนื้อหาครบถ้วนตรงตามความต้องการของผู้ใช้

5.การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) องค์กรต้องมีวิธีการจัดเก็บและกระจายความรู้ทั้งประเภท Tacit Knowledge และ Explicit Knowledge

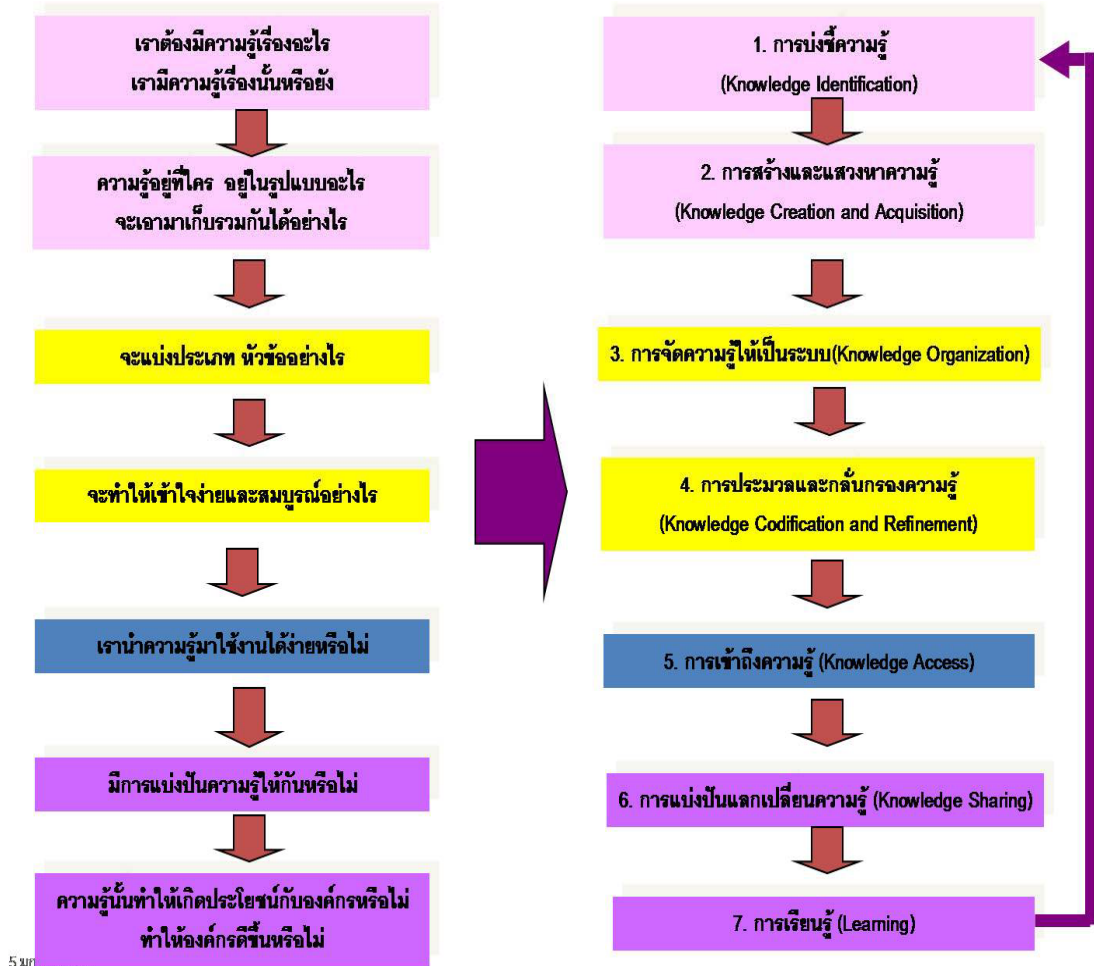
การกระจายความรู้ในองค์กร มี 2 แบบคือ Push (การป้อนความรู้) และ Pull (ให้โอกาสเลือกใช้ความรู้)

Push (การป้อนความรู้) คือ การส่งความรู้ให้ผู้รับโดยไม่มีคำร้องขอ หรือการกระจายความรู้แบบ Supply-based เช่น จดหมายเวียน การฝึกอบรม เป็นต้น

Pull (ให้โอกาสเลือกใช้ความรู้) ผู้รับสามารถเลือกรับหรือใช้แต่ข้อมูลที่ต้องการเพื่อลดปัญหาการรับข้อมูลที่มากเกินไปจนความจำเป็น การกระจายความรู้แบบ Demand-based เช่น บอร์ดประชาสัมพันธ์ Web Board เป็นต้น

6.การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) การแลกเปลี่ยนความรู้ประเภท Explicit Knowledge ทำได้โดยการจัดทำเอกสาร ทำฐานข้อมูลความรู้ โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ประเภท Tacit Knowledge ทำได้หลายวิธี อาทิ ทีมข้ามสายงาน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (COPs) ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงานและยืมตัวบุคลากรมาช่วยงาน รวมถึงเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความรู้

7.การเรียนรู้ (Learning) ขององค์กรจะต้องกระตุ้นและสร้างบรรยากาศให้ทุกคนกล้าคิด กล้าทำ โดยผู้บริหารต้องยอมรับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับทิศทางและค่านิยมขององค์กร

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2548

แผนภาพที่ 7 กระบวนการจัดการความรู้ตามแนวสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

วิจารณ์ พานิช (2548) เสนอกิจกรรม 6 กิจกรรม ในกระบวนการจัดการความรู้ ดังนี้

- 1.การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นต่องานหรือกิจกรรมขององค์กร
- 2.การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ
- 3.การปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วน ให้เหมาะต่อการใช้งาน

4. การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน
5. การนำประสบการณ์จากการใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาบันทึกไว้
6. การจดบันทึก ชุมความรู้ แก่นความรู้ สำหรับไว้ใช้งาน

ณพิศษฎ์ จักรพิทักษ์ (2552) เสนอกิจกรรม 6 กิจกรรม ในกระบวนการจัดการความรู้ ดังนี้

1. การตรวจสอบและระบุหัวข้อความรู้
2. การสร้างกรอบแนวคิดในการบริหาร
3. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้
4. การสร้างระบบสารสนเทศในการจัดการความรู้
5. การจัดกิจกรรมในการจัดการความรู้
6. การวัดประเมินผลการจัดการความรู้

จากการศึกษากระบวนการจัดการความรู้ สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การบ่งชี้ความรู้
2. การสร้างและแสวงหาความรู้
3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้
5. การนำความรู้ไปใช้

6.4 เครื่องมือในการจัดการความรู้

พิเชษฐ บัญญัติ (2550) ในการจัดการความรู้มีองค์ประกอบที่หลากหลาย แล้วแต่ทฤษฎีหรือตัวแบบ แต่สิ่งหนึ่งที่สำคัญมากและขาดไม่ได้คือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge sharing) ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบทั้งเวทีจริง (F2F) และเวทีเสมือน (B2B) ในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เราสามารถเลือกรูปแบบหรือกระบวนการได้หลายรูปแบบ เช่น

1. ชุมชนนักปฏิบัติ Community of practice : Co P

เป็นการจัดกลุ่มคุณกิจที่ทำเรื่องเดียวกันมารวมตัวกันด้วยเรื่องที่น่าสนใจเรื่องเดียวกัน (Domain) มาพบปะกันสม่ำเสมอ (Community) และมาพัฒนาวิธีการทำงานในเรื่องนั้นๆ ให้ดีขึ้น (Best practice)

2.การศึกษาดูงาน (Study tour) หรือสุนทรียทัศน์

เป็นการขอไปเรียนลัดจากประสบการณ์ของผู้อื่นโดยเข้าไปดูสถานที่จริง การปฏิบัติจริงๆ ของเขา หรืออาจใช้ในหน่วยงานตนเองโดยการให้เพื่อนที่ทำดีๆ สาธิตหรือทำเป็นตัวอย่างให้เราดู ให้เราเรียนรู้ก็ได้

3.การทบทวนหลังปฏิบัติการหรือการถอดบทเรียน : After action review (AAR)

เมื่อทำงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งเสร็จแล้ว ก็มีการมานั่งทบทวนร่วมกันผ่านทางการเขียนและการพูด ด้วยการตอบคำถามง่ายๆ ว่า วันนี้ทำนี่เพื่ออะไรหรืออยากได้อะไร ทำแล้วได้ตามที่คาดหวังไว้ไหม ทำไมถึงได้มากกว่าหรือน้อยกว่า ได้อะไรดี ๆ เพิ่มขึ้นบ้างและถ้าจะทำแบบนี้อีก ควรปรับปรุงอย่างไร ในระยะหลังมีคนคิดการทบทวนก่อนปฏิบัติ (Before action review : BAR) ขึ้นมาใช้และการทบทวนขณะปฏิบัติ (During action review : DAR)

4.การเรียนรู้ร่วมกันหลังงานสำเร็จ : Retrospect

เป็นกิจกรรมที่ทีมทำงานสำเร็จไปแล้วระยะหนึ่ง ก็นัดเจอกันเพื่อทบทวนย้อนหลังงานนั้นๆ เช่น ทบทวนการดูแลผู้ป่วย การสัมภาษณ์ผู้ป่วย เป็นต้น

5.เรื่องเล่าเร้าพลัง : Springboard Storytelling

เป็นการถอดความรู้ฝังลึกโดยการมอบหมายให้ผู้ที่มียุทธศาสตร์ดีหรือมีวิธีการทำงานที่ดี มาเล่าให้คนอื่นฟังว่าทำอะไร คนเล่าจะต้องเล่าให้สนุก น่าฟัง เข้าใจ เล่าให้เห็นการปฏิบัติ เห็นบุคคล ตัวละครในเหตุการณ์ ใช้ภาษาเชิงปฏิบัติจริง เล่าสิ่งที่ตนเองทำจริงๆ กับมือ ไม่ปรุงแต่ง ใส่สีตีไข่ เล่าเหมือนเล่านิทานเด็กฟัง

การเล่าเรื่อง (Story Telling) คือ วิธีการเล่าอย่างง่ายๆ ในการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเป้าหมายสำคัญที่สุดของการเล่าเรื่องก็คือ ให้ผู้มีความรู้จากการปฏิบัติ ปลดปล่อยความรู้ที่ซ่อนอยู่ภายใน (ความเชื่อ) ในจิตใต้สำนึก ในส่วนลึกของสมอง (ความคิด) และในส่วนลึกของร่างกาย (การปฏิบัติ) ออกมาเป็นคำพูดและท่าทางของตนเอง การปลดปล่อยความรู้จากการปฏิบัติ ภายใต้บริบทงานของตน ซึ่งมีประสบการณ์ตรง เป็นความรู้ที่ดีที่สุด เพราะความรู้ในงาน มักมีความซับซ้อน มีหลายมิติ หลายมุมมอง แต่ถ้านำเสนอโดยยึดที่เป้าหมายเป็นหลัก ความคิดเห็นที่แตกต่างจะกลายเป็นการเสริมพลัง มิใช่เป็นความขัดแย้ง

วิธีการและขั้นตอนของการเล่าเรื่อง มีดังต่อไปนี้

1) กำหนด "เป้าหมาย" ให้ชัด ซึ่งหมายถึง เป้าหมายของการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตัวอย่าง "เป้าหมาย" คือ การจัดยาให้ผู้ป่วย โดยไม่ใช้การ์ดยา

2) กำหนดกลุ่มขนาดไม่เกิน 10 คน เพื่อให้มีความเป็นกันเอง ไม่เป็นทางการ สร้างความรู้สึกอิสระ ซึ่งการสร้างบรรยากาศเช่นนี้ จะทำให้สมาชิกไม่เกร็ง กล้าที่จะเล่าเรื่อง ไม่กลัวถูก

จับผิด ถูกกล่าวโทษ สมาชิกจะอยากเล่าในสิ่งที่ตนเองได้ปฏิบัติงานมา ได้พบ ได้เห็น ไม่มี การตีความ ถูกเล่าออกมาจากความรู้สึกจริงๆ ของตนเอง

3) สมาชิกกลุ่มเป็น "ตัวจริง" กล่าวคือ เป็นผู้ปฏิบัติงานเพื่อการบรรลุ "เป้าหมาย" ที่ตกลงกันด้วยตนเอง

4) ถ้าเป็นไปได้ จัดแบ่งกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มประกอบด้วย คนที่มีความแตกต่างกัน เช่น คิดต่างกัน ทำงานต่างหน่วยงาน อยู่คนละแผนก เรียนหนังสือคนละสาขา เป็นต้น เนื่องจากในการประชุมกลุ่มนี้ ต้องการให้เกิดพลังของความหลากหลายที่แตกต่าง

5) มีการเลือกหรือแต่งตั้งประธานกลุ่ม ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการประชุม และสรุปประเด็น เป็นระยะๆ เลือกเลขานุการกลุ่ม ทำหน้าที่จดประเด็นและบันทึก ชุมความรู้ (Knowledge Assets) เอาไว้ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนของหางปลา ตามโมเดลการจัดการความรู้ของ ศคส.

6) สมาชิกกลุ่มเล่าเรื่องเกี่ยวกับความสำเร็จของตนตาม "เป้าหมาย"

7) สมาชิกกลุ่มคนอื่นๆ ช่วยกัน "สกัด" หรือ "ถอด" ความรู้เพื่อการบรรลุเป้าหมายออกมา และให้เลขานุการกลุ่มเขียนขึ้นกระดาน หรือ flip chart ให้ได้เห็นกันทั่วถึง และสามารถแก้ไข ตกแต่งได้ง่าย

8) มี Facilitator (คุณอำนวย) ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการประชุมให้ราบรื่น สร้างบรรยากาศของความชื่นชม ความคิดเชิงบวก การซักถามด้วยความชื่นชม (Appreciative Inquiry) ให้สมาชิกกลุ่มได้หมุนเวียนกันเล่าเรื่องอย่างถ้วนหน้า ไม่มีคนใดคนหนึ่งผูกขาดการพูด Facilitator คอยช่วยตั้งคำถาม เช่น "ทำไมจึงทำเช่นนั้น" "คิดอย่างไร จึงทำเช่นนั้น" เพื่อช่วยให้ "ความรู้เพื่อการปฏิบัติ" ถูกปล่อยออกมา และคอยกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มช่วยกัน "สกัด" หรือ "ถอด" ความรู้ เพื่อการบรรลุเป้าหมายออกมา และมีผู้บันทึกได้

9) การเล่าเรื่องให้เล่าเพียงประเด็นเดียวต่อหนึ่งเรื่อง และเล่าสั้นๆ เล่าตามความเป็นจริง ไม่เพิ่มเติมหรือใส่ความรู้สึกของตนไปเพิ่มเติม เล่าให้เห็นเป็นภาพการปฏิบัติจริง เห็นพฤติกรรม เห็นความคิด เห็นชีวิตที่มีความสัมพันธ์อยู่ในเรื่อง เล่าอย่างมีชีวิตชีวา เหมือนพาผู้ฟังเข้าไปอยู่ในเรื่องด้วย สามารถทำให้เห็นสภาพแวดล้อม การเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่อง

10) ในการเล่าเรื่องต้องเล่าแบบให้ข้อมูลดิบ ไม่ผ่านการตีความ ไม่ใส่ความรู้สึกนึกคิดหรือเหตุผล คือ เล่าเหตุการณ์ ไม่ใช่เล่าความเข้าใจของผู้เล่าที่ได้จากเหตุการณ์ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มผลัดกันตีความ เพื่อดึงความรู้ จะได้บรรลุเป้าหมาย

6.การค้นหาสิ่งดีๆ รอบๆ ตัว : Appreciative Inquiring หรือสุนทรียสาธก

เป็นการมองเชิงบวก พยายามค้นหาสิ่งดีๆ ความสุข คำชื่นชม ความดีงามที่อยู่ในตัวคนในองค์กร ในการทำงานหรือนวัตกรรมต่างๆ เพื่อนำมาเผยแพร่ให้คนอื่นๆ ได้ทราบ

7.เวทีเสวนา : Dialogue หรือสุนทรียสนทนา

เป็นจัดกลุ่มพูดคุยกันเพื่อเอาสิ่งดีๆ ที่แต่ละคนมีอยู่ในตัวเองหรือในการปฏิบัติออกมา โดยไม่ขีดวงที่ชัดเจนมากเกินไป มีเพียงการกำหนดประเด็นกว้างๆ ในเรื่องที่จะสนทนากัน ไม่รู้คำตอบสุดท้ายว่าคืออะไร ไม่กำหนดเวลาสนทนาของแต่ละคน เปิดกว้างด้านเวลา สถานที่ บุคคลและเปิดกว้างทางใจของทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมกัน บรรยากาศสบายๆ บรรยากาศเชิงบวก พูดเรื่องเก่า ทำความหลังที่ดีๆ พูดถึงสิ่งที่ทำจริงๆ ในอดีต ไม่ใช่ความคิดเห็นที่จะทำในอนาคต ลักษณะสำคัญของการเข้ากลุ่มสุนทรียสนทนาในการจัดการความรู้จึงมีลักษณะสำคัญ 4 ประการคือพูดอย่างจริงใจ ฟังอย่างตั้งใจ ถามอย่างซาบซึ้งใจ และจดอย่างเข้าใจใส่ใจ

Dialogue มาจาก ภาษากรีกว่า “Dialogos” โดยคำว่า Logos หมายถึง คำ (The word) หรือ “ความหมายของคำ” และคำว่า “dia” หมายถึง “ทะลุปรุโปร่ง” ไม่ได้หมายความว่า “สอง” ดังนั้น การสนทนาจึงสามารถเกิดได้จากการกระทำของคนหลายคนไม่ใช่แค่สองคน บางครั้งแม้มีเพียงคนเดียวก็สามารถทำได้ หากแม้เราตั้งใจที่จะฟังเสียงของตนเองที่เปล่งออกมา

แนวคิดและหลักการเบื้องต้นของ Dialogue

หลักการของ Dialogue คือ การพูดคุยกันโดยไม่มีหัวข้อ หรือวาระที่ตายตัวล่วงหน้า ไม่มีประธาน ไม่เหมือนการประชุมอย่างมีเป้าหมายเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน คนในวงสนทนาสามารถพูดอะไรก็ได้ ถามอะไรก็ได้ ส่วนคนอื่นๆ จะตอบหรือไม่ตอบก็ได้

การเข้าไปในวง Dialogue ทุกคนต้องให้ความเคารพต่อบรรยากาศของความสงบ ปล่อยอารมณ์ให้ผ่อนคลาย พูดเรื่องอะไรก็ได้ ส่วนใหญ่จะหลีกเลี่ยงการแนะนำและการตอบคำถาม เพราะคำถามที่เกิดขึ้นเป็นคำตอบในตัวของมันเอง นอกจากนี้ Dialogue ไม่อนุญาตให้มีการโต้แย้ง หรือสนับสนุน จนเกิดการปะทะกันทางความคิด

อีกประการหนึ่งคือ การฟังให้ได้ยิน โดยไม่พยายามใส่ใจว่า เสียงนั้นเป็นเสียงของใคร แต่กำหนดใจให้รู้ได้ว่าเสียงที่ได้ยินคือ เสียงของกัลยาณมิตรของเรากันหนึ่ง ที่ปรารถนาจะได้ยินได้ฟังแต่สิ่งดีๆ

นอกจากนี้ยังต้องเฝ้าสังเกตอารมณ์และความรู้สึกของตนเองในขณะที่ได้ยินเสียงต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาอาจเป็นเสียงของตนเอง เสียงของคนในวงสนทนา หรือเสียงจากธรรมชาติ อาจมีความคิดบางอย่างเกิดขึ้น วาบขึ้นมาในใจ และความคิดนั้นอาจถูกนำไปใช้ในการเริ่มต้นของการทำอะไรบางอย่างที่มีคุณค่าต่อตนเองและสังคมในอนาคตก็ได้

หลักปฏิบัติ Dialogue

- 1) ฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังให้ได้ยิน
- 2) มีความเป็นอิสระ และผ่อนคลาย
- 3) ทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่มีผู้นำ และไม่มีผู้ตาม

8.เพื่อนช่วยเพื่อน : Peer Assist

เชิญที่ม่อมาแบ่งปันประสบการณ์ดีๆ ให้เรา มาแนะ มาสอน มาบอก มาเล่าให้เราได้ฟัง เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานเรา

9.Action Learning การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ

เป็นการรวมกลุ่มกันของผู้ปฏิบัติเพื่อจะแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยการวิเคราะห์สาเหตุ วิเคราะห์ทางเลือก เลือกลงทางเลือกที่เหมาะสมแล้วนำไปปฏิบัติ พร้อมทั้งติดตามประเมินผล เพื่อปรับให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ในภาษานักคุณภาพเขาเรียกทำ CQI Story

10.Benchmarking มาตรฐานเปรียบเทียบ

เป็นการตกลงกันเองในกลุ่มผู้ปฏิบัติอาจเป็นระดับบุคคล งาน แผนก ฝ่าย กลุ่มงานหรือองค์การก็ได้ กำหนดประเด็นร่วมกันแล้วนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อร่วมมือกันในการยกระดับงานให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ไม่ใช่เปรียบเทียบเพื่อแข่งขันเอารางวัลกัน แต่เปรียบเทียบเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน ในการเปรียบเทียบมาตรฐานปฏิบัติมี 2 แบบคือ Process Benchmarking และ Result Benchmarking เครื่องมือที่นำหลักการเปรียบเทียบมาตรฐานปฏิบัติมาใช้คือเครื่องมือชุดธารปัญญา

11.Coaching การสอนงาน

เป็นการขับเคลื่อนความรู้ข้ามบุคคลที่ง่ายและใกล้ตัวคนทำงานมากที่สุด ให้ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าหรือรุ่นพี่ที่มีผลงานดี มาแนะนำ สอน ให้คนที่มาใหม่หรือคนที่มีผลงานไม่ดีได้เรียนรู้ปรับปรุงวิธีการทำงาน มักใช้ในกลุ่มผู้ปฏิบัติหรืองานระดับปฏิบัติการ

12.Mentoring การเป็นพี่เลี้ยง

เป็นการให้คนทำงานที่อยู่คนละฝ่ายหรือกลุ่มงานหรือแผนกหรือแผนกเดียวกันก็ได้ มาช่วยแนะนำวิธีการทำงาน ช่วยเหลือสนับสนุน คอยให้คำปรึกษาชี้แนะ มักใช้ในการเรียนรู้ในกลุ่มผู้บริหารหรือผู้ที่ก้าวไปเป็นผู้บริหาร

13.Portfolio แฟ้มงานเพื่อการพัฒนา

เป็นการบันทึกผลงานดีๆ นวัตกรรมในการทำงาน คำชื่นชม ความภาคภูมิใจทั้งระดับบุคคล ระดับแผนกหรือระดับองค์การ เรียกอีกอย่างว่าบัญชีความสุข

14. บทเรียนจากความผิดพลาด : Lesson Learned

เป็นกิจกรรมผิดเป็นครู ในทางการแพทย์มักจะมีการทำอยู่บ่อยๆ เพื่อลดความผิดพลาดในการรักษาผู้ป่วย ที่เรียกว่า Dead case conference ในการทำกิจกรรมผิดเป็นครูที่ดี ควรเป็นคนที่ทำผิดพลาดหรือทำงานไม่สำเร็จ เป็นผู้ที่นำเอาความผิดพลาดนั้นมาเล่าให้คนอื่น ๆ ฟังอย่างเต็มใจ เล่าให้เห็นวิธีการ เหมือนทำเรื่องเล่าเร้าพลัง เล่าโดยไม่พยายามปกป้องตนเอง คนฟังก็ต้องฟังอย่างเข้าใจ เห็นใจ ไม่ตำหนิ ไม่ว่าจะกล่าวโทษ ไม่หาผู้กระทำผิด แต่เป็นการเรียนรู้จากเหตุการณ์ เพื่อหาสาเหตุของความผิดพลาด จะได้วางระบบเพื่อป้องกันความผิดพลาดนั้นๆ ไม่ให้คนอื่น ๆ ผิดพลาดซ้ำอีก กิจกรรมผิดเป็นครูนี้ดีมากสำหรับการเรียนรู้ของตนเอง

ตอนที่ 7 แนวคิดในการพัฒนาโปรแกรม

การทำวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดบริสส์มาที่สาม ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าและแบ่งการนำเสนอเรื่องแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ความหมายของโปรแกรม องค์ประกอบของโปรแกรม กระบวนการพัฒนาโปรแกรม และการประเมินผลโปรแกรม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

7.1 ความหมายของโปรแกรม

Boyle (1981) ได้ให้ความหมายว่า สิ่งที่เกิดจากกิจกรรม การวางโปรแกรมประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การสอน การประเมิน และการรายงานผล

Tyler (1986) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมว่า โครงร่างของงานที่จะกระทำหรือการจัดเตรียมแผนงานที่จะทำ หรือชุดเหตุการณ์ที่รวบรวมไว้ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมทุกอย่างที่กระทำในค่ายหรือศูนย์ต่างๆ เป็นต้น

นิตา ชูโต (2536) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า โปรแกรม หมายถึง “ความคิด” หรือ “แนวทาง” “กิจกรรม” หรือผลรวมที่เกิดจากกิจกรรม ที่ได้จัดวางไว้ในโปรแกรมนั้นๆ วางแนวคิดการจัดกิจกรรมหรือกลุ่มกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบ มีงบประมาณ และระยะเวลา ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า โปรแกรม หมายถึง แนวทางการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การวางแผนการจัดกิจกรรม การดำเนินการจัดกิจกรรม และการวัดและประเมินผล

7.2 องค์ประกอบของโปรแกรม

Boyle (1981) ได้จำแนกองค์ประกอบของโปรแกรมไว้ ดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มผู้เรียน
2. กระบวนการเนื้อหาวิชา
3. การวางแผนการสอน
4. การนำแผนการสอนไปปฏิบัติ
5. การประเมินผลโปรแกรม

Niedermeyer (1992) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของโปรแกรม ดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ต้องมีความชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ที่อยู่ในแผนการสอนของโปรแกรมต้องครอบคลุมประเด็นปัญหาที่กำหนดในโปรแกรม

3. แผนการจัดการเรียนการสอนต้องตรงตามจุดประสงค์ของโปรแกรม

4. จัดวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอนต่างๆ สำหรับให้นักเรียนได้ปฏิบัติ มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้และมีความน่าสนใจสำหรับนักเรียน

5. รายละเอียดของเนื้อหาควรนำเสนอทั้งในด้านดีและด้านเสีย

6. การประเมินผล ควรมีแบบประเมินผลหรือเครื่องมือที่ใช้วัดกระบวนการพัฒนาด้านต่างๆ หรือการปฏิบัติของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

7. วัตถุประสงค์ สื่อการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลของโปรแกรม ต้องมีความสอดคล้องกัน

8. การนำโปรแกรมไปใช้ต้องตรวจสอบดูว่าสื่อการสอนและกิจกรรมนั้นเหมาะสมกับครูและนักเรียนหรือไม่

9. ทำการรวบรวมข้อมูลจากผลการเรียนรู้ของนักเรียนว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรมหรือไม่

Castling (1996) ได้กล่าวถึงการออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมที่เน้นสมรรถภาพ (Competence-based training) สำหรับครูนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายของโปรแกรม
2. วัตถุประสงค์การเรียนรู้
3. เนื้อหาสาระ

4. ยุทธศาสตร์การสอนและการเรียนรู้
5. สื่อและแหล่งการเรียนรู้
6. วิธีการตรวจสอบและทบทวนการเรียนรู้
7. วิธีวัดผลสัมฤทธิ์
8. วิธีการในการประเมินผล

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า โปรแกรม จะมีองค์ประกอบสำคัญของโปรแกรมซึ่งประกอบด้วย 1) เป้าหมายของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) โครงสร้างประสบการณ์และเวลา 4) เนื้อหาสาระของโปรแกรม 5) การดำเนินการเรียนรู้ 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 7) การวัดและประเมินผล

7.3 กระบวนการพัฒนาโปรแกรม

McLaughlin and Eaves (1976 อ้างถึงใน Wehman P. and McLaughlin P. J., 1981) ได้เสนอกระบวนการในการพัฒนาโปรแกรมไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินผลผู้เรียน (Assessment) เป็นการประเมินผลผู้เรียนก่อนเข้าร่วมในโปรแกรม ข้อมูลส่วนนี้สามารถนำมาจาก การสัมภาษณ์ สอบถามผู้ปกครองหรือครู โดยใช้แบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน นอกจากนี้ อาจเก็บข้อมูลจากการทดสอบหรือการสังเกตผู้เรียนโดยตรง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างโปรแกรม

2. การตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ในการเรียนการสอน (Setting goals and instructional objective) ขั้นตอนนี้คือ การกำหนดเป้าหมายทั่วไปซึ่งอาจอยู่ในขอบเขตของหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และทำการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อความที่แสดงถึงพฤติกรรมที่คาดหวังว่าจะเกิดกับผู้เรียนที่เฉพาะเจาะจงลงไป

3. การวิเคราะห์งาน (Task analysis) เป็นขั้นตอนการตีความทักษะและเนื้อหาในการเรียน ออกมาเป็นขั้นตอนย่อยๆ ซึ่งอาจจัดเรียงตามลำดับความยากง่าย เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน

4. การเลือกและการใช้กลยุทธ์ในการเรียนการสอนรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ (Selection and use of instructional strategies, including materials) กลยุทธ์ในการเรียนการสอน คือ การกำหนดว่าผู้สอนจะสอนอย่างไร การฝึกหัด การให้ผลย้อนกลับ การให้แรงเสริม รวมถึงการให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนนั้นๆ ด้วย

5.การประเมินผลโปรแกรม (program evaluation) หลังจากใช้โปรแกรมแล้วก็จะต้องมีการประเมินผลโปรแกรม นั่นคือการประเมินผลผู้เรียนในโปรแกรมว่าได้เกิดพฤติกรรมหรือบรรลุเป้าหมายของโปรแกรมที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งถ้าไม่ ก็จำเป็นต้องตรวจสอบข้อบกพร่องของโปรแกรมในส่วนต่างๆ อาทิเช่น ความถูกต้องของขั้นตอนในการเรียนการสอน การเลือกในโปรแกรม เป็นต้น เพื่อทำการปรับปรุงต่อไป

Boyle (1981 อ้างถึงใน อุ่นตา นพคุณ, 2546) เสนอกระบวนการพัฒนาโปรแกรมที่มีรายละเอียด ดังนี้

กระบวนการพัฒนาโปรแกรมเชิงพัฒนา การพัฒนาโปรแกรมเชิงพัฒนามีลักษณะสำคัญที่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเริ่มต้นจากสภาพความต้องการและปัญหาในชุมชนที่อาจจะไม่ชัดเจนในระยะเริ่มต้น และเมื่อมีการรวบรวมข้อมูลหรือทำกิจกรรมบางอย่าง วัตถุประสงค์ของโปรแกรมอาจมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมบางขั้นตอนอาจจะแยกจากกันได้เด็ดขาด แต่บางขั้นตอนอาจดำเนินการในระยะเวลาใกล้เคียงกันหรืออาจสลับขั้นตอนได้ ขั้นตอนที่จะเกิดขึ้นตามลำดับมีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดพื้นฐานสำหรับการพัฒนาโปรแกรมกำหนดพื้นฐานทางปรัชญา

-กำหนดพื้นฐานทางปรัชญาที่จะนำมาใช้ในการวางแผนโปรแกรมขององค์กร

-พิจารณาถึงความเชื่อหรือปรัชญาของนักพัฒนาโปรแกรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ลักษณะของผู้เรียน ผู้สอน การพัฒนาโปรแกรม ฯลฯ

-พิจารณาเรื่องนโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรม

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มผู้รับบริการ

-รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและในอดีตเกี่ยวกับสถานการณ์ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านประชากร พื้นที่ ศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางสังคม ฯลฯ

-สนทนาและศึกษาบุคคล กลุ่ม และองค์กรต่างๆ ที่จะช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มที่จะมีผลต่อโปรแกรม

-ศึกษาแหล่งทรัพยากรต่างๆ ว่าจะนำมาใช้ได้อย่างไร เพียงพอหรือไม่ เช่น เงิน คนที่จะให้ความร่วมมือหรือแรงงาน อุปกรณ์วัสดุต่างๆ

ขั้นตอนที่ 3 การพิจารณาผลที่พึงประสงค์จากการพัฒนาโปรแกรม

-ให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมกันกรองความต้องการและปัญหา เพื่อกำหนดเป็นผลที่พึงประสงค์จากการพัฒนาโปรแกรม ซึ่งควรเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม เศรษฐกิจ

หรือสิ่งแวดล้อม ในบางกรณีการวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาอาจถูกกำหนดโดยที่ปรึกษา ร่วมกับกลุ่มรับบริการ

-ระบุผลพึงประสงค์และพัฒนาให้เป็นวัตถุประสงค์เฉพาะ (Specific objectives) ถ้าหากเป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้เข้ารับบริการ ควรได้ความรู้ขั้นต่ำในเรื่องใด ระบุให้ชัดเจนว่าจะสอนอะไร และต้องการเปลี่ยนแปลงในลักษณะใดบ้างเกี่ยวกับการกระทำหรือความเชื่อและจะต้องให้ความรู้ในเรื่องอะไรบ้าง ตลอดจนพิจารณาระดับความรู้ที่มีอยู่ของผู้รับบริการก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

-จัดลำดับผลที่พึงประสงค์จากการพัฒนาโปรแกรมว่า 1) วัตถุประสงค์เฉพาะตรงกับ การวิเคราะห์ความต้องการและสถานการณ์ปัญหาหรือไม่ 2) วัตถุประสงค์เฉพาะดำเนินการได้ใน สภาพความเป็นจริงตามเงื่อนไขของกลุ่มผู้รับบริการกลุ่มนี้ งบประมาณและเวลาที่มีอยู่ 3) ผลที่พึงประสงค์ตอบสนองความต้องการของคนส่วนมาก แต่มีความยืดหยุ่นสำหรับบุคคลบางคนเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างไป

-ตัดสินใจลำดับความสำคัญของโปรแกรม โดยใช้เกณฑ์ว่าเรื่องใดมีความจำเป็นเร่งด่วนและสำคัญ โดยนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์มาจากชุมชนและกลุ่มบุคคล

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดแหล่งทรัพยากรและการสนับสนุน

-พิจารณาว่าทรัพยากรที่จะต้องนำมาใช้ เช่น คน เวลา เงิน และวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอหรือไม่ และทรัพยากรเหล่านี้มีอยู่พร้อมในเวลาที่ต้องใช้หรือไม่

-กำหนดบุคคลที่มีความชำนาญจากศาสตร์ต่างๆ ที่สามารถช่วยให้โปรแกรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

-พิจารณาว่าผู้ที่จะเป็นผู้นำในโปรแกรมมีเวลาที่จะร่วมโปรแกรมได้จริงหรือไม่

ขั้นตอนที่ 5 การสร้างแผนการสอน

-พิจารณาและเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับตามประสบการณ์เดิม ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ และจัดลำดับเนื้อหาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

-ตัดสินใจว่าผู้พัฒนาโปรแกรมมีบทบาทร่วมกับผู้เรียนอย่างน้อยเพียงใดในกระบวนการเรียนการสอน

-กำหนดวิธีการเรียนการสอนและกิจกรรมเฉพาะ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรม (เช่น การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือการผสมผสานวิธีการต่างๆ ที่ได้ยกตัวอย่าง) วิเคราะห์ทฤษฎีและการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน พยายามใช้วิธีการใหม่ๆ เมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย

-กำหนดหน้าที่ของคณะเจ้าหน้าที่และวิทยากร

-กำหนดและพัฒนาเอกสารที่จะต้องใช้ เตรียมให้พร้อมและกำหนดเวลาที่จะใช้ในการ
เสนอ

ขั้นตอนที่ 6 โปรแกรมการปฏิบัติ

-เลือกเนื้อหาวิชา กิจกรรม และสภาพการณ์เมื่อ 1) สร้างความมั่นใจ 2) ให้เกิด
ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะทำให้บรรลุผลที่คาดหวัง 3) สามารถติดตามผลได้

-ดำเนินการเรียนการสอนให้มีความต่อเนื่องและเพื่อให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม

-ทำปฏิทินกิจกรรมที่แสดงให้เห็นกิจกรรมประชาสัมพันธ์ เวลาในการเตรียมเอกสาร การ
ไปพบปะกลุ่มวิทยากร และการจัดลำดับกิจกรรมต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติการและประเมินผล ปฏิทิน
กิจกรรมจะต้องประกอบด้วย 1) การจัดลำดับกิจกรรมต่างๆ อย่างถูกต้องและอย่างต่อเนื่อง 2)
การระบุความรับผิดชอบของฝ่ายต่างๆ และเวลาเตรียมการ

-นำโปรแกรมไปปฏิบัติและแก้ไขปรับปรุง ดัดแปลงเมื่อเกิดความจำเป็นขึ้น ใช้ทรัพยากร
อย่างมีประสิทธิภาพให้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 7 ความน่าเชื่อถือของการใช้ทรัพยากร

-วางแผนให้มีการประเมินผลในทุกขั้นตอน เช่น ประเมินแผนการสอนก่อนนำไปปฏิบัติ
ประเมินความก้าวหน้าและคุณภาพของโปรแกรมขณะปฏิบัติงาน และวางแผนเพื่อการประเมินผล
ครั้งสุดท้าย

-ในการประเมินผลทุกครั้ง ระบุว่าเมื่อเกิดผลอะไรที่มีการประเมินและจะนำไปใช้อย่างไร

-กำหนดว่าจะประเมินโปรแกรมในเรื่องอะไร เช่น ประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของ
โปรแกรม

-ระบุเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินโปรแกรม เช่น ตัวบ่งชี้วัดและข้อมูลต่างๆ ที่จะนำมา
ประกอบการประเมินผล วิธีการคัดเลือกข้อมูลหลักฐานที่จะนำมาใช้ และมีการสร้างเกณฑ์การ
สังเกตประกอบการประเมิน

-กำหนดว่าจะต้องใช้หลักฐานข้อมูลอะไรบ้าง และจะเก็บรวบรวมด้วยวิธีการอะไร จะใช้
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลข้อมูลอย่างไร

-ประเมินผลและกำหนดว่าควรเสนอผลให้กับใคร ในรูปแบบใด

ขั้นตอนที่ 8 การรายงานคุณค่าของโปรแกรม

-จัดทำรายงานหลายรูปแบบ เพื่อให้กลุ่มบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มวิทยากร ประชาชน
กลุ่มที่ปรึกษาผู้กำหนดนโยบาย รูปแบบการเสนอรายงานอาจเป็นรูปแบบทางการและไม่ทางการ

ไม่ว่าจะเป็นการทำรายงานเป็นเอกสารประเมินผลหรือการพบปะสนทนา รายงานควรประกอบด้วย 1) ความจำเป็นที่ต้องมีโปรแกรมดังกล่าว 2) โปรแกรมเป็นเรื่องอะไร 3) บทบาทของผู้ให้ความรู้ 4) ผลที่คาดหวัง 5) ประโยชน์ 6) การปฏิบัติงาน 7) ปฏิภานของผู้เข้าร่วมโปรแกรมและผู้ที่เกี่ยวข้อง

-ติดตามด้วยการตอบคำถามหรือข้อสงสัยเพิ่มเติมโดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีความเหมาะสมช่วยให้ความกระจ่างเกี่ยวกับโปรแกรม

Hotchkis (1987 อ้างถึงในวิชย ดิสสระ, 2535) ได้เสนอขั้นตอนในการจัดโปรแกรมการสอนไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1.การสร้างหน่วยการเรียน (List Unit) ผู้สอนต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ทราบว่ามีโปรแกรมอะไรบ้าง กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไรบ้าง

2.การจัดเนื้อหาที่สอนให้เรียงตามขั้นตอน (Plan in Order) เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ต่อเนื้อหาของเนื้อหาว่าจะจัดกิจกรรมในหัวข้อใดตามลำดับก่อนหลัง เพื่อการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน

3.การพิจารณาความสำคัญของหน่วยการเรียน (Mark the Essential Unit) เป็นการพิจารณาว่าหน่วยใดมีความสำคัญมากที่จะนำไปใช้ในบทต่อไป เพื่อการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนนำไปสู่การเรียนในบทเรียนต่อไปได้

4.การพิจารณาบทเรียนในหน่วยที่จะสอน (Take Unit) เป็นการสร้างหน่วยการเรียน โดยเริ่มจากการนำหน่วยการเรียนมาแยกเป็นหัวข้อย่อย พร้อมกับกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

5.การทำข้อทดสอบระหว่างการเรียน (Formative Test) ควรคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียน ซึ่งเริ่มจากง่ายไปสู่ยาก โดยคำนึงถึงจำนวนข้อสอบและเวลาที่เหมาะสม

6.การทดสอบรวม (Summative Test) สำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อสอบควรมีระดับความยากง่ายพอเหมาะ ให้นักเรียนทั้งชั้นทำได้ โดยการตั้งเกณฑ์ต่ำสุด

Castling (1996) ได้เสนอขั้นตอนในการออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมแบบเน้นสมรรถนะสำหรับครู ดังนี้

1.กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

2.กำหนดเนื้อหา

3.จัดลำดับเนื้อหา

4.เลือกยุทธวิธีในการสอนและการเรียนรู้

5.กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้

6.วางแผนในการดำเนินการและตรวจสอบการเรียนรู้

7. กำหนดวิธีการวัดผล

8. กำหนดการประเมินผล

7.4 การประเมินผลโปรแกรม

Gagne, Briggs and Wager (1979) ได้กล่าวถึงการประเมินผลโปรแกรมว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินผลโปรแกรมการเรียนการสอนก็คือ การหาข้อสรุปของผลที่เกิดจากการเรียนการสอนในโปรแกรมที่มีต่อผลผลิต (outcomes) ที่ได้จากโปรแกรม ซึ่งก็คือ ความสามารถของผู้เรียนที่เกิดขึ้นหรือเพิ่มมากขึ้นหลังได้เข้าเรียนในโปรแกรม ดังนั้นตัวแปรสำคัญที่ต้องวัดในการประเมินผลโปรแกรมการเรียนการสอนก็คือ ความสามารถจากตัวผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตามการวัดผลที่เกิดอาจไม่สมบูรณ์เพราะมีตัวแปรแทรกซ้อนอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นเราจำเป็นต้องควบคุมหรืออธิบายถึงตัวแปรแทรกซ้อนที่ส่งผลต่อผลผลิตได้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ตัวแปรแทรกซ้อนต่างๆ เช่น สมรรถภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน การสนับสนุนการเรียนรู้จากชุมชน หรือแม้แต่กระบวนการเรียนการสอนในโปรแกรมเอง ดังนั้นถ้าไม่สามารถที่จะควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนได้จึงจำเป็นที่จะต้องมีการวัดและประเมินตัวแปรแทรกซ้อนเหล่านั้นเพื่อนำมาอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากโปรแกรมการเรียน การสอน เช่น

1. ตัวแปรด้านกระบวนการเรียนการสอน (Process variables) ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนในโปรแกรม กระบวนการที่เกิดขึ้นนั้นสามารถกลายเป็นตัวแปรที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพที่แท้จริงของโปรแกรมการเรียนการสอนนั้นได้ ตัวอย่างเช่น การลำดับขั้นตอนการเรียนการสอน หรือเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ตัวแปรเหล่านี้สามารถใช้ในการสังเกตจากคนอื่นๆ (observer) เพื่ออธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นขณะมีการจัดการเรียนการสอน

2. ตัวแปรด้านการสนับสนุน (Support variables) เป็นตัวแปรที่อาจมาจากภายในโรงเรียนหรือจากบ้านของนักเรียนหรือชุมชน เช่น การสนับสนุนด้านแหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนในโปรแกรม การวัดและประเมินสามารถทำได้หลายอย่าง อาทิ การออกแบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น

Tyler (1949) ได้กล่าวถึงการประเมินผลว่าเป็น การเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่างกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้ โดยมีความเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างรัดกุม ชัดเจน และจำเพาะเจาะจงแล้วจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง Tyler ได้จัดลำดับขั้นตอนในการเรียนการสอน และการประเมินไว้ดังต่อไปนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้วยข้อความที่ชัดเจนเฉพาะเจาะจง

2. กำหนดเนื้อหา หรือประสบการณ์ทางการศึกษาที่ต้องใช้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
3. เลือกรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการที่จะทำให้เนื้อหาที่วางไว้ประสบผลสำเร็จ
4. ประเมินผลโครงการ โดยการตัดสินด้วยการวัดผลทางการศึกษา หรือทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาโปรแกรม จะต้องมีการประเมินผลโปรแกรมเพื่อจะได้ทราบว่า โปรแกรมนั้นมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด การประเมินเป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่างกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้ เพื่อหาข้อสรุปของผลที่เกิดจากการจัดประสบการณ์ในโปรแกรมที่มีต่อผลผลิต (outcomes) ที่ได้จากโปรแกรม ซึ่งก็คือ ความสามารถของผู้เรียนที่เกิดขึ้นหลังได้เข้าร่วมในโปรแกรม

ตอนที่ 8 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี)

การทำวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์สาม ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าและแบ่งการนำเสนอเรื่องหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี) เป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล ปรัชญา วัตถุประสงค์ของหลักสูตร คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และภาวะความต้องการบัณฑิต วัตถุประสงค์ของสาขาวิชาประถมศึกษา โครงสร้างหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี) และรายวิชาปฏิบัติการวิชาชีพ (Practice in Teaching Profession) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

8.1 หลักการและเหตุผล

ครูเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของชาติ ปัจจุบันมีความพยายามอย่างมากในการยกระดับวิชาชีพครูที่มีคุณค่าทัดเทียมกับวิชาอื่น การกำหนดให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพควบคุมถือเป็นแนวทางในการยกระดับวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 53 ที่กำหนดให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐและ

เอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งเป็นหลักฐานการอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพควบคุม รวมทั้งห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพควบคุมโดยไม่ได้รับใบอนุญาต จากข้อกำหนดดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานอย่างจริงจังในการพัฒนาวิชาชีพครู นอกจากนี้ ในปี พ.ศ.2546 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้กำหนดหลักเกณฑ์การรับรองความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพ และการรับรองปริญญาทางการศึกษา การจัดทำหลักเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภาดังกล่าวทำให้สถาบันผลิตครูทั่วประเทศต้องหันมาพิจารณากระบวนการผลิตครูของตนให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่คุรุสภากำหนด เพื่อให้ปริญญาทางการศึกษาของสถาบันได้รับการรับรองจากคุรุสภา

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์การเรียนรู้แนวใหม่ มีความเป็นครู และเป็นนักวิชาการที่พร้อมด้วยคุณธรรมแล้วยังมีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานที่คุรุสภา กำหนด อันจะทำให้บัณฑิตครูและบุคลากรทางการศึกษาของคณะครุศาสตร์ ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษาตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้เมื่อสำเร็จการศึกษา

8.2 ปรัชญา วัตถุประสงค์ของหลักสูตร คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และภาวะความต้องการบัณฑิต

8.2.1 ปรัชญาของหลักสูตร

การศึกษาตามหลักสูตรนี้ เป็นการเตรียมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำหรับสังคมโลกในอนาคต ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงเป็นสภาวะ และการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ คือการเป็นสังคมฐานความรู้และสังคมที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง สิ่งแวดล้อมคุณภาพ มีสังคมที่อยู่ดีมีสุข การศึกษาจึงควรเป็นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ผู้เรียน และสังคมไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ดังกล่าว

8.2.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์การเรียนรู้แนวใหม่ มีความเป็นครูและเป็นนักวิชาการที่พร้อมด้วยคุณธรรม บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจะมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความรอบรู้ ใฝ่รู้ในศาสตร์หลายสาขา สามารถจัดการเรียนรู้ในเชิงสหวิทยาการอย่างสร้างสรรค์ สามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อความรู้และความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยใช้หลักประสานประโยชน์ตามวิถีประชาธิปไตย

2. มีความเป็นผู้นำทางการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความศรัทธาในวิชาชีพ มีความชำนาญในการจัดการเรียนการสอน สามารถวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพจริง ตลอดจนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษา

3. มีความรู้และความตระหนักในคุณค่าของศาสตร์ในวิชาเอก สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมได้อย่างเหมาะสม สร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีจิตสำนึกในการทำงานเพื่อสังคม

8.2.3 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

ด้านสติปัญญาและวิชาการ

1. มีความรู้ลึกซึ้งและเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาวิชาที่เรียน
2. มีความใฝ่รู้อยู่เสมอ
3. สามารถสังเคราะห์ วิเคราะห์ และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์

4. มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษา

ด้านสังคม

1. มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง
2. มีความตระหนักในบทบาทของตนเองต่อสังคม
3. มีจิตสาธารณะและรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
4. มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน
5. มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

ด้านทักษะและวิชาชีพ

1. มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการสื่อสาร
2. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้
3. มีความสามารถในการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้
4. มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับความเป็นครู
5. เป็นผู้นำทางวิชาการและมีความสามารถในการบริหารจัดการ
6. มีความสามารถในการทำงานหรือดำเนินชีวิตในสังคมต่างวัฒนธรรม
7. มีความสามารถในการทำวิจัย

ด้านคุณธรรม

1. มีความซื่อสัตย์สุจริต
2. มีวินัย เคารพกฎระเบียบและกติกาสังคม
3. มีความศรัทธาในวิชาชีพครู
4. มีความยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครู

7.2.4 ภาวะความต้องการบัณฑิต

ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 กำหนดให้คนที่ จะเข้ามาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องอยู่ภายใต้ ข้อบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา คือต้องได้รับใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพครู เพราะวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุม ด้วยเหตุผล ดังกล่าวคณะครุศาสตร์ จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของคุรุสภา เพื่อให้ ผู้เข้าศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาโดยได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ส่วนผู้ที่ต้องการศึกษา ต่อ สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้และประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8.3 วัตถุประสงค์ของสาขาวิชาประถมศึกษา

1. เพื่อให้บัณฑิตตระหนักในคุณค่าของศาสตร์ทางการประถมศึกษา สามารถพัฒนา ความคิดอย่างเป็นระบบ มีจิตสำนึกในการทำงานเพื่อสังคม มีคุณธรรมและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ครู และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อวิชาชีพครูต่อไป
2. เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ ความเข้าใจในทัศน์ และเนื้อหาสาระของศาสตร์ทางการ ประถมศึกษา
3. เพื่อให้บัณฑิตสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับ สังคมได้อย่างสร้างสรรค์ และเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย
4. เพื่อให้บัณฑิตมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการสอน สามารถบูรณาการความรู้ของ ศาสตร์ทางการประถมศึกษาและนำนวัตกรรมไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. เพื่อให้บัณฑิตสามารถพัฒนาการคิดตามระเบียบวิธีการวิจัย

8.4 โครงสร้างหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี)

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี) กำหนดให้นิสิตเรียนครบจนจบหลักสูตร จำนวน 170 หน่วยกิต รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร	170	หน่วยกิต
1.หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	30	หน่วยกิต
1.1 ตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย	24	หน่วยกิต
1.2 กลุ่มพิเศษ	6	หน่วยกิต
2.หมวดวิชาเฉพาะ	130	หน่วยกิต
2.1 วิชาครู	54	หน่วยกิต
2.1.1 รายวิชาบังคับ	52	หน่วยกิต
2.1.2 รายวิชาเลือก	2	หน่วยกิต
2.2 วิชาเอก	76	หน่วยกิต
2.2.1 รายวิชาบังคับ	31	หน่วยกิต
2.2.2 รายวิชาเลือก	45	หน่วยกิต
2.2.2.1 รายวิชาบังคับเลือกตามสาระการเรียนรู้	30	หน่วยกิต
2.2.2.2 รายวิชาเลือกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้	6	หน่วยกิต
2.2.2.3 รายวิชาเลือกอื่นๆ	9	หน่วยกิต
3.หมวดวิชาเลือกเสรี	10	หน่วยกิต

จากตารางที่ 4 อธิบายได้ว่า รายวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไป จำนวน 30 หน่วยกิต แบ่งเป็นรายวิชาตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย 24 หน่วยกิต และวิชาศึกษาทั่วไปในกลุ่มพิเศษ 6 หน่วยกิต ในรายวิชาตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย นิสิตเลือกเรียนรายวิชาตามประกาศของสำนักงานจัดการศึกษาทั่วไป ให้ครบทั้ง 5 กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาสหศาสตร์ และกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ กลุ่มวิชาละ 3 หน่วยกิต ยกเว้นกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศต้องเรียน 12 หน่วย

กิต ส่วนวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มพิเศษ เป็นรายวิชาบังคับ 4 หน่วยกิต คือ ภาษาไทย และสุนทรียนิยม และกลุ่มวิชาพลศึกษา 2 หน่วยกิต

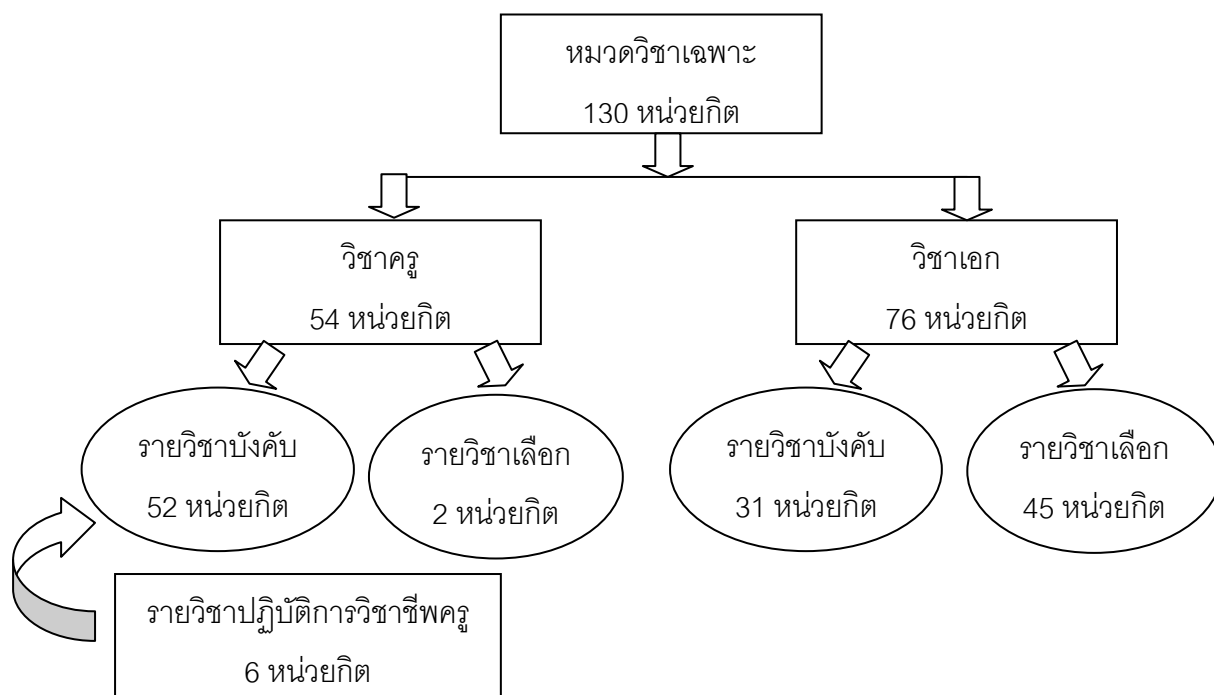
รายวิชาในหมวดวิชาเฉพาะ จำนวน 130 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาครู 54 หน่วยกิต และวิชาเอก 76 หน่วยกิต ในวิชาครู นิสิตต้องเรียนรายวิชาบังคับของคณะ 46 หน่วยกิต ซึ่งมีรายวิชาปฏิบัติการวิชาชีพ 1 และ 2 รวมอยู่ด้วย รายวิชาบังคับตามสาขาวิชา/ วิชาเอก 6 หน่วยกิต และรายวิชาเลือก 2 หน่วยกิต ส่วนวิชาเอก 76 หน่วยกิต นิสิตต้องเรียนรายวิชาบังคับ 31 หน่วยกิต และรายวิชาเลือก 45 หน่วยกิต ซึ่งแบ่งเป็น รายวิชาบังคับเลือกตามสาระการเรียนรู้ 30 หน่วยกิต รายวิชาเลือกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 6 หน่วยกิต และรายวิชาเลือกอื่นๆ 9 หน่วยกิต ในส่วนของรายวิชาเลือกอื่นๆ นั้นนิสิตสามารถเลือกเรียนรายวิชานอกเหนือจากรายวิชาข้างต้นได้ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

รายวิชาในหมวดวิชาเลือกเสรี จำนวน 10 หน่วยกิต นิสิตมีโอกาสเลือกเรียนรายวิชาตามความสนใจในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ วิชาครูหรือหมวดวิชาเฉพาะ วิชาเอก หรือรายวิชาอื่นที่เปิดสอนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สรุปได้ว่า หลักสูตรเน้นให้นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจในทศน์ และเนื้อหาสาระของศาสตร์ทางการประถมศึกษา สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการสอน สามารถบูรณาการความรู้ของศาสตร์ทางการประถมศึกษาและนำนวัตกรรมไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานวิชาชีพครู จะพบว่ามีความสอดคล้องกันคือ มุ่งให้มีความรอบรู้ในวิชาชีพครูและวิชาเอก มีความสามารถประยุกต์ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในทฤษฎี และระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างนวัตกรรมและความรู้ใหม่ แต่จากการศึกษาสภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า นิสิตไม่สามารถนำความรู้ทางทฤษฎีและประสบการณ์ที่ได้จากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง มาสร้างเป็นความรู้ใหม่ที่มีอัตลักษณ์ของตนเองไปใช้ในการปฏิบัติการสอนได้ นิสิตส่วนใหญ่ปฏิบัติการสอนตามครูพี่เลี้ยง บางส่วนปฏิบัติการสอนตามทฤษฎีที่ได้รับมาจากการศึกษาจากอาจารย์ฝ่ายคณะ หรือบางส่วนไม่ได้ปฏิบัติการสอนตามครูพี่เลี้ยงหรือทฤษฎีที่ได้รับมาจากการศึกษาจากอาจารย์ฝ่ายคณะ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสัมพันธ์สาม สำหรับนิสิตปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ชั้นปีที่ห้า คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8.5 รายวิชาปฏิบัติการวิชาชีพครู (Practicum in teaching profession)

รายวิชาปฏิบัติการวิชาชีพครู จำนวน 6 หน่วยกิต ซึ่งเป็นรายวิชาบังคับ ที่อยู่ในหมวดวิชาเฉพาะ วิชาครู โดยมีรายละเอียดดังแสดงในแผนภาพที่ 8

แผนภาพที่ 8 ความสัมพันธ์ของรายวิชาปฏิบัติการวิชาชีพครูกับหมวดวิชาเฉพาะ วิชาครู

การทำวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีดีมาที่สาม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนิสิตปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงที่นิสิตต้องเรียนรายวิชาปฏิบัติการวิชาชีพครู เนื่องจากรายวิชาปฏิบัติการวิชาชีพครู นิสิตจะต้องไปปฏิบัติการสอนในโรงเรียนต่างๆ กันในบริบทสังคมที่แท้จริง ที่ไม่ใช่โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ จะทำให้นิสิตได้รับความรู้เกี่ยวกับบริบทของโรงเรียนจากสถานการณ์ที่ทำให้ได้ปฏิบัติการสอนจริง

รายวิชาปฏิบัติการวิชาชีพครู (Practicum in teaching profession) รหัสรายวิชา 2716483 มีคำอธิบายรายวิชา ดังนี้ การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาโดยอิสระควบคู่กับการนิเทศ การบูรณาการความรู้ในการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้สื่อนวัตกรรม เทคนิค และกลยุทธ์การเรียนรู้ในวิชาเฉพาะ หรือวิชาเอกได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และผู้เรียน การจัดทำบันทึกและ

รายงานผลการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมทางวิชาการ การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน การปฏิบัติงานครูนอกเหนือจากการสอน การสัมมนาทางการศึกษา

ตอนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นจำนวนทั้งหมด 16 เรื่อง แบ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม จำนวน 6 เรื่อง งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครู จำนวน 5 เรื่อง และงานวิจัยที่เกี่ยวกับโปรแกรม ประสพการณ์วิชาชีพครู จำนวน 5 เรื่อง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดและการออกแบบ การวิจัย ซึ่งรายละเอียดของงานวิจัย มีดังนี้

9.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม

ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม พบว่า มีงานวิจัยจำนวน 6 เรื่อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

King (2002) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสำเร็จในการฝึกหัดครูและการพัฒนาวิชาชีพออนไลน์ โดยผลการศึกษาได้นำเสนอการวิจัยกรณีศึกษาเกี่ยวกับประสพการณ์ต่างๆ ของอาจารย์และผู้เรียนจากการฝึกหัดครูในชั้นเรียนรูปแบบทวิปริทัศน์ที่ผสมผสานระหว่างออนไลน์และการเรียนในชั้นเรียน พบว่า การเรียนการสอนรูปแบบทวิปริทัศน์นั้นมีเนื้อหาที่เข้มข้น ยืดหยุ่น และปรับให้เข้ากับนักเรียนแต่ละคนมากกว่า เพิ่มคุณภาพ และเป็นแนวทางที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการฝึกหัดครูและการพัฒนาวิชาชีพ อีกทั้งครูผู้สอนยังมีความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้เทคโนโลยียังเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยในการเข้าถึงความรู้และเนื้อหาต่างๆ และก่อให้เกิดชุมชนออนไลน์ของนักเรียนและช่วยในการพัฒนาทักษะต่างๆ ในระยะยาวอีกด้วย

Pane (2007) ได้ศึกษาแนวคิดปริสึมาที่สาม: แนวคิดแบบใหม่ของการเรียนหนังสือ ได้นำเสนอผลของการศึกษาดังนี้ 1) แนวคิดปริสึมาที่สามนั้นอาจจะถูกพัฒนาจากความรู้ที่ได้จากชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงกับความรู้ในตำราจากการเรียนในชั้นเรียน 2) การวิจัยด้านวัฒนธรรมการเรียนหนังสือจะมีงานวิจัยจำนวนมากที่จะพยายามเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่ได้จากชีวิตประจำวันของนักเรียนและความรู้เนื้อหาในตำราจากการเรียนในชั้นเรียน เนื่องจากว่ามีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ยกตัวอย่างเช่น เด็กนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่ทำงานด้านการซักแห้งหรือการทำฟาร์ม จะมีความเข้าใจความหมายโดยนัยของผลกระทบต่อคุณภาพน้ำเสียที่มีต่อคุณภาพชีวิตของพวกเขาถึงแม้ว่าระบบการเรียนการสอนจะสอนแค่ความหมายที่ง่าย ๆ ของเรื่องนี้ก็ตาม 3) การพัฒนาหลักสูตร ความเข้าใจที่ลึกซึ้งนั้นจะช่วย

ในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรที่นำความรู้ในชีวิตประจำวันมาเชื่อมโยงหรือไม่นำมาเชื่อมโยงกับความรู้ทางการศึกษาในตำรานั้นจะส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาแนวคิดปรีซีมาที่สาม ที่ทำให้ความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนนั้นเชื่อมโยงกับความรู้ที่ได้จากการใช้ชีวิตประจำวันหรือไม่ และ 4) การเตรียมครู ในขณะนี้ยังไม่มีโปรแกรมเตรียมครูอย่างแท้จริงที่จะช่วยให้ครูนั้นได้เข้าถึง สนับสนุน และส่งเสริมการเรียนหนังสือของนักเรียนให้ดีขึ้น โดยเน้นการเชื่อมโยงความรู้นอกโรงเรียนและความรู้ในโรงเรียนได้ นอกจากครูจะเข้าใจและยอมรับทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีซีมาที่สามในห้องเรียนได้ ครูที่เข้าใจและนำแนวคิดปรีซีมาที่สามไปใช้จะ ก) เข้าใจว่าการเรียนหนังสือนั้นมีองค์ประกอบที่ซับซ้อนและประกอบไปด้วยการปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม ข) สามารถที่จะเชื่อมโยงความรู้เนื้อหาในตำราเข้ากับชีวิตประจำวันของนักเรียนและยังเป็นการช่วยให้นักเรียนได้เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อีกด้วย

Barton, Tan และ Rivet (2008) ได้ศึกษาการสร้างทวิปริทัศน์ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหญิงโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเมืองพบว่า นักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาต้นในเมืองนั้นสามารถนำเสนอยุทธศาสตร์ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ผสมผสานโลกทางสังคมของพวกเขากับวิชาวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาในห้องเรียน ซึ่งการผสมผสานนี้ทำให้วิชาวิทยาศาสตร์ไม่ยากเกินไปสำหรับนักเรียน และยังช่วยในเรื่องการเรียนของนักเรียนที่ไม่ได้เชี่ยวชาญในวิชานี้ด้วย พื้นที่ผสมผสานนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งนักเรียนและครูผู้สอน โดยครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมโดยใช้ความรู้จากแหล่งความรู้หลายแหล่งที่นักเรียนมีวิธีนี้จะทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น เนื่องจากนักเรียนมีโอกาสที่จะนำความรู้ที่ตัวเองมีมาใช้ และทำให้นักเรียนมีรู้สึกว่าเป็นผู้นำในด้านนั้น อีกทั้งวิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ได้ดีขึ้นอีกด้วย

Levy (2008) ได้ศึกษาแนวคิดปรีซีมาที่สาม การนำแนวคิดปรีซีมาที่สามมาใช้กับนักเรียนระดับปฐมวัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่าน โดยได้ศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนักเรียนระดับปฐมวัยทั้งในสภาวะแวดล้อมที่บ้านและที่โรงเรียน พบว่า นักเรียนระดับปฐมวัยจะสามารถสร้างสะพานเชื่อมโยงประสบการณ์ต่างๆ จากที่บ้าน เช่น วัฒนธรรมที่เป็นที่นิยม การอ่านตัวหนังสือบนโทรทัศน์และคอมพิวเตอร์ การเล่นเกมต่างๆ เข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอนที่โรงเรียน และยังพบว่าความต้องการในหลักสูตรการเรียนการสอนกับการพัฒนาในตัวของเด็กเองที่มีความซับซ้อนและมีคุณค่ามากนั้นอาจจะขัดแย้งกันและเป็นปัญหาสำหรับเด็ก ด้วยเหตุนี้ผู้ทำวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าครูผู้สอนนักเรียนในระดับปฐมวัยควรจะต้องช่วยให้เด็กได้ใช้

ประโยชน์จากการพัฒนาการอ่านในตัวของนักเรียนเอง เพื่อที่จะสร้างความมั่นใจและความสำเร็จในการอ่าน

Gannon (2010) ได้ศึกษาการนำการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาใช้เป็นช่องว่างที่สามในโปรแกรมการฝึกหัดครูก่อนประจำการ โดยได้ศึกษาโปรแกรม Professional Experience 3 ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการรับใช้สังคมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เมืองซิดนีย์ การนำการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาใช้นับได้ว่าเป็นการนำทฤษฎีช่องว่างที่สามมาใช้กับการศึกษาของครู โปรแกรม PE3 เป็นโปรแกรมที่ให้นักศึกษาครูออกไปสอนเด็กนอกสถานที่ รวมถึงสอนเด็กผู้ลี้ภัยด้วย ผลการวิจัยพบว่า PE3 เป็นส่วนที่ช่วยให้ครูผู้ฝึกสอนได้รับฟังและเข้าใจถึงความต้องการและความสนใจของเด็กนักเรียน ได้เข้าใจถึงที่ของเด็กนักเรียนในโลกใบนี้ และได้พัฒนาศาสตร์ต่างๆ ที่จะช่วยให้เด็กนักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้ ทั้งนี้งานวิจัยนี้ยังแนะนำอีกว่าเราควรจะมองการเรียนการสอนว่าเป็นลำดับของการพัฒนาความสัมพันธ์ อารมณ์ และตัวตนของครูและนักเรียนในช่องว่างหนึ่ง แทนที่จะมองการเรียนการสอนว่าเป็นการให้ความรู้

Zeichner (2010) ได้ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีการศึกษาและการปฏิบัติการสอนในการฝึกหัดครูโดยใช้มหาวิทยาลัยเป็นฐาน โดยได้ศึกษางานวิจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั่วประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับทฤษฎีวิปริตทัศน์ที่เชื่อมโยงทฤษฎีการศึกษาและการปฏิบัติการสอนให้มากยิ่งขึ้น ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการศึกษาคูในระบบมหาวิทยาลัยแบบเก่าที่มองว่าความรู้ทางวิชาการนั้นเป็นส่วนหลักที่สำคัญของการสอนนั้น จะต้องเปลี่ยนมาเป็นระบบการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางวิชาชีพ ความรู้ที่มีอยู่ในสังคม เพื่อที่จะเตรียมตัวให้ครูผู้ฝึกสอนนั้นประสบความสำเร็จในการสอนมากยิ่งขึ้น พบว่า 1) ในระยะที่ผ่านมามีสหรัฐอเมริกาได้มีความพยายามต่างๆ ในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกหัดครูที่จะมาเชื่อมช่องว่างระหว่างทฤษฎีการศึกษา การปฏิบัติการสอนในโรงเรียน และชุมชน ซึ่งความพยายามเหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการฝึกหัดครู ที่จะต้องนำทั้งความรู้และความเชี่ยวชาญทั้งในโรงเรียนและในชุมชนเข้ามาผสมผสานกับความรู้ทางวิชาการในมหาวิทยาลัย หรือที่เรียกว่าช่องว่างแบบผสมผสาน (hybrid space) ในขณะที่แนวคิดนี้ไม่ได้แก้ปัญหาของคุณภาพที่ไม่ค่อยดีของการสอนครูในมหาวิทยาลัยโดยตรง แต่สามารถช่วยให้ครูผู้สอนสามารถสอนได้อย่างมีคุณภาพขึ้น 2) มีความจำเป็นที่มหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่างๆ จะต้องให้ความสำคัญและให้รางวัลกับคณะครูผู้ที่มีผลงานในด้านแนวคิดแบบไฮบริด อีกทั้งสถาบันจะต้องให้การสนับสนุนในเรื่องของเงินทุนต่างๆ ในการพัฒนาการศึกษาของครู แต่ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับแนวคิดแบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยนั้นได้รับการสนับสนุนจากกองทุนนอกมหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ 3) การพัฒนา

เครือข่ายของสถาบันที่เน้นการปฏิบัติแบบทวิปริทัศน์นับว่าเป็นอีกวิธีหนึ่งในการช่วยพัฒนาครู ซึ่งเครือข่ายเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงตัวอย่างการนำทฤษฎีทวิปริทัศน์ไปใช้ของสถาบันอื่นด้วย และ 4) สถาบันและมหาวิทยาลัยจำนวนมากในสหรัฐอเมริกาไม่เต็มใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะต้องทำงานร่วมกับโรงเรียนและชุมชนมากขึ้น จะก่อให้เกิดปัญหาว่าครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนรัฐบาลนั้นจะได้รับการศึกษาทางด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ปฏิบัติการสอน ถ้าหลักสูตรฝึกหัดครูแบบเร่งรัดกลายเป็นบรรทัดฐาน จะก่อให้เกิดความเสียหายในด้านการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เนื่องจากขาดโอกาสในการผสมความรู้จากหลายๆ แหล่ง

9.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครู

ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครู พบว่า มีงานวิจัยจำนวน 5 เรื่อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมจิต สวธน์ไพบูลย์ และคณะ (2545) ได้ศึกษาการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนา คณาจารย์และชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมหลักๆ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการส่งเสริมความรอบรู้ 2) ขั้นการส่งเสริมการสอนดีมีคุณธรรม และ 3) ขั้นการส่งเสริมการทำวิจัยและพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ประกอบการพัฒนาตามรูปแบบ คือ ชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน คณะวิจัยได้พัฒนารูปแบบการพัฒนา คณาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์และชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มีการทดลองหาประสิทธิภาพของรูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้รูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเองกับคณาจารย์ที่มีประสบการณ์สอนวิชาชีพครูตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และมีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์ จำนวน 10 คน ทำการปรับปรุงก่อนทดลองใช้รูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเองอีกครั้งกับคณาจารย์ที่สอนวิชาชีพครู และมีประสบการณ์การสอนหลักสูตรปริญญาตรีของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 30 คน ผลจากการหาประสิทธิภาพของรูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง และการทดลองใช้จริงกับคณาจารย์ดังกล่าว รวมทั้งข้อสังเกต และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ คณะวิจัยได้รวบรวม และนำมาใช้ประกอบการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นระยะๆ จนได้รูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู โดยใช้การวิจัยเป็นฐานฉบับสมบูรณ์

วัชรีย์ เหล่มตระกูล (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการ พบว่า ความสามารถ

ในการวิเคราะห์การสอน ความสามารถในการออกแบบการสอน และความสามารถในการใช้วิธีสอนของครูประจำการที่ได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนมีระดับพัฒนาการที่สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม โดยครูประจำการมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนในระดับมาก และโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนนี้ให้ประโยชน์ทั้งในด้านการพัฒนาตนเองและการจัดการเรียนการสอนของครูประจำการ และประโยชน์ในด้านการพัฒนาตนเอง ส่วนปัจจัยสนับสนุนในการใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอน ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา ความสนใจใฝ่รู้และความสมัครใจของครูประจำการ ความเชี่ยวชาญและมนุษยสัมพันธ์ของวิทยากรหรือผู้ดำเนินการ และการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นสื่อในการเรียนรู้ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ทศนคติทางลบที่มีต่อการพัฒนาครูอันเนื่องมาจากประสบการณ์เดิมจากการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมและเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโครงการต่างๆ เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ และภาระงานของครูที่มีมาก

ชาริณี ตริวรัญญู (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษิตตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน พบว่า 1) กระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียนเป็นกระบวนการทำงานในการพัฒนาวิชาชีพครูในบริบทการทำงานจริงของตนผ่านการทำงานกลุ่มแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาการคิดและการเรียนรู้ของนักเรียน กระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนมีขั้นตอนสำคัญ 6 ขั้นตอนที่มีลักษณะเป็นวงจร ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย การศึกษาผ่านบทเรียน การวางแผนบทเรียน การสอนและการสังเกตในชั้นเรียน การสืบสอบผลการปฏิบัติงาน การปรับปรุงแก้ไขบทเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้ในการดำเนินงานตามกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน ครูสามารถปรับขั้นตอนการดำเนินงานให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานจริงของตนได้โดยยังคงรักษาองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการไว้ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง การกำหนดประเด็นการศึกษาผ่านบทเรียนที่มาจากสภาพปัญหาด้านการคิดหรือการเรียนรู้ในการเรียนการสอนจริงในชั้นเรียน การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงการเรียนรู้และการคิดของนักเรียนโดยตรงในชั้นเรียน การให้ผลสะท้อนและการอภิปรายผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการในระยะยาวและขับเคลื่อนกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทการทำงานจริงโดยครู และการมีส่วนร่วมของผู้รู้ และ 2) การดำเนินงานตามกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนสามารถช่วยพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูได้ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ด้านทักษะการคิดในการจัดการเรียนการสอน และด้านความสามารถในการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง โดยครูผู้ร่วมวิจัยมี

การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนสอนมากที่สุด และครูผู้ร่วมวิจัยประมาณร้อยละ 50 มีการพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนตัวบ่งชี้ทั้งหมด 11 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้ครูผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีการพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างน้อย 3 ตัวบ่งชี้ โดยมีการพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างน้อย 1 ตัวบ่งชี้ในแต่ละด้าน

ภณิดา มาประเสริฐ และสุนทวิทย์ บุญสมบัติ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา เรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการสอนวิชาสังคมศึกษา พบว่า 1) ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการสอนวิชาสังคมศึกษา มีความเหมาะสมมาก 2) ผู้สอนที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการสอนวิชาสังคมศึกษามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 3) คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของครูผู้สอนที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการสอนวิชาสังคมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ประไพ ธรรมธัช (2553) ได้ศึกษาการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการโดยใช้กลยุทธ์การปรับโครงสร้างองค์กรของฟูลแลนสำหรับครูประถมศึกษา พบว่า 1) หลังการพัฒนาสมรรถนะที่ขาดหายไปของครูคือ สมรรถนะด้านการสอน ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน สมรรถนะด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม โดยพบว่า ครูกลุ่มเป้าหมายมีสมรรถนะทางวิชาการด้านการสอน และการเป็นผู้นำในระดับดี โดยสมรรถนะในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับดี สมรรถนะด้านการสื่อสารในระดับดี และการทำงานเป็นทีมในระดับดีมาก 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ โดยหลักการของรูปแบบ ได้แก่ การเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการภายในกรอบการปรับสภาพสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในองค์กร โดยใช้องค์กรโรงเรียนเป็นฐาน สำหรับวัตถุประสงค์คือ การเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการให้กับครูกลุ่มเป้าหมาย ส่วนที่ 2 กระบวนการเสริมสร้าง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ สร้างเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะที่ขาดหายไปร่วมกัน สร้างสรรค์สายสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ และสร้างกัลยาณมิตรทางการประเมิน และ 3) หลังการใช้รูปแบบกับครูกรณีศึกษา 24 คน พบว่า ครูสามารถแสดงสมรรถนะทางวิชาการสูงขึ้นทุกคน

9.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู

ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า มีงานวิจัยจำนวน 5 เรื่อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Ewell (2004) ได้ศึกษาการรับรู้ของนักศึกษาครูต่อประสบการณ์ภาคสนามและระบบพี่เลี้ยงในชั้นเรียน พบว่า การขยายเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูมีความสำคัญ การออกแบบให้มีระบบพี่เลี้ยงและทำงานในบริบทห้องเรียนสามารถช่วยพัฒนา นักศึกษาให้มีทักษะในการสอน นักศึกษารายงานว่าได้ประโยชน์จากการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน นักเรียนประถมศึกษากลายเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ การเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการชั้นเรียน การสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง ประสบการณ์เหล่านี้ทำให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน ได้พัฒนาตนเอง และเข้าใจการทำงานมากขึ้น ครูที่ทำหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงได้มีบทบาทในการแนะนำ เป็นแบบอย่าง ชี้แนะ และเป็นเพื่อร่วมงาน ลักษณะความสัมพันธ์ในการพัฒนาวิชาชีพได้มีการใช้ระบบพี่เลี้ยงในการให้ความสำคัญกับความต้องการและความสามารถในการสอนของนักศึกษาแต่ละคน

อารี โสทธิพันธ์ (2540) ได้ศึกษาการศึกษาพฤติกรรมภายใต้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา พบว่า

1.ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีพครู

1.1 ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา นักศึกษากลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีพครูสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่หลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน

1.2 ก่อนและหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา นักศึกษากลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน

2.ด้านเจตคติต่อวิชาชีพครู

2.1 ก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน แต่หลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา นักศึกษากลุ่มทดลองมีเจตคติต่อวิชาชีพครูสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ก่อนและหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา นักศึกษากลุ่มทดลองมีเจตคติต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน

2.3 หลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา นักศึกษากลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อวิชาชีพครูต่ำกว่าก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา

3.ความคิดเห็นต่อรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา 2 รูปแบบ อาจารย์นิเทศก์ของสถาบันและนักศึกษาพอใจรูปแบบ 2 ปี มากกว่ารูปแบบ 4 ปี ในขณะที่อาจารย์พี่เลี้ยงพอใจ รูปแบบ 2 ปี และรูปแบบ 4 ปี ในเหตุผลต่างๆ กัน คือ รูปแบบ 2 ปี ดีกว่ารูปแบบ 4 ปี ในด้านความง่ายและสะดวกลดภาระ แต่รูปแบบ 4 ปี ดีกว่ารูปแบบ 2 ปี ในด้านเสริมอุดมการณ์ความเป็นครู สร้างสมรรถภาพความเป็นครู ด้านความพร้อมของนักศึกษาและเพิ่มบุคลิกภาพความเป็นครูให้แก่นักศึกษา

วิจิต สุรัตน์เรืองชัย และชลันดา พันธุ์พานิช (2546) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ควรจัดในภาคต้นของปีการศึกษา โรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกสอนควรตั้งอยู่ในเขตเทศบาล เป็นโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา ระดับการศึกษาที่เห็นว่าควรจัดให้ไปฝึกสอนมากที่สุด ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากการไปฝึกสอนนิสิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่าได้ประโยชน์หลายประการ ได้แก่ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รู้จักวางแผนในการปฏิบัติงาน มีความอดทนอดกลั้น สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี มีเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น สำหรับในด้านความต้องการของนิสิต ผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ต้องการได้รับข่าวสารที่รวดเร็วและชัดเจนจากทางมหาวิทยาลัย ต้องการให้โรงเรียนฝึกสอนจัดสวัสดิการด้านอาหารและที่พักให้ ต้องการให้อาจารย์นิเทศก์ของคณะศึกษาศาสตร์แนะนำเรื่องการเขียนแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งแนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น และต้องการให้อาจารย์พี่เลี้ยงแนะนำเรื่องการเขียนแผนการสอน สำหรับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างฝึกสอน ได้แก่ ปัญหาการได้รับมอบหมายวิชาให้สอนไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนมา ปัญหาไม่สามารถเขียนแผนการสอนได้ตามความต้องการของอาจารย์พี่เลี้ยง ส่วนข้อเสนอแนะของนิสิต ได้แก่ ควรมีการตกลงระหว่างคณะศึกษาศาสตร์และโรงเรียนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของนิสิตว่าครอบคลุมถึงเรื่องอะไรบ้าง เพราะบางโรงเรียนอาจารย์พี่เลี้ยงใช้งานมากเกินไป

ศันสนีย์ จันทรสถิตย์พร (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบผสมผสาน สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ โดยสังเคราะห์วิธีการพัฒนาแบบผสมผสานสัมพันธ์จาก 4 แนวคิดคือ ปฏิรูปการศึกษา พัฒนาทั้งโรงเรียน วิจัยและพัฒนา และการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการคัดเลือกตัวบ่งชี้มาตรฐานของหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏได้ 112 ตัวบ่งชี้ ใน 23 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านครู 7 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ ด้านผู้บริหาร 2 มาตรฐาน 12 ตัวบ่งชี้ ด้านกระบวนการ 6 มาตรฐาน 30 ตัวบ่งชี้ และด้านผู้เรียน 8 มาตรฐาน 32 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพอครวมมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียนมีความต้องการจำเป็นควรได้รับการพัฒนาก่อน รองลงมา ได้แก่ มาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านครู แผนพัฒนาหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพอครูปแบบผสมผสานสัมพันธสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ได้จัดทำและทดลองใช้โครงการ 1 โครงการของแผนพัฒนา มาตรฐานด้านผู้เรียนโดยวิธีผสมผสานสัมพันธระหว่างสถานศึกษา องค์กรศาสนา ชุมชน และผู้ประกอบการ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบทดสอบ พบว่า ผู้เรียนในโครงการอบรมมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์

อุบล พวงมาลา (2550) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วมของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพอคร ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพอครหลังได้รับการอบรมสูงกว่าก่อนได้รับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพอครให้สามารถนำกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนไปปฏิบัติงานตามสภาพจริง พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพอครสามารถจัดทำโครงการวิจัย และเขียนรายงานการวิจัยโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับคุณภาพดี ตลอดจนสามารถนำเสนอผลงานการวิจัยต่อที่ประชุมได้ ผลการทำวิจัยในชั้นเรียนและผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอครมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพอครต่อการมีส่วนร่วมในการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำวิจัยในชั้นเรียนทุกขั้นตอนคืออาจารย์ที่เลี้ยง และผู้ที่มีส่วนร่วมในบางขั้นตอนคือผู้วิจัย ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงเห็นว่าตนเองสามารถสนับสนุนและช่วยเหลือนักศึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียนได้ โดยการมีส่วนร่วมระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์จากมหาวิทยาลัย

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพอครในหลักสูตรปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีโสมาที่สาม จะสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยและปฏิบัติการสอนจากโรงเรียนเข้าด้วยกัน ดังกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภาพที่ 9

แผนภาพที่ 9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

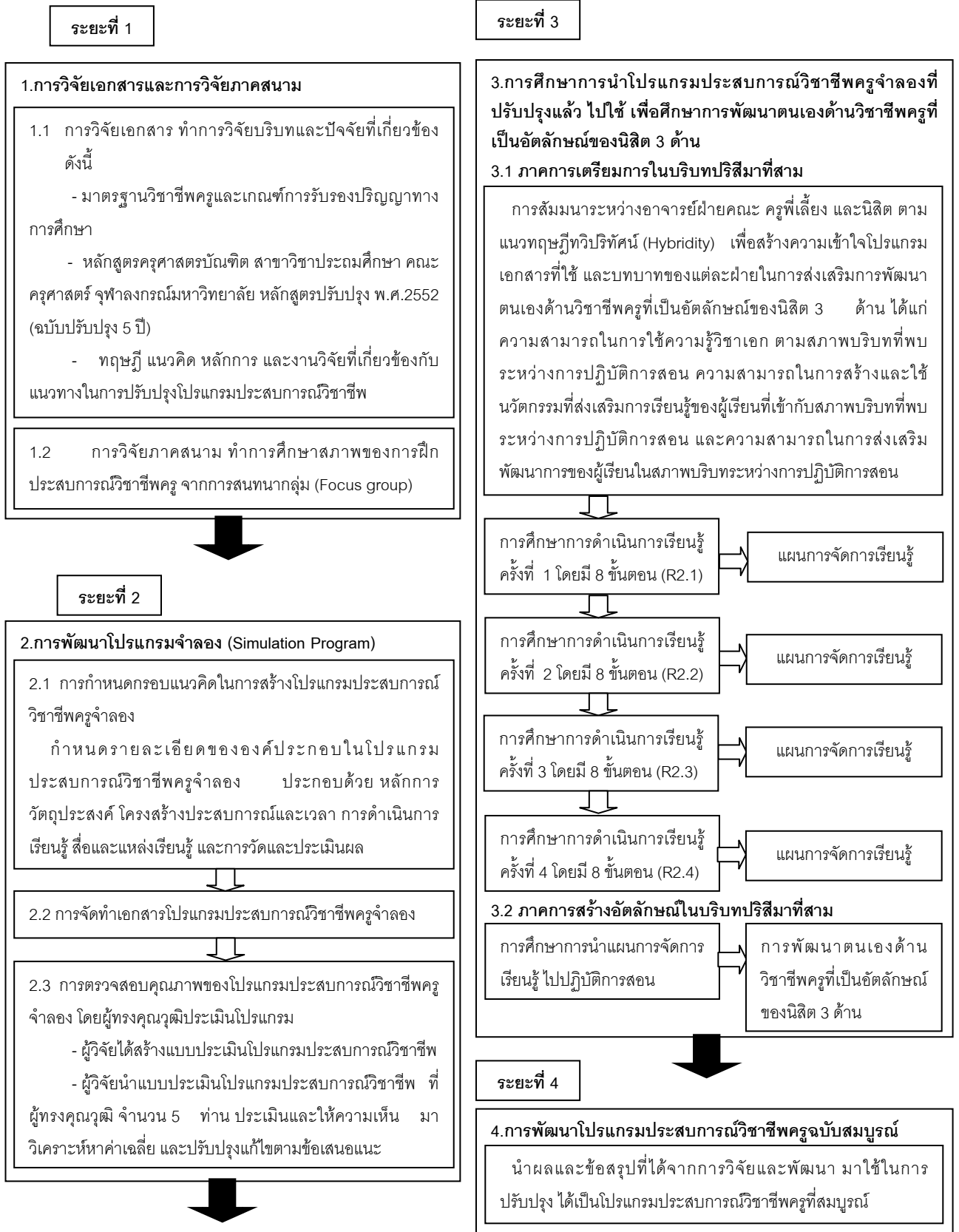
บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้กระบวนการของการวิจัยเพื่อผลิตโปรแกรมใหม่ (NPD-New Program/ Product Development) (Husig, Kohn and Poskela, 2005; Downey, Greenberg and Kapur, 2003) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม และเพื่อประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตตามโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น ซึ่งการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

- ระยะที่ 1 การวิจัยเอกสารและการวิจัยภาคสนาม (R1)
- ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง (Simulation Program) (D1)
- ระยะที่ 3 การศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง (Simulation Program) ไปใช้ (R2)
- ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูฉบับสมบูรณ์ (D2)

โดยการดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะของการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู แสดงไว้ดังแผนภาพที่ 10

แผนภาพที่ 10 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะของการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู

รายละเอียดของการวิจัยในแต่ละระยะของการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเอกสารและการวิจัยภาคสนาม (R1)

1.1 การวิจัยเอกสาร

ผู้วิจัยทำการวิจัยบริบทและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูและเกณฑ์การรับรองปริญญาทางการศึกษา ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี) ที่จัดให้นิสิตสาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรียนวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา กับมาตรฐานวิชาชีพครู และข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการปรับปรุงโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพ จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู ตามแนวทฤษฎีทวีปรีทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม สำหรับนิสิตปริญญาบัณฑิตสาขาวิชาประถมศึกษา ชั้นปีที่ห้า คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- มาตรฐานวิชาชีพครูและเกณฑ์การรับรองปริญญาทางการศึกษา

ผลการศึกษามาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า การที่นิสิตครูมีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานบัณฑิตที่กำหนดใหม่นี้ นิสิตครูจะต้องสามารถเชื่อมโยง ประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปจากสถานศึกษา ไปปฏิบัติภาระงานครูในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

- หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี)

และผลการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี) พบว่า วัตถุประสงค์ของสาขาวิชาประถมศึกษา เน้นให้นิสิตตระหนักในคุณค่าของศาสตร์ทางการประถมศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในทศน์ และเนื้อหาสาระของศาสตร์ทางการประถมศึกษา สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ และมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการสอน สามารถบูรณาการความรู้ของศาสตร์ทางการประถมศึกษาและนำนวัตกรรมไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถพัฒนาการคิดตามระเบียบวิธีการวิจัย

จากการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สรุปได้ว่า หลักสูตรเน้นให้นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจในทศน์ และ

เนื้อหาสาระของศาสตร์ทางการประถมศึกษา สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการสอน สามารถบูรณาการความรู้ของศาสตร์ทางการประถมศึกษาและนำนวัตกรรมไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานวิชาชีพครู จะพบว่ามีความสอดคล้องกันคือ มุ่งให้มีความรอบรู้ในวิชาชีพครูและวิชาเอก มีความสามารถประยุกต์ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในทฤษฎี และระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างนวัตกรรมและความรู้ใหม่

- ทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการปรับปรุงโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพ

ทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity Theory) (Bhabha, 1994; Cochran-Smith and Lytle, 1999; Moje et al., 2004; Gutierrez, 2008; Zeichner, 2010) เป็นแนวการดำเนินการที่อิงอยู่บนฐานความคิดที่เอื้อให้สิ่งสองสิ่งที่มีความแตกต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับหนึ่ง มาผสมผสานรวมกัน เพื่อสร้างเป็นสิ่งใหม่ขึ้นมา เรียกส่วนที่ผสมผสานที่เกิดขึ้นมาใหม่ว่า ช่องว่างที่สาม หรือปริสึมาที่สาม (Third Space) ซึ่งเป็นขอบเขตที่อยู่ตรงกลาง ระหว่างช่องว่างที่หนึ่งและช่องว่างที่สองที่สามารถทำงานร่วมกันเพื่อทำให้เกิดเป็นปริสึมาที่สาม โดยช่องว่างที่หนึ่งและช่องว่างที่สองแตกต่างกันและอาจเป็นไปได้ว่าขัดแย้งกัน ดังนั้นทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สามเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการเชื่อมต่อกับความรู้ทั้งสองภาคส่วนเข้าด้วยกัน

1.2 การวิจัยภาคสนาม ทำการศึกษาสภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากกรณีศึกษาสนทนากลุ่ม (Focus group)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มกับนิสิตปริญญาบัณฑิตสาขาวิชาประถมศึกษา ชั้นปีที่ห้า จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาในประเด็นสภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

- นิสิตคิดว่านิสิตได้มีการเชื่อมโยงความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมาใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของตนเองหรือไม่ อย่างไร

- อาจารย์ฝ่ายคณะ หรือครูพี่เลี้ยง ได้มีการปรับแก้แผนการจัดการเรียนรู้ให้กับนิสิตหรือไม่ อย่างไร

- หากมีการจัดโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูที่เชื่อมความรู้ภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติ โดยให้อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต เข้าร่วมโปรแกรมก่อนการไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตคิดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนิสิตหรือไม่ เพราะเหตุใด

จากการศึกษาสภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู้ พบว่า นิสิตมีความสามารถในการปฏิบัติการสอน แต่ไม่เห็นการเชื่อมต่อกจากภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ทั้งที่ได้เรียนรู้ภาคทฤษฎีจากมหาวิทยาลัย และภาคปฏิบัติจากโรงเรียน ที่พบยังคงปฏิบัติการสอนในลักษณะขาดการเชื่อมโยงภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติ นิสิตส่วนใหญ่มักจะปฏิบัติการสอนตามความรู้ภาคทฤษฎีที่ได้รับจากการเรียนรู้จากอาจารย์ฝ่ายคณะที่มหาวิทยาลัย แต่เมื่อนำไปปฏิบัติการสอนจริงในห้องเรียน จะพบปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น การคุมชั้นเรียน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ เพราะบางครั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับนักเรียนในห้องเรียนที่มีความแตกต่างกันและไม่เข้ากับสภาพบริบทของโรงเรียน ส่วนในเรื่องแผนการจัดการเรียนรู้ อาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยงได้มีการปรับแก้แผนการจัดการเรียนรู้ให้นิสิตอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในบางครั้งการปรับแก้ไม่สอดคล้องกันทำให้นิสิตเกิดความสับสนในการปฏิบัติตาม ไม่ทราบว่าจะทำตามอาจารย์ฝ่ายคณะหรือครูพี่เลี้ยง และหากมีการจัดโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพรู้ที่เชื่อมความรู้ภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติ โดยให้อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต เข้าร่วมโปรแกรมก่อนการไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู้ นิสิตคิดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อนิสิต เพราะแต่ละฝ่ายได้มีโอกาสในการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำให้นิสิตได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของอาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพรู้จำลอง (Simulation Program) (D1)

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากระยะที่ 1 โดยเฉพาะที่เป็นจุดเด่นพื้นฐานของสาขาวิชาประถมศึกษา และส่วนที่จะต้องเพิ่มเติมนำมาใช้ในการกำหนดองค์ประกอบ สร้างเป็นโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพรู้จำลอง (Simulation Program) ซึ่งองค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์-ตัวชี้วัด ที่กำหนดตามมาตรฐานวิชาชีพรู้ และวัตถุประสงค์ของสาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงสร้างประสบการณ์และเวลา การดำเนินการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล รวมถึงการจัดทำเอกสารโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพรู้จำลอง และการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม ซึ่งการดำเนินการวิจัยในระยะนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

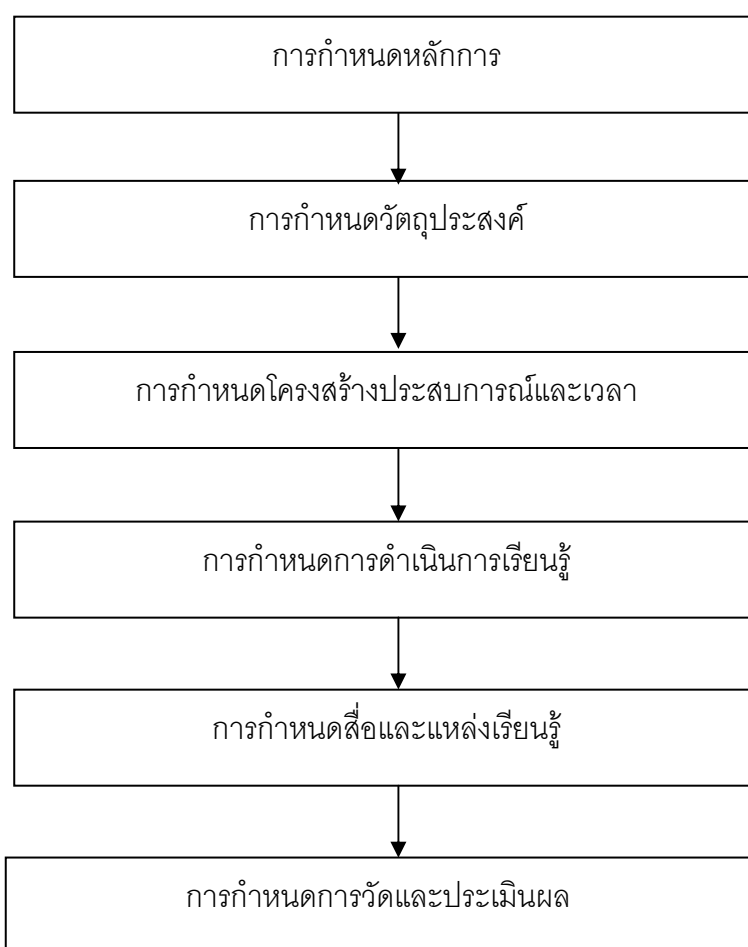
2.1 การกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพรู้จำลอง

การกำหนดรายละเอียดขององค์ประกอบในโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพรู้ประกอบด้วย

1. หลักการ

- 2.วัตถุประสงค์
- 3.โครงสร้างประสบการณ์และเวลา
- 4.การดำเนินการเรียนรู้
- 5.สื่อและแหล่งเรียนรู้
- 6.การวัดและประเมินผล

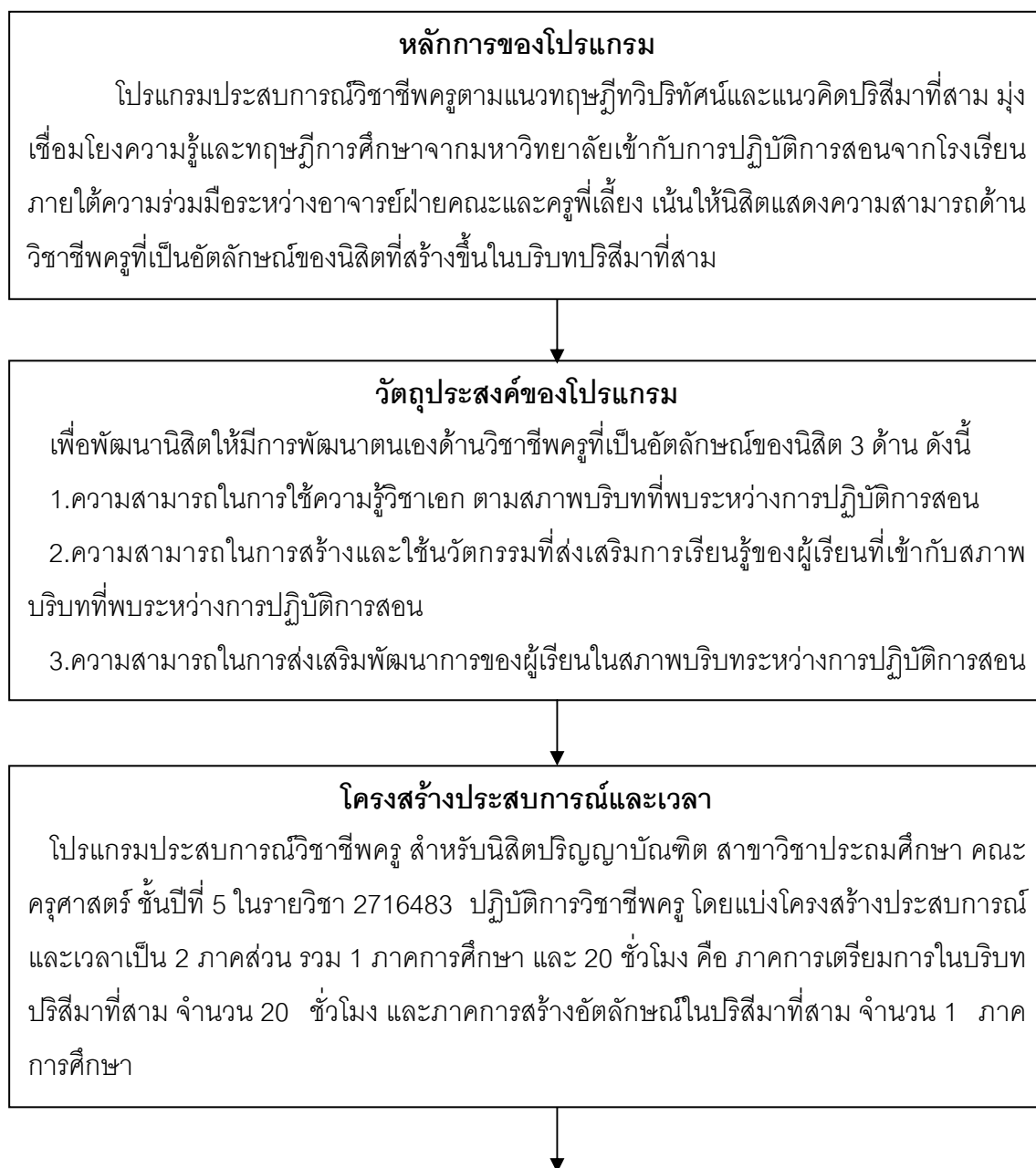
ซึ่งกรอบแนวคิดในการสร้างโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

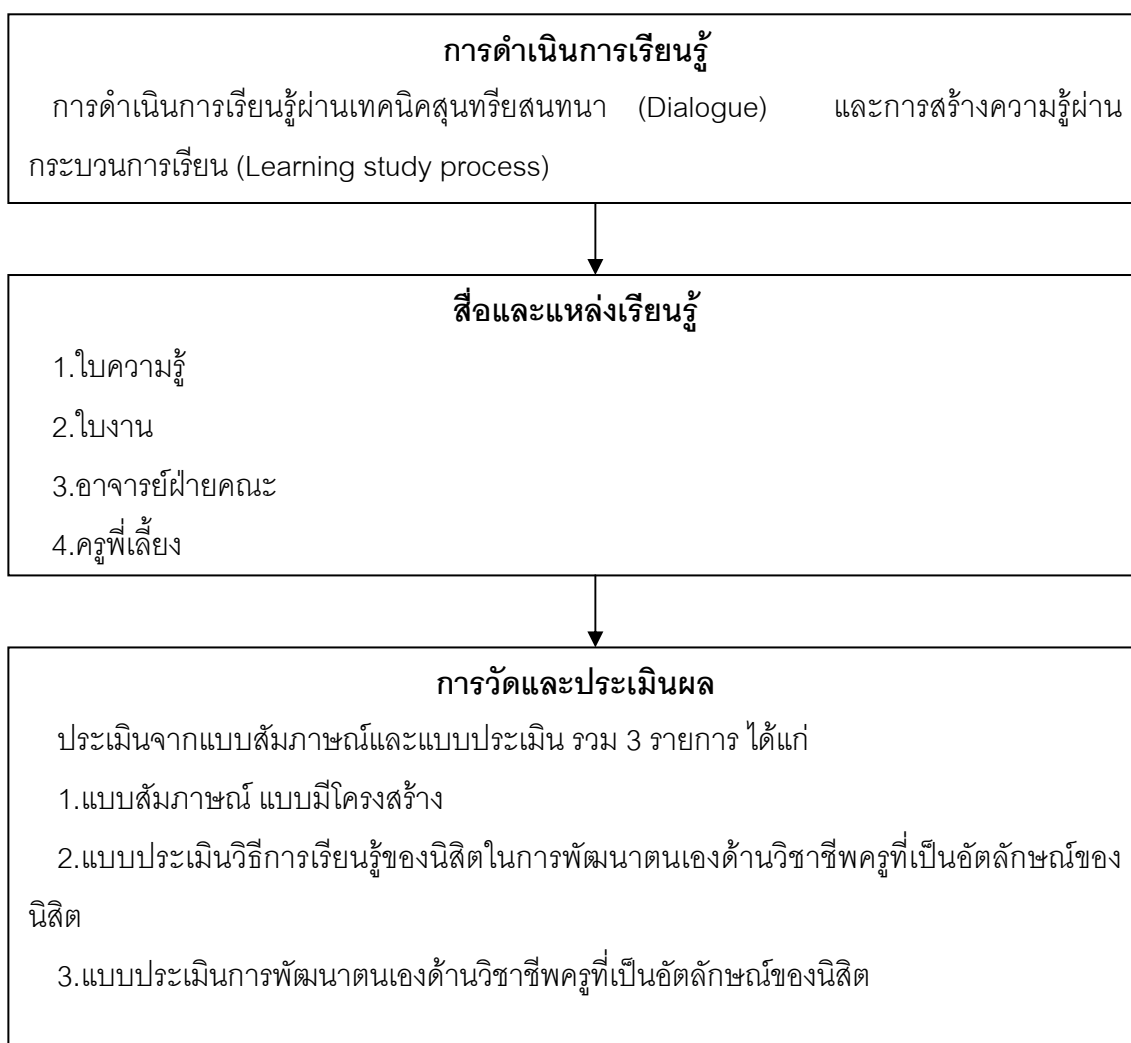
แผนภาพที่ 11 กรอบแนวคิดในการสร้างโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู

2.2 การจัดทำเอกสารโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง

การจัดทำเอกสารโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู ได้นำกรอบแนวคิดในการสร้างโปรแกรม มากำหนดรายละเอียดในการจัดทำเอกสารโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู ดังแสดงในแผนภาพที่ 12

แผนภาพที่ 12 โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง

แผนภาพที่ 12 (ต่อ) โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง

โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโปรแกรม จำนวน 3 ชุด ดังนี้

- 1) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง
 - 2) แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต
 - 3) แบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต
- ขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ
- 1) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

- กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสัมภาษณ์ คือ เพื่อสัมภาษณ์นิสิตเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ นิสิตแล้วให้นิสิตตอบคำถามจากแบบสัมภาษณ์

- ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดรูปแบบของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบบรรยาย

- สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดประเด็นคำถามที่จะสัมภาษณ์ ประกอบด้วย วิธีการจัดการเรียนรู้ สาเหตุที่เลือกใช้ จุดเด่น/จุดด้อยของการจัดการเรียนรู้ ผลสะท้อนกลับ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

- นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

- นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบโครงสร้างและความเหมาะสมของข้อคำถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

- นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนิสิตปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 5 จำนวน 14 คน ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แนวคำตอบ จากนั้นจึงสามารถนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้จริงในขั้นตอนของการดำเนินการเรียนรู้ต่อไป

2) แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

- กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบประเมิน คือ เพื่อประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิต ช่วงภาคการเตรียมการในบริบทปริศนาที่สาม ก่อนเปิดภาคเรียน โดยผู้วิจัย อาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง เป็นผู้ประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตจากไปงาน

- ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมิน เพื่อกำหนดรูปแบบของแบบประเมิน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

- สร้างแบบประเมิน โดยกำหนดหัวข้อการประเมินให้ครอบคลุมวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดแนวคิดหลัก การกำหนดสาระการเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการกำหนดการวัดและประเมินผล

- นำแบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบโครงสร้างและความเหมาะสมของรูปแบบการประเมิน และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

- นำแบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบโครงสร้างและความเหมาะสมของรูปแบบการประเมิน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.88 ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่ใช้ได้ จากนั้นจึงสามารถนำแบบประเมินไปใช้จริงในขั้นตอนของการดำเนินการเรียนรู้ต่อไป

3) แบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

- กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบประเมิน คือ เพื่อประเมินพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยผู้วิจัย อาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง เป็นผู้ประเมิน จากการที่นิสิตนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปปฏิบัติการสอน ทั้งก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ครั้งที่ 1-4 เรียบร้อยแล้ว ซึ่งจะมีการประเมิน 2 ช่วง คือ ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม 2 ครั้งต่อนิสิต 1 คน นิสิต 10 คน รวมประเมิน 20 ครั้ง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม 3 ครั้งต่อนิสิต 1 คน นิสิต 10 คน รวมประเมิน 30 ครั้ง

- ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมิน เพื่อกำหนดรูปแบบของแบบประเมินเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และเติมคำตอบ จำนวน 3 ข้อ

- กำหนดเกณฑ์การประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ให้ครอบคลุมการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 5 เกณฑ์การประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	เกณฑ์การประเมิน
1.ความสามารถในการใช้ความรู้ วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบ ระหว่างการปฏิบัติการสอน	1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอก ไปใช้ในการปฏิบัติการสอน 1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระ อื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2.ความสามารถในการสร้างและ ใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่ พบระหว่างการปฏิบัติการสอน	2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ประสบการณ์ที่หลากหลาย หรือสอดคล้องกับ ความ แตกต่างระหว่างบุคคล (วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการ จัดการเรียนรู้ หรือด้านสื่อการเรียนรู้) 2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้
3.ความสามารถในการส่งเสริม พัฒนาการของผู้เรียนในสภาพ บริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน	3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน 3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียน

โดยกำหนดน้ำหนักการให้คะแนนและแปลความหมายของคะแนน ดัง
แสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ระดับความสามารถในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตตาม
น้ำหนักการให้คะแนนและแปลความหมายของคะแนน

คะแนน	ความหมาย
4	ดีมาก
3	ดี
2	ปานกลาง
1	ควรปรับปรุง
0	ไม่ผ่าน

การแปลความหมายของคะแนน

3.50 – 4.00 นิสิตมีความสามารถในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น
 อุตลักษณ์ของนิสิตในระดับดีมาก

2.51 – 3.49 นิสิตมีความสามารถในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น
 อุตลักษณ์ของนิสิตในระดับดี

1.50 – 2.49 นิสิตมีความสามารถในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น
 อุตลักษณ์ของนิสิตในระดับปานกลาง

0.50 – 1.49 นิสิตมีความสามารถในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น
 อุตลักษณ์ของนิสิตในระดับที่ควรปรับปรุง

0.00 – 0.49 นิสิตไม่มีความสามารถในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น
 อุตลักษณ์ของนิสิต

- นำแบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอุตลักษณ์ของ
 นิสิต ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและเกณฑ์การ
 ประเมิน และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

- นำแบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอุตลักษณ์ของ
 นิสิต ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบโครงสร้างและความเหมาะสมของรูปแบบ ได้ค่า IOC
 เท่ากับ 0.93 ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่ใช้ได้ จากนั้นจึงสามารถนำแบบประเมินไปใช้จริงในขั้นตอนของการ
 ดำเนินการเรียนรู้อต่อไป

2.3 การตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
 ประเมินโปรแกรม

1) ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมี
 วัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของแต่ละ
 องค์ประกอบของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ
 สำคัญของโปรแกรม ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างประสบการณ์และเวลา 4)
 การดำเนินการเรียนรู้อ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้อ และ 6) การวัดและประเมินผล จากนั้นได้นำแบบ
 ประเมินโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบพิจารณา
 ความเหมาะสมของโปรแกรม แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข และนำไปใช้จริงในขั้นตอนของการทดลอง
 ใช้โปรแกรมต่อไป ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านมาตรฐานวิชาชีพครู

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาโปรแกรม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสตร์และการสอนระดับประถมศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโปรแกรม โดยแบบประเมินโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู มีลักษณะเป็นมาตร ประเมินค่า 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

2) ผู้วิจัยนำแบบประเมินโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประเมินและให้ความเห็น มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

จากการวิเคราะห์ผลการประเมินโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประเมิน ซึ่งมีผลการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยคุณภาพของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู

รายละเอียดของโปรแกรม	\bar{X}	S.D.
คุณภาพของโปรแกรมในภาพรวม	4.56	0.53
- ความเป็นมาของโปรแกรม	4.53	0.65
- ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรม	4.47	0.73
- ลักษณะของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู และ ลักษณะของผู้เข้าร่วมโปรแกรม	4.60	0.55
- หลักการ	4.60	0.55
- วัตถุประสงค์	4.67	0.47
- โครงสร้างประสบการณ์และเวลา	4.80	0.45
- การดำเนินการเรียนรู้	4.40	0.55
- สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.47	0.77
- การวัดและประเมินผล	4.53	0.51

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยคุณภาพของโปรแกรมเท่ากับ 4.56 และค่าการกระจายของคะแนนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 แสดงว่า คุณภาพของโปรแกรมมีความเหมาะสมมากที่สุด ในรายละเอียดของโปรแกรม 9 ส่วน รายละเอียดที่มีความเหมาะสมมากที่สุด มี 6 ส่วน ได้แก่ ความเป็นมาของโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ลักษณะของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู และลักษณะของผู้เข้าร่วมโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 หลักการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 วัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 โครงสร้างประสบการณ์และเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 และการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ส่วนรายละเอียดที่มีความเหมาะสมมากที่สุด มี 3 ส่วน ได้แก่ ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 การดำเนินการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และสื่อและแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47

ระยะที่ 3 การศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง (Simulation Program) ไปใช้ (R2)

การศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง (Simulation Program) ไปใช้ เพื่อศึกษาการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการศึกษา 2)

ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างกาปฏิบัติกาสอน และ 3) ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างกาปฏิบัติกาสอน

3.1 กลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การเลือก ดังนี้ เป็นนิสิตปริญญาบัณฑิต วิชาเอกประถมศึกษา กลุ่มวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2555 ที่ลงทะเบียนรายวิชา 2716483 ปฏิบัติการวิชาชีพครู จำนวน 10 คน

นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายยังมีครูประจำการ และอาจารย์ฝ่ายคณะอีกด้วย เนื่องจากโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพ เป็นโปรแกรมที่เชื่อมโยงความรู้ภาคทฤษฎีด้านศาสตร์หลักสูตรและการสอน เข้ากับประสบการณ์การปฏิบัติกาสอนของครูประจำการในบริบทโรงเรียน โดยเน้นให้ครูประจำการได้นำความรู้ภาคปฏิบัติ และให้อาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำความรู้ภาคทฤษฎี เข้ามา่วมกันเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับนิสิตครู ทั้งนี้ให้การสร้างเสริมความรู้อยู่ในลักษณะของการขยายความรู้ใหม่ๆ สร้างสรรค์แนวปฏิบัติกาสอนใหม่ๆ เกิดขึ้นในปริสึมาที่สามที่กำหนดให้เป็นสถานที่หรือสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้ครูประจำการ อาจารย์ฝ่ายคณะ และนิสิตได้มีโอกาสพบปะ เรียนรู้จากกันและกัน เชื่อมต่อประสบการณ์ ความรู้และสร้างสัมพันธ์ภาพซึ่งกันและกัน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

- แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง
- แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต
- แบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

สรุปเครื่องมือและเอกสารที่ใช้ในการวิจัยช่วงกาศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง (Simulation Program) ไปใช้ ดังแสดงในแผนภาพที่ 13

แผนภาพที่ 13 สรุปเครื่องมือและเอกสารที่ใช้ในการวิจัย

3.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยในฐานะวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ดำเนินการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ซึ่งแบ่งเป็น 2 ภาคส่วน คือ 1) ภาคการเตรียมการในบริบทปริสึมาที่สาม ก่อนเปิดภาคเรียน จำนวน 20 ชั่วโมง (ช่วงการสัมมนาระหว่างอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต ตามหลักทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity) การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 1 การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 2 การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 3 และการศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 4) และ 2) ภาคการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทปริสึมาที่สาม ในช่วงเปิดภาคเรียน จำนวน 1 ภาคการศึกษา (การศึกษาการนำแผนการจัดการเรียนรู้ ไปปฏิบัติการสอน) รวม 1 ภาคการศึกษา และ 20 ชั่วโมง

- ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ให้กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติการสอน โดยอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย เป็นผู้ประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นข้อมูลเส้นฐาน (Baseline) จำนวน 2 ครั้งต่อนิสิต 1 คน นิสิต 10 คน รวมประเมิน 20 ครั้ง จากนั้นนำคะแนนจากการประเมินของแต่ละฝ่าย อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย มาหาค่าเฉลี่ย โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

- ระหว่างการเข้าร่วมโปรแกรม ภาคการเตรียมการในบริบทปริสึมาที่สาม ผู้วิจัยดำเนินการให้กลุ่มตัวอย่าง อาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง ได้มีโอกาสพบปะ เรียนรู้จากกันและกัน เชื่อมต่อประสบการณ์ ความรู้และสร้างสัมพันธ์ภาพซึ่งกันและกัน เพื่อให้นิสิตสร้างปริสึมาที่สาม โดยการวิเคราะห์ความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่นิสิตได้รับจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะ และประมวลความรู้และทักษะจากสองภาคส่วนนี้เป็นฐานของการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ผ่านเทคนิคสุนทรียสนทนา (Dialogue) และนิสิตสร้างความรู้ผ่านกระบวนการเรียน (Learning study process) จำนวน 5 ครั้ง รวม 20 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน ได้แก่

1) การสัมมนาระหว่างอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต ตามแนวทฤษฎีวิปริทัศน์ (Hybridity)

2) การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 1

3) การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 2

4) การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 3

5) การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 4

ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย เป็นผู้ประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต และผู้วิจัยสัมภาษณ์นิสิต โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง

- หลังการเข้าร่วมโปรแกรม ภาคการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทปริสมาที่สาม ให้กลุ่มตัวอย่างนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการปฏิบัติการสอน โดยอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย เป็นผู้ประเมินการพัฒนาด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน มีการประเมินการปฏิบัติสอนของนิสิต 3 ครั้งต่อนิสิต 1 คน นิสิต 10 คน รวมประเมิน 30 ครั้ง จากนั้นนำคะแนนจากการประเมินของแต่ละฝ่าย อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย มาหาค่าเฉลี่ย โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินการพัฒนาด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

ตารางที่ 8 การดำเนินการศึกษานำแผนการจัดการเรียนรู้ ไปปฏิบัติการสอน ในช่วงเปิดภาคเรียน

นามสมมตินิสิต	มิถุนายน 2555	กรกฎาคม 2555	สิงหาคม 2555	รวม
ก				3 ชั่วโมง
ข				3 ชั่วโมง
ค				3 ชั่วโมง
ฆ				3 ชั่วโมง
ง				3 ชั่วโมง
จ				3 ชั่วโมง
ฉ				3 ชั่วโมง
ช				3 ชั่วโมง
ซ				3 ชั่วโมง
ณ				3 ชั่วโมง
				30 ชั่วโมง
รวม	10 ชั่วโมง	10 ชั่วโมง	10 ชั่วโมง	ง

บทบาทของผู้วิจัย

- ก่อนการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูไปใช้ ผู้วิจัยติดต่อประสานงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมร่วมผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต เพื่อ กำหนดเวลา สถานที่ การดำเนินการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผล รวมถึงเป็นการสร้างความเข้าใจให้ทุกฝ่ายอย่างถูกต้องและตรงกัน และส่งเสริมให้ทุกฝ่ายรู้สึกว่าเป็นผู้รับผิดชอบโปรแกรมร่วมกับผู้วิจัย

- ระหว่างการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูไปใช้ ในการดำเนินการเรียนรู้ แต่ละขั้นตอน

ในขั้นตอนที่ 3 การเขียนเล่าประสบการณ์และความคิดเห็นของตน ผู้วิจัยกระตุ้นให้ทุกคนเขียน โดยอธิบาย ใช้คำถาม และให้กำลังใจ ให้ทุกคนสามารถเขียนเล่าประสบการณ์และความคิดเห็นของตนได้

ในขั้นตอนที่ 4 การกำหนดกลุ่ม ผู้วิจัยช่วยเหลือในการแบ่งกลุ่ม และจัดให้มีการแนะนำตนเอง

ในขั้นตอนที่ 5 การเลือกประธานกลุ่ม ผู้วิจัยกระตุ้นให้ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นประธานกลุ่ม ขณะเดียวกันผู้วิจัยต้องเสริมแรงด้วยการชื่นชมบุคคลที่เป็นประธานกลุ่ม บางกลุ่มผู้วิจัยจำเป็นต้องไปเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว

ในขั้นตอนที่ 6 การอภิปรายถึงเหตุผลของการจัดการเรียนรู้จากการเขียนเล่าประสบการณ์และความคิดเห็นของตน ผู้วิจัยกระตุ้นโดยการใช้คำถาม ให้กำลังใจ และเสริมแรงว่าประสบการณ์ที่เล่าที่น่าสนใจมาก รวมทั้งเสริมความมั่นใจว่าประสบการณ์ของทุกคนนั้นมีค่า ไม่มีถูกหรือผิด การเล่าจะทำให้เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสมาชิกกลุ่ม

ในขั้นตอนที่ 7 การสรุปประเด็นการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยอธิบายให้นิสิตทราบถึงวิธีการทำไปงาน พร้อมทั้งยกตัวอย่าง

ในขั้นตอนที่ 8 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยช่วยเหลือและตอบคำถามที่ นิสิตสงสัย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต มาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

- นำข้อมูลจากแบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต มาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ
- นำคะแนนแบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตที่ได้จากการประเมินของอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย มาคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการทดสอบค่าที่ (t-test) แบบ Paired-samples t-test วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows

ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูฉบับสมบูรณ์ (D2)

ผู้วิจัยนำผลและข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 3 การศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลองไปใช้ ตลอดจนข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการวิจัย มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง ให้เป็นโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีดีมาที่สามฉบับสมบูรณ์ และนำเสนอโปรแกรมต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสารและการวิจัยภาคสนาม ใช้การสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง และการประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต รวมทั้งมีการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ประเมินโดยผู้วิจัย อาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง จากนั้นมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม และเพื่อประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตตามโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 6 ตอน ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอนต่อไป สาระทั้ง 6 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ผลการประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต

ตอนที่ 3 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูไปใช้

ตอนที่ 6 การนำผลที่ได้จากการวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูฉบับสมบูรณ์

ตอนที่ 1 ผลการประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น
อัตลักษณ์ของนิสิต

จากภาคการเตรียมการในบริบทปริทัศน์ที่สาม ก่อนเปิดภาคเรียน โดยให้อาจารย์ฝ่าย
คณะ และครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูด้วย เมื่อนำผลที่ได้จากการเขียน
แผนการจัดการเรียนรู้ในการศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 1-4 ของนิสิต จำนวน 10 คน มา
ประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตจากใบ
งาน ผู้ประเมินคือ อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย โดยใช้แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของ
นิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ผลการประเมินมีรายละเอียดดัง
แสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น
อัตลักษณ์ของนิสิต จากการศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 1-4

นามสมมตินิสิต	การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้			
	การดำเนินการ เรียนรู้ครั้งที่ 1	การดำเนินการ เรียนรู้ครั้งที่ 2	การดำเนินการ เรียนรู้ครั้งที่ 3	การดำเนินการ เรียนรู้ครั้งที่ 4
ก	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ
ข	ทำตามครู	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ
ค	ทำตามอาจารย์	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ
ง	ทำตามครู	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ
จ	ประยุกต์	ประยุกต์	ประยุกต์	ประยุกต์
ฉ	ทำตามอาจารย์	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ
ช	ทำตามอาจารย์	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ
ซ	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ
ฅ	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ
ณ	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ
ด	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ	บูรณาการ
ณ	บูรณาการ	ประยุกต์	ประยุกต์	ประยุกต์

*หมายเหตุ เกณฑ์การประเมิน

ทำตามครู หมายถึง นิสิตเขียนแผนการเรียนรู้ โดยเขียนตามครูพี่เลี้ยง

ทำตามอาจารย์ หมายถึง นิสิตเขียนแผนการเรียนรู้ โดยเขียนตามอาจารย์ฝ่ายคณะ

บูรณาการ หมายถึง นิสิตเขียนแผนการเรียนรู้ โดยผสมผสานจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง

ประยุกต์ หมายถึง นิสิตเขียนแผนการเรียนรู้ โดยต่างจากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ภายใต้การเรียนรู้จาก
คณะ/ โรงเรียน ซึ่งต่างไปจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง

จากตารางที่ 9 สรุปได้ว่า ในการดำเนินการเรียนรู้ครั้งที่ 1 นิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยทำตามครูพี่เลี้ยง จำนวน 1 คน นิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยทำตามอาจารย์ฝ่ายคณะ จำนวน 4 คน นิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง จำนวน 4 คน และนิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยประยุกต์จากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ภายใต้การเรียนรู้จากคณะ/ โรงเรียน จำนวน 1 คน และในการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 2-4 นิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง จำนวน 8 คน และนิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยประยุกต์จากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ภายใต้การเรียนรู้จากคณะ/ โรงเรียน จำนวน 2 คน

ผลจากการประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต จากการศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 1-4 สามารถนำมาวิเคราะห์วิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์วิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น
 อັตลักษณ์ของนิสิต

นามสมมตินิสิต	บูรณาการจากอาจารย์ ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง	ประยุกต์จากทั้ง	
		สองฝ่าย ภายใต้ การเรียนรู้จากคณะ/ โรงเรียน	ประยุกต์จากทั้ง สองฝ่าย + คั่นคว้า มาจากแหล่งอื่น
ก	✓		
ข	✓		
ค	✓		
ง		✓	
จ	✓		
ฉ	✓		
ช	✓		
ฌ	✓		
ฉ		✓	
รวม 10 คน (n=10)	8 คน	2 คน	0
ร้อยละ	80	20	0

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า นิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น
 อັตลักษณ์ของนิสิต โดยบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง จำนวน 8 คน คิดเป็น
 ร้อยละ 80 และนิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอັตลักษณ์ของนิสิต
 โดยประยุกต์จากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ภายใต้การเรียนรู้จากคณะ/ โรงเรียน ซึ่งต่าง
 ไปจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และไม่มีนิสิตมีวิธีการ
 เรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอັตลักษณ์ของนิสิต โดยประยุกต์จากทั้งอาจารย์
 ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง และคั่นคว้ามาจากแหล่งอื่น

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต

จากภาคการเตรียมการในบริบทปริทัศน์ที่สาม ก่อนเปิดภาคเรียน โดยให้อาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยงเข้าร่วมโปรแกรมด้วย เมื่อนำผลที่ได้จากการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในการศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 1-4 ของนิสิต จำนวน 10 คน มาวิเคราะห์งาน (Task Analysis) โดยการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนจากการทำไปงานของนิสิตและการสัมภาษณ์นิสิต ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 11-20

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ก

อัตลักษณ์การสอนของ อาจารย์ฝ่ายคณะ	อัตลักษณ์การสอนของ ครูพี่เลี้ยง	อัตลักษณ์การสอนของ นิสิต
1. ช้้นนำ อาจารย์ใช้การนำด้วยบางตอนที่สำคัญ แล้วจึงโยงเข้าสู่เรื่องทั้งหมด	1. ช้้นนำ ครูใช้วิธีการถามนำเข้าสู่บทเรียน	1. ช้้นนำ นิสิตใช้คำถามนำให้นักเรียนรูว่านิสิตสอนเรื่องอะไรก่อน
2. อาจารย์ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด	2. ครูเริ่ม สอน เนื้อหา ให้นักเรียนเล่าเรื่อง เพื่อนนักเรียนช่วยเสริม และครูเป็นผู้เสริมความรู้	2. นิสิตเล่าเรื่อง ประกอบภาพ
3. อาจารย์สรุปความรู้ทุกครั้ง		3. นิสิตสรุปความรู้

จากตารางที่ 11 สรุปได้ว่า นิสิต ก มีอัตลักษณ์การสอน คือ การใช้คำถามนำ การเล่าเรื่อง ประกอบภาพ และการสรุปความรู้ ได้มาจากวิธีการบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง โดยชี้้นนำ ช้้นสอน และชี้้นสรุป นิสิตใช้วิธีการบูรณาการจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะ

“การจัดการเรียนรู้มีอัตลักษณ์การสอนของตนเอง เพราะได้บูรณาการชี้้นนำจากอาจารย์ฝ่ายคณะ ช้้นสอนจากครูพี่เลี้ยง และชี้้นสรุปจากอาจารย์ฝ่ายคณะ โดยไม่ได้ลอกเลียนแบบมาจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว”

สัมภาษณ์ นิสิต ก, 26 พฤษภาคม 2555.

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ข

อัตลักษณ์การสอนของ อาจารย์ฝ่ายคณะ	อัตลักษณ์การสอนของ ครูพี่เลี้ยง	อัตลักษณ์การสอนของ นิสิต
1. ช้ันนำ อาจารย์ใช้การแสดง บทบาทสมมติ สร้าง สถานการณ์	1. ช้ันนำ ครูใช้วิธีการถาม นำเข้าสู่บทเรียน	1. ช้ันนำ นิสิตใช้คำถามกระตุ้น ให้นักเรียนคิดและวิเคราะห์
2. อาจารย์ใช้คำถามกระตุ้นให้ นักเรียนได้คิด	2. ครูถามนักเรียน ให้นักเรียน เล่าตอบคำถาม	2. นิสิตให้นักเรียนเล่าความรู้ เดิมของนักเรียน
3. อาจารย์ให้นักเรียนสรุป ความรู้	3. ครูและนักเรียนอธิบาย ร่วมกัน	3. นิสิตให้นักเรียนสรุปความรู้

จากตารางที่ 12 สรุปได้ว่า นิสิต ข มีอัตลักษณ์การสอน คือ การใช้คำถามกระตุ้นให้
นักเรียนคิดและวิเคราะห์ การให้นักเรียนเล่าความรู้เดิม และการให้นักเรียนสรุปความรู้ ได้มาจาก
วิธีการบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง โดยชั้นนำ ช้ันสอน และชั้นสรุป นิสิตใช้วิธี
การบูรณาการจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะ

“การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีอัตลักษณ์การสอนของตัวเอง เนื่องจากได้บูรณาการการสอน
จากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง โดยผสมผสานวิธีสอนจากอาจารย์ฝ่ายคณะในชั้นนำและ
ชั้นสรุป ส่วนชั้นสอนได้ใช้วิธีการสอนของครูพี่เลี้ยงคือ การให้นักเรียนได้เล่าเรื่อง แสดงความ
คิดเห็น และตอบคำถาม”

สัมภาษณ์ นิสิต ข, 26 พฤษภาคม 2555.

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ค

อัตลักษณ์การสอนของ อาจารย์ฝ่ายคณะ	อัตลักษณ์การสอนของ ครูพี่เลี้ยง	อัตลักษณ์การสอนของ นิสิต
1. ช้่นนำ อาจารย์เสนอภาพ ตัวอย่างที่ดี และตัวอย่างที่ไม่ดี	1. ช้่นนำ ครูให้นักเรียนคิด บทบาท และแสดงบทบาท สมมติ	1. ช้่นนำ นิสิตเสนอภาพ ตัวอย่างที่ดี แล้วให้นักเรียน วิเคราะห์
2. อาจารย์ให้นักเรียนวิเคราะห์ ภาพว่าแตกต่างกันอย่างไร	2. ครูให้นักเรียนแต่งเพลง พร้อมประกอบท่าทาง	2. นิสิตให้นักเรียนแสดง บทบาทสมมติ
3. อาจารย์ให้นักเรียนแสดง บทบาทสมมติ	3. ครูให้นักเรียนได้ลงมือ ปฏิบัติจริง เช่น เลือกลง หัวหน้าห้อง	3. นิสิตให้นักเรียนร่วมกันสรุป ความรู้จากบทบาทสมมติ
4. อาจารย์ให้นักเรียนร่วมกัน วิเคราะห์บทบาทสมมติแต่ละ บทบาทมีผลกระทบอย่างไร	4. ครูน่านักเรียนเรียนรู้นอก สถานที่ เช่น สถานีตำรวจ	4. นิสิตให้นักเรียนได้ลงมือ ปฏิบัติจริง เช่น เลือกลง กลุ่ม

จากตารางที่ 13 สรุปได้ว่า นิสิต ค มีอัตลักษณ์การสอน คือ การเสนอภาพให้นักเรียน
วิเคราะห์ การใช้บทบาทสมมติ การสรุปจากบทบาทสมมติ และการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง
ได้มาจากวิธีการบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง โดยชั้นนำ ช้่นสอน และชั้นสรุป
นิสิตใช้วิธีการบูรณาการจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะ

“การจัดการเรียนรู้มีอัตลักษณ์การสอน เพราะได้จัดการเรียนรู้จากการผสมผสานความรู้
และประสบการณ์ที่อาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยงได้เคยสอนมา จึงนำมาประยุกต์เป็นการสอน
ของตนเอง”

สัมภาษณ์ นิสิต ค, 26 พฤษภาคม 2555.

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ชม

อัตลักษณ์การสอนของ อาจารย์ฝ่ายคณะ	อัตลักษณ์การสอนของ ครูพี่เลี้ยง	อัตลักษณ์การสอนของ นิสิต
1. ช้่นนำ อาจารย์ให้ นักเรียนดูภาพตัวอย่างที่ดี	1. ช้่นนำ ครูปรับให้เข้ากับ นักเรียน และบริบทของ โรงเรียน	1. ช้่นนำ นิสิตให้นักเรียนดูภาพ ตัวอย่างที่ดี โดยเลือกภาพให้เข้า กับบริบทของนักเรียน
2. อาจารย์ให้นักเรียน อธิบายความหมาย	2. ครูใช้การแสดงละคร บทบาทสมมติ สถานการณ์ จริง เหตุการณ์ใน ชีวิตประจำวัน สิ่งแวดล้อม รอบตัว ที่ศนศึกษา จัด นิทรรศการการเรียนรู้	2. นิสิตและนักเรียนร่วมกันอธิบาย ความหมาย พร้อมทั้งยกตัวอย่าง
3. อาจารย์แบ่งกลุ่มให้นักเรียน แสดงบทบาทสมมติ		3. นิสิตแบ่งกลุ่มให้นักเรียนแสดง บทบาทสมมติที่เข้ากับเหตุการณ์ ในชีวิตประจำวัน
4. อาจารย์สรุปเป็นแผนภูมิ		4. นิสิตและนักเรียนร่วมกันสรุป
5. อาจารย์อภิปรายประโยชน์ และโทษ		

จากตารางที่ 14 สรุปได้ว่า นิสิต ชม มีอัตลักษณ์การสอน คือ การให้นักเรียนดูภาพในบริบท
ของนักเรียน การให้นักเรียนอธิบายความหมายพร้อมทั้งยกตัวอย่าง การแบ่งกลุ่มให้นักเรียนแสดง
บทบาทสมมติที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และการสรุปร่วมกันระหว่างนิสิตและนักเรียน ได้มา
จากวิธีการบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง โดยชั้นนำ ช้่นสอน และชั้นสรุป นิสิตใช้
วิธีการบูรณาการจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะ

“การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีอัตลักษณ์การสอน เพราะบูรณาการการสอนจากอาจารย์
ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง และพยายามจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด”

สัมภาษณ์ นิสิต ชม, 26 พฤษภาคม 2555.

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ง

อัตลักษณ์การสอนของ อาจารย์ฝ่ายคณะ	อัตลักษณ์การสอนของ ครูพี่เลี้ยง	อัตลักษณ์การสอนของ นิสิต
1.อาจารย์นำด้วยบางตอน ของสาระการเรียนรู้	1.ครูใช้ภาพ	1.นิสิตให้นักเรียนแสดงละครใน เหตุการณ์สำคัญ
2.อาจารย์ใช้คำถามนำ แล้วเชื่อมโยงให้เข้ากับ นักเรียน	2.ครูให้นักเรียนแสดงบทบาท สมมติ	2.นิสิตนำนักเรียนไปทัศนศึกษา แหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
3.อาจารย์ให้นักเรียนบันทึกและ วิเคราะห์		3.นิสิตเชิญวิทยากรที่มีความรู้ และมีประสบการณ์มาบรรยายให้ ความรู้

จากตารางที่ 15 สรุปได้ว่า นิสิต ง มีอัตลักษณ์การสอนคือ การให้นักเรียนแสดงละคร การนำนักเรียนไปทัศนศึกษาออกสถานที่ และการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ โดยการสอนนั้นต่างจากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ภายใต้งานการเรียนรู้จากคณะ/ โรงเรียน

“การจัดการเรียนรู้มีอัตลักษณ์การสอน เพราะการสอนไม่เหมือนอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง โดยมีวิธีสอนที่เป็นเอกลักษณ์คือ การให้นักเรียนแสดงละครเหตุการณ์สำคัญ การไปทัศนศึกษา และการเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้”

สัมภาษณ์ นิสิต ง, 2 มิถุนายน 2555.

ตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ๑

อัตลักษณ์การสอนของ อาจารย์ฝ่ายคณะ	อัตลักษณ์การสอนของ ครูพี่เลี้ยง	อัตลักษณ์การสอนของ นิสิต
1. ช้้นนำ อาจารย์ให้ นักเรียนคุณภาพตัวอย่างที่ไม่ ดี และอภิปรายจากภาพ	1. ช้้นนำ ครูนำโดยปรับให้เข้า กับนักเรียน	1. ช้้นนำ นิสิตให้นักเรียนดูภาพ และอภิปรายจากภาพ
2. อ า จ า ร ย ์ อ ภิ ป ร า ย ความหมายของสาระการ เรียนรู้	2. ครูให้นักเรียนแสดงละคร หรือแสดงบทบาทสมมติ	2. นิสิตอธิบายความหมาย
3. อาจารย์สรุป		3. นิสิตให้นักเรียนแสดงบทบาท สมมติ และสรุป

จากตารางที่ 16 สรุปได้ว่า นิสิต ๑ มีอัตลักษณ์การสอน คือ การให้นักเรียนดูภาพและ
อภิปรายจากภาพ การให้นักเรียนอธิบายความหมาย และการให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ
ได้มาจากวิธีการบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง โดย ช้้นนำ ช้้นสอน และ ช้้นสรุป
นิสิตใช้วิธีการบูรณาการจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะ

“การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีอัตลักษณ์การสอน เพราะบูรณาการวิธีสอนจากทั้งอาจารย์
ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยงเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดเป็นการสอนของตนเอง”

สัมภาษณ์ นิสิต ๑, 26 พฤษภาคม 2555.

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ฉ

อัตลักษณ์ของ อาจารย์ฝ่ายคณะ	อัตลักษณ์ของ ครูพี่เลี้ยง	อัตลักษณ์ของ นิสิต
1. อาจารย์ให้นักเรียน แบ่งกลุ่ม แล้วทำงานกลุ่ม	1. ครูจัดสถานที่จำลอง ให้ นักเรียนได้ปฏิบัติจริง	1. นิสิตให้นักเรียนแสดงบทบาท สมมติ
2. อาจารย์ให้นักเรียนคิด โครงการ แล้วนำเสนอ	2. ครูให้นักเรียนแสดง บทบาทสมมติ	2. นิสิตให้นักเรียนคิดโครงการ แล้วนำเสนอ
		3. นิสิตแบ่งกลุ่มให้นักเรียนร่วมกัน คิดว่าจะนำเสนอสาระการเรียนรู้ไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างไร

จากตารางที่ 17 สรุปได้ว่า นิสิต ฉ มีอัตลักษณ์การสอน คือ การให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ การให้นักเรียนคิดโครงการแล้วนำเสนอ และการให้นักเรียนคิดวิธีการนำเสนอหาไปประยุกต์ใช้ ได้มาจากวิธีการบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง โดยชั้นนำ ชั้นสอน และชั้นสรุป นิสิตใช้วิธีการบูรณาการจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะ

“การจัดการเรียนรู้มีอัตลักษณ์การสอน เพราะผสมผสานการสอนจากอาจารย์ฝ่ายคณะในการที่ให้นักเรียนคิดโครงการแล้วนำเสนอ และการสอนจากครูพี่เลี้ยงในการให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ”

สัมภาษณ์ นิสิต ฉ, 2 มิถุนายน 2555.

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ช

อัตลักษณ์การสอนของ อาจารย์ฝ่ายคณะ	อัตลักษณ์การสอนของ ครูพี่เลี้ยง	อัตลักษณ์การสอนของ นิสิต
1.อาจารย์นำด้วยเนื้อหา สาระบางตอนของสาระการ เรียนรู้	1.ครูใช้ภาพ	1.นิสิตใช้คำถามกระตุ้นความคิด
2.อาจารย์ให้นักเรียนแสดง ละคร	2.ครูให้นักเรียนแสดง บทบาทสมมติ	2.นิสิตให้นักเรียนแสดงละคร
3.อาจารย์นำนักเรียนทัศน ศึกษา	3.ครูใช้วีดิทัศน์	3.นิสิตใช้สื่อวีดิทัศน์
4.อาจารย์ให้นักเรียนบันทึก และวิเคราะห์		

จากตารางที่ 18 สรุปได้ว่า นิสิต ช มีอัตลักษณ์การสอน คือ การใช้คำถามกระตุ้นความคิด การให้นักเรียนแสดงละคร และการใช้สื่อวีดิทัศน์ ได้มาจากวิธีการบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง โดยชั้นนำ ชั้นสอน และชั้นสรุป นิสิตใช้วิธีการบูรณาการจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะ

“การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีอัตลักษณ์ของนิสิต เพราะได้เลือกการจัดการเรียนรู้จาก การบูรณาการมาจากอาจารย์ฝ่ายคณะที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านทฤษฎี และครูพี่เลี้ยงที่มี ประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียน ซึ่งการผสมผสานการสอนจากทั้งสองฝ่ายจะครอบคลุมทั้ง ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ”

สัมภาษณ์ นิสิต ช, 2 มิถุนายน 2555.

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ซ

อัตลักษณ์การสอนของ อาจารย์ฝ่ายคณะ	อัตลักษณ์การสอนของ ครูพี่เลี้ยง	อัตลักษณ์การสอนของ นิสิต
1. ช้่นนำ อาจารย์นำด้ว้การ อ่านข่าวให้นักเรียนฟัง	1. ช้่นนำ ครูใช้คำถามนำเรื่อง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยาก เรียน	1. ช้่นนำ นิสิตใช้คำถามนำเรื่อง พยายามให้นักเรียนตอบคำถาม
2. อาจารย์เน้นให้นักเรียนคิด และมีส่วนร่วมในการเรียน	2. ครูใช้คำถามให้นักเรียนได้ วิเคราะห์	2. นิสิตเน้นให้นักเรียนคิดและมี ส่วนร่วมในการเรียน
	3. ครูเล่าเรื่อง โดยใช้รูปภาพ ประกอบ	3. นิสิตเล่าเรื่อง โดยใช้รูปภาพ ประกอบ
		4. นิสิตให้นักเรียนทำกิจกรรม

จากตารางที่ 19 สรุปได้ว่า นิสิต ซ มีอัตลักษณ์การสอน คือ การใช้คำถามนำเรื่อง การให้นักเรียนได้คิดและมีส่วนร่วมในการเรียน การเล่าเรื่องประกอบภาพ และการให้นักเรียนได้ทำกิจกรรม ได้มาจากวิธีการบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง โดยชั้นนำ ช้่นสอน และชั้นสรุป นิสิตใช้วิธีการบูรณาการจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะ

“การจัดการเรียนรู้มีอัตลักษณ์การสอน จากการนำวิธีสอนของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะมาผสมกัน เกิดเป็นอัตลักษณ์ของนิสิต”

สัมภาษณ์ นิสิต ซ, 26 พฤษภาคม 2555.

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์การสอนของนิสิต ณ

อัตลักษณ์การสอนของ อาจารย์ฝ่ายคณะ	อัตลักษณ์การสอนของ ครูพี่เลี้ยง	อัตลักษณ์การสอนของ นิสิต
1.อาจารย์แบ่งกลุ่มนักเรียน	1.ครูจัดสถานที่จำลอง ให้ นักเรียนได้ปฏิบัติจริง	1.ชี้แนะ นิสิตให้นักเรียนอ่านข่าว กรณีตัวอย่าง และถามคำถาม นักเรียนเกี่ยวกับข่าว
2.อาจารย์ให้นักเรียนคิด โครงการ แล้วมารายงาน เช่น การประหยัดไฟ เงิน กระดาษ	2.ครูให้ นักเรียน แสดง บทบาทสมมติ	2.นิสิตให้นักเรียนเขียนการนำไป ประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวัน โดยให้ ออกมาเขียนบนกระดานให้ได้มาก ที่สุด
3.อาจารย์และนักเรียนสรุป เป็นแผนภาพ		3.นิสิตและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่ง ที่นักเรียนเขียนบนกระดาน 4.นิสิตให้นักเรียนเข้ากลุ่มทำงาน กลุ่ม 5.นิสิตให้นักเรียนออกมารายงาน หน้าชั้นเรียน 6.นิสิตและนักเรียนร่วมกันสรุป

จากตารางที่ 20 สรุปได้ว่า นิสิต ณ มีอัตลักษณ์การสอน คือ การให้นักเรียนอ่านข่าวกรณีตัวอย่างและการถามคำถามนักเรียนจากข่าว การให้นักเรียนเขียนการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การให้นิสิตและนักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การให้นักเรียนเข้ากลุ่มทำงานกลุ่ม การให้นักเรียนออกมารายงานหน้าชั้น และการให้นิสิตและนักเรียนร่วมกันสรุป โดยการสอนนั้นต่างจากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ภายใต้การเรียนรู้จากคณะ/ โรงเรียน

“การจัดการเรียนรู้มีอัตลักษณ์ในการสอน เพราะแตกต่างไปจากการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง แต่ได้นำมาจากการเรียนรู้รายวิชา 2718344 วิธีวิทยาการสอน สังคมศึกษาระดับประถมศึกษา และจากการสังเกตการสอนของครูพี่เลี้ยงที่โรงเรียน”

สัมภาษณ์ นิสิต ณ, 2 มิถุนายน 2555.

ตอนที่ 3 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน

จากการประเมินการปฏิบัติการสอน ภาคการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทปริสึมาที่สาม โดยนิสิต จำนวน 10 คน นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปใช้ในการปฏิบัติการสอน ในช่วงเปิดภาคเรียน มีการประเมินโดย อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย ซึ่งประเมินจากแต่ละฝ่ายแล้ว นำมาหาค่าเฉลี่ย มีการประเมิน 2 ระยะ รวม 5 ครั้งต่อนิสิต 1 คน คือ ระยะที่ 1 ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม (Baseline) จำนวน 2 ครั้ง และระยะที่ 2 หลังการเข้าร่วมโปรแกรมในภาคการเตรียมการในบริบทปริสึมาที่สาม จำนวน 3 ครั้ง ผลการประเมินมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 21-30

ตารางที่ 21 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ก

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	\bar{X} ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม		\bar{X} หลังการเข้าร่วมโปรแกรม		SD	SD	SD	SD	SD	SD
	ประเมิน ครั้งที่ 1	ประเมิน ครั้งที่ 2	ประเมิน ครั้งที่ 1	ประเมิน ครั้งที่ 2						
1. ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความ เข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ ในการปฏิบัติการสอน	0.33	0.58	1.00	0	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ไม่ผ่าน		ควร ปรับปรุง		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ วิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่ เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	1.00	0	1.33	0.58	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร ปรับปรุง		ควร ปรับปรุง		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
2. ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
2.1 มีการสร้างนวัตกรรม จัดการเรียนรู้	0.67	0.58	1.00	0	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร ปรับปรุง		ควร ปรับปรุง		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้าง ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	0.33	0.58	1.00	0	3.00	1.00	3.67	0.58	4.00	0
	ไม่ผ่าน		ควร ปรับปรุง		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
3. ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน										
3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	0.67	0.58	1.00	0	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร ปรับปรุง		ควร ปรับปรุง		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน	0.67	0.58	1.00	0	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร ปรับปรุง		ควร ปรับปรุง		ดี		ดีมาก		ดีมาก	

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่า นิสิต ก มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ก มีการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ และควรปรับปรุง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ก มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดี และดีมาก

จากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต นิสิต ก มีการพัฒนาตนเองด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน เป็นต้นว่าประยุกต์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา เรื่องพุทธศาสนสุภาษิต เป็นการสอนโดยใช้ละคร โดยให้นักเรียนแสดงละคร แล้วอภิปรายเชื่อมโยงข้อคิดที่ได้จากละครกับพุทธศาสนสุภาษิต

ด้านความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นต้นว่า บทละคร และอุปกรณ์ประกอบการแสดงละคร

ด้านความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้นว่าใช้เทคนิค เกม “ตะลือก ต็อกแตก มาทำไม” ในการสอนเรื่องการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ เกมคุ่มชั้นเรียน เช่น เกมคุ่มชั้นให้สะสมแต้มปีเพื่อแลกกับของรางวัล ซึ่งจัดกิจกรรมสอดคล้องกับวุฒิภาวะและความสนใจของผู้เรียน

ตารางที่ 22 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ข

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม				หลังการเข้าร่วมโปรแกรม					
	ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 3	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1.ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความ เข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ ในการปฏิบัติการสอน	0.67	0.58	1.67	0.58	3.67	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร		ปาน		ดีมาก		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		กลาง							
1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ วิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่ เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	1.00	1.00	1.33	0.58	3.67	0.58	3.67	0.58	4.00	0
	ควร		ควร		ดีมาก		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
2.ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการ จัดการเรียนรู้	1.00	1.00	1.67	0.58	3.33	0.58	3.67	0.58	4.00	0
	ควร		ปาน		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		กลาง							
2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้าง ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	1.00	1.00	1.00	1.00	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน										
3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	1.00	1.00	1.33	0.58	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน	1.00	1.00	1.00	1.00	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่า นิสิต ข มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ข มีการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงและปานกลาง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ข มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดี และดีมาก

จากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต นิสิต ข มีการพัฒนาตนเองด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน เป็นต้นว่าประยุกต์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา เรื่องผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น เป็นการสอนโดยใช้บทบาทสมมตินำเข้าสู่เรื่องที่จะสอน แล้วอภิปรายเชื่อมโยงสภาพความเป็นจริงที่ได้จากบทบาทสมมติกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา และมีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้นว่าบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกสังคมศึกษาเข้ากับเนื้อหาสาระวิชาคณิตศาสตร์ ในการสอนเรื่องผู้ซื้อและผู้ขาย

ด้านความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นต้นว่า หมวกตัวละคร

ด้านความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้นว่าใช้กิจกรรมการเรียนรู้ “ซื้อก็ง่าย ขายก็คล่อง” โดยครูแจกกระดาษให้ผู้เรียนกลุ่มละ 1 แผ่น จากนั้นให้ผู้เรียนวาดภาพสินค้าหรือบริการที่ผู้เรียนอยากนำมา 1 ชนิด พร้อมกำหนดราคา และคุณภาพของสิ่งนั้น จากนั้นให้ผู้เรียนส่งตัวแทนออกมานำเสนอสินค้าหน้าชั้นเรียนโดยกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีเงิน 100 บาท และให้เลือกซื้อสินค้าที่คิดว่าคุ้มค่าและเหมาะสม พร้อมให้เหตุผลในการซื้อ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เข้าร่วมกิจกรรม และส่งเสริมพัฒนาการทางด้านการคิดและวิเคราะห์

ตารางที่ 23 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ค

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม				หลังการเข้าร่วมโปรแกรม					
	ประเมิน		ประเมิน		ประเมิน		ประเมิน		ประเมิน	
	\bar{X} ครั้งที่ 1	SD	\bar{X} ครั้งที่ 2	SD	\bar{X} ครั้งที่ 1	SD	\bar{X} ครั้งที่ 2	SD	\bar{X} ครั้งที่ 3	SD
1.ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความ เข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ ในการปฏิบัติการสอน	1.00	0	1.00	0	3.33	0.58	3.67	0.58	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ วิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่ เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	1.00	0	1.00	0	3.00	0	3.33	0.58	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
2.ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการ จัดการเรียนรู้	1.00	0	1.00	0	3.33	0.58	4.00	0	3.33	0.58
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดี	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้าง ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	1.33	0.58	1.33	0.58	3.33	0.58	3.33	0.58	3.33	0.58
	ควร		ควร		ดี		ดี		ดี	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน										
3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	0.33	0.58	1.67	0.58	3.33	0.58	4.00	0	3.67	0.58
	ไม่ผ่าน		ปาน		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
			กลาง							
3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน	0.33	0.58	0.33	0.58	3.00	0	4.00	0	3.67	0.58
	ไม่ผ่าน		ไม่ผ่าน		ดี		ดีมาก		ดีมาก	

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่า นิสิต ค มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ค มีการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ ควรปรับปรุง และปานกลาง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ค มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดี และดีมาก

จากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต นิสิต ค มีการพัฒนาตนเองด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน เป็นต้นว่าประยุกต์ข่าวและเหตุการณ์มาเชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา

ด้านความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นต้นว่า เปิดป้ายทายภาพปริศนา คล้ายวิธีการของเกมโชว์ทางรายการโทรทัศน์ แต่นิสิตยังนำสื่อการเรียนรู้ที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ไม่หลากหลายและไม่คุ้มค่า

ด้านความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้นว่าใช้เทคนิค เกม “ท.ทหาร รวมพล” มีกติกา ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเข้าแถวเป็นแถวตอน จากนั้นให้ปฏิบัติตามคำสั่งซึ่งเป็นรหัสตัวเลข คือ 1=กระโดดไปทางซ้าย 2=กระโดดไปทางขวา 3=กระโดดไปข้างหน้า และ 4=กระโดดไปข้างหลัง โดยจะให้แข่งกันครั้งละ 2 กลุ่ม จนกว่าจะได้ผู้ชนะ ในการสอนเรื่อง การปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

ตารางที่ 24 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ชม

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม				หลังการเข้าร่วมโปรแกรม					
	ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 3	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1.ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความ เข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ ในการปฏิบัติการสอน	0.67	0.58	1.00	1.00	4.00	0	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดีมาก		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ วิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่ เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	0.33	0.58	1.00	1.00	3.67	0.58	3.33	0.58	4.00	0
	ไม่ผ่าน		ควร		ดีมาก		ดี		ดีมาก	
			ปรับปรุง							
2.ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการ จัดการเรียนรู้	0.67	0.58	1.00	1.00	4.00	0	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดีมาก		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้าง ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	0.33	0.58	1.00	1.00	3.67	0.58	4.00	0	3.67	0.58
	ไม่ผ่าน		ควร		ดีมาก		ดีมาก		ดีมาก	
			ปรับปรุง							
3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน										
3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	0.67	0.58	1.00	1.00	4.00	0	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดีมาก		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน	0.33	0.58	1.00	1.00	3.33	1.15	4.00	0	4.00	0
	ไม่ผ่าน		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
			ปรับปรุง							

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นว่า นิสิต ชม มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ชม มีการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ และควรปรับปรุง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ชม มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดี และดีมาก

จากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต นิสิต ชม มีการพัฒนาตนเองด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้นว่าบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกสังคมศึกษาเข้ากับเนื้อหาสาระวิชาภาษาต่างประเทศ ในการสอนเรื่องวันสำคัญทางศาสนา โดยมีอักษรปริศนาเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

ด้านความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นต้นว่า ในการสอนเรื่องการเมืองการมีส่วนร่วมในการออกเสียงเลือกตั้ง นิสิตสร้างสื่อการเรียนรู้ ได้แก่ แผ่นผังรูปภาพแสดงขั้นตอนการเลือกตั้ง แผ่นผังการทำกิจกรรม คู่มือสำหรับเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้ง ใบรายชื่อผู้เรียน ตารางการนับคะแนน

ด้านความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้นว่าใช้กิจกรรมสถานการณ์จำลอง ในการสอนเรื่อง การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยให้ผู้เรียนในชั้นเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งตามขั้นตอน ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม และส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 25 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม				หลังการเข้าร่วมโปรแกรม					
	ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 3	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1.ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความ เข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ ในการปฏิบัติการสอน	0.33	0.58	1.00	0	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ไม่ผ่าน		ควร ปรับปรุง		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ วิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่ เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	0.67	0.58	1.00	0	3.00	0	3.67	0.58	4.00	0
	ควร ปรับปรุง		ควร ปรับปรุง		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
2.ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการ จัดการเรียนรู้	1.00	0	1.00	0	3.00	1.00	3.67	0.58	4.00	0
	ควร ปรับปรุง		ควร ปรับปรุง		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้าง ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	0.33	0.58	1.00	0	2.67	0.58	2.67	0.58	3.33	0.58
	ไม่ผ่าน		ควร ปรับปรุง		ดี		ดี		ดี	
3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน										
3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	0.67	0.58	1.00	0	3.67	0.58	3.33	0.58	4.00	0
	ควร ปรับปรุง		ควร ปรับปรุง		ดีมาก		ดี		ดีมาก	
3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน	0.67	0.58	1.00	0	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร ปรับปรุง		ควร ปรับปรุง		ดี		ดีมาก		ดีมาก	

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่า นิสิต ง มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ง มีการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ และควรปรับปรุง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ง มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดี และดีมาก

จากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต นิสิต ง มีการพัฒนาตนเองด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้นว่าบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกสังคมศึกษาเข้ากับเนื้อหาสาระวิชาคณิตศาสตร์ ในการสอนเรื่องประเภทของปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ (ที่ดิน แรงงาน ทุน ผู้ประกอบการ) เช่น กิจกรรม “นักธุรกิจตัวน้อย” ให้ผู้เรียนคิดธุรกิจของตนเองภายใต้งบประมาณ 500-1,000 บาท โดยผู้เรียนต้องวาดรูปและเขียนว่าธุรกิจนี้ ปัจจัยการผลิตทั้ง 4 ประเภทมีอะไรบ้าง

ด้านความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นต้นว่า ฉากละคร และอุปกรณ์ประกอบฉาก แต่นิสิตยังนำสื่อการเรียนรู้ที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ไม่หลากหลายและไม่คุ้มค่า

ด้านความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้นว่าใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางการคิดและวิเคราะห์ของผู้เรียน ในการสอนเรื่องประเภทของปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ (ที่ดิน แรงงาน ทุน ผู้ประกอบการ) โดยนิสิตแจกลูกอมมะขามแก้วให้ผู้เรียนคนละ 1 เม็ดและให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าถ้าจะได้ผลผลิตออกมาเป็นลูกอมมะขามแก้วต้องมีอะไรบ้างเกี่ยวข้องบ้างในการผลิตครั้งนี้

ตารางที่ 26 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต จ

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม				หลังการเข้าร่วมโปรแกรม					
	ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 3	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1.ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความ เข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ ในการปฏิบัติการสอน	0.33	0.58	0.33	0.58	3.00	1.00	3.67	0.58	4.00	0
	ไม่ผ่าน		ไม่ผ่าน		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ วิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่ เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	0.33	0.58	0.33	0.58	2.67	0.58	3.33	0.58	3.67	0.58
	ไม่ผ่าน		ไม่ผ่าน		ดี		ดี		ดีมาก	
2.ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการ จัดการเรียนรู้	0.33	0.58	0.33	0.58	2.67	0.58	4.00	0	4.00	0
	ไม่ผ่าน		ไม่ผ่าน		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้าง ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	0.33	0.58	0.33	0.58	2.33	1.15	3.00	0	4.00	0
	ไม่ผ่าน		ไม่ผ่าน		ปาน กลาง		ดี		ดีมาก	
3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน										
3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	0.33	0.58	0.33	0.58	2.67	0.58	3.33	0.58	3.67	0.58
	ไม่ผ่าน		ไม่ผ่าน		ดี		ดี		ดีมาก	
3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน	0.33	0.58	0.33	0.58	2.33	1.15	3.00	0	3.67	0.58
	ไม่ผ่าน		ไม่ผ่าน		ปาน กลาง		ดี		ดีมาก	

จากตารางที่ 26 แสดงให้เห็นว่า นิสิต ๑ มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ๑ มีการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ๑ มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ดี และดีมาก

จากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต นิสิต ๑ มีการพัฒนาตนเองด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน เป็นต้นว่าประยุกต์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา เรื่องแคว้นโบราณในดินแดนไทย เป็นการสอนโดยใช้การต่อภาพ แล้วอภิปรายเชื่อมโยงภาพกับแคว้นโบราณในดินแดนไทย

ด้านความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นต้นว่า เกมบิงโก ในการสอนเรื่องแคว้นโบราณในดินแดนไทย

ด้านความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้นว่าใช้เทคนิค เกม “ความจำ” ในการสอนเรื่อง หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

ตารางที่ 27 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต จ

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม				หลังการเข้าร่วมโปรแกรม					
	ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 3	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1.ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความ เข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ ในการปฏิบัติการสอน	1.00 ควร ปรับปรุง	0	1.00 ควร ปรับปรุง	0	4.00 ดีมาก	0	4.00 ดีมาก	0	4.00 ดีมาก	0
1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ วิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่ เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	1.00 ควร ปรับปรุง	0	1.00 ควร ปรับปรุง	0	4.00 ดีมาก	0	4.00 ดีมาก	0	4.00 ดีมาก	0
2.ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการ จัดการเรียนรู้	1.00 ควร ปรับปรุง	0	1.00 ควร ปรับปรุง	0	4.00 ดีมาก	0	4.00 ดีมาก	0	4.00 ดีมาก	0
2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้าง ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	1.00 ควร ปรับปรุง	0	1.00 ควร ปรับปรุง	0	4.00 ดีมาก	0	3.67 ดีมาก	0.58	4.00 ดีมาก	0
3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน										
3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	1.00 ควร ปรับปรุง	0	1.00 ควร ปรับปรุง	0	3.33 ดี	0.58	4.00 ดีมาก	0	4.00 ดีมาก	0
3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน	1.00 ควร ปรับปรุง	0	1.00 ควร ปรับปรุง	0	4.00 ดีมาก	0	4.00 ดีมาก	0	4.00 ดีมาก	0

จากตารางที่ 27 แสดงให้เห็นว่า นิสิต ฉ มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ฉ มีการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ฉ มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดี และดีมาก

จากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต นิสิต ฉ มีการพัฒนาตนเองด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน เป็นต้นว่าประยุกต์เข้ามาเชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา เรื่องสิทธิเด็กและเหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิเด็กในสังคมไทย

ด้านความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นต้นว่า สร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คลิปวีดีโอเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี

ด้านความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการใช้กิจกรรมเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้นว่าใช้กิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน ให้ผู้เรียนจับคู่กัน เพื่อวาดภาพและเขียนรณรงค์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน เช่น การช่วยกันประหยัดพลังงาน การรับประทานอาหารให้หมด เป็นต้น จากนั้นให้ผู้เรียนนำไปติดตามบริเวณต่างๆในโรงเรียน ตามหัวข้อที่ผู้เรียนเขียนและวาดภาพ

ตารางที่ 28 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ช

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม				หลังการเข้าร่วมโปรแกรม					
	ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 3	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1.ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความ เข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ ในการปฏิบัติการสอน	1.33	0.58	1.33	0.58	3.67	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดีมาก		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ วิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่ เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	1.00	0	1.00	0	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
2.ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการ จัดการเรียนรู้	1.33	0.58	1.33	0.58	3.33	0.58	3.33	0.58	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดี		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้าง ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	1.00	0	1.00	0	3.67	0.58	3.33	0.58	4.00	0
	ควร		ควร		ดีมาก		ดี		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน										
3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	1.33	0.58	1.33	0.58	3.67	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดีมาก		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน	1.00	0	1.00	0	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							

จากตารางที่ 28 แสดงให้เห็นว่า นิสิต ช มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ช มีการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ช มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดี และดีมาก

จากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต นิสิต ช มีการพัฒนาตนเองด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้นว่าบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกสังคัมศึกษาเข้ากับเนื้อหาสาระวิชาภาษาไทย ในการสอนเรื่องการยอมรับความหลากหลายของวัฒนธรรม โดยมีการสอนเรื่องภาษาถิ่นของแต่ละภาคในประเทศไทย

ด้านความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นต้นว่า เครื่องแต่งกายของคนในแต่ละภาคของประเทศไทย อาหารประจำถิ่น

ด้านความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้นว่าใช้เทคนิค เกม “ตั้งคำถาม” ในการสอนเรื่องทิวทัศน์โกศลชาดก ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางการคิดของผู้เรียน

ตารางที่ 29 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ช

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม				หลังการเข้าร่วมโปรแกรม					
	ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 3	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1.ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความ เข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ ในการปฏิบัติการสอน	1.00	0	1.33	0.58	3.67	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดีมาก		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ วิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่ เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	1.00	0	1.00	0	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
2.ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการ จัดการเรียนรู้	1.00	0	1.33	0.58	3.00	1.00	3.67	0.58	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้าง ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	1.00	0	1.00	0	3.00	1.00	3.33	0.58	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดี		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน										
3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	1.00	0	1.33	0.58	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน	1.00	0	1.00	0	3.33	0.58	4.00	0	4.00	0
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							

จากตารางที่ 29 แสดงให้เห็นว่า นิสิต ช มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ช มีการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ช มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดี และดีมาก

จากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต นิสิต ช มีการพัฒนาตนเองด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน เป็นต้นว่าประยุกต์เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา เรื่องอาชีพน่ารู้ เป็นการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ โดยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ แล้วอภิปรายเชื่อมโยงบทบาทสมมติกับเรื่องอาชีพที่จะสอน

ด้านความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นต้นว่า หน้ากากตัวละคร และอุปกรณ์ประกอบฉาก

ด้านความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้นว่าใช้เทคนิค เกม “เติมน้ำให้เต็ม” ในการสอนเรื่องวัฏญูปถชาตค ซึ่งเป็นชาตคเกี่ยวกับคติธรรมในด้านความเพียรพยายาม โดยครูแบ่งผู้เรียนออกเป็น 6 กลุ่ม จากนั้นครูจะเตรียมขันน้ำที่ใส่น้ำไว้แล้ว 6 ใบ พร้อมกับแก้วพลาสติกใส 6 ใบ และช้อน 6 คัน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตักน้ำในขันไปใส่แก้วของแต่ละกลุ่ม โดยต้องใช้ช้อนในการตักเท่านั้น และครูจับเวลา 5 นาที กิจกรรมนี้ให้ผู้เรียนทุกคนได้ร่วมทำกิจกรรมโดยให้เข้าแถวตามแต่ละกลุ่ม

ตารางที่ 30 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ณ

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม				หลังการเข้าร่วมโปรแกรม					
	ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 1		ประเมิน ครั้งที่ 2		ประเมิน ครั้งที่ 3	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1.ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความ เข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ ในการปฏิบัติการสอน	1.00 ควร ปรับปรุง	0	1.00 ควร ปรับปรุง	0	3.00 ดี	0	3.67 ดีมาก	0.58	4.00 ดีมาก	0
1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ วิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่ เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	1.00 ควร ปรับปรุง	0	1.00 ควร ปรับปรุง	0	3.33 ดี	0.58	3.00 ดี	0	4.00 ดีมาก	0
2.ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการ จัดการเรียนรู้	1.00 ควร ปรับปรุง	0	1.00 ควร ปรับปรุง	0	3.33 ดี	0.58	3.67 ดีมาก	0.58	4.00 ดีมาก	0
2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้าง ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	1.00 ควร ปรับปรุง	0	1.00 ควร ปรับปรุง	0	3.33 ดี	0.58	3.67 ดีมาก	0.58	4.00 ดีมาก	0
3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน										
3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	1.00 ควร ปรับปรุง	0	1.00 ควร ปรับปรุง	0	3.33 ดี	0.58	3.67 ดีมาก	0.58	4.00 ดีมาก	0
3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียน	1.00 ควร ปรับปรุง	0	1.00 ควร ปรับปรุง	0	3.33 ดี	0.58	3.67 ดีมาก	0.58	4.00 ดีมาก	0

จากตารางที่ 30 แสดงให้เห็นว่า นิสิต ฅ มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ฅ มีการพัฒนาตนเองในด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิต ฅ มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดี และดีมาก

จากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต นิสิต ฅ มีการพัฒนาตนเองด้านความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้นว่าบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกสังคัมศึกษาเข้ากับเนื้อหาสาระวิชาภาษาไทย ในการสอนเรื่องวัฒนธรรม 4 ภาค โดยมีการสอนเรื่องภาษาถิ่นของแต่ละภาคในประเทศไทย

ด้านความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นต้นว่า แผนภูมิสถิติและเสรีภาพ

ด้านความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน โดยมีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นต้นว่าใช้กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ ในการสอนเรื่องวัฒนธรรม 4 ภาค และมีการอภิปรายหลังจากทำกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการคิด

ผลจากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านแต่ละคนในส่วนของคุณค่าเชิงปริมาณ จากตารางที่ 21-30 สามารถนำมาวิเคราะห์สรุปผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านในภาพรวมทั้ง 10 คน ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม				หลังการเข้าร่วมโปรแกรม					
	ประเมิน		ประเมิน		ประเมิน		ประเมิน		ประเมิน	
	\bar{X} ครั้งที่ 1	SD	\bar{X} ครั้งที่ 2	SD	\bar{X} ครั้งที่ 1	SD	\bar{X} ครั้งที่ 2	SD	\bar{X} ครั้งที่ 3	SD
1.ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน	0.77	0.35	1.07	0.35	3.50	0.36	3.90	0.16	4.00	0
	ควร		ควร		ดีมาก		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	0.83	0.28	1.00	0.27	3.33	0.38	3.63	0.37	3.97	0.10
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
2.ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน										
2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้	0.90	0.27	1.07	0.35	3.33	0.42	3.80	0.23	3.93	0.21
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้	0.77	0.39	0.97	0.25	3.23	0.50	3.47	0.42	3.83	0.28
	ควร		ควร		ดี		ดี		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน										
3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	0.80	0.32	1.00	0.31	3.40	0.34	3.83	0.28	3.93	0.14
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							
3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	0.73	0.31	0.87	0.28	3.26	0.41	3.87	0.32	3.93	0.14
	ควร		ควร		ดี		ดีมาก		ดีมาก	
	ปรับปรุง		ปรับปรุง							

จากตารางที่ 31 สรุปได้ว่า ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุดคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์ที่หลากหลาย หรือสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ หรือด้านสื่อการเรียนรู้) คะแนน 1.07 อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำสุดคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน คะแนน 0.73 อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุดคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน คะแนน 4.00 อยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำสุดคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ คะแนน 3.23 อยู่ในระดับดี

และจากตารางที่ 31 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านคือ ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับควรปรับปรุง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านคือ ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับดี และดีมาก

ผลจากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านในส่วนของข้อมูลเชิงปริมาณ สามารถนำมาวิเคราะห์สรุปเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการ

พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตแต่ละด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 32

ตารางที่ 32 การเปรียบเทียบการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต	ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม		หลังการเข้าร่วมโปรแกรม	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1.ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน				
1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหา สาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน	0.92	0.37	3.80	0.31
	ควร		ดีมาก	
	ปรับปรุง			
1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับ เนื้อหาสาระอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	0.92	0.28	3.64	0.40
	ควร		ดีมาก	
	ปรับปรุง			
2.ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่ พบระหว่างการปฏิบัติการสอน				
2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้	0.98	0.32	3.69	0.39
	ควร		ดีมาก	
	ปรับปรุง			
2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการ เรียนรู้	0.87	0.33	3.51	0.47
	ควร		ดีมาก	
	ปรับปรุง			
3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน				
3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการ เรียนรู้ของผู้เรียน	0.90	0.33	3.72	0.35
	ควร		ดีมาก	
	ปรับปรุง			
3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียน	0.80	0.30	3.69	0.43
	ควร		ดีมาก	
	ปรับปรุง			

จากตารางที่ 32 สรุปได้ว่า ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุดคือความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่

พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์ที่หลากหลาย หรือสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ หรือด้านสื่อการเรียนรู้) คะแนน 0.98 อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำสุดคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน คะแนน 0.80 อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุดคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอก ไปใช้ในการปฏิบัติการสอน คะแนน 3.80 อยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำสุดคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ คะแนน 3.51 อยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน หลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้านคือ ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับควรปรับปรุง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้านคือ ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน อยู่ในระดับดีมาก

ผลจากการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านแต่ละคนในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ สามารถนำมาวิเคราะห์สรุปผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้านในภาพรวมทั้ง 10 คน ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 33

ตารางที่ 33 ผลการวิเคราะห์วิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น
 อุตลักษณ์ของนิสิต ในภาคการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทปรีสมาที่สาม

นามสมมติ นิสิต	ความสามารถในการใช้ ความรู้วิชาเอก ตาม สภาพบริบทที่พบ ระหว่างการปฏิบัติการ สอน		ความสามารถในการ สร้างและใช้นวัตกรรมที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ของ ผู้เรียนที่เข้ากับสภาพ บริบทที่พบระหว่างการ ปฏิบัติการสอน		ความสามารถในการ ส่งเสริมพัฒนาการของ ผู้เรียนในสภาพบริบท ระหว่างการปฏิบัติการ สอน	
	บูรณาการ	ประยุกต์	บูรณาการ	ประยุกต์	บูรณาการ	ประยุกต์
ก	✓		✓		✓	
ข	✓		✓		✓	
ค	✓		✓		✓	
ง		✓		✓		✓
จ	✓		✓		✓	
ฉ	✓		✓		✓	
ช	✓		✓		✓	
ณ		✓		✓		✓

*หมายเหตุ เกณฑ์การประเมิน

บูรณาการ หมายถึง นิสิตปฏิบัติการสอน โดยผสมผสานจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง

ประยุกต์ หมายถึง นิสิตปฏิบัติการสอน โดยต่างจากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ภายใต้อาจารย์ผู้สอนจากคณะ/
 โรงเรียน ซึ่งต่างไปจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง

จากตารางที่ 33 สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3
 ด้าน ได้แก่ 1)ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการ
 สอน 2) ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพ
 บริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และ 3) ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน
 ในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน นิสิตมีวิธีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น
 อัตลักษณ์ของนิสิต ปฏิบัติการสอนโดยการบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง จำนวน

8 คน และนิสิตมีวิธีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ปฏิบัติการสอนโดยประยุกต์จากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ภายใต้การเรียนรู้จากคณะ/ โรงเรียน ซึ่งต่างไปจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง จำนวน 2 คน

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

จากการประเมินการปฏิบัติการสอน ภาคการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทปรีดีมาที่สาม โดยอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินนิสิต จำนวน 10 คน จากนั้นนำคะแนนการประเมินของทั้งสามฝ่ายมาหาค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ผลการประเมินในภาพรวมมีรายละเอียด ดังแสดงในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 คะแนนการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

นามสมมตินิสิต	คะแนนก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม (4.00)	อัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้าน ระดับ	คะแนนหลังการเข้าร่วมโปรแกรม (4.00)	อัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้าน ระดับ
ก	0.84	ควรปรับปรุง	3.30	ดี
ข	1.14	ควรปรับปรุง	3.78	ดีมาก
ค	0.86	ควรปรับปรุง	3.55	ดีมาก
ง	0.75	ควรปรับปรุง	3.82	ดีมาก
จ	0.81	ควรปรับปรุง	3.59	ดีมาก
ฉ	0.33	ไม่ผ่านเกณฑ์	3.35	ดี
ช	1.00	ควรปรับปรุง	3.85	ดีมาก
ซ	1.17	ควรปรับปรุง	3.74	ดีมาก
ฅ	1.09	ควรปรับปรุง	3.72	ดีมาก
ณ	1.00	ควรปรับปรุง	3.63	ดีมาก

จากตารางที่ 34 สรุปได้ว่า ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน สูงสุด คือ นิสิต ข คะแนน 1.17 อยู่ใน

ระดับที่ควรปรับปรุง ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ต่ำสุด คือ นิสิต จ คะแนน 0.33 อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน สูงสุด คือ นิสิต ฉ คะแนน 3.85 อยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ต่ำสุด คือ นิสิต ก คะแนน 3.30 อยู่ในระดับดี

ผลจากคะแนนการประเมินการปฏิบัติการสอนของนิสิต สามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินการปฏิบัติการสอนของนิสิตก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ระยะเวลา	\bar{X}	SD	t
ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม	0.90	0.25	
หลังการเข้าร่วมโปรแกรม	3.63	0.19	11.51*

*p < .05

จากตารางที่ 35 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมเท่ากับ 0.90 และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมเท่ากับ 3.63 และเมื่อพิจารณาการกระจายของคะแนนจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วจะเห็นได้ว่า ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมคะแนนจะมีการกระจายของคะแนนมากกว่าหลังหลังการเข้าร่วมโปรแกรม กล่าวคือ ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมคะแนนกระจายเท่ากับ 0.25 ส่วนหลังการเข้าร่วมโปรแกรมคะแนนกระจายเท่ากับ 0.19 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสิตมีคะแนนใกล้เคียงกันมากขึ้น และจากการทดสอบทางสถิติแสดงให้เห็นว่า ภายหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมนิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีสีมาที่สาม สามารถพัฒนานิสิตให้มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูไปใช้

ผลการศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูไปใช้ โดยจัดการดำเนินการเรียนรู้จำนวน 4 ครั้ง แต่ละครั้งของการดำเนินการเรียนรู้มีขั้นตอน 8 ขั้น ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 อาจารย์ฝ่ายคณะเล่าประสบการณ์ในการสอน ตามหัวข้อ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา เนื้อหาหลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติม การคุมชั้นเรียน และการปรับพฤติกรรม

ผลการปฏิบัติ

นิสิตให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ตั้งใจฟังอาจารย์เล่าประสบการณ์ในการสอน โดยสะท้อนความคิดว่า

“ไม่เคยฟังประสบการณ์ในการสอนของอาจารย์มาก่อนเลย รู้สึกดีมากที่ได้ฟัง แม้ว่าจะเคยเรียนกับอาจารย์ในรายวิชาต่างๆ ที่ผ่านมา แต่อาจารย์ก็สอนเนื้อหาตามประมวลรายวิชา อาจารย์ก็ไม่เคยเล่าประสบการณ์เช่นนี้มาก่อน”

“อาจารย์เล่าประสบการณ์ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ไม่รู้สึกเครียดเหมือนตอนที่เคยเรียนกับอาจารย์”

ส่วนครูพี่เลี้ยงก็ให้ความสนใจในสิ่งที่อาจารย์ฝ่ายคณะเล่าประสบการณ์ในการสอน เพื่อนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนของตนเองที่โรงเรียน โดยสะท้อนความคิดว่า

“แม้ว่าจะต้องเดินทางไกล แต่รู้สึกคุ้มค่าที่ได้มาฟัง”

“การฟังในครั้งนี้ ทำให้เห็นว่ากว่าจะสอนเด็กนักเรียนได้จนเป็นครูมืออาชีพ ต้องลองผิดลองถูก แม้ว่าจะสอนในโรงเรียนมาหลายปีแล้วแต่พอได้ฟังประสบการณ์การสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัย ทำให้ได้ข้อคิดไปปรับการสอนของตน”

ขั้นตอนที่ 2 ครูพี่เลี้ยงเล่าประสบการณ์ในการสอนเรื่องเดียวกันกับอาจารย์ฝ่ายคณะตามหัวข้อที่กำหนด

ผลการปฏิบัติ

นิสิตตั้งใจฟังเป็นอย่างดี เพราะได้ฟังประสบการณ์ตรงจากครูพี่เลี้ยงในบริบทของโรงเรียนที่ไปปฏิบัติการสอน 1 ภาคการศึกษา โดยสะท้อนความคิดว่า “เคยสังเกตการสอนในบริบทของโรงเรียน แต่ยังไม่ใช่โรงเรียนที่จะไปปฏิบัติการสอน เมื่อครูพี่เลี้ยงมาเล่า ทำให้ได้มุมมองของปัญหาในชั้นเรียนและโรงเรียน” และ “ทำให้ได้รับความรู้จากการปฏิบัติ เพราะที่ได้เรียนมาสี่ปีส่วนใหญ่เป็นแต่ภาคทฤษฎี”

ส่วนอาจารย์ฝ่ายคณะ ก็สนใจฟังครูพี่เลี้ยง และมีการพูดคุยซักถามในบางประเด็น เช่น
บริบทโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต เขียนเล่าประสบการณ์และความ
คิดเห็นของตน เหมือนหรือแตกต่างจากผู้ที่เล่าหรือไม่ อย่างไร

ผลการปฏิบัติ

ทุกฝ่ายลงมือเขียนเล่าประสบการณ์การสอนและความคิดเห็นของตน พบว่า นิสิตเขียนได้
ช้ากว่าอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง เพราะประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า ผู้วิจัยต้องเป็นผู้
กระตุ้นโดยอธิบาย ใช้คำถาม และให้กำลังใจ แต่โดยรวมแล้วทุกคนสามารถเขียนเล่า
ประสบการณ์และความคิดเห็นของตนได้

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดกลุ่ม กลุ่มละ 3 ฝ่าย แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วย อาจารย์ฝ่ายคณะ
ครูพี่เลี้ยง และนิสิต (เวลา 10 นาที)

ผลการปฏิบัติ

การเข้ากลุ่ม นิสิตต้องเข้ากลุ่มตามอาจารย์ฝ่ายคณะ เพราะอาจารย์ฝ่ายคณะ สาขาวิชา
ประถมศึกษา ที่เป็นอาจารย์นิเทศก์กลุ่มวิชาสังคมศึกษา จำนวน 3 ท่าน จึงแบ่งกลุ่มได้เป็น 3 กลุ่ม
ส่วนครูพี่เลี้ยง จำนวน 9 ท่าน เนื่องจากมีครูพี่เลี้ยง 1 ท่าน รับผิดชอบเป็นครูพี่เลี้ยงของนิสิต 2 คน
การกำหนดเป็นดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย อาจารย์ฝ่ายคณะ 1 ท่าน ครูพี่เลี้ยง 4 ท่าน และนิสิต 5 คน

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย อาจารย์ฝ่ายคณะ 1 ท่าน ครูพี่เลี้ยง 4 ท่าน และนิสิต 4 คน

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย อาจารย์ฝ่ายคณะ 1 ท่าน ครูพี่เลี้ยง 1 ท่าน และนิสิต 1 คน

นิสิตต้องไปเข้ากลุ่มกับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะที่เป็นอาจารย์นิเทศก์ของตนเอง
นิสิตมีความกังวลกับการเข้ากลุ่ม ค่อนข้างกลัวอาจารย์ฝ่ายคณะ พยายามเกาะกลุ่มนิสิตกันเอง
ผู้วิจัยช่วยเหลือในการแบ่งกลุ่ม และจัดให้มีการแนะนำตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 เลือกประธานกลุ่ม อาจจะเป็นอาจารย์ฝ่ายคณะหรือครูพี่เลี้ยง ทำหน้าที่เป็น
ผู้ดำเนินการประชุม และสรุปประเด็นเป็นระยะๆ และกำหนดเลขานุการกลุ่มคือนิสิต ทำหน้าที่จด
ประเด็นและบันทึกความรู้

ผลการปฏิบัติ

การเลือกประธานกลุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่มักจะให้ผู้ที่มีอาวุโสที่สุดเป็นประธานกลุ่ม เพราะ
ประธานกลุ่มจะต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดการประชุม ผู้ที่อาวุโสน้อยกว่า ไม่กล้าเป็นประธานกลุ่ม
เพราะขาดความมั่นใจ และไม่ค่อยมีใครจะเป็นประธานกลุ่ม ผู้วิจัยต้องคอยกระตุ้นให้ผลัดเปลี่ยน

หมุนเวียนกันเป็นประธานกลุ่ม ขณะเดียวกันผู้วิจัยต้องเสริมแรงด้วยการชื่นชมบุคคลที่เป็นประธานกลุ่ม บางกลุ่มผู้วิจัยจำเป็นต้องไปเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 6 สมาชิกกลุ่มอภิปรายถึงเหตุผลของการจัดการเรียนรู้จากการเขียนเล่าประสบการณ์และความคิดเห็นของตน

ผลการปฏิบัติ

การอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นของตน พบว่า นิสิตไม่ค่อยกล้าเล่าประสบการณ์ เพราะไม่ค่อยมีประสบการณ์ในการสอนและไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยต้องเป็นผู้กระตุ้นโดยการใช้คำถาม ให้กำลังใจ และเสริมแรงว่าประสบการณ์ที่เล่าให้น่าสนใจมากขึ้นทั้งเสริมความมั่นใจว่าประสบการณ์ของทุกคนนั้นมีค่า ไม่มีถูกหรือผิด การเล่าจะทำให้เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสมาชิกกลุ่ม แต่โดยภาพรวมแล้วสมาชิกกลุ่มทุกกลุ่มจะกล้าเล่าอย่างสนุกสนานและมีการอภิปรายซักถามกันเป็นระยะ โดยนิสิตสะท้อนความคิดว่า

“ในตอนแรกค่อนข้างเกรงๆกลัวๆ ไม่กล้าเล่า รู้สึกว่าตนเองประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่าอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง แต่เมื่อฟังทั้งจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครู จึงกล้าที่จะเล่าประสบการณ์ของตนมากขึ้น”

“รู้สึกสนุกได้เรียนรู้จากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ได้พูดคุยซักถามกับอาจารย์บรรยายภาคในการเรียนรู้ดี เป็นกันเอง” และ

“การเข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้มีประโยชน์อย่างมากในการปฏิบัติการสอน ได้เรียนรู้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย”

ขั้นตอนที่ 7 นิสิตสรุปประเด็นการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิดหลัก สาระการการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผล ที่ได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง

ผลการปฏิบัติ

นิสิตสรุปประเด็นการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แต่ละองค์ประกอบของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย โดยอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ ผู้วิจัยอธิบายวิธีการทำใบงาน พร้อมทั้งยกตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 8 นิสิตเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

ผลการปฏิบัติ

นิสิตเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ตามที่ได้เรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ผู้วิจัยคอยช่วยเหลือและตอบคำถามที่นิสิตสงสัย

ตอนที่ 6 การนำผลที่ได้จากการวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพอหุ้บสมบรูณ์

ผลจากการประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยคุณภาพของโปรแกรมเท่ากับ 4.56 แสดงว่า คุณภาพของโปรแกรมมีความเหมาะสมมากที่สุด แต่ในระหว่างการศึกษากำหนดนำโปรแกรมไปใช้ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดบางส่วนของโปรแกรม เพื่อให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1. โครงสร้างประสบการณ์และเวลา ในภาคการเตรียมการในบริบทปริสึมาที่สาม ก่อนเปิดภาคเรียน ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างเวลา จากเดิมใช้เวลา จำนวน 20 ชั่วโมง เป็น จำนวน 24 ชั่วโมง เนื่องจากเวลาที่กำหนดในโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพอหุ้บสมบรูณ์ ไม่เพียงพอต่อการดำเนินการเรียนรู้ กิจกรรมบางขั้นตอนเวลาน้อยเกินไป จึงปรับเวลาให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ดังนี้

ตารางที่ 36 การปรับโครงสร้างเวลาในโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพอหุ้บสมบรูณ์

การดำเนินการเรียนรู้	โปรแกรม จำลอง เวลา (ชั่วโมง)	โปรแกรม ฉบับสมบูรณ์ เวลา (ชั่วโมง)
1. การสัมมนา ระหว่างอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิตตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity)	4	4
2. การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เรื่องประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ โดยมี 8 ขั้นตอน	4	5
3. การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยมี 8 ขั้นตอน	4	5
4. การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 3 เศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในชุมชน โดยมี 8 ขั้นตอน	4	5
5. การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 4 ประวัติศาสตร์ เรื่องอาณาจักรธนบุรี โดยมี 8 ขั้นตอน	4	5
รวม	20	24

2.การดำเนินการเรียนรู้ 8 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้เพิ่มการกำหนดรายละเอียดของเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนเพิ่มเติม 2 ขั้น คือ ขั้นตอนที่ 4 กำหนดกลุ่ม กลุ่มละ 3 ฝ่าย แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วย อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต ใช้เวลา 10 นาที เนื่องจากการกำหนดกลุ่ม นิสิตต้องไปเข้ากลุ่มกับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะที่เป็นอาจารย์นิเทศก์ของตนเอง ซึ่งใช้ระยะเวลา ประมาณ 10 นาที และขั้นตอนที่ 5 เลือกประธานกลุ่ม อาจจะเป็นอาจารย์ฝ่ายคณะหรือครูพี่เลี้ยง ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการประชุม และสรุปประเด็นเป็นระยะๆ และกำหนดเลขานุกรการกลุ่มคือนิสิต ทำหน้าที่จดประเด็นและบันทึกความรู้ ใช้เวลา 20 นาที เนื่องจากการเลือกประธานกลุ่ม ใช้เวลาค่อนข้างนาน ผู้วิจัยจำเป็นต้องไปเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว และผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนเวลาในขั้นตอนที่ 7 และขั้นตอนที่ 8 จากเดิมใช้เวลา 30 นาที เป็น 45 นาที เพื่อให้ นิสิตได้ใช้เวลาอย่างเต็มที่ในการสรุปประเด็นการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ นิสิตจะได้มีเวลาในการประมวลความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง มาสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการสอนต่อไป

บทที่ 5

โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์ และแนวคิดปรีซีมาที่สาม

การวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีซีมาที่สาม เป็นการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งนำแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีซีมาที่สามมาปรับเป็นแนวการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูที่สอดคล้องกับบริบทการจัดการเรียนรู้ และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของสาขาวิชาประถมศึกษา และของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และที่สำคัญคือให้สนองตอบมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่กำหนดไว้ในประกาศคุรุสภา เรื่องการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ.2548 ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีรายละเอียดของโปรแกรม ดังนี้

**โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา
ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสมิติสาม ฉบับสมบูรณ์**
A TEACHING PRACTICUM PROGRAM FOR ELEMENTARY EDUCATION
PRE-SERVICE TEACHERS BASED ON HYBRIDITY THEORY AND
THIRD SPACE CONCEPT

ความเป็นมาของโปรแกรม

มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ.2548 ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่คุรุสภาใช้สำหรับควบคุมคุณภาพของผู้มีความประสงค์จะประกอบวิชาชีพครู ได้กำหนดให้ผู้ที่จะได้ไปรับรองวิชาชีพครูต้องมีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานวิชาชีพครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ คุณสมบัติตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน และตามมาตรฐานการปฏิบัติตน

นับตั้งแต่พุทธศักราช 2546 เป็นต้นมา พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดข้อบังคับว่าด้วยการออกใบประกอบวิชาชีพครูไว้ว่า ผู้ที่ยื่นขอใบประกอบวิชาชีพครู จะต้องแสดงหลักฐานยืนยันการผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ซึ่งส่งผลให้หลักสูตรในสถาบันการครูศึกษาต้องปรับโครงสร้างหลักสูตรจากหลักสูตร 4 ปีไปเป็นหลักสูตร 5 ปี ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาวิชาชีพครู ได้มีเวลาสำหรับการเรียนรู้สาระและสมรรถนะเพิ่มให้ครบทั้ง 9 หมวดตามเงื่อนไข โดยเฉพาะต้องผ่านการปฏิบัติการสอนต่อจากการฝึกปฏิบัติวิชาชีพครูตามปกติอีกหนึ่งภาคการศึกษา ดังนั้น นิสิตนักศึกษาวิชาชีพครู จึงต้องปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เป็นระยะเวลา 1 ปี ตามข้อบังคับดังกล่าว และต้องมีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2548

แต่จากการศึกษากระบวนการจัดการปฏิบัติการสอนของสถาบันครุศึกษา พบว่า กระบวนการจัดการปฏิบัติการสอนของสถาบันผลิตครูหลายแห่งไม่ได้มีลักษณะตรงตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขของคณะกรรมการคุรุสภาดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุปคือ กระบวนการจัดการปฏิบัติการสอนที่พบยังคงมีลักษณะแบบเดียวกับการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ ฝึกสอน และฝึกทำงานครูตามแบบที่สังเกตเห็น และภายใต้การกำกับของครูพี่เลี้ยง ไม่ได้มีลักษณะตรงตามเงื่อนไขของการปฏิบัติการสอน ที่เน้นให้นักศึกษาครูต้องศึกษา และค้นพบกระบวนการทำงานครูที่มีคุณภาพด้วยการปฏิบัติการสอนด้วยตนเอง ภายใต้เงื่อนไขการปรึกษาและสื่อสาร

กับครูพี่เลี้ยง นอกจากนี้ยังพบว่าสถาบันผลิตครูหลายสถาบันยังคงใช้คำว่าฝึกปฏิบัติการสอน แทนคำว่าปฏิบัติการสอนอยู่

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต เป็นความสามารถด้านวิชาชีพครูของนิสิตที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากอัตลักษณ์เป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวตนในการปฏิบัติการสอนที่สอดคล้องกับบริบทการจัดการเรียนรู้ และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของสาขาวิชาประถมศึกษา และของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และที่สำคัญสอดคล้องกับมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่กำหนดไว้ในข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2548 แต่จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อศึกษาสภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า นิสิตมีความสามารถในการปฏิบัติการสอน แต่ไม่เห็นการเชื่อมต่อกับภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตในการปฏิบัติการสอน ทั้งที่ได้เรียนรู้ภาคทฤษฎีจากมหาวิทยาลัย และภาคปฏิบัติจากโรงเรียน ที่พบยังคงปฏิบัติการสอนในลักษณะขาดการเชื่อมโยงภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติ และจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อบังคับ ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ.2548 และหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี) สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน 2) ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และ 3) ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน

จากความเป็นมาของการจัดการปฏิบัติการสอนที่ใช้กันอยู่ในสถาบันครุศึกษาที่ทำให้นักศึกษาครูไม่สามารถบรรลุถึงคุณสมบัติตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่กำหนดไว้ในข้อบังคับคุรุสภา และไม่สามารถบรรลุถึงคุณสมบัติของความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพครูระดับสากลได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา

ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรม

ในการพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สามนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้ทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ที่เอื้อให้สิ่งสองสิ่งที่มีความแตกต่างกัน แต่มี

ความสัมพันธ์กันที่ระดับหนึ่ง มาผสมผสานรวมกัน เพื่อสร้างเป็นสิ่งใหม่ขึ้นมา เรียกส่วนที่ผสมผสานที่เกิดขึ้นมาใหม่ว่า ช่องว่างที่สาม หรือปริสี่มาที่สาม เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการเชื่อมต่อความรู้ทั้งสองภาคส่วนเข้าด้วยกัน จากครูประจำการได้นำความรู้ภาคปฏิบัติ และจากอาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำความรู้ภาคทฤษฎี เข้ามาร่วมกันหรือเชื่อมต่อเข้าด้วยกันให้เป็นส่วนสำคัญในการสร้างเสริมการเรียนรู้ และมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตให้กับนิสิตนักศึกษาครู ซึ่งเป็นทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสี่มาที่สาม

ลักษณะของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู

โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสี่มาที่สาม มีลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้

1. เป็นโปรแกรมที่ใช้พัฒนานิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ให้มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยจัดสภาพการณ์ที่เอื้อให้ครูพี่เลี้ยง อาจารย์ฝ่ายคณะ และนิสิตได้มีโอกาสพบปะ เรียนรู้จากกันและกัน เชื่อมต่อประสบการณ์และความรู้ รวมทั้งสร้างสัมพันธ์ภาพซึ่งกันและกัน

2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม เพื่อพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่าง การปฏิบัติการสอน มีที่มาจากมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานความรู้ ข้อ 3 การจัดการเรียนรู้ และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ข้อ 1-2 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ประกอบกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี) ข้อ 2 และ 4

2. ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่าง การปฏิบัติการสอน มีที่มาจากมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานความรู้ ข้อ 3 การจัดการเรียนรู้ และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ข้อ 2 การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ประกอบกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับปรับปรุง 5 ปี) ข้อ 4

3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน มีที่มาจากมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานความรู้ ข้อ 3 และ 4 การจัดการเรียนรู้ และจิตวิทยาสำหรับครู และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ข้อ 1-2 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

3.การดำเนินการเรียนรู้ตามโปรแกรมนั้น ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์ฝ่ายคณะ ดำเนินการเรียนรู้ผ่านเทคนิคสุนทรียสนทนา (Dialogue) และนิสิตสร้างความรู้ผ่านกระบวนการเรียน (Learning study process)

4.การประเมินผลโปรแกรม ประเมินจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต และแบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

ลักษณะของผู้เข้าร่วมโปรแกรม

ผู้เข้าร่วมโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สามคือ นิสิตปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ชั้นปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 2716483 ปฏิบัติการวิชาชีพครู อาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง

ข้อตกลง

ผู้เข้าร่วมโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สามคือ นิสิต อาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง แต่ ละฝ่ายมีบทบาท ดังนี้

บทบาทอาจารย์ฝ่ายคณะ

ก. ให้คำปรึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ (สาระเนื้อหา วิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทำสื่อการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ฯลฯ) และการปฏิบัติหน้าที่ครูประจำการเมื่อนิสิตพบปัญหาที่ต้องการคำแนะนำ

ข. เปิดโอกาสให้นิสิตอธิบายเหตุผลของการจัดการเรียนรู้ตามแบบอัตลักษณ์ของตน ซึ่งอาจต่างไปจากหลักการ ทฤษฎี แนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถาบันฯ

ค. เรียนรู้จากการปฏิบัติการสอนตามแบบอัตลักษณ์ของนิสิต เปิดใจรับความแปลกใหม่ของการจัดการเรียนรู้ (แต่เน้นความแปลกใหม่ตามมาตรฐานความเป็นครูมืออาชีพ)

ง. จัดประชุมนิสิต อาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยงในลักษณะการแนะแนว ระดมสมอง เพื่อร่วมกันหาทางออกสำหรับการดำเนินงานของนิสิต ในกรณีที่การปฏิบัติการสอนของนิสิตไม่ส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน หรือกำลังเป็นปัญหากับนักเรียน
(หมายเหตุ อาจารย์ฝ่ายคณะไม่เน้นการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของนิสิตโดยแก้ไขให้ได้ตามกรอบ หรือมาตรฐานของตน หรือพยายามให้นิสิตแก้ปัญหาโดยนำวิธีการของตนไปใช้)

บทบาทครูพี่เลี้ยง

ก. ให้คำปรึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ (สาระเนื้อหา วิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทำสื่อการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ฯลฯ) และการปฏิบัติหน้าที่ครูประจำการเมื่อนิสิตพบปัญหาที่ต้องการคำแนะนำ

ข. เปิดโอกาสให้นิสิตอธิบายเหตุผลผลของการจัดการเรียนรู้ตามแบบอัตลักษณ์ของตน ซึ่งอาจต่างไปจากหลักการ ทฤษฎี แนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถาบันฯ

ค. เรียนรู้จากการปฏิบัติการสอนตามแบบอัตลักษณ์ของนิสิต เปิดใจรับความแปลกใหม่ของการจัดการเรียนรู้ (แต่เน้นความแปลกใหม่ตามมาตรฐานความเป็นครูมืออาชีพ)

ง. เปิดโอกาสให้นิสิตได้ทำหน้าที่ครูประจำการ ปฏิบัติการสอนอย่างเต็มที่โดยไม่เน้นการทำงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน
(หมายเหตุ ครูพี่เลี้ยงไม่เน้นการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของนิสิตโดยแก้ไขให้ได้ตามกรอบ หรือมาตรฐานของตน หรือพยายามให้นิสิตแก้ปัญหาโดยนำวิธีการของตนไปใช้)

บทบาทนิสิตระหว่างปฏิบัติการสอน

ก. นำความรู้ ประสบการณ์ และทักษะต่างๆที่ได้เรียนรู้ไปจากสถาบันฯ และจากประสบการณ์การฝึกสอนในสถานศึกษามาไตร่ตรอง หาคัดอ่อนและจุดแข็งของวิธีการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งที่เป็นรายบุคคล และส่วนรวม

ข. ศึกษาพื้นฐานความรู้ แบบการเรียนรู้ ปัญหาการเรียนของนักเรียน แล้วจัดหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไข ปรับปรุง สร้างขึ้นมาจากการพิจารณาความรู้ และประสบการณ์ที่ได้จากข้อแรก แล้วจัดให้นักเรียน (การจัดการเรียนรู้ครอบคลุมตั้งแต่ การตั้งวัตถุประสงค์ การเรียนรู้ การจัดทำสาระเนื้อหา การจัดชั้นตอนหรือกระบวนการสอน การจัดทำสื่อการเรียนรู้หรือจัดหาแหล่งการเรียนรู้ และการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล)

ค. ใส่ใจต่อพัฒนาการการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองของนักเรียนที่รับผิดชอบ อยู่เป็นสำคัญและอย่างสม่ำเสมอ

ง. ร่วมมือกับอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง เครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ (เพื่อนนิสิต และแหล่งความรู้อื่นๆ) เพื่อแสวงหาวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆที่หลากหลาย เพื่อแก้ปัญหา การเรียนรู้ของนักเรียน และ/หรือ ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

จ. คิดและทำอย่างเป็นระบบ (คิด-สังเกต ศึกษา พิจารณางานที่จะทำ ถาม-ถาม เพื่อความเข้าใจ ถามถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ถามถึงมิติการมอง ฯลฯ สร้างสิ่งใหม่ๆ- ทำความเข้าใจกับวิธีและผลที่ได้)

โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนว ทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีสีมาที่สาม ฉบับสมบูรณ์ มีองค์ประกอบ ดังนี้

หลักการ

การเชื่อมโยงความรู้และทฤษฎีการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเข้ากับการปฏิบัติการสอนจากโรงเรียน ภายใต้ความร่วมมือระหว่างอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง เน้นให้นิสิตแสดงความสามารถด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตที่สร้างขึ้นในบริบทปรีสีมาที่สาม

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนานิสิตให้มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ดังนี้

- 1.ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน
- 2.ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน
- 3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน

โครงสร้างประสบการณ์และเวลา

โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีสีมาที่สาม เป็นโปรแกรมที่เชื่อมโยงความรู้และทฤษฎีการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเข้ากับการปฏิบัติการสอนจากโรงเรียน ภายใต้ความร่วมมือระหว่างอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง สำหรับนิสิตปริญญาบัณฑิต วิชาเอกประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ในรายวิชา 2716483 ปฏิบัติการวิชาชีพครู โดยแบ่งเป็น 2 ภาคส่วน รวม 1 ภาคการศึกษา และ 24 ชั่วโมง ดังนี้

- 1.ภาคการเตรียมการในบริบทปรีสีมาที่สาม ก่อนเปิดภาคเรียน จำนวน 24 ชั่วโมง

ตารางที่ 37 โครงสร้างประสบการณ์และเวลาในภาคการเตรียมการในบริบทปริทัศน์ที่สามก่อนเปิดภาคเรียน

การดำเนินการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1.การสัมมนาระหว่างอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity)	4
2.การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เรื่องประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ โดยมี 8 ขั้นตอน	5
3.การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยมี 8 ขั้นตอน	5
4.การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 3 เศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในชุมชน โดยมี 8 ขั้นตอน	5
5.การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 4 ประวัติศาสตร์ เรื่องอาณาจักรธนบุรี โดยมี 8 ขั้นตอน	5

*หมายเหตุ การดำเนินการเรียนรู้ทั้ง 4 ครั้ง มี 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 อาจารย์ฝ่ายคณะเล่าประสบการณ์ในการสอน ตามหัวข้อ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา เนื้อหาหลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติม การคุมชั้นเรียน และการปรับพฤติกรรม (เวลา 45 นาที)

ขั้นตอนที่ 2 ครูพี่เลี้ยงเล่าประสบการณ์ในการสอนเรื่องเดียวกันกับอาจารย์ฝ่ายคณะ ตามหัวข้อที่กำหนด (เวลา 45 นาที)

ขั้นตอนที่ 3 อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต เขียนเล่าประสบการณ์และความคิดเห็นของตน เหมือนหรือแตกต่างจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร (เวลา 30 นาที)

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดกลุ่ม กลุ่มละ 3 ฝ่าย แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วย อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต (เวลา 10 นาที)

ขั้นตอนที่ 5 เลือกประธานกลุ่ม อาจจะเป็นอาจารย์ฝ่ายคณะหรือครูพี่เลี้ยง ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการประชุม และสรุปประเด็นเป็นระยะๆ และกำหนดเลขานุการกลุ่มคือนิสิต ทำหน้าที่จดประเด็นและบันทึกความรู้ (เวลา 20 นาที)

ขั้นตอนที่ 6 สมาชิกกลุ่มอภิปรายถึงเหตุผลของการจัดการเรียนรู้จากการเขียนเล่า ประสบการณ์และความคิดเห็นของตน (เวลา 60 นาที)

ขั้นตอนที่ 7 นิสิตสรุปประเด็นการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิดหลัก สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผล ที่ได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง (เวลา 45 นาที)

ขั้นตอนที่ 8 นิสิตเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ (เวลา 45 นาที)

2.ภาคการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทปริสึมาที่สาม ในช่วงเปิดภาคเรียน จำนวน 1 ภาค การศึกษา โดยนิสิตนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากขั้นตอนที่ 8 ไปใช้ปฏิบัติการสอนกับนักเรียน ช่วงเปิดภาคเรียน เป็นระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา

การดำเนินการเรียนรู้

การดำเนินการเรียนรู้ผ่านเทคนิคสนทียบสนทนา (Dialogue) และการสร้างความรู้ผ่าน กระบวนการเรียน (Learning study process) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยจัดทำเป็นแผนการ ดำเนินการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วย ซึ่งการดำเนินการเรียนรู้แต่ละหน่วย มี 8 ขั้นตอน

สื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อและแหล่งเรียนรู้ในโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอก ประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ดังนี้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. อาจารย์ฝ่ายคณะ
4. ครูพี่เลี้ยง

การวัดและประเมินผล

ในการวัดและประเมินผลในโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษา วิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ประเมินจาก

1. แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง
2. แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ ของนิสิต
3. แบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสารและการวิจัยภาคสนาม ใช้การสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง และการประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต รวมทั้งมีการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ประเมินโดยผู้วิจัย อาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง จากนั้นมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม และเพื่อประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตตามโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนิสิตปริญญาบัณฑิต วิชาเอกประถมศึกษา กลุ่มวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 5 นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายยังมีครูประจำการและอาจารย์ฝ่ายคณะอีกด้วย เนื่องจากโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพ เป็นโปรแกรมที่เชื่อมโยงความรู้ภาคทฤษฎีด้านศาสตร์หลักสูตรและการสอน เข้ากับประสบการณ์การปฏิบัติการสอนของครูประจำการในบริบทโรงเรียน โดยเน้นให้ครูประจำการได้นำความรู้ภาคปฏิบัติ และให้อาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำความรู้ภาคทฤษฎี เข้ามาร่วมกันเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับนิสิตครู ทั้งนี้ให้การสร้างเสริมความรู้ที่อยู่ในลักษณะของการขยายความรู้ใหม่ๆ สร้างสรรค์แนวปฏิบัติการสอนใหม่ๆ เกิดขึ้นในปริทัศน์ที่สาม ที่กำหนดให้เป็นสถานที่หรือสภาวะการณ์ที่เปิดโอกาสให้ครูประจำการ อาจารย์ฝ่ายคณะ และนิสิตได้มีโอกาสพบปะ เรียนรู้จากกันและกัน เชื่อมต่อประสบการณ์ ความรู้และสร้างสัมพันธ์ภาพซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่

- ระยะที่ 1 การวิจัยเอกสารและการวิจัยภาคสนาม (R1)

ผู้วิจัยทำการวิจัยบริบทและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูและเกณฑ์การรับรองปริญญาทางการศึกษา ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2552 (ฉบับ

ปรับปรุง 5 ปี) ที่จัดให้นิสิตสาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรียนวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา กับมาตรฐานวิชาชีพครู และข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู ศึกษาศาสตร์ แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการปรับปรุงโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพ จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง และการวิจัยภาคสนาม ทำการศึกษาสภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากกรณีศึกษาสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม สำหรับนิสิตปริญญาบัณฑิตวิชาเอกประถมศึกษา ชั้นปีที่ห้า คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- **ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง (Simulation Program) (D1)** ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากระยะที่ 1 โดยเฉพาะที่เป็นจุดเด่นพื้นฐานของสาขาวิชาประถมศึกษา และส่วนที่จะต้องเพิ่มเติมนำมาใช้ในการกำหนดองค์ประกอบ สร้างเป็นโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง (Simulation Program) ซึ่งองค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์-ตัวชี้วัด ที่กำหนดตามมาตรฐานวิชาชีพครู และวัตถุประสงค์ของสาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงสร้างประสบการณ์และเวลา การดำเนินการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล รวมถึงการจัดทำเอกสารโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง และการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม

- **ระยะที่ 3 การศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง (Simulation Program) ไปใช้ (R2)**

1.กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การเลือก ดังนี้ เป็นนิสิตปริญญาบัณฑิตวิชาเอกประถมศึกษา กลุ่มวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2555 ที่ลงทะเบียนรายวิชา 2716483 ปฏิบัติการวิชาชีพครู จำนวน 10 คน นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายยังมีครูประจำการ และอาจารย์ฝ่ายคณะอีกด้วย

2.การดำเนินการ

- ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ให้กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติการสอน โดยอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย เป็นผู้ประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนใน

สภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นข้อมูลเส้นฐาน (Baseline) จำนวน 2 ครั้งต่อนิสิต 1 คน นิสิต 10 คน รวมประเมิน 20 ครั้ง จากนั้นนำคะแนนจากการประเมินของแต่ละฝ่าย อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย มาหาค่าเฉลี่ย โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

- ระหว่างการเข้าร่วมโปรแกรม ภาคการเตรียมการในบริบทปริสึมาที่สาม ผู้วิจัยดำเนินการให้กลุ่มตัวอย่าง อาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง ได้มีโอกาสพบปะ เรียนรู้จากกันและกัน เชื่อมต่อประสบการณ์ ความรู้และสร้างสัมพันธ์ภาพซึ่งกันและกัน เพื่อให้นิสิตสร้างปริสึมาที่สาม โดยการวิเคราะห์ความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่นิสิตได้รับจากครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ฝ่ายคณะ และประมวลความรู้และทักษะจากสองภาคส่วนนี้เป็นฐานของการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ผ่านเทคนิคสนทริยสนทนา (Dialogue) และนิสิตสร้างความรู้ผ่านกระบวนการเรียน (Learning study process) จำนวน 5 ครั้ง รวม 20 ชั่วโมง ก่อนเปิดภาคเรียน ได้แก่

1) การสัมมนาระหว่างอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity)

2) การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 1 โดยมี 8 ขั้นตอน

3) การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 2 โดยมี 8 ขั้นตอน

4) การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 3 โดยมี 8 ขั้นตอน

5) การศึกษาการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 4 โดยมี 8 ขั้นตอน

ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย เป็นผู้ประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต และผู้วิจัยสัมภาษณ์นิสิต โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์

- หลังการเข้าร่วมโปรแกรม ภาคการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทปริสึมาที่สาม ให้กลุ่มตัวอย่างนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการปฏิบัติการสอน โดยอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัย เป็นผู้ประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพ

บริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน มีการประเมินการปฏิบัติสอนของนิสิต 3 ครั้งต่อนิสิต 1 คน นิสิต 10 คน รวมประเมิน 30 ครั้ง จากนั้นนำคะแนนจากการประเมินของแต่ละฝ่าย อาจารย์ฝ่ายคณะครุพี่เลี้ยง และผู้วิจัย มาหาค่าเฉลี่ย โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินการพัฒนาดตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

3.การวิเคราะห์ข้อมูล

- นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาดตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต มาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

- นำข้อมูลจากแบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาดตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต มาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

- นำคะแนนแบบประเมินการพัฒนาดตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตที่ได้จากการประเมินของอาจารย์ฝ่ายคณะ ครุพี่เลี้ยง และผู้วิจัย มาคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบประเมินการพัฒนาดตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการทดสอบค่าที่ (t-test) แบบ Paired-samples t-test วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows

- **ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูฉบับสมบูรณ์ (D2)** ผู้วิจัยนำผลและข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 3 การศึกษาการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลองไปใช้ ตลอดจนข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการวิจัย มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจำลอง ให้เป็นโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม ฉบับสมบูรณ์ และนำเสนอโปรแกรมต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.ผลการพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม

1.1 ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรม

ในการพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สามนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้

ทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ที่เอื้อให้สิ่งสองสิ่งที่มีความแตกต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับหนึ่ง มาผสมผสานรวมกัน เพื่อสร้างเป็นสิ่งใหม่ขึ้นมา เรียกส่วนที่ผสมผสานที่เกิดขึ้นมาใหม่ว่า ช่องว่างที่สาม หรือปริสึมาที่สาม เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการเชื่อมต่อกันของทั้งสองภาคส่วนเข้าด้วยกัน จากครูประจำการได้นำความรู้ภาคปฏิบัติ และจากอาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำความรู้ภาคทฤษฎี เข้ามาร่วมกันหรือเชื่อมต่อเข้าด้วยกันให้เป็นส่วนสำคัญในการสร้างเสริมการเรียนรู้ และมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตให้กับนิสิตนักศึกษาครู ซึ่งเป็นทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม

1.2 วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

วัตถุประสงค์ของโปรแกรม เพื่อพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน

1.3 องค์ประกอบของโปรแกรม

องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง ประสบการณ์และเวลา การดำเนินการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล รายละเอียด ดังนี้

หลักการ

การเชื่อมโยงความรู้และทฤษฎีการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเข้ากับการปฏิบัติการสอนจากโรงเรียน ภายใต้ความร่วมมือระหว่างอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง เน้นให้นิสิตแสดงความสามารถด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตที่สร้างขึ้นในบริบทปริสึมาที่สาม

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนานิสิตให้มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน

2. ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน

3.ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่าง การปฏิบัติการสอน

โครงสร้างประสบการณ์และเวลา

โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพอครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีสมาที่สาม เป็นโปรแกรมที่เชื่อมโยงความรู้และทฤษฎี การศึกษาจากมหาวิทยาลัยเข้ากับการปฏิบัติการสอนจากโรงเรียน ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง อาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง สำหรับนิสิตปริญญาบัณฑิต วิชาเอกประถมศึกษา คณะ ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ในรายวิชา 2716483 ปฏิบัติการ วิชาชีพอครู โดยแบ่งเป็น 2 ภาคส่วน รวม 1 ภาคการศึกษา และ 24 ชั่วโมง ดังนี้

- 1.ภาคการเตรียมการในบริบทปรีสมาที่สาม ก่อนเปิดภาคเรียน จำนวน 24 ชั่วโมง
- 2.ภาคการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทปรีสมาที่สาม โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ สร้างขึ้นไปใช้ในการปฏิบัติการสอน ในช่วงเปิดภาคเรียน จำนวน 1 ภาคการศึกษา

การดำเนินการเรียนรู้

การดำเนินการเรียนรู้ผ่านเทคนิคสนทนา (Dialogue) และการสร้างความรู้ ผ่านกระบวนการเรียน (Learning study process) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยจัดทำเป็น แผนการดำเนินการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วย ซึ่งการดำเนินการเรียนรู้แต่ละหน่วย มี 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 อาจารย์ฝ่ายคณะเล่าเรื่องประสบการณ์ในการสอน ตามหัวข้อ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา เนื้อหาหลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและการ ประเมินผล เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติม การคุมชั้นเรียน และการปรับพฤติกรรม (เวลา 45 นาที)

ขั้นตอนที่ 2 ครูพี่เลี้ยงเล่าเรื่องประสบการณ์ในการสอนเรื่องเดียวกันกับอาจารย์ ฝ่ายคณะ ตามหัวข้อที่กำหนด (เวลา 45 นาที)

ขั้นตอนที่ 3 อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต เขียนเล่าประสบการณ์และความ คิดเห็นของตน เหมือนหรือแตกต่างจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร (เวลา 30 นาที)

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดกลุ่ม กลุ่มละ 3 ฝ่าย แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วย อาจารย์ ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต (เวลา 10 นาที)

ขั้นตอนที่ 5 เลือกประธานกลุ่ม อาจจะเป็นอาจารย์ฝ่ายคณะหรือครูพี่เลี้ยง ทำ หน้าที่เป็นผู้ดำเนินการประชุม และสรุปประเด็นเป็นระยะๆ และกำหนดเลขานุการกลุ่มคือนิสิต ทำ หน้าที่จดประเด็นและบันทึกความรู้ (เวลา 20 นาที)

ขั้นตอนที่ 6 สมาชิกกลุ่มอภิปรายถึงเหตุผลของการจัดการเรียนรู้จากการเขียนเล่าประสบการณ์และความคิดเห็นของตน (เวลา 60 นาที)

ขั้นตอนที่ 7 นิสิตสรุปประเด็นการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิดหลัก สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ที่ได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง (เวลา 45 นาที)

ขั้นตอนที่ 8 นิสิตเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ (เวลา 45 นาที)

สื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อและแหล่งเรียนรู้ในโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีดีมาที่สาม ดังนี้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. อาจารย์ฝ่ายคณะ
4. ครูพี่เลี้ยง

การวัดและประเมินผล

ในการวัดและประเมินผลในโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีดีมาที่สาม ประเมินจาก

1. แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง
2. แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต
3. แบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

2. ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ตามโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น

การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต หลังการเข้าร่วมโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีดีมาที่สามในบริบทนิตินิยมวิชาชีพครู สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม

2.1 ผลการประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

ผลการวิจัย พบว่า นิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 และนิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยประยุกต์จากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ภายใต้การเรียนรู้จากคณะ/ โรงเรียน ซึ่งต่างไปจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และไม่มีนิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยประยุกต์จากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง และค้นคว้ามาจากแหล่งอื่น

2.2 ผลการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต หลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม หลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตอยู่ในระดับดีมาก ทั้ง 3 ด้าน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน และมีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์ที่หลากหลาย หรือสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ หรือด้านสื่อการเรียนรู้) และมีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 3) ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุดคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน คะแนน 3.80 อยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำสุดคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ คะแนน 3.51 อยู่ในระดับดีมาก และในแต่ละครั้งของการประเมิน นิสิตมีพัฒนาการในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ส่วนก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิตมีการ

พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ทั้ง 3 ด้าน 6 ตัวชี้วัด

2.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม

ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมเท่ากับ 0.90 และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมเท่ากับ 3.63 และเมื่อพิจารณาการกระจายของคะแนนจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้ว จะเห็นได้ว่า ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมคะแนนจะมีการกระจายของคะแนนมากกว่าหลังการเข้าร่วมโปรแกรม กล่าวคือ ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมคะแนนกระจายเท่ากับ 0.25 ส่วนหลังการเข้าร่วมโปรแกรมคะแนนกระจายเท่ากับ 0.19 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสิตมีคะแนนใกล้เคียงกันมากขึ้น และจากการทดสอบทางสถิติแสดงให้เห็นว่า ภายหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมนิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม สามารถพัฒนานิสิตให้มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ได้ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.วิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

จากผลการวิจัย พบว่า นิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยบูรณาการจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 และนิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยประยุกต์จากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ภายใ้การเรียนรู้จากคณะ/ โรงเรียน ซึ่งต่างไปจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และไม่มีนิสิตมีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต โดยประยุกต์จากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง และค้นคว้ามาจากแหล่งอื่น แสดงว่า โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม สามารถ

ส่งเสริมให้นิสิตบูรณาการการสอนจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง และประยุกต์การสอนจากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยงได้ ทั้งนี้เพราะการจัดสภาวะการณ์ที่เอื้อให้อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิตได้มีโอกาสพบปะ เรียนรู้จากกันและกัน เชื่อมต่อประสบการณ์และความรู้ รวมทั้งสร้างสัมพันธภาพซึ่งกันและกัน ทำให้นิสิตสามารถผสมผสานความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง สร้างเป็นความรู้ใหม่ที่มีอัตลักษณ์ของตนเอง และทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต ต่างรับบทบาทและหน้าที่ของตนเอง อาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยงเปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ โดยไม่ครอบงำให้นิสิตทำตาม หรือส่งเสริมให้นิสิตสอนตามที่ตนเองเคยสอนมา จะเห็นได้ชัดว่าในช่วงการดำเนินการเรียนรู้ ครั้งที่ 1 จะมีนิสิตที่เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยทำตามอาจารย์ฝ่ายคณะ หรือทำตามครูพี่เลี้ยง ซึ่งวิธีการเรียนรู้ของคนส่วนใหญ่มักจะทำตาม หรือเลียนแบบคนอื่น แต่เมื่อได้รับการเรียนรู้จากโปรแกรมที่ส่งเสริมให้นิสิตได้มีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ โดยอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง ได้มีบทบาทสำคัญในการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถของตน จึงส่งผลให้ช่วงการดำเนินการเรียน ครั้งที่ 2-4 นิสิตบูรณาการและประยุกต์การสอนจากทั้งอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้นิสิตที่ผ่านการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปรีดีมาที่สาม มีวิธีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Zeichner (2010) ได้ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีการศึกษาและการปฏิบัติการสอนในการฝึกหัดครูโดยใช้มหาวิทยาลัยเป็นฐาน โดยได้ศึกษางานวิจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั่วประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับทฤษฎีทวิปริทัศน์ที่เชื่อมโยงทฤษฎีการศึกษาและการปฏิบัติการสอนให้มากยิ่งขึ้น ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการศึกษาคูในระบบมหาวิทยาลัยแบบเก่าที่มองว่าความรู้ทางวิชาการนั้นเป็นส่วนหลักที่สำคัญของการสอนนั้น จะต้องเปลี่ยนมาเป็นระบบการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางวิชาชีพ ความรู้ที่มีอยู่ในสังคม เพื่อที่จะเตรียมตัวให้นักศึกษาครูที่กำลังปฏิบัติการสอน (ครูผู้ฝึกสอน) นั้นประสบความสำเร็จในการสอนมากยิ่งขึ้น ในแบบที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง และพบว่า การพัฒนาโปรแกรมการฝึกหัดครูที่จะมาเชื่อมต่อว่างระหว่างทฤษฎีการศึกษา การปฏิบัติการสอนในโรงเรียน และชุมชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถาบันผลิตครู ที่จะต้องนำทั้งความรู้และความเชี่ยวชาญทั้งในโรงเรียนและในชุมชน เข้ามาผสมผสานกับความรู้ทางวิชาการในมหาวิทยาลัย หรือที่เรียกว่าช่องว่างแบบผสมผสาน (hybrid space) ในขณะที่แนวคิดนี้ไม่ได้แก้ปัญหาของคุณภาพที่ไม่ค่อยดีของการผลิต

ครูในมหาวิทยาลัยโดยตรง แต่สามารถช่วยให้ครูในสถานศึกษาสามารถสอนได้อย่างมีคุณภาพขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนั ทองธวิ (2554) ที่ได้นำเสนอแนวทางการจัดการปฏิบัติการสอนที่มีลักษณะตรงตามเงื่อนไข หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในมาตรฐานวิชาชีพครู ไว้ดังนี้ ก. นักศึกษาคูจะต้องผ่านการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ เพื่อเรียนรู้งานครูจากต้นแบบในฐานะเป็นประสบการณ์เบื้องต้นสำหรับการเป็นครูวิชาชีพ ข. นักศึกษาคูจะต้องนำประสบการณ์ที่ได้จากครูต้นแบบ (ครูพี่เลี้ยง) และความรู้จากภาคทฤษฎีที่เรียนรู้ไปจากสถาบันผลิตครูไปวิเคราะห์ เพื่อสร้างวิธีการสอน บทบาทครู ฯลฯ ที่เหมาะสมกับตนเอง เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ค. นักศึกษาจะต้องปฏิบัติงานในสถานศึกษาในลักษณะการทำงานเป็นทีม ซึ่งประกอบด้วยตัวนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง เพื่อร่วมกันทำงานพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาด้านวิชาชีพครู และพัฒนาการของนักเรียน รวมถึงการแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยปฏิบัติการสอนวิชาเอกในห้องเรียนเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 210 ชั่วโมง ง. นักศึกษาจะต้องแสดงผลพัฒนาการการเรียนรู้ของตนเอง และพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียนหลังการปฏิบัติการสอน ทั้งนี้ให้ประเมินพัฒนาการทั้งหมดกับมาตรฐานบัณฑิตที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการรับรองปริญญาของคุรุสภาและกับมาตรฐานบัณฑิตของสถาบันผลิตครูนั้น

รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ King (2002) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสำเร็จในการฝึกหัดครูและการพัฒนาวิชาชีพออนไลน์ โดยผลการศึกษานี้ได้นำเสนอการวิจัยกรณีศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ต่างๆ ของอาจารย์และผู้เรียนจากการฝึกหัดครูในชั้นเรียนรูปแบบทวิปริทัศน์ที่ผสมผสานระหว่างออนไลน์และการเรียนในชั้นเรียน พบว่า การเรียนการสอนรูปแบบทวิปริทัศน์นั้นมีเนื้อหาที่เข้มข้น ยืดหยุ่น และปรับให้เข้ากับนักเรียนแต่ละคนมากกว่า เพิ่มคุณภาพ และเป็นแนวทางที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการฝึกหัดครูและการพัฒนาวิชาชีพ อีกทั้งครูผู้สอนยังมีความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้เทคโนโลยียังเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยในการเข้าถึงความรู้และเนื้อหาต่างๆ และก่อให้เกิดชุมชนออนไลน์ของนักเรียนและช่วยในการพัฒนาทักษะต่างๆ ในระยะยาวอีกด้วย และ Gannon (2010) ที่ได้ศึกษาการนำการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาใช้เป็นช่องทางที่สามในโปรแกรมการฝึกหัดครูก่อนประจำการ โดยได้ศึกษาโปรแกรม Professional Experience 3 ซึ่งเป็น การเรียนรู้จากการรับใช้สังคมของนักศึกษาคู มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เมืองซิดนีย์ การนำ การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาใช้นับได้ว่าเป็นการนำทฤษฎีช่องทางที่สามมาใช้กับการศึกษาของครู โปรแกรม PE3 เป็นโปรแกรมที่ให้นักศึกษาคูออกไปสอนเด็กนอกสถานที่ รวมถึงสอนเด็กผู้ลี้ภัยด้วย ผลการวิจัยพบว่า PE3 เป็นส่วนที่ช่วยให้ครูผู้ฝึกสอนได้รับฟังและเข้าใจถึงความต้องการและความสนใจของเด็กนักเรียน ได้เข้าใจถึงที่ของเด็กนักเรียนในโลกใบนี้ และได้พัฒนายุทธศาสตร์

ต่างๆ ที่จะช่วยให้เด็กนักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้ ทั้งนี้งานวิจัยนี้ยังแนะนำอีกว่าเราควรจะมองการเรียนการสอนว่าเป็นลำดับของการพัฒนาความสัมพันธ์ อารมณ์ และตัวตนของครูและนักเรียนในช่องว่างหนึ่ง แทนที่จะมองการเรียนการสอนว่าเป็นการให้ความรู้

2. การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

จากผลการวิจัย พบว่า ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต หลังการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม หลังการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตอยู่ในระดับดีมาก ทั้ง 3 ด้าน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน และมีการ บูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์ที่หลากหลาย หรือสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ หรือด้านสื่อการเรียนรู้) และมีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 3) ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และในแต่ละครั้งของการประเมิน นิสิตมีพัฒนาการในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ส่วนก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ทั้ง 3 ด้าน 6 ตัวชี้วัด อาจเป็นเพราะก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม นิสิตยังไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต หรืออาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยงยังไม่เปิดโอกาสให้นิสิตแสดงความสามารถในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตอย่างเต็มที่ ระหว่างที่เข้าร่วมโปรแกรม นิสิตได้รับโอกาสจากการสร้างสภาพการณ์ที่เอื้อให้อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิตได้มีโอกาสพบปะ เรียนรู้จากกันและกัน ทำให้หลังเข้าร่วมโปรแกรม นิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตอยู่ในระดับดีมาก และในแต่ละครั้งของการประเมิน นิสิตมีพัฒนาการในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตเป็นไปในทางที่ดีขึ้น นั้นแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้หากได้รับโอกาส และทุกฝ่ายพยายามร่วมมือกัน

ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุดคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอกตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน คะแนน 3.80 อยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำสุดคือ ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ตัวชี้วัดคือ มีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ คะแนน 3.51 อยู่ในระดับดีมาก การที่นิสิตมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ ด้านการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน มีคะแนนสูงสุด ทั้งนี้เพราะนิสิตมีความรู้ความแม่นยำให้เนื้อหาสาระวิชาเอก ในการวิจัยนี้คือ เนื้อหาสาระวิชาเอกกลุ่มวิชาสังคมศึกษา นิสิตจึงนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการสอนได้เป็นอย่างดี ส่วนการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต ด้านการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนต่ำสุด แสดงว่า นิสิตยังไม่ค่อยได้นำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ดีเท่าที่ควร แม้ว่านิสิตจะสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ แต่เท่าที่สังเกต จะพบว่า นิสิตยังใช้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นนั้นไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร จึงส่งผลให้การประเมินผลได้คะแนนต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Barton, Tan และ Rivet (2008) ได้ศึกษาการสร้างทวิปริทัศน์ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหญิงโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเมืองพบว่า นักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาต้นในเมืองนั้นสามารถนำเสนอยุทธศาสตร์ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ผสมผสานโลกทางสังคมของพวกเขากับวิชาวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาในห้องเรียน ซึ่งการผสมผสานนี้ทำให้วิชาวิทยาศาสตร์ไม่ยากเกินไปสำหรับนักเรียน และยังช่วยในเรื่องการเรียนของนักเรียนที่ไม่ได้เชี่ยวชาญในวิชานี้ด้วย พื้นที่ผสมผสานนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งนักเรียนและครูผู้สอน โดยครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมโดยใช้ความรู้จากแหล่งความรู้หลายแหล่งที่นักเรียนมี วิธีนี้จะทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น เนื่องจากนักเรียนมีโอกาสที่จะนำความรู้ที่ตัวเองมีมาใช้ และทำให้นักเรียนมีรู้สึกที่ตัวเองเป็นผู้นำในด้านนั้น อีกทั้งวิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ได้ดีขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนการนำไปรณรงค์ประสพการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดบริสมีที่สาม ไปใช้ในการพัฒนาอัตลักษณ์การสอน 3 ด้านของนิสิต วิทยากรหรือผู้ดำเนินการควรได้รับการฝึกอบรมของวิทยากรหรือผู้ดำเนินการ เพื่อที่จะสามารถนำปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทได้อย่างถูกต้อง

1.2 ก่อนการนำไปโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม ไปใช้ในการพัฒนาอัตลักษณ์การสอน 3 ด้านของนิสิต วิทยากรหรือผู้ดำเนินการ ควรจัดประชุมร่วมผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต เพื่อกำหนดเวลา สถานที่ การดำเนินการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผล รวมถึงเป็นการสร้างความเข้าใจให้ทุกฝ่ายอย่างถูกต้องและตรงกัน และส่งเสริมให้ทุกฝ่ายรู้สึกว่าเป็นผู้รับผิดชอบโปรแกรมร่วมกับวิทยากรหรือผู้ดำเนินการ

1.3 สถาบันการครูศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อาจารย์นิเทศก์ คณะ ครูพี่เลี้ยง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่สนใจจะนำไปโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม ไปใช้ในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูของนิสิต 3 ด้าน ควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดและองค์ประกอบของโปรแกรมให้มีความเข้าใจในทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างประสบการณ์และเวลา การดำเนินการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยมีองค์ประกอบที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทได้คือ โครงสร้างประสบการณ์และเวลา โครงสร้างประสบการณ์สามารถปรับเนื้อหาเป็นเนื้อหาวิชาอื่นๆได้ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น และเวลาสามารถปรับยืดหยุ่นเวลาในภาคการเตรียมการในบริบทปริทัศน์ที่สามก่อนเปิดภาคเรียน จาก 24 ชั่วโมงเป็นเวลาที่มากกว่า 24 ชั่วโมงได้ ตามความพร้อมของนิสิต ส่วนหลักการ วัตถุประสงค์ เวลา การดำเนินการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นิสิตนักศึกษา รวมทั้งอาจารย์นิเทศก์คณะและครูพี่เลี้ยง

1.4 โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม สามารถนำไปปรับใช้กับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา กลุ่มวิชาอื่นๆ โดยผู้ที่นำไปใช้สามารถปรับเนื้อหาสาระวิชาเอกที่จัดไว้ในโปรแกรมให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มของนิสิตนักศึกษา ตลอดจนผู้ใช้โปรแกรมจะต้องรู้จักยืดหยุ่นระยะเวลาตามความเหมาะสม เพื่อให้ให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

1.5 โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม เป็นโปรแกรมที่เปิดโอกาสให้ครูประจำการ อาจารย์ฝ่ายคณะ และนิสิตได้มีโอกาสพบปะ เรียนรู้จากกันและกัน เชื่อมต่อประสบการณ์ ความรู้ และสร้างสัมพันธภาพซึ่งกันและกัน ที่เน้นการดำเนินการเรียนรู้ผ่านเทคนิคสุนทรียสนทนา

(Dialogue) และการสร้างความรู้ผ่านกระบวนการเรียน (Learning study process) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน วิทยากรหรือผู้ดำเนินการควรทำความเข้าใจกับผู้เข้าร่วมโปรแกรมตั้งแต่เริ่มต้นว่า การเล่าและการอภิปรายจะทำให้ทุกฝ่ายได้เรียนรู้จากกันและกัน เป็นการขยายองค์ความรู้ของตนให้กว้างขวางออกไป ก็จะเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และฝึกที่จะยอมรับฟังความรู้หรือความคิดเห็นที่ผู้อื่นนำเสนอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงการนำโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ไปใช้กับตัวอย่างประชากรในสาขาอื่นๆ เช่น นิสิตนักศึกษาวิชาเอกมัธยมศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโปรแกรมที่หลากหลาย

2.2 ควรมีการศึกษาถึงการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตด้านอื่นๆ ตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ.2548 กรอบมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และกรอบหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เนื่องจากการวิจัยนี้ ศึกษาการพัฒนาด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน และความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน

2.3 ควรมีการศึกษาผลของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ที่มีต่ออาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง เนื่องจากการวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลของโปรแกรมที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายหลักคือนิสิตนักศึกษาเท่านั้น

2.4 ควรมีการศึกษาถึงการประเมินการปฏิบัติการสอน โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ กับนิสิตนักศึกษาประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตด้วย เช่น เพื่อนนิสิตนักศึกษา เป็นต้น เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้ทราบถึงผลการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตเองจากบุคคลใกล้ชิดด้วย

2.5 ควรมีการศึกษาถึงการนำทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สามไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกหัดครูอื่นๆ หรือโปรแกรมการฝึกนักเรียน เนื่องจากจะเห็นได้ชัดว่าผลการวิจัยตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สามได้ผลดีมากต่อการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. คณะศึกษาศาสตร์. อาจารย์พี่เลี้ยง. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา: http://ednet.kku.ac.th/~edctp/index.php?option=com_content&task=view&id=37&Itemid=48 [4 สิงหาคม 2554]
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. คู่มือประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง). [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: http://personel.obec.go.th/ewtadmin/ewt/personal_obec/download/article/article_20100204133338.pdf [2 มิถุนายน 2554]
- คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, สำนักงาน. และ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. คู่มือการจัดการความรู้: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. [ออนไลน์]. 2548. แหล่งที่มา: <http://www.dmsc.moph.go.th/km/kcorner/docs/kmPlanManual.pdf> [1 สิงหาคม 2554]
- จิระประภา อัครบวร. สร้างคนสร้างผลงาน. กรุงเทพมหานคร: ก.พลพิมพ์, 2549.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2552 (หลักสูตร 5 ปี). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์พรณการพิมพ์, 2549.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. อัตลักษณ์ วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลง. [ออนไลน์]. 2548. แหล่งที่มา: http://www.soc.cmu.ac.th/~wsc/data/Identity28_3_05.pdf [8 กุมภาพันธ์ 2555]
- เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. การพัฒนากระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการพี่เลี้ยงโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- ชารินทร์ ตรีวิทย์บุญ. พัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. มารู้จัก COMPETENCY กันเถอะ. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์, 2547.
- ณพิศิษฐ์ จักรพิทักษ์. ทฤษฎีการจัดการความรู้. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส, 2552.

- ตรีศิลป์ บุญขจร. ทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์แนวโพสต์โคโลเนียล : ความเป็นมา ลักษณะเด่นและ
แนวโน้ม. [ออนไลน์]. 2546. แหล่งที่มา: [http://www.phdlit.arts.chula.ac.th/
Download/Trisilpa2.pdf](http://www.phdlit.arts.chula.ac.th/Download/Trisilpa2.pdf) [14 กุมภาพันธ์ 2554]
- ถนอมนวล หิรัญเทพ. แนวคิดโพสต์โคโลเนียล (Postcolonialism) กับการเขียนแนวโต้กลับ.
ใน อักษรศาสตร์สู่สังคม : บทสนทนาทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ความรู้จากงานวิจัยใน
โอกาส 84 ปีแห่งการก่อตั้งคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2545.
- นันทนัย ประสานนาม. เพศชาติพันธุ์ และปัญหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ในภาพยนตร์เรื่อง Touch of
Pink. [ออนไลน์]. 2548. แหล่งที่มา: [http://www.midnightuniv.org/midnight2545/
document95248.html](http://www.midnightuniv.org/midnight2545/
document95248.html) [8 กุมภาพันธ์ 2555]
- นิตา ชูโต. การประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เฟม โปรดักชั่นส์, 2536.
- บุญดี บุญญาภิจ และคณะ. การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: จีวีพัฒน์
เอ็กซ์เพรส, 2547.
- บุรพา, มหาวิทยาลัย. คณะศึกษาศาสตร์. ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา.
รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณาการศึกษานโยบายคุณลักษณะของครูไทยในทศวรรษหน้า
(พ.ศ. 2562). รายงานการวิจัย สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2553.
- ประไพ ธรรมรัช. การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการโดยใช้กลยุทธ์การ
ปรับโครงสร้างองค์กรของฟูลแลนสำหรับครูประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎี
บัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2553.
- ประสาน มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ. การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการพัฒนาครูให้มีสมรรถภาพ
ที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- พิเชษฐ บัญญัติ. KM Tools: เครื่องมือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้. [ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา:
<http://www.gotoknow.org/blog/practicallykm/119306> [11 สิงหาคม 2554]
- ภณิดา มาประเสริฐ และสุนนทิพย์ บุญสมบัติ. ชุดโครงการ การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเพื่อ
พัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา. รายงานการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552.

- ราชบัณฑิตยสถาน. อัตลักษณ์. [ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา: <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=1583> [8 กุมภาพันธ์ 2555]
- เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. รวมกฎหมายสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสศ, 2548.
- วัชรีย์ เหล่มตระกูล. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดตามแนวทฤษฎีสติปัญญาสามศรสำหรับครูประจำการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎิปบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- วัฒนา พัฒนพงศ์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวัดการเพิ่มผลผลิตภาคบริการ = Introduction to productivity measurement in service sector. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2547.
- วิจารณ์ พานิช. การจัดการความรู้กับการบริหารราชการไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, 2548.
- วิชัย ดิสสระ. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2535.
- วิจิต สุรัตน์เรืองชัย และชลันดา พันธุ์พานิช. ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 15 (มิถุนายน-ตุลาคม 2546): 85-94.
- คันสนีย์ จันท์สถิตย์พร. การพัฒนาหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบผสมผสาน สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎิปบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- สงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัย. คณะศึกษาศาสตร์. คู่มือปฏิบัติการสอน ปีการศึกษา 2554.
 ปัตตานี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2554.
- สมเกียรติ ตั้งนโม. บทนำเพื่อทำความเข้าใจ ลัทธิหลังยุคอาณานิคม. [ออนไลน์]. 2544.
 แหล่งที่มา: <http://www.midnightuniv.org/midnight2544/newpage11.html> [14 กุมภาพันธ์ 2554]
- สมจิต สวธนไพบุลย์ และคณะ. การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาคุณาจารย์และชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.
- สำลี ทองธิว. หลักและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา: กรณีวิชาวิทยาศาสตร์ระดับสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

- ลำลี ทองธิว. นวัตกรรมทางการครุศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา), 2554.
- สุจินดา ม่วงมี. บทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของนิสิตฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 17 (พฤศจิกายน 2548-มีนาคม 2549): 31-46.
- สุนันท์ สังข์อ่อง และคณะ. การพัฒนาสมรรถภาพครูในการสร้างและใช้หลักสูตรและการสอนแบบบูรณาการในระดับประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 16 (กันยายน-ธันวาคม 2544): 51-55.
- อัญชลี ธรรมะวิธิกุล. เทคนิคการนิเทศ: ระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษา (Mentoring). [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://panchalee.wordpress.com/2009/07/28/mentoring/> [11 สิงหาคม 2554]
- อานนท์ ศักดิ์วีระวิทย์. แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency: เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง. Chulalongkon Review. 16 (กรกฎาคม-กันยายน 2547): 57-72.
- อารี ไสตติพันธ์. การศึกษาพฤติกรรมภายใต้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา. รายงานการวิจัย สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2540.
- อุ้นตา นพคุณ. กรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2546.
- อุบล พวงมาลา. การพัฒนากระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วมของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2550.

ภาษาอังกฤษ

- Aspen Institute and Center of Teaching Quality. Creating and sustaining urban teacher residencies: A new way to recruit, prepare, and retain effective teachers in high-needs districts. [Online]. 2008. Available from: http://www.utrunited.org/EE_assets/docs/UTR_Aspen_CTQ_Final_8-19-08.pdf [2010, December 15]
- Barton, A., Tan, E., and Rivet A. Creating hybrid spaces for engaging school science among urban middle school girls. American education research journal. 45 (March 2008): 68-103.
- Berliner, D. Laboratory settings and the study of teacher education. Journal of teacher education. 36 (November, 1985): 2-8.
- Bhabha, H. K. The location of culture. London: Routledge, 1994.
- Black, I. L. Helping students help themselves: Strategies for successful mentoring relationship. Counselor education and supervision. 44 (November 2004): 44-54.
- Blackhurst, A. Edward. Competencies for teaching mainstreamed students. Theory into practices. 21 (Spring 1982): 139-143.
- Borich, Gary D. The appraisal of teaching: Concepts and process. Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Co., 1977.
- Boyatzis, R. E. The competent manager. New York: McGraw-Hill, 1982.
- Boyle, P. Planning better program. New York: Mc Graw Hill Book Company, 1981.
- Bullough, R., Hobbs, S., Kauchak, D., Crow, N., and Stokes, D. Long-term PDS development in research universities and the clinicalization of teacher education. Journal of teacher education. 48 (March 1997): 85-95.
- Bullough, R., Birrell, J., Young, J., Clark, D., Erickson, L., Earle, R. et al. Paradise unrealized: Teacher education and the costs and benefits of school-university partnerships. Journal of teacher education. 50 (November-December 1999): 381-390.
- Castling, A. Competence-based teaching and training. Hampshire: Macmillan Press, Ltd., 1996.

- Cochran-Smith, M., and Lytle, S. Relationships of knowledge and practice: Teacher learning in Communities. Review of research in education, 24 (January 1999): 249-305.
- Coker, Homer. Identifying and measuring teacher competencies: the Carroll county project. Journal of teacher education, 27 (March 1976): 54-56.
- College Academic Council. The professor of the 21st century universal teaching competencies. [Online]. 2004. Available from: <http://www.algonquincollage.com> [2009, December 2]
- Dales, M. and Hes, K. Creating training miracles. Sydney: Prentice Hall, 1995.
- Darling-Hammond, L., and Bransford, J. (with LePage, P., Hammerness, K., and Duffy, H.). Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do. San Francisco: Jossey-Bass, 2005.
- Darling-Hammond, L. Teacher education and the American future. Charles W. Hunt Lecture. Presented at the annual meeting of the American Association of Colleges for Teacher Education, Chicago, 2009.
- Darling-Hammond, L. Constructing 21st-century teacher education. Transforming teacher education: What went wrong with teacher training, and how we can fix it. Virginia: Stylus, 2010.
- Ewell, P. S. Preservice teacher perceptions of intensive field experiences and classroom teacher mentoring. Doctoral Dissertation, Iowa State University, 2004.
- Gagne, R. M., Briggs, L. J. and Wager, W. W. Principles of instructional design. New York: Holt Rinehart and Winston, 1979.
- Gannon, S. Service learning as a third space in pre-service teacher education. Issue in educational research, 20 (April 2010): 21-28.
- Grossman, P. Pedagogical approaches in teacher education. In M. Cochran-Smith and Zeichner K. (Eds), Studying teacher education, pp.425-476. Mahwah, New Jersey: Erlbaum, 2005.
- Gutierrez, K. Developing sociocultural literacy in the third space. Reading research quarterly, 43 (April-June 2008): 148-164.

- Hall, G. E., And Jones, H. L. Competency-based education: A process for the improvement of education. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 1976.
- Husig, S., Kohn, S., and Poskela, J. "The role of process formalisation in the early phases of the innovation process". 12th Int. Prod. Development Conf. Copenhagen, 2005.
- King, K .P. Identifying success in online teacher education and professional development. The internet and higher education. 5 (July 2002): 231-246.
- Levy, R. "Third spaces" are interesting places; applying "third space theory" to nursery-aged children' s constructions of themselves as readers. Journal of early childhood literacy. 8 (April 2008): 43-66.
- Marquardt, M. J., and Reynolds, A. The global learning organizations. Burr Ridge, Illinois: Irwin Professional Publishing, 1994.
- McClelland, D. C. Testing for competence rather than for intelligence. American psychologist. 28 (January 1973): 1–14.
- McIntyre, D., and Byrd, D. Preparing tomorrow's teacher: The field experience, Teacher education yearbook. California: Corwin Press Inc, 1996.
- McIntyre, Donald., and Hagger, Hazel. Professional development through the Oxford internship model. British journal of educational studies. 40 (July-September 1992): 264-283.
- McLagan, P. Competencies: The next generation. Training and development. 51 (May 1997): 40-47.
- Metcalf, K., and Kahlich, P. Laboratory experiences ad transition from campus to field. In D. J. McIntyre, and D. M. Byrd (Eds.), Preparing tomorrow's teachers: The field experience., pp.97-114. California: Corwin Press Inc, 1996.
- Mitrani, A., Dalziel, M., and Fitt, D. Competency based human resource management: Value driven strategies for recruitment, development, and reward. London: McGraw-Hill, 1992.

- Moje, E., Ciechanowski, K., Kramer, K., Ellis, L., Carrillo, R., and Collazo, T. Working toward third space in content area literacy: An examination of everyday funds of knowledge and discourse. Reading research quarterly. 39 (January-March 2004): 38-70.
- National Council on Teacher Quality. NCTQ standards for rating the nation's education schools. [Online]. 2004. Available from: http://www.nctq.org/Edschoolreports/national/docs/compiled_standards.pdf [2010, December 20]
- National Council for Accreditation of Teacher Education. Transforming teacher education through clinical practice: A national strategy to prepare effective teachers. Maryland: New Planet Studios, 2010.
- Niederyer, F. C. A checklist for reviewing environmental education programs. The journal of environmental education. 23 (April-June 1992): 46-50.
- Nonaka, I., and Takeuchi, H. The knowledge-creating company. New York: Oxford University Press, 1995.
- Nonaka I, and Takeuchi H. Hitotsubashi on knowledge management. Singapore: John Wiley and Sons (Asia), 2004.
- Pane, D. Third space theory: Reconceptualizing content literacy learning. In S. M. Nielsen and M. S. Plakhotnik (Eds.), Proceedings of the sixth annual college of education research conference: Urban and international education section, pp.78-83. Miami: Florida International University. [Online]. 2007. Available from: http://coeweb.fiu.edu/research_conference/ [2011, June 25]
- Soja. E. Thirdspace. Massachusetts: Blackwell, 1996.
- Spencer, M. and Spencer, M. S. Competence at work: Models for superior performance. New York: John Wiley and Sons, 1993.
- Turban et al. Information technology for management: Transforming organizations in the digital economy. 4th ed. New Jersey: John Wiley and Sons, 2004.
- Turney, C., Eltis, K., Towler, J., and Wright, R. A new basis for teacher education: The practicum curriculum. Sydney: University of Sydney Press, 1985.

- Tyler, R. Basic principles of curriculum and instruction. Chicago: The University of Chicago Press, 1949.
- Tyler, R. Basic principles of curriculum and instruction. Chicago: The University of Chicago Press, 1986.
- Verner et al. Indicators of competence for secondary student teachers at the University of Houston (Main Campus). [Online]. 1975. Available from: <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/contentdelivery/servlet/ERICServlet?accno=ED111797> [2009, December 2]
- Wehman, P., and McLaughlin P. J. Program development in special education. New York : McGraw-Hill, 1981.
- Wisconsin Department of Public Instruction. Teacher education program approval and licenses. Madison: The Wisconsin Department of Public Instruction, 2000.
- Zeichner, K. Rethinking the connections between campus courses and field experiences in college- and university-based teacher education. Journal of teacher education. 61 (January-February 2010): 89-99.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

หัวหน้าภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.รองศาสตราจารย์ อมรา รอดดารา

อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.รองศาสตราจารย์ สุพร ชัยเดชสุริยะ

ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

4.รองศาสตราจารย์ สุปราณี จิราณรงค์

อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

3.รองศาสตราจารย์ ลินจง อินทร์มพรรย์

ผู้อำนวยการโรงเรียนอู่ทิพย์

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู

ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านมาตรฐานวิชาชีพครู ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาโปรแกรม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสตร์และการสอนระดับประถมศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านประสบการณ์วิชาชีพครู

1.รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

หัวหน้าภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย

2.ดร.พรศรี ฉิมแก้ว

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานวิชาชีพ ครูสภา

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านมาตรฐานวิชาชีพครู

3.พันเอกหญิง ดร.นวลทิพย์ อรุณศรี

นายทหารปฏิบัติการประจำกองบัญชาการกองทัพบก

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาโปรแกรม

4.รองศาสตราจารย์ ทศนีย์ ผลเนื่องมา

อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสตร์และการสอนระดับประถมศึกษา

5.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปนิตา ศิริกุลวิเชษฐ

ผู้อำนวยการศูนย์ประสบการณ์วิชาชีพทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประสบการณ์วิชาชีพครู

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1.แบบสัมภาษณ์
- 2.แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู
ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต
- 3.แบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต
- 4.แบบประเมินโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

นิสิตผู้ถูกสัมภาษณ์.....สถานที่ในการสัมภาษณ์.....
วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....น.

1.การจัดการเรียนรู้ (รูปแบบการสอน/ วิธีสอน/ เทคนิคการสอน) ที่นิสิตใช้มีอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

2.เพราะเหตุใดนิสิตจึงเลือกการจัดการเรียนรู้ (รูปแบบการสอน/ วิธีสอน/ เทคนิคการสอน) เหล่านี้

.....
.....
.....
.....

3.นิสิตคิดว่าอะไรคือจุดเด่น/ จุดด้อย ของการจัดการเรียนรู้ (รูปแบบการสอน/ วิธีสอน/ เทคนิคการสอน) ที่นิสิตเลือกใช้

.....
.....
.....
.....

4.นิสิตคิดว่าจะมีเทคนิคอะไรเพิ่มเติมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

5. นิสิตคิดว่าผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว หรือผลสะท้อนกลับ (feedback)

.....
.....
.....

6. หากเกิดปัญหาจากการปฏิบัติการสอน โดยใช้การจัดการเรียนดังกล่าว นิสิตจะแก้ปัญหาอย่างไร

.....
.....
.....

7. นิสิตคิดว่าการจัดการเรียนรู้อย่างกล่าว มีวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต อย่างไร

.....
.....
.....

แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู
ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

แบบประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

ชื่อนิสิต.....วิชาเอกประถมศึกษา กลุ่มวิชา.....

วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....น.

คำชี้แจง เมื่อนิสิตเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ให้อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัยประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต จากการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างเพื่อประเมินความสามารถในการสร้างอัตลักษณ์ของนิสิต

รายการประเมิน	วิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครู ที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต				
	ทำตาม อาจารย์ฝ่าย คณะ	ทำตาม ครูพี่เลี้ยง	บูรณาการ จาก อาจารย์ ฝ่ายคณะ และครู พี่เลี้ยง	ประยุกต์ จากทั้งสอง ฝ่าย ภายใต้การ เรียนรู้ จากคณะ/ โรงเรียน	ประยุกต์ จากทั้งสอง ฝ่าย+ ค้นคว้า มาจาก แหล่งอื่น
การเขียนแผนการจัดการ เรียนรู้					
1.การกำหนดวัตถุประสงค์ การเรียนรู้					
2.การกำหนดแนวคิดหลัก					
3.การกำหนดสาระการเรียนรู้					
4.การกำหนดกิจกรรมการ เรียนรู้					
5.การกำหนดสื่อและแหล่ง การเรียนรู้					
6.การกำหนดการวัดและ ประเมินผล					

ผู้ประเมิน

อาจารย์ฝ่ายคณะ

ครูพี่เลี้ยง

ผู้วิจัย

แบบประเมินการพัฒนาด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

แบบประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต

ชื่อนิสิต.....วิชาเอกประถมศึกษา กลุ่มวิชา.....
ประเมินครั้งที่.....วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....น.

คำชี้แจง เมื่อนิสิตปฏิบัติการสอน ให้อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และผู้วิจัยประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้าน

ตอนที่ 1 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคะแนนเพื่อประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้าน

เกณฑ์การประเมิน 4 = ดีมาก 3 = ดี 2 = ปานกลาง 1 = ควรปรับปรุง 0 = ไม่ผ่าน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อเสนอแนะ
	4	3	2	1	0	
1.การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้						
1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้						
1.2 การกำหนดแนวคิดหลัก						
1.3 การกำหนดสาระการเรียนรู้						
1.4 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้						
1.5 การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้						
1.6 การกำหนดการวัดและประเมินผล						
2.การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็น อัตลักษณ์ของนิสิต						
2.1 ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตาม สภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน						
2.1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจ เนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน						
2.1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอก เข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้						

รายการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อเสนอแนะ
	4	3	2	1	0	
2.2 ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน 2.2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์ที่หลากหลาย หรือสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ หรือด้านสื่อการเรียนรู้)						
2.2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้						
2.3 ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการสอน 2.3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน						
2.3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน						

ตอนที่ 2 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเลือก และเติมข้อความในช่องว่าง เพื่อประเมินความสามารถในการปฏิบัติการสอนของนิสิต

1. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้ของนิสิต มีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตหรือไม่ อย่างไร?

1.1 ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน

1.1.1 มีการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาเอกไปใช้ในการปฏิบัติการสอน

1.1.2 มีการบูรณาการเนื้อหาสาระวิชาเอกเข้ากับเนื้อหาสาระอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน
ที่นิสิตสามารถปฏิบัติได้ คือ (ถ้ามี)

.....

1.2 ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่
เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน

1.2.1 มีการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์ที่
หลากหลาย หรือสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการ
จัดการเรียนรู้ หรือด้านสื่อการเรียนรู้)

1.2.2 มีการนำนวัตกรรมที่สร้างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้
ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพ
บริบทที่พบระหว่างการปฏิบัติการสอน ที่นิสิตสามารถปฏิบัติได้ คือ (ถ้ามี)

.....

1.3 ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการ
ปฏิบัติการสอน

1.3.1 มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.3.2 มีการใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่างการปฏิบัติการ
สอน ที่นิสิตสามารถปฏิบัติได้ คือ (ถ้ามี)

.....

2. บทบาทของนิสิตในการปฏิบัติการสอน

.....

.....

.....

3. บทบาทของนักเรียนในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

.....

.....

.....

4. บรรยากาศในชั้นเรียน

.....

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะ หรือข้อสังเกต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ..... อาจารย์ฝ่ายคณะ

ครูพี่เลี้ยง

ผู้วิจัย

แบบประเมินโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู

แบบประเมินโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู

คำชี้แจง แบบประเมินโปรแกรมนี้ใช้สำหรับประเมินคุณภาพโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาเอกประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริสึมาที่สาม ก่อนนำโปรแกรมไปทดลองใช้

เกณฑ์การประเมิน

แบบประเมินโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงโปรแกรมให้มีคุณภาพต่อไป

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน

นางสาวชุลีพร ฝมพันธ์

นิสิตคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ความเป็นมาของโปรแกรม					
1. เหตุผลและความจำเป็นในการจัดทำโปรแกรม					
2. เหตุผลและความจำเป็นสอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้					
3. สื่อให้เห็นภาพรวมของโปรแกรมได้					

ข้อเสนอแนะ

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรม					
1. ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้สอดคล้องกับปัญหา					
2. ระบุการนำไปใช้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ					
3. สามารถนำไปสู่การจัดการดำเนินการเรียนรู้ได้จริง					

ข้อเสนอแนะ

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ลักษณะของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู และลักษณะของผู้เข้าร่วมโปรแกรม 1.ระบุลักษณะของโปรแกรมและผู้เข้าร่วมไว้ชัดเจน					
2.กลุ่มผู้เข้าร่วมเหมาะสมกับโปรแกรม					
3.สื่อให้เห็นภาพภาพรวมของโปรแกรมได้					

ข้อเสนอแนะ

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
หลักการ 1.หลักการสอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิด					
2.ระบุหลักการได้ชัดเจน					
3.สื่อให้เห็นภาพภาพรวมของโปรแกรมได้					

ข้อเสนอแนะ

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
วัตถุประสงค์					
1. เหตุผลและความจำเป็นในการจัดทำโปรแกรม					
2. ระบุผลภายหลังการปฏิบัติตามโปรแกรมไว้ชัดเจน					
3. สามารถวัดผลได้จริง					

ข้อเสนอแนะ

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
โครงสร้างประสบการณ์และเวลา					
1. ระยะเวลาในการจัดโปรแกรม					
2. ช่วงเวลาในการจัดโปรแกรม					
3. ระบุเวลาได้ชัดเจน					

ข้อเสนอแนะ

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
การดำเนินการเรียนรู้					
1.เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม					
2.มีรายละเอียดการดำเนินการเรียนรู้ชัดเจน					
3.รายละเอียดแต่ละข้อเข้าใจง่าย					

ข้อเสนอแนะ

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
สื่อและแหล่งเรียนรู้					
1.สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้					
2.สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความชัดเจน					
3.สื่อและแหล่งเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้จริง					

ข้อเสนอแนะ

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
การวัดและประเมินผล					
1.การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
2.เครื่องมือที่ใช้วัดผลมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย					
3.สามารถวัดผลได้จริง					

ข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก ค
เอกสารประกอบโปรแกรม

เอกสารประกอบโปรแกรม ประกอบด้วย

- 1.เอกสารประกอบการสัมมนาระหว่างอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity)
- 2.แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วย ที่สร้างขึ้นโดยเน้นการดำเนินการเรียนรู้ผ่านเทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) สนทนา (Dialogue) และการสร้างความรู้ผ่านกระบวนการเรียน (Learning study process)

เอกสารประกอบการสัมมนาระหว่างอาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต
ตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybridity)

ความหมาย ทฤษฎี แนวคิด และข้อความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเป็นครูมืออาชีพ

(นำเสนอในการประชุมผู้เกี่ยวข้องของหลักสูตรฝ่ายตามแนวทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิด
ปริทัศน์ที่สาม ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2555 วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 ณ ห้องประชุม
407 อาคาร 3 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

บทนำ

การบรรยายในวันนี้ แบ่งการนำเสนอเป็น 4 หัวข้อใหญ่ ดังนี้ **หัวข้อแรก**เป็นการนำเสนอที่มาและความหมายของคำว่าครูมืออาชีพ ครูมืออาชีพเป็นอย่างไรต่างจากครูและคนที่ประกอบอาชีพครูอย่างไร **หัวข้อที่สอง**เป็นการแนะนำทฤษฎีความหลากหลาย ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องนั้นได้จากมุมมองหรือมิติต่างๆ แต่ความหลากหลายนี้มักเข้าใจกันคลาดเคลื่อนไปตีความว่าเป็นความหลากหลายของผู้เรียน คือให้พิจารณาความแตกต่างของผู้เรียนแล้วจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต่างนั้น ความหลากหลายในที่นี้เป็นเรื่องของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเห็นมิติที่หลากหลายของเรื่องที่กำลังเรียน **หัวข้อที่สาม**แนะนำให้รู้จักทฤษฎีทวิปริทัศน์และแนวคิดปริทัศน์ที่สามซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อให้นิสิตที่กำลังปฏิบัติการสอนมีโอกาสได้สัมผัสกับมิติที่หลากหลายในการปรับใช้ศาสตร์ความรู้ และประสบการณ์ตรงที่ได้รับจากอาจารย์นิเทศก์และจากครูพี่เลี้ยง สร้างความเป็นครูมืออาชีพของตนเองขึ้นมา และ**หัวข้อสุดท้าย**เป็นการนำเสนอบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต จากข้อค้นพบโดยสรุปในงานวิจัยต่างๆเกี่ยวกับการผลิตครูตามแนวคิดปริทัศน์ที่สามเป็นบทบาทที่เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการเอื้อให้เกิดครูมืออาชีพอย่างแท้จริง

หัวข้อแรก เป็นการปูพื้นความเข้าใจร่วมกัน เรียกว่าเป็นข้อตกลงเบื้องต้น ก่อนที่จะเข้าสู่หัวข้ออื่นๆต่อไป

หัวข้อนี้เป็นเรื่องของการทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่าครูมืออาชีพ (professional teacher) ซึ่งมีความหมายลึกกว่าคำว่าครู คนที่มีอาชีพเป็นครูโดยทั่วไป โดยที่ผู้เป็นครูมืออาชีพนั้นต้องมีทั้งความรู้ที่เป็นศาสตร์ ไม่ว่าจะ เป็นแนวคิดหลักการ ทฤษฎีการสอน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ฯลฯ และมีความเป็นศิลป์ในการทำงาน ศิลป์แห่งการเข้าใจนักเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าใจตนเอง และใช้ความรู้ที่มีในส่วนที่เป็นศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้

ของผู้เรียน ทั้งนี้จะนำเสนอความหมายของคำว่าครูมืออาชีพผ่านคุณลักษณะที่กำหนดไว้ใน มาตรฐานวิชาชีพครูทั้งที่ยอมรับกันในระดับสากล และมาตรฐานวิชาชีพครูที่กำหนดโดยคุรุสภา สำหรับผู้ที่ต้องการได้ใบประกอบวิชาชีพครูของไทย

ตามที่คณะกรรมการมาตรฐานครูวิชาชีพเพื่อการรับรองใบประกอบวิชาชีพสากล (National Board Certified Teachers –NBCT) ที่ได้กำหนดคุณลักษณะของครูมืออาชีพ (Professional teacher) และได้ออกเอกสารว่าด้วยมาตรฐานครูมืออาชีพสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นครูมืออาชีพและได้รับใบประกอบวิชาชีพครูนั้นต้องมีคุณลักษณะโดยสรุปดังนี้

1.ต้องเป็นผู้ที่อุทิศตนให้กับนักเรียนและการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้หมายความว่าครูจะต้องสามารถเข้าใจถึงกระบวนการที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงข้อความรู้โดยเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างนักเรียนไม่ว่าจะเป็นเรื่องวัฒนธรรม พื้นฐานครอบครัว รู้จักนักเรียนของตน

2.ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในสาระที่สอนและวิธีสอนเฉพาะของสาระวิชานั้น โดยนอกจากครูจะมีความรู้ในรายละเอียดของสาระ เข้าใจแก่นแท้ของเรื่องที่สอนแล้วยังต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความเชื่อมโยงระหว่างสาระนั้นกับบริบทโครงสร้างสังคมด้วย มีความรู้ในเนื้อหาและความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาที่สอนกับการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

3.ต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่สอน ขวนขวายใช้วิธีสอน เทคนิคการสอน คัดสรรกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนและที่สามารถทำให้นักเรียนได้ความรู้ ทำให้นักเรียนมีสมาธิ แน่วแน่ในเรื่องที่กำลังเรียน ตลอดจนใช้วิธีการประเมินเพื่อติดตามและส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งที่เป็นรายบุคคลและทั้งชั้น ทุ่มเทเวลาทั้งหมดให้กับการสอน และการทำให้นักเรียนได้รับความรู้ มีพัฒนาการตามเป้าหมายการเรียนรู้

4.ต้องเป็นผู้ที่คิดอย่างเป็นระบบ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและเรียนรู้จากผลการดำเนินการเพื่อหาทางพัฒนาการสอนของตนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ NBCT ให้รูปแบบการคิดในประเด็นนี้ไว้ว่า ครูมืออาชีพจะต้องมีคุณสมบัติของผู้มีการศึกษา **อ่าน** (เอกสาร บทความ หนังสือที่เกี่ยวกับวิธีสอน เทคนิคการสอน ทฤษฎี และสาระความรู้ใหม่ๆในเรื่องที่ต้องสอน) **ถาม** (ตั้งคำถามถึงความน่าเชื่อถือของสิ่งที่อ่าน เปรียบเทียบสิ่งที่อ่าน) **สร้างความเข้าใจ-ข้อความรู้ใหม่ ๆ** (สรุปประเด็นที่ได้ และสร้างเป็นข้อค้นพบ ข้อความรู้ที่จะนำไปใช้ สร้างกิจกรรม เทคนิคการสอน ฯลฯ) และ**พร้อมที่จะลองวิธีการสอนใหม่ ๆ**

5. ต้องเป็นผู้ที่ติดตามความเคลื่อนไหวใหม่ๆทางการศึกษา เข้าเป็นสมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้ หาหรือสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งชุมชนแห่งการเรียนรู้นี้หมายรวมถึงเพื่อนครูด้วยกัน และผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญและผู้กำหนดนโยบายในศาสตร์ด้านวิชาชีพครู

ในส่วนของมาตรฐานวิชาชีพครูที่กำหนดโดยคุรุสภา ที่ถือว่าเป็นข้อกำหนดที่ตราเป็นกฎหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่ผู้ประกอบวิชาชีพที่มีคุณภาพจะต้องมีตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 มาตรา 49 เมื่อวิเคราะห์ดูหัวใจของมาตรฐานแล้วพบว่า มีหลายส่วนที่ไม่ต่างไปจากมาตรฐานวิชาชีพครูสากลเท่าไรนักที่ต่างกันอาจจะเป็นในรายละเอียดของการปฏิบัติ แต่ที่สำคัญดูจะเป็นเรื่องของการวางกรอบโดยที่ของเราวางกรอบไว้ค่อนข้างเข้มงวดกว่า ในขณะที่ของสากลจะดูมีความยืดหยุ่นในรายละเอียดภายในกรอบ และครอบคลุมขอบเขตกว้างขวางมากกว่า นอกจากนี้ยังเสนอแนะกลยุทธ์ในการทำงานไว้ด้วย

มาตรฐานวิชาชีพครูที่กำหนดโดยคุรุสภาของเรา แบ่งกลุ่มมาตรฐานเป็นสามด้าน โดยกำหนดว่าผู้เป็นครูจะต้องมีมาตรฐานวิชาชีพครบทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน สำหรับมาตรฐานในข้อแรกนิติน่าจะมีครบถ้วนทั้งความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับการเป็นครู ครอบคลุมความรู้และสมรรถนะที่จำเป็นทั้ง 9 ข้อ (ความรู้ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผล การจัดการในห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรม และความเป็นครู) แต่ส่วนที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษในช่วงนี้คือมาตรฐานการปฏิบัติงาน ซึ่งมีอยู่ 12 มาตรฐาน มาตรฐานแรกกำหนดว่าครูจะต้องให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพ ครูอย่างสม่ำเสมอ มาตรฐานที่สองเน้นให้ครูตัดสินใจปฏิบัติงานครูโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับนักเรียน มาตรฐานที่สามเน้นให้ครูมุ่งพัฒนานักเรียนทุกคนให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มาตรฐานที่สี่ ครูจะต้องสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ได้จริง เกิดผลกับผู้เรียนได้ (ต้องคิด ถาม และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับแก้ไขนักเรียนให้เขาเรียนรู้ได้จริง ฯลฯ) มาตรฐานที่ห้า ครูต้องพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสำหรับใช้ในการเรียนการสอน มาตรฐานที่หก ต้องจัดกิจกรรมที่เน้นผลถาวรให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน มาตรฐานที่เจ็ดต้องรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มาตรฐานที่แปดปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน มาตรฐานที่เก้า ต้องร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ มาตรฐานที่สิบ

ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการสร้างสรรค์การเรียนรู้ มาตรฐานที่สิบเอ็ดแสวงหาการใช้ข้อมูล ข่าวสารในการพัฒนาผู้เรียน มาตรฐานที่สิบสอง สร้างโอกาสการเรียนรู้ในทุกสถานการณ

ที่นำเอา มาตรฐานทั้งของสากลและของคุรุสภาทั้งสิบสองข้อมาคลี่ให้ดูก็เพื่อให้นิสิตเห็น ว่า นิสิตจะต้องปฏิบัติงานมากมายเพียงไร เพื่อให้ครบมาตรฐาน และมีคุณภาพในแต่ละ มาตรฐาน ซึ่งถ้านิสิตไม่ทุ่มเทเวลาให้กับงานครุอย่างจริงจังจะทำได้ไม่ครบมาตรฐานเหล่านี้ เมื่อไม่ครบก็ไม่สามารถอ้างได้ว่ามีคุณลักษณะตามมาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน ของพระราชบัญญัติสภาครู แต่ปัญหาสำคัญกว่านั้นอยู่ที่แม้จะทำงานจนบรรลุมาตรฐานทั้ง สิบสองข้อ แต่เป็นการปฏิบัติงานโดยทำงานตามสั่ง ลอกเลียนแบบตามตำรา ทำงานโดยไม่รู้ ความหมายที่แท้จริงของแต่ละมาตรฐาน ก็ยังไม่ถือว่ามีคุณภาพพอที่จะเป็นครูมืออาชีพ

หัวข้อที่สอง เมื่อเราเข้าใจตรงกันถึงความหมาย คุณลักษณะของการเป็นครูมืออาชีพแล้ว หัวข้อต่อไปเป็นการให้ข้อคิดแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนในการที่จะมาร่วมมือกัน ช่วยกัน ส่งเสริมให้นิสิตสามารถทุ่มเทเวลาให้กับการบรรลุมาตรฐานของการเป็นครูมืออาชีพ (ทั้งสิบสองมาตรฐาน) ในช่วงการปฏิบัติการสอน และเป็นการปฏิบัติงานครุอย่างเข้าใจลึกซึ้ง เข้าใจความหมายที่แท้จริงของงานในแต่ละมาตรฐานอีกด้วย อย่างไรก็ตามจากประสบการณ์ การทำงานพัฒนานิสิตครูในส่วนของวิชาการ พบว่า การร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีปัญหาอยู่เหมือนกัน เพราะต่างคนต่างใช้ความรู้ความสามารถช่วยนิสิตตามมุมมองและ ความถนัด ตามความคิดของแต่ละคน ปัญหาจึงไม่ได้อยู่ที่ว่าทุกฝ่ายไม่มีความตั้งใจ ไม่มีความรู้ และประสบการณ์พอ หรือไม่ให้ความร่วมมือ แต่เป็นปัญหาที่มองต่างมุมกัน และพยายเรือกันไป คนละทิศทางไม่ประสานกันเท่าที่ควร

ก่อนที่จะสรุปว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตัวนิสิตเองด้วยนั้นจะมาร่วมมือกันอย่างไร จะขอขยายความเกี่ยวกับ หลักสำคัญของทฤษฎีความหลากหลายโดยสังเขปเสียก่อน ดังนี้

ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำความเข้าใจกับเรื่อง หนึ่งๆอย่างรอบด้าน พิจารณาถึงเรื่องนั้นจากหลายมิติ ซึ่งการจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใน เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างแท้จริงแล้วผู้สอนจะต้องจัดประสบการณ์ ให้ความรู้ที่หลากหลายให้กับ ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับเรื่องนั้นได้รอบด้าน

ยกตัวอย่างง่ายๆ นิทานเรื่องคนตาบอดคลำช้าง เขาจะไม่รู้จักช้างเลยถ้าครูให้เขาคำลา เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของช้าง ยกตัวอย่างที่ซับซ้อนขึ้นมาหน่อย และเกี่ยวกับการเรียนการสอนอีก สักเรื่องหนึ่ง การสอนมโนทัศน์เรื่องการวัด นักเรียนจะไม่เข้าใจมโนทัศน์การวัดอย่างแท้จริงถ้าครู

ให้นักเรียนเรียนรู้แก่นหน่วยการวัด เครื่องมือที่ใช้วัด และการอ่านค่าที่ได้ สิ่งที่เป็นที่ให้นักเรียนเข้าใจเรื่องการวัดได้อย่างแท้จริงประกอบด้วยอย่างน้อยสี่องค์ประกอบ คนและความแตกต่างของคนที่ทำกรวัด เครื่องมือและความแตกต่างของเครื่องมือที่ใช้วัด วิธีการและความแตกต่างของวิธีการที่ใช้วัด และทำที่สุดคือสิ่งแวดล้อมและความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมระหว่างที่ทำกรวัด การจัดประสบการณ์ที่หลากหลายให้กับนักเรียนทำให้นักเรียนเข้าใจถึงมโนทัศน์เรื่องการวัดอย่างแท้จริงในโลกของความเป็นจริง เข้าใจถึงความผิดพลาด (ความแตกต่าง) ที่สามารถเกิดขึ้นจากการวัด ซึ่งนอกจากจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจมโนทัศน์ในเรื่องนี้แล้ว ยังทำให้นักเรียนไม่พหุผลามสรุปผลที่ได้จากการวัดโดยไม่อธิบายถึงบริบทอื่น ๆ ประกอบ (Variation theory argues that the most effective way to help students understand a concept is to focus on providing opportunities for students to experience variation in the features of the concept that they currently take for granted) (Marton and Tsui, 2004)

การที่นำตัวอย่างทั้งสองมาเล่าให้ฟังนั้น ก็เพื่อจะชี้ให้เห็นว่าการให้นักเรียนเข้าถึงศาสตร์ด้านการสอน ศาสตร์ด้านความเป็นครู เข้าใจถึงการเป็นครูมืออาชีพจากมิติการมองตามแบบของบุคลากรในสถานศึกษาก็ดี หรือจากมิติการมองตามแบบของสถาบันครูศึกษาก็ดี ย่อมไม่ทำให้นักเรียนเข้าใจถึงการเป็นครูได้อย่างแท้จริง เมื่อไม่เข้าใจถึงการเป็นครูแล้วจะไปเป็นครูมืออาชีพได้อย่างไร

ตอนนี้เรามาเข้าใจเรื่องว่า แล้วเราจะช่วยกันหาทางออกแก้ปัญหานี้ให้กับนิสิตได้อย่างไร ทำอย่างไรจึงจะจัดประสบการณ์ที่หลากหลายให้กับนิสิต ทำให้นักนิสิตเห็นความเป็นครูได้ครบทุกมิติ เข้าถึงความหมายของการเป็นครูมืออาชีพ และเห็นความเป็นครูในโลกของความเป็นจริงของเขาได้อย่างไร

หัวข้อที่สาม เป็นการนำเข้าสู่ความเข้าใจหลัก หรือหัวใจสำคัญของทฤษฎีทวิปริทัศน์ (Hybrid Theory) และแนวคิดปริทัศน์ที่สาม (Third Space Concept) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่เชื้อให้นิสิตที่กำลังอยู่ระหว่างการปฏิบัติงานครูในสถานศึกษาสามารถใช้ศิลป์ในการเชื่อมโยงส่วนที่เป็นความรู้หรือศาสตร์ ไปสู่การปฏิบัติสอน

ทวิปริทัศน์มาจากคำว่า ทวิ (สอง) และปริทัศน์ (ขอบเขตทั้งหมดของการมอง การรับรู้) นั่นคือความรู้ ประสบการณ์ทั้งหลายทั้งปวงที่นิสิตได้รับจากคนสองกลุ่ม กลุ่มแรกเน้นความรู้ภาคทฤษฎีด้านหลักสูตรและการสอน ความรู้หลักๆที่เกี่ยวข้องกับครูวิชาชีพ ไม่ว่าเรื่องการสร้างหรือเลือกนวัตกรรมการศึกษา สาระความรู้วิชาเอก ฯลฯ ส่วนกลุ่มที่สองเปิดโลกทัศน์ที่เป็น

ประสบการณ์ตรงสำหรับการเป็นครูมืออาชีพ ครอบคลุมการจัดการเรียนการสอน ประสบการณ์ตรงกับนักเรียนในบริบทห้องเรียนและโรงเรียน เน้นในเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับนักเรียน การตั้งคำถามถึงวิธีการที่ใช้ในการพัฒนานักเรียน และการปรับปรุง สร้างวิธีการใหม่ๆที่เหมาะสมกับตนเองบนพื้นฐานข้อความรู้ที่ได้

นิสิตที่กำลังทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนอยู่ จะพบกับสิ่งที่เรียกว่าทวิปริทัศน์ หรือความรู้และการมองของคนสองกลุ่มที่กล่าวถึงข้างต้น หลายคนเน้นใช้สิ่งที่ได้รับจากคนกลุ่มแรกเป็นหลักในการปฏิบัติการสอน ในขณะที่หลายคนเน้นใช้สิ่งที่ได้รับจากคนกลุ่มที่สอง ซึ่งตามมาตราฐานวิชาชีพครูสากลแล้วการที่นิสิตคนหนึ่งเน้นใช้หลักของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ครู แม้จะทำให้จนครบกำหนดเวลาการทำงานที่นั่น แต่ยังไม่แนบได้ว่านิสิตนั้นมีคุณลักษณะของผู้ที่จะได้รับใบประกอบวิชาชีพ เนื่องจากนิสิตขาดมิติการมอง มิติการรับรู้ที่หลากหลาย ทำให้ไม่ได้ความรู้ที่สมบูรณ์แบบของการเป็นครูมืออาชีพ โดยเฉพาะขาดการใช้ความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อไตร่ตรอง และตัดสินใจบูรณาการ ผสมผสานมิติการมองทั้งสองแบบเข้าด้วยกันบนพื้นฐานของแบบการสอนของตนเอง หรือที่เรียกว่าเป็นการสร้างวิธีการใหม่ที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง

ปริทัศน์ที่สาม เป็นสภาวะ หรือช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่างความรู้และประสบการณ์ของคนกลุ่มที่หนึ่ง กับคนกลุ่มที่สอง เป็นช่องว่างหรือสภาวะที่นิสิตที่กำลังปฏิบัติการสอนจะต้องทำให้เกิดขึ้นให้ได้ โดยความร่วมมือ ความอนุเคราะห์จากคนกลุ่มที่หนึ่งและกลุ่มที่สอง สรุปอย่างเป็นรูปธรรมช่องว่างหรือสภาวะที่ว่านี้คือช่วงเวลาทีนิสิตกำลังปฏิบัติการสอนในสถานศึกษานั้นเอง นิสิตจะต้องอ่าน (คิดทบทวนความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากทั้งคนกลุ่มที่หนึ่งและสอง) ตั้งคำถามเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์เหล่านี้ที่สัมพันธ์กับบริบทจริงที่นิสิตกำลังประสบอยู่ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะนักเรียน พื้นฐานสังคม วัฒนธรรมโรงเรียน ฯลฯ สร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในการปฏิบัติการสอนในฐานะครู โดยปรับและประยุกต์ใช้ฐานความรู้และประสบการณ์ที่ตอบคำถามที่ตั้งขึ้นได้ และท้ายที่สุดคือกล้าที่จะนำความรู้ และสิ่งใหม่นั้นไปใช้ในบริบทจริง

หัวข้อสุดท้าย เป็นการนำเสนอบทบาทของนิสิตที่กำลังปฏิบัติการสอน บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ และบทบาทของครูพี่เลี้ยงให้ทุกท่านได้ร่วมกันรับทราบ และพิจารณาถึงความเป็นไปได้ และการนำไปปรับใช้ในวงที่นิสิตกลุ่มนี้กำลังปฏิบัติการสอนในฐานะครูประจำการ

บทบาทเหล่านี้เป็นข้อค้นพบของงานวิจัยว่าด้วยการพัฒนาครูมืออาชีพนวมหาวิทยาลัยผลิตครูที่ติดอันดับหนึ่งในสิบของโลก ว่าเป็นบทบาทสำคัญและจำเป็นต่อการส่งเสริมความเป็นครู

มืออาชีพให้กับนักศึกษาครู ซึ่งบทบาทเหล่านี้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่น่าจะนำมาพิจารณาใช้ หรือปรับใช้เพื่อให้การผลิตครูมืออาชีพของเรามีความเป็นไปได้ (ตอนนี้ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุคเปิดประเทศที่ครูจากที่อื่นสามารถเข้ามาทำงานในประเทศเราได้ และเราเองถ้ามีคุณลักษณะของครูมืออาชีพก็จะสามารถก้าวข้ามไปทำงานในประเทศที่ครูยังไม่มีคุณภาพเท่ากับเราได้ ดังนั้นถ้าครูของเราจะสามารถทำงานในสถานภาพที่ทัดเทียมกับครูในประเทศอื่นๆได้ สามารถรักษางานในประเทศของเราเอง และหางานในประเทศอื่นๆได้)

บทบาทอาจารย์นิเทศก์

ก. ให้คำปรึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ (สาระเนื้อหา วิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทำสื่อการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ฯลฯ) และการปฏิบัติหน้าที่ครูประจำการเมื่อ**นิสิตพบปัญหาที่ต้องการคำแนะนำ**

ข. เปิดโอกาสให้นิสิตอธิบายเหตุผลของการจัดการเรียนรู้ตามแบบอัตลักษณ์ของตน ซึ่งอาจต่างไปจากหลักการ ทฤษฎี แนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถาบันฯ

ค. เรียนรู้จากการปฏิบัติการสอนตามแบบอัตลักษณ์ของนิสิต เปิดใจรับความแปลกใหม่ของการจัดการเรียนรู้ (แต่เน้นความแปลกใหม่ตามมาตรฐานความเป็นครูมืออาชีพ)

ง. จัดประชุมนิสิต อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงในลักษณะการแนะแนว ระดมสมองเพื่อร่วมกันหาทางออกสำหรับการดำเนินงานของนิสิต ในกรณีที่การปฏิบัติการสอนของนิสิตไม่ส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน หรือกำลังเป็นปัญหากับนักเรียน

(หมายเหตุ อาจารย์นิเทศก์ไม่เน้นการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของนิสิตโดยแก้ไขให้ได้ตามกรอบ หรือมาตรฐานของตน หรือพยายามให้นิสิตแก้ปัญหาโดยนำวิธีการของตนไปใช้)

บทบาทครูพี่เลี้ยง

ก. ให้คำปรึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ (สาระเนื้อหา วิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทำสื่อการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ฯลฯ) และการปฏิบัติหน้าที่ครูประจำการเมื่อ**นิสิตพบปัญหาที่ต้องการคำแนะนำ**

ข. เปิดโอกาสให้นิสิตอธิบายเหตุผลของการจัดการเรียนรู้ตามแบบอัตลักษณ์ของตน ซึ่งอาจต่างไปจากหลักการ ทฤษฎี แนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถาบันฯ

ค. เรียนรู้จากการปฏิบัติการสอนตามแบบอัตลักษณ์ของนิสิต เปิดใจรับความแปลกใหม่ของการจัดการเรียนรู้ (แต่เน้นความแปลกใหม่ตามมาตรฐานความเป็นครูมืออาชีพ)

ง. เปิดโอกาสให้นิสิตได้ทำหน้าที่ครูประจำการ ปฏิบัติการสอนอย่างเต็มที่โดยไม่เน้นการทำงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาระการเรียนการสอน

(หมายเหตุ ครูพี่เลี้ยงไม่เน้นการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของนิสิตโดยแก้ไขให้ได้ตามกรอบ หรือ มาตรฐานของตน หรือพยายามให้นิสิตแก้ปัญหาโดยนำวิธีการของตนไปใช้)

บทบาทนิสิตระหว่างปฏิบัติการสอน

ก. นำความรู้ ประสบการณ์ และทักษะต่างๆที่ได้เรียนรู้ไปจากสถาบันฯ และจาก ประสบการณ์การฝึกสอนในสถานศึกษามาไตร่ตรอง หาจุดอ่อนและจุดแข็งของวิธีการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งที่เป็นรายบุคคล และส่วนรวม

ข. ศึกษาพื้นฐานความรู้ แบบการเรียนรู้ ปัญหาการเรียนของนักเรียน แล้วจัดหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไข ปรับปรุง สร้างขึ้นมาจากการพิจารณาความรู้ และประสบการณ์ ที่ได้จากข้อแรก แล้วจัดให้นักเรียน (การจัดการเรียนรู้ครอบคลุมตั้งแต่ การตั้งวัตถุประสงค์ การเรียนรู้ การจัดทำสาระเนื้อหา การจัดชั้นตอนหรือกระบวนการสอน การจัดทำสื่อการเรียนรู้หรือ จัดหาแหล่งการเรียนรู้ และการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล)

ค. ใส่ใจต่อพัฒนาการการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองของนักเรียนที่รับผิดชอบ อยู่เป็นสำคัญและอย่างสม่ำเสมอ

ง. ร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง เครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ (เพื่อนนิสิต และแหล่งความรู้อื่นๆ) เพื่อแสวงหาวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆที่หลากหลาย เพื่อแก้ปัญหา การเรียนรู้ของนักเรียน และ/หรือ ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

จ. คิดและทำอย่างเป็นระบบ (คิด-สังเกต ศึกษา พิเคราะห์งานที่จะทำ ถาม-ถาม เพื่อความเข้าใจ ถามถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ถามถึงมิตินิเทศฯ ฯลฯ สร้างสิ่งใหม่ๆ- ทำความเข้าใจกับวิธีและผลที่ได้)

แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน ที่สร้างขึ้นโดยเน้นการดำเนินการเรียนรู้ผ่านเทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) สนทนา (Dialogue) และการสร้างความรู้ผ่านกระบวนการเรียน (Learning study process)

การดำเนินการเรียนรู้ หน่วยที่ 1
ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
เวลา 5 ชั่วโมง

แผนการดำเนินการเรียนรู้ 1
เรื่องประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ

เป้าหมาย

1. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากอาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง

2. เพื่อให้นิสิตพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ดังนี้

- ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่าง การปฏิบัติการสอน

- ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่าง การปฏิบัติการสอน

- ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่าง การปฏิบัติการสอน

เนื้อหาและสาระการเรียนรู้

พุทธประวัติการประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน

การดำเนินการเรียนรู้

1. อาจารย์ฝ่ายคณะเล่าประสบการณ์ในการสอนเรื่องประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ (เวลา 45 นาที)

- ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา
- เนื้อหาหลักสูตร
- การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- วิธีการจัดการเรียนรู้ (ชั้นนำ ชั้นสอน ชั้นสรุป)
- สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- การวัดและการประเมินผล
- เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติม
- การคุมชั้นเรียน และการปรับพฤติกรรม

2. ครูพี่เลี้ยงเล่าประสบการณ์ในการสอนเรื่องประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ (เวลา 45 นาที)

- ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา
- เนื้อหาหลักสูตร
- การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- วิธีการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป)
- สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- การวัดและการประเมินผล
- เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติม
- การคุมชั้นเรียน และการปรับพฤติกรรม

3. อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต เขียนเล่าประสบการณ์และความ คิดเห็นของตน เหมือนหรือแตกต่างจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร (เวลา 30 นาที)

4. กำหนดกลุ่ม กลุ่มละ 3 ฝ่าย แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วย อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต (เวลา 10 นาที)

5. เลือกประธานกลุ่ม อาจจะเป็นอาจารย์ฝ่ายคณะหรือครูพี่เลี้ยง ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการประชุม และสรุปประเด็นเป็นระยะๆ และกำหนดเลขานุการกลุ่มคือนิสิต ทำหน้าที่จดประเด็นและบันทึกความรู้อื่นๆ (เวลา 20 นาที)

6. สมาชิกกลุ่มอภิปรายถึงเหตุผลของการจัดการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ (เวลา 60 นาที)

7. นิสิตสรุปประเด็นการจัดการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิดหลัก สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผล ที่ได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง (เวลา 45 นาที)

8. นิสิตเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ (เวลา 45 นาที)

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. อาจารย์ฝ่ายคณะ
4. ครูพี่เลี้ยง

การประเมินผล

1. ประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต
2. ประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้าน

ใบความรู้ เรื่องประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ

1. ประสูติ

- พระพุทธเจ้ามีพระนามเดิมว่าสิทธัตถะ (อ่านว่า สิด-ทัต-ถะ) เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ กษัตริย์ผู้ครองกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศเนปาล พระราชมารดาทรงพระนามว่าพระนางสิริมหามายา ซึ่งเป็นพระราชมารดาของกษัตริย์ราชสกุลโกถิยวงศ์แห่งกรุง เทวทหะ แคว้นโกถิยะ

- เจ้าชายสิทธัตถะประสูติเมื่อวันศุกรขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีจอ ก่อนพุทธศักราช 80 ปี ณ สวนลุมพินีวัน ซึ่งอยู่ระหว่างพรมแดนกรุงกบิลพัสดุ์และกรุงเทวทหะ (ปัจจุบันคือ ต. รุมมินเด ประเทศเนปาล) ได้มีพราหมณ์ทั้ง 8 ได้ทำนายว่า เจ้าชายสิทธัตถะมีลักษณะเป็นมหาราช คือ

- 1) ถ้าเสด็จขึ้นครองราชย์ จะได้เป็นกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่
- 2) ถ้าเสด็จออกผนวช จะได้เป็นศาสดาเอกของโลก

แต่โกณฑัญญะ พราหมณ์ผู้อายุน้อยที่สุดในจำนวนนั้น ยืนยันหนักแน่นว่า พระราชกุมารสิทธัตถะจะเสด็จออกบวชและจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแน่นอน

2. วัยเด็ก

- หลังประสูติได้ 7 วัน พระนางสิริมหามายา พระราชมารดาเสด็จสวรรคต จึงทรงอยู่ในความดูแลของน้ำ คือ พระนางปชาบดีโคตมี ซึ่งเป็นพระกนิษฐาภคินี (น้ำ) ของพระนางสิริมหามายา

- ศึกษาเล่าเรียนจนจบระดับสูงของการศึกษาทางโลกในสมัยนั้น คือ ศิลปศาสตร์ถึง 18 ศาสตร์ ในสำนักครุวิศวามิตร

- พระบิดา**ไม่มี**พระราชประสงค์จะให้เจ้าชายสิทธัตถะเป็นศาสดาเอก จึงพยายามให้เจ้าชาย สิทธัตถะพบแต่ความสุขทางโลก เช่น สร้างปราสาท 3 ฤดู

3. การอภิเษกสมรส

- เมื่อพระชนมายุได้ 16 พรรษา พระราชบิดาได้ให้เจ้าชายสิทธัตถะอภิเษกกับเจ้าหญิงยโสธราหรือพิมพา ผู้เป็นพระธิดาของพระเจ้ากรุงเทวทหะซึ่งเป็นพระญาติฝ่ายพระมารดา

- ทรงมีพระราชโอรสพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า ราหุล แปลว่า บ่วง

4. เสด็จออกผนวช

- เมื่อทอดพระเนตรเห็นเทวทูตทั้ง 4 จึงทรงคิดว่าชีวิตของทุกคนต้องตกอยู่ในสภาพเช่นนั้น ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ จึงเกิดแนวความคิดว่า

ความสุขทางโลกเป็นเพียงมายา
วิถีทางที่จะพ้นจากความทุกข์ของชีวิตเช่นนี้ได้ คือ
จะต้องสละเพศผู้ครองเรือนเป็นสมณะ

เทวทูตทั้ง 4 ได้แก่

1. คนแก่
2. คนเจ็บ
3. คนตาย
4. สมณะ

- พระองค์ทรงม้ากัณฐกะออกผนวช มีนายฉันทะตามเสด็จ โดยมุ่งตรงไปที่แม่น้ำอโนมา ทรงปลงพระเกศา และมอบเครื่องทรงทุกอย่างให้นายฉันทะนำกลับพระนคร และกราบทูลเรื่องราวการเสด็จออกผนวชของพระองค์แด่พระเจ้าสุทโธทนะ

5. การบำเพ็ญเพียร

วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงหาทางพ้นทุกข์

เรียนที่สำนักอาฬารดาบส และอุทกดาบส

บำเพ็ญทุกรกิริยา โดยกัณฑ์ กลิ้นหายใจและอุดอาหาร

บำเพ็ญเพียรทางจิต

- ระหว่างที่ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ปัญจวัคคีย์ มาคอยปรนนิบัติพระองค์โดยหวังว่าจะทรงบรรลุธรรมวิเศษ เมื่อพระองค์เลิกบำเพ็ญทุกรกิริยา ปัญจวัคคีย์จึงหมดศรัทธา พากันไปอยู่ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี

ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ได้แก่

1. โกณฑัญญะ
2. วัปปะ
3. ภัททิยะ
4. มหานามะ
5. อัสสชิ

6. ตรีสรู

- ขณะมีพระชนมายุได้ 35 พรรษา ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ โคนใต้ต้นโพธิ์ ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา
- หลักความรู้ที่พระองค์ทรงค้นพบ คือ

อริยสัจ 4 ได้แก่

1. ทุกข์-ความไม่สบายกายไม่สบายใจ
2. สมุทัย-สาเหตุของทุกข์
3. นิโรธ-การดับทุกข์
4. มรรค-วิธีการดับทุกข์

7. ปฐมเทศนา

- หลังจากที่ตรัสรู้แล้ว ได้พิจารณาธรรมที่พระองค์ตรัสรู้เป็นเวลา 7 สัปดาห์ ทรงเห็นว่าพระธรรมที่พระองค์ทรงบรรลุนั้นยากที่บุคคลจะรู้ เข้าใจและปฏิบัติได้ ทรงเกิดความท้อพระทัยว่า จะไม่แสดงธรรมโปรดมหาชน ต่อมาท่านได้ทรงพิจารณาอย่างลึกซึ้งแล้วทรงเห็นว่าบุคคลในโลกนี้มีหลายจำพวก บางพวกสอนได้ บางพวกสอนไม่ได้ เปรียบเสมือนบัว 4 เหล่า ดังนั้นแล้วจึงดำริที่จะแสดงธรรมเพื่อมวลมนุษยชาติต่อไป

- พระพุทธเจ้าระลึกถึงอาฬารดาบสและอุททกดาบสว่า มีกิเลสเบาบางสามารถ ตรัสรู้ได้ทันที แต่ท่านทั้ง 2 ได้ตายแล้ว จึงทรงระลึกถึงปัญจวัคคีย์ จึงเสด็จไปที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ในวันขึ้น 15 เดือน 8 จึงทรงปฐมเทศนา “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” (แปลว่าสูตรของการหมุนวงล้อแห่งพระธรรมให้เป็นไป)

- โกลนทัตญญะเป็นผู้ได้ธรรมจักขุก่อน เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งตามสภาพเป็นจริง จึงได้อุปสมบทเป็น เอหิภิกขุอุปสัมปทาองค์แรก
- หลังจากปัญจวัคคีย์อุปสมบทแล้ว พุทธองค์จึงทรงเทศน์ อนัตตลักขณสูตร ปัญจวัคคีย์ จึงสำเร็จเป็นพระอรหันต์

8.ปรินิพพาน

- ปรินิพพาน เมื่อวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ได้ต้นสาละ ณ สาลวโนทยาน เมืองกุสินารา ซึ่งมีพระชนมายุ 80 ปี ทรงเทศนาสั่งสอนมาเป็นเวลา 45 ปี
- ปัจฉิมโอวาท เรื่องความไม่ประมาท

ใบงาน
เรื่องประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ

ให้นักเรียนเขียนสรุปประเด็น เรื่องการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิดหลัก สาระการการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผล ที่ได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง (45 นาที)

ประเด็นที่สรุปได้จาก องค์ประกอบ	อาจารย์ฝ่ายคณะ	ครูพี่เลี้ยง	หมายเหตุ
1.จุดประสงค์การเรียนรู้			
2.แนวคิดหลัก			
3.สาระการการเรียนรู้			
4.กิจกรรมการเรียนรู้			
5.สื่อและแหล่งการเรียนรู้			
6.การวัดและประเมินผล			

ให้นักศึกษาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ โดยมี
องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (45 นาที)

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1.จุดประสงค์การเรียนรู้	
2.แนวคิดหลัก	
3.สาระการเรียนรู้	
4.กิจกรรมการเรียนรู้	
5.สื่อและแหล่งการเรียนรู้	
6.การวัดและประเมินผล	

การดำเนินการเรียนรู้ หน่วยที่ 2
หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม
เวลา 5 ชั่วโมง

แผนการดำเนินการเรียนรู้ 2
เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

เป้าหมาย

1. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากอาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง

2. เพื่อให้นิสิตพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ดังนี้

- ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่าง การปฏิบัติการสอน

- ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่าง การปฏิบัติการสอน

- ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่าง การปฏิบัติการสอน

เนื้อหาและสาระการเรียนรู้

วิถีประชาธิปไตย และสิ่งที่เราจะต้องยึดถือในสังคมประชาธิปไตย

การดำเนินการเรียนรู้

1. อาจารย์ฝ่ายคณะเล่าประสบการณ์ในการสอนเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (เวลา 45 นาที)

- ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา
- เนื้อหาหลักสูตร
- การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- วิธีการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป)
- สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- การวัดและการประเมินผล
- เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติม
- การคุมชั้นเรียน และการปรับพฤติกรรม

2. ครูพี่เลี้ยงเล่าประสบการณ์ในการสอนเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (เวลา 45 นาที)

- ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา
- เนื้อหาหลักสูตร
- การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- วิธีการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป)
- สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- การวัดและการประเมินผล
- เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติม
- การคุมชั้นเรียน และการปรับพฤติกรรม

3. อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต เขียนเล่าประสบการณ์และความ คิดเห็นของตน เหมือนหรือแตกต่างจากผู้ที่เราหรือไม่ อย่างไร (เวลา 30 นาที)

4. กำหนดกลุ่ม กลุ่มละ 3 ฝ่าย แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วย อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต (เวลา 10 นาที)

5. เลือกประธานกลุ่ม อาจจะเป็นอาจารย์ฝ่ายคณะหรือครูพี่เลี้ยง ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการประชุม และสรุปประเด็นเป็นระยะๆ และกำหนดเลขานุการกลุ่มคือนิสิต ทำหน้าที่จดประเด็นและบันทึกความรู้ (เวลา 20 นาที)

6. สมาชิกกลุ่มอภิปรายถึงเหตุผลของการจัดการเรียนรู้ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (เวลา 60 นาที)

7. นิสิตสรุปประเด็นการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิดหลัก สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผล ที่ได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง (เวลา 45 นาที)

8. นิสิตเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (เวลา 45 นาที)

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. อาจารย์ฝ่ายคณะ
4. ครูพี่เลี้ยง

การประเมินผล

1. ประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต
2. ประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้าน

ใบความรู้เรื่อง เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

วิถีประชาธิปไตย

1. **วิถีประชาธิปไตย** หมายถึง การดำเนินชีวิตของคนในสังคมโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการอยู่ร่วมกัน ปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ ร่วมกันทำประโยชน์เพื่อความผาสุกของส่วนรวม เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นก็สามารถใช้เหตุผลเพื่อยุติความขัดแย้งต่างๆลงได้
2. **ลักษณะของการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในระดับประเทศ** มีดังนี้
 - 1) รู้และปฏิบัติตามกฎหมาย
 - 2) มีจริยธรรมและยึดมั่นในหลักคำสั่งสอนของศาสนา
 - 3) ร่วมรักษาวัฒนธรรมประเพณี
 - 4) รักษาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
 - 5) ร่วมสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่บ้านเมือง
3. **คุณธรรม 3 ประการในการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย**
 - 3.1 **คารวะธรรม** หมายถึง การมีความเคารพซึ่งกันและกัน ปฏิบัติได้ ดังนี้
 - 1) เคารพบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบิดามารดาซึ่งเป็นผู้ที่ให้กำเนิด เคารพญาติผู้ใหญ่ เช่นปู่ ย่า ตา ยาย และผู้สูงอายุ เคารพครูอาจารย์ และเพื่อนๆ
 - 2) เคารพกฎระเบียบทางสังคม เช่นยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ
 - 3) เคารพสิทธิของผู้อื่น เช่น ไม่ทำร้ายผู้อื่นโดยเจตนา ไม่เอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นต้น
 - 4) เคารพความเห็นของผู้อื่น เช่น ควรฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความตั้งใจและไตร่ตรองก่อนตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อ และไม่ควรยึดถือความคิดเห็นของตนว่าถูกเสมอไป
 - 5) เคารพและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของประเทศ
 - 3.2 **สามัคคีธรรม** หมายถึง การร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม การประพฤติตนเป็นผู้มีสามัคคีธรรม ปฏิบัติได้ ดังนี้
 - 1) ร่วมกันคิด ช่วยกันวางแผน และร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ

- 2) ร่วมกันรับผิดชอบ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ
- 3) ร่วมกันติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- 4) ร่วมกันปรับปรุง มีการแก้ไข พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ
- 5) ร่วมกันทำงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

3.3 ปัญญาธรรม หมายถึง การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต การประพฤติตนเป็นผู้ที่มีปัญญาธรรม ปฏิบัติได้ ดังนี้

- 1) มีความคิดกว้างไกล โดยรับฟังข่าวสารและความคิดเห็นของผู้อื่น
- 2) ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่างๆ ไม่นำอารมณ์หรือความรู้สึกส่วนตัวมาใช้ตัดสินปัญหา
- 3) แสดงความคิดเห็น โดยปราศจากอคติ
- 4) รู้จักการคิด มีการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์อย่างมีเหตุผล
- 5) รู้จักโต้แย้งด้วยเหตุผล ถ้ามีการโต้แย้งในหมู่คณะให้ใช้เหตุผล และสติปัญญา เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับฟัง ไม่ใช่อารมณ์มาเป็นตัวตัดสินปัญหา

สิ่งที่เราจะต้องยึดถือในสังคมประชาธิปไตย

4. **สถานภาพ** หมายถึง ตำแหน่งของบุคคลในสังคม ซึ่งเราต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสม บุคคลหนึ่งอาจมีหลายสถานภาพได้
5. **บทบาท** หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามสถานภาพที่มีอยู่ เช่น นายธงชัย มีสถานภาพเป็นบิดา บทบาทก็คือการเลี้ยงดู ส่งเสียให้บุตรได้รับการศึกษา เป็นต้น
6. **สถานภาพและบทบาท** มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน บุคคลที่อยู่ในสถานภาพใดก็จะต้องปฏิบัติตามบทบาทของตนให้สอดคล้องกับสถานภาพนั้น
7. **สิทธิ** เป็นสิ่งที่กฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อให้มนุษย์ได้รับประโยชน์ และมนุษย์เป็นผู้เลือกใช้สิทธิ โดยไม่มีผู้ใดมาบังคับได้
8. **เสรีภาพ** หมายถึง ความมีอิสระที่จะกระทำการใดๆ ตามสิทธิที่มีอยู่ โดยไม่รุกรานสิทธิของผู้อื่น หรือขัดต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน
9. **หน้าที่** หมายถึง สิ่งที่บุคคลพึงกระทำ หรืองดเว้นไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ใบงาน
เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ให้นักเรียนเขียนสรุปประเด็น เรื่องการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิดหลัก สารระการการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผล ที่ได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง (45 นาที)

ประเด็นที่สรุปได้จาก องค์ประกอบ	อาจารย์ฝ่ายคณะ	ครูพี่เลี้ยง	หมายเหตุ
1.จุดประสงค์การเรียนรู้			
2.แนวคิดหลัก			
3.สารระการการเรียนรู้			
4.กิจกรรมการเรียนรู้			
5.สื่อและแหล่งการเรียนรู้			
6.การวัดและประเมินผล			

ให้นักศึกษาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยมีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (45 นาที)

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1.จุดประสงค์การเรียนรู้	
2.แนวคิดหลัก	
3.สาระการเรียนรู้	
4.กิจกรรมการเรียนรู้	
5.สื่อและแหล่งการเรียนรู้	
6.การวัดและประเมินผล	

การดำเนินการเรียนรู้ หน่วยที่ 3

เศรษฐศาสตร์

เวลา 5 ชั่วโมง

แผนการดำเนินการเรียนรู้ 3

เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในชุมชน

เป้าหมาย

1. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากอาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง

2. เพื่อให้นิสิตพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ดังนี้

- ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่าง การปฏิบัติการสอน

- ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่าง การปฏิบัติการสอน

- ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่าง การปฏิบัติการสอน

เนื้อหาและสาระการเรียนรู้

หลักการและวิธีการทางเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันในชุมชน

การดำเนินการเรียนรู้

1. อาจารย์ฝ่ายคณะเล่าประสบการณ์ในการสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในชุมชน (เวลา 45 นาที)

- ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา

- เนื้อหาหลักสูตร

- การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

- วิธีการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป)

- สื่อและแหล่งการเรียนรู้

- การวัดและการประเมินผล

- เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติม

- การคุมชั้นเรียน และการปรับพฤติกรรม

2.ครูพี่เลี้ยงเล่าประสบการณ์ในการสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันในชุมชน (เวลา 45 นาที)

- ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา
- เนื้อหาหลักสูตร
- การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- วิธีการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป)
- สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- การวัดและการประเมินผล
- เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติม
- การคุมชั้นเรียน และการปรับพฤติกรรม

3.อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต เขียนเล่าประสบการณ์และความ คิดเห็นของตน เหมือนหรือแตกต่างจากผู้ที่เราหรือไม่ อย่างไร (เวลา 30 นาที)

4.กำหนดกลุ่ม กลุ่มละ 3 ฝ่าย แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วย อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต (เวลา 10 นาที)

5.เลือกประธานกลุ่ม อาจจะเป็นอาจารย์ฝ่ายคณะหรือครูพี่เลี้ยง ทำหน้าที่เป็น ผู้ดำเนินการประชุม และสรุปประเด็นเป็นระยะๆ และกำหนดเลขานุการกลุ่มคือนิสิต ทำหน้าที่จด ประเด็นและบันทึกความรู้อื่นๆ (เวลา 20 นาที)

6.สมาชิกกลุ่มอภิปรายถึงเหตุผลของการจัดการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันในชุมชน (เวลา 60 นาที)

7.นิสิตสรุปประเด็นการจัดการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิดหลัก สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผล ที่ได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง (เวลา 45 นาที)

8.นิสิตเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันในชุมชน (เวลา 45 นาที)

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

- 1.ใบความรู้
- 2.ใบงาน
- 3.อาจารย์ฝ่ายคณะ
- 4.ครูพี่เลี้ยง

การประเมินผล

1. ประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต
2. ประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้าน

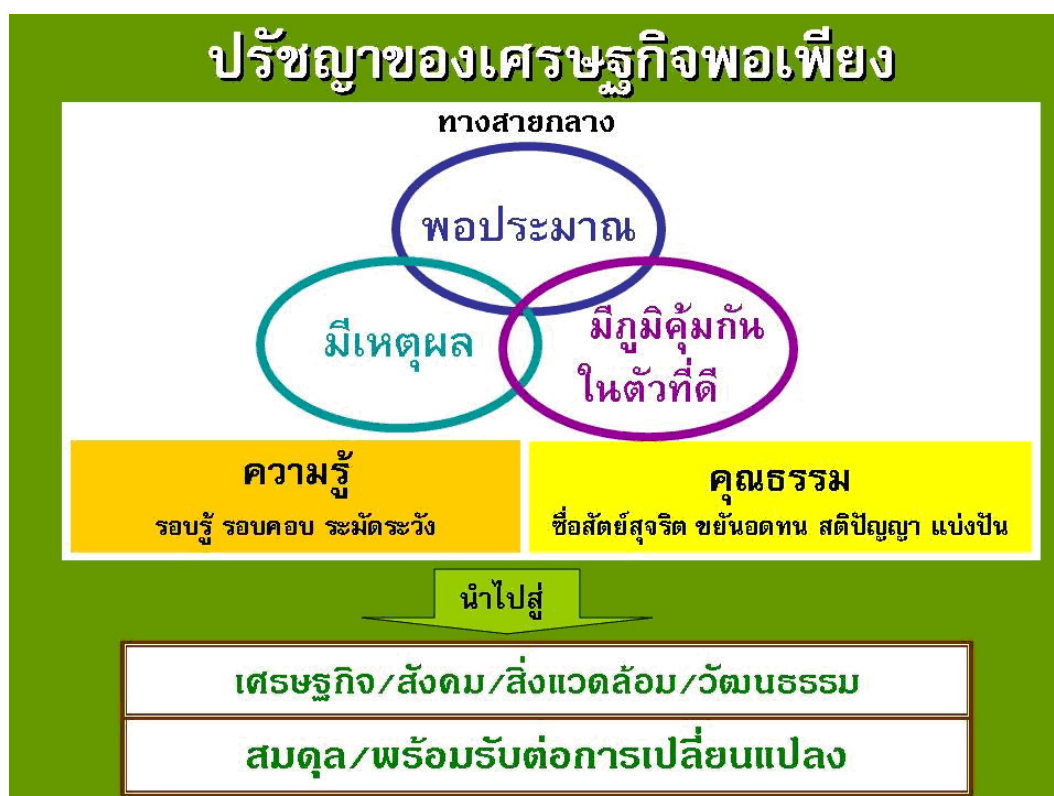
ใบความรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในชุมชน

1.1 หลักการและวิธีการทางเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี เกี่ยวกับแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา กล่าวคือเป็นการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

หลักแนวคิดของการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

โดยการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

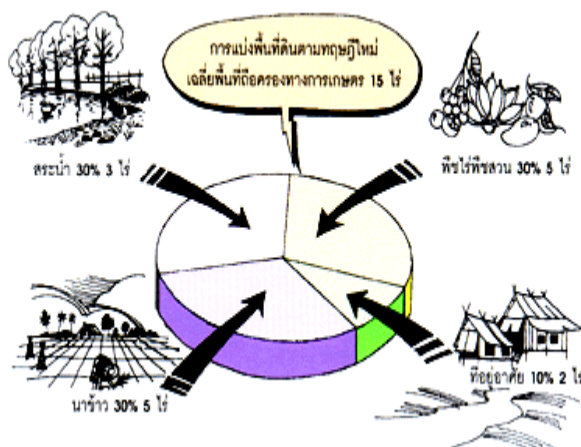
เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภและไม่ตระหนี่

1.2 วิธีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันในชุมชน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เกิดความพอ ทั้งนี้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวมีคุณธรรมแฝงอยู่หลายประการ ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติตามคุณธรรมเหล่านี้จะเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง และเมื่อดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงได้ย่อมเกิดความสันติสุขในชีวิต

ตัวอย่างของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ได้แก่ “การเกษตรทฤษฎีใหม่” ซึ่งเกษตรทฤษฎีใหม่นั้นเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานเพื่อให้ความช่วยเหลือกับเกษตรกรรายย่อยที่ประสบปัญหา เพื่อให้เกษตรกรเหล่านั้นสามารถประกอบอาชีพอย่างพอเพียง เพื่อให้พอเลี้ยงตนเองได้ โดยเกษตรกรควรเข้าใจในหลักการและการลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการคำนวณปริมาณน้ำ ที่จะเก็บกักน้ำให้เพียงพอ ต่อการเพาะปลูกตลอดปี การจัดการที่ดินแปลงเล็กที่เป็นสัดส่วนชัดเจน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยปกติจะแบ่งทฤษฎีใหม่ออกเป็น 3 ชั้น คือ

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1

แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน คือ 30 : 30 : 30 : 10 หากมีพื้นที่ประมาณ 15 ไร่ สามารถจัดแบ่งพื้นที่ได้ดังนี้

พื้นที่ส่วนที่หนึ่ง ประมาณ 30% ขุดเป็นสระน้ำ คือประมาณ 5 ไร่ โดยขุดสระลึกประมาณ 4 เมตร เพื่อให้มีน้ำพอใช้สำหรับทำเกษตรตลอดปี

พื้นที่ส่วนที่สอง ประมาณ 30% ใช้ทำนาปลูกข้าว เพื่อใช้เป็นอาหารให้เพียงพอตลอดปี สามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่ต้องซื้อข้าวมารับประทาน

พื้นที่ส่วนที่สาม ประมาณ 30% ใช้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก สมุนไพร เพื่อใช้เป็นอาหาร หรือหากมีมากเหลือจากการบริโภคในครัวเรือนก็นำไปจำหน่าย

พื้นที่ส่วนที่สี่ ประมาณ 10% ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ โรงเรือนและปลูกพืชผักสวนครัวต่างๆ

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2

เมื่อเกษตรกรเข้าใจหลักการและลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว เกษตรกรจะสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นพออยู่พอกินและตัดค่าใช้จ่ายลงได้เกือบหมด ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 มีหลักการและแนวทางสำคัญ ดังนี้

1. เป็นระบบการผลิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตนเองได้ในระดับที่ประหยัดในระยะเริ่มต้น โดยชุมชนต้องมีความสามัคคีกัน ร่วมมือกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำนองเดียวกับการ ลงแขก แบบดั้งเดิม เพื่อลดค่าใช้จ่าย

2. เนื่องจากข้าวเป็นปัจจัยหลักในการบริโภค ดังนั้นจึงหากครอบครัวหนึ่งทำนาประมาณ 5 ไร่ จะทำให้มีข้าวรับประทานตลอดปี ไม่ต้องซื้อ เพื่อให้ยึดหลักพึ่งตนเองได้อย่างอิสระ หากมีเหลือก็ขาย โดยขายให้ได้ประโยชน์สูงสุด
3. ความเป็นอยู่เกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น เครื่องปรุงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น
4. แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิภาพและบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานอนามัย มีกองทุนไว้กู้ยืมเพื่อ กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน
5. ชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่ เยาวชนของชุมชนเอง
6. ชุมชนควรเป็นที่พัฒนาสังคมและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว โดยได้รับความ ร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนราชการ องค์กรเอกชน และสมาชิกในชุมชนนั้น

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3

เกษตรกรจะติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาเงินทุน เช่น ติดต่อธนาคารหรือบริษัท ห้างร้าน เอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ทุกฝ่ายจะได้รับผลตอบแทนดังนี้

1. เกษตรกรขายข้าวได้ในราคาสูง เพราะไม่ถูกกดราคา
2. ธนาคารหรือบริษัทเอกชน สามารถซื้อข้าวบริโภคได้โดยตรงจากเกษตรกร แล้วนำไปสี ทำให้ราคาถูกลง
3. เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำ เพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมาก เป็น ร้านสหกรณ์ ขายสินค้าราคาถูกลงและนำผลกำไรมาแบ่งกันในกลุ่มสมาชิก
4. ธนาคารหรือบริษัทเอกชน จะสามารถกระจายบุคลากรให้ทำงานอย่างเต็มที่

ใบงาน
เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในชุมชน

ให้นักเรียนเขียนสรุปประเด็น เรื่องการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ จุดประสงค์ การเรียนรู้ แนวคิดหลัก สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผล ที่ได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง (45 นาที)

ประเด็นที่สรุปได้จาก องค์ประกอบ	อาจารย์ฝ่ายคณะ	ครูพี่เลี้ยง	หมายเหตุ
1.จุดประสงค์การเรียนรู้			
2.แนวคิดหลัก			
3.สาระการเรียนรู้			
4.กิจกรรมการเรียนรู้			
5.สื่อและแหล่งการเรียนรู้			
6.การวัดและประเมินผล			

ให้นักศึกษาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันในชุมชน โดยมีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (45 นาที)

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1.จุดประสงค์การเรียนรู้	
2.แนวคิดหลัก	
3.สาระการเรียนรู้	
4.กิจกรรมการเรียนรู้	
5.สื่อและแหล่งการเรียนรู้	
6.การวัดและประเมินผล	

การดำเนินการเรียนรู้ หน่วยที่ 4
ประวัติศาสตร์
เวลา 5 ชั่วโมง

แผนการดำเนินการเรียนรู้ 4
เรื่องอาณาจักรธนบุรี

เป้าหมาย

1. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากอาจารย์ฝ่ายคณะ และครูพี่เลี้ยง

2. เพื่อให้นิสิตพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต 3 ด้าน ดังนี้

- ความสามารถในการใช้ความรู้วิชาเอก ตามสภาพบริบทที่พบระหว่าง การปฏิบัติการสอน

- ความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้ากับสภาพบริบทที่พบระหว่าง การปฏิบัติการสอน

- ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในสภาพบริบทระหว่าง การปฏิบัติการสอน

เนื้อหาและสาระการเรียนรู้

ประวัติอาณาจักรธนบุรี การปราบชุมนุมต่างๆ การฟื้นฟูวัฒนธรรม การปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเหตุการณ์ตอนปลายสมัยธนบุรี

การดำเนินการเรียนรู้

1. อาจารย์ฝ่ายคณะเล่าประสบการณ์ในการสอนเรื่องอาณาจักรธนบุรี (เวลา 45 นาที)

- ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา
- เนื้อหาหลักสูตร
- การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- วิธีการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป)
- สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- การวัดและการประเมินผล
- เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติม
- การคุมชั้นเรียน และการปรับพฤติกรรม

2. ครูพี่เลี้ยงเล่าประสบการณ์ในการสอนเรื่องอาณาจักรธนบุรี (เวลา 45 นาที)

- ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา
- เนื้อหาหลักสูตร
- การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- วิธีการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป)
- สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- การวัดและการประเมินผล
- เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติม
- การคุมชั้นเรียน และการปรับพฤติกรรม

3.อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต เขียนเล่าประสบการณ์และความ คิดเห็นของตน เหมือนหรือแตกต่างจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร (เวลา 30 นาที)

4.กำหนดกลุ่ม กลุ่มละ 3 ฝ่าย แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วย อาจารย์ฝ่ายคณะ ครูพี่เลี้ยง และนิสิต (เวลา 10 นาที)

5.เลือกประธานกลุ่ม อาจจะเป็นอาจารย์ฝ่ายคณะหรือครูพี่เลี้ยง ทำหน้าที่เป็น ผู้ดำเนินการประชุม และสรุปประเด็นเป็นระยะๆ และกำหนดเลขานุการกลุ่มคือนิสิต ทำหน้าที่จด ประเด็นและบันทึกความรู้ (เวลา 20 นาที)

6.สมาชิกกลุ่มอภิปรายถึงเหตุผลของการจัดการเรียนรู้ เรื่องอาณาจักรธนบุรี (เวลา 60 นาที)

7.นิสิตสรุปประเด็นการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิดหลัก สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผล ที่ได้รับจากอาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง (เวลา 45 นาที)

8.นิสิตเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องอาณาจักรธนบุรี (เวลา 45 นาที)

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. อาจารย์ฝ่ายคณะ
4. ครูพี่เลี้ยง

การประเมินผล

1. ประเมินวิธีการเรียนรู้ของนิสิตในการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิต
2. ประเมินการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพครูที่เป็นอัตลักษณ์ของนิสิตทั้ง 3 ด้าน

ใบความรู้ เรื่องอาณาจักรธนบุรี

พ.ศ.2310-2325

ประวัติอาณาจักรธนบุรี

เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าแล้ว บ้านเมืองก็เกิดจลาจลวุ่นวายอยู่ทั่วไป แต่ในชั่วเวลาเพียงประมาณ 7 เดือน ไทยก็กลับเป็นอิสระได้อีกครั้งหนึ่ง เพราะความสามารถของพระยาตากหรือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยได้รวบรวมคนไทยต่อสู้เอาชนะพม่า และสถาปนากรุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานีของไทยต่อจากกรุงศรีอยุธยา

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงพระราชสมภพเมื่อ พ.ศ.2277 ชาติกำเนิดเป็นคนสามัญ บิดาชื่อ นายไผ่สอง เป็นนายอากรบ่อนเบี้ย มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนพัฒน์ มารดาชื่อ นางนกเอี้ยง ทรงเป็นบุตรบุญธรรมของเจ้าพระยาจักรี (ขุนนางผู้ใหญ่ในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ) ต่อมาได้รับราชการเป็นมหาดเล็ก และได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นตามลำดับ จนได้เป็นพระยาตากครองเมืองตากในสมัยสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ

ในขณะที่สงครามเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 กำลังดำเนินอยู่นั้น พระยาตากได้รับคำสั่งให้มาช่วยรักษาพระนคร ปราบกบฏว่าได้แสดงฝีมือในการรบอย่างเข้มแข็ง ได้รับพระราชทานบำเหน็จความชอบเป็นพระยาวชิรปราการ แต่ขณะปฏิบัติการรบอยู่นั้น ได้เกิดความท้อใจในความอ่อนแอของพระเจ้าเอกทัศ และเห็นว่ากรุงศรีอยุธยาจะต้องเสียแก่พม่าอย่างแน่นอน จึงได้นำกำลังทหารประมาณ 500 คนตีฝ่าวงล้อมพม่าออกมา เมื่อเดือนยี่ พ.ศ.2309 มุ่งไปทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก เพื่อหาที่มั่นรวบรวมผู้คน และย้อนกลับมาสู้รบกับพม่าในภายหลัง

เส้นทางที่ใช้ในครั้งนี้นำคนมากมาย ปราบจันบุรี วนลงมาฉะเชิงเทราไปทางใต้ เลียบฝั่งทะเลจนเข้าเขตเมืองระยอง และที่เมืองระยองนี้เองที่พระยาตากได้ประกาศตั้งตนเป็นเจ้าด้วยความเห็นชอบของบรรดาทหารและผู้คนที่ตั้งปวง

กิตติศัพท์การมีชัยชนะเหนือผู้ต่อต้านระหว่างการเดินทาง ทำให้เจ้าตากมีสมัครพรรคพวกมากขึ้น จนในที่สุดก็สามารถตีได้หัวเมืองชายทะเลตะวันออกทั้งหมดคือ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

ที่จันทบุรี เจ้าตากได้ทรงแสดงความสามารถในการใช้กำลังทหารเข้าตีป้อมค่าย ซึ่งทางเจ้าเมืองต่อต้านอย่างแข็งขัน หลังจากได้ชัยชนะแล้วเจ้าตากก็ได้ใช้เป็นฐานรวบรวมกำลัง

ถึงปลายปี พ.ศ.2310 เมื่อทรงเตรียมการได้เรือ 100 ลำเศษ ไพร่พลอีกประมาณ 5,000 คน จึงได้เคลื่อนทัพทางน้ำมุ่งเข้าโจมตีกรุงธนบุรีเป็นด่านแรก เกิดการปะทะกับกองกำลังของนายทองอิน ซึ่งพม่าแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษากรุง นายทองอินถูกจับประหารชีวิต

จากนั้นทรงยกทัพต่อไปยังกรุงศรีอยุธยา ได้สู้รบกับสุกี้พระนายกอง ซึ่งควบคุมกองทัพพม่าอยู่ที่ค่ายโพธิ์สามต้น สุกี้ตายในที่รบ ทหารที่เหลือก็แตกพ่าย เจ้าตากจึงได้อำนาจการปกครองประเทศกลับคืนจากพม่านับแต่เวลานั้น บรรดาเจ้านายและข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ตลอดจนผู้คนทั้งปวงจึงได้พร้อมใจอัญเชิญขึ้นครองราชย์เป็นสมเด็จพระบรมราชาที่ 4 แต่คนทั่วไปนิยมเรียกพระองค์ว่าพระเจ้าตากสิน

ภายหลังการสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีและกระทำพิธีอภิเษกตามขัตติยราชประเพณีแล้ว สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงปูนบำเหน็จแก่แม่ทัพนายกองและไพร่พลโดยถ้วนหน้า

สำหรับผู้ที่เป็นกำลังสำคัญของพระองค์ 2 ท่านคือ นายบุญมาได้รับการแต่งตั้งเป็นพระมหามนตรี ตำแหน่งเจ้ากรมพระตำรวจในขวา ส่วนหลวงยกกระบัตรราชบุรี (ทองด้วง) พี่ของนายบุญมา ได้รับแต่งตั้งเป็นพระราชวรินทร์ (บุญมา)

ในส่วนอาณาประชาราษฎร์ทั่วไปนั้นพระองค์ได้ทรงดำเนิการปลุกปลอบ ชักชวนผู้ที่ยังหลบซ่อนอยู่ตามที่ต่างๆ ให้ออกมาสู่ภูมิลาเนาเดิม และได้ทรงพระกรุณาแจกจ่ายอาหาร เสื้อผ้า และเงินตรา บรรเทาความเดือดร้อนที่กำลังประสบกันอยู่อย่างทั่วถึง

การปราบชุมนุมต่างๆ

ในระยະที่กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าใน พ.ศ.2310 นั้น มีคนไทยพยายามตั้งตัวเป็นใหญ่ โดยการรวบรวมคนตั้งเป็นชุมนุมหรือก๊กต่างๆ ชุมนุมที่สำคัญๆ นอกเหนือจากชุมนุมของพระยาตาก (สิน) เองแล้ว ได้แก่ ชุมนุมเจ้าพระยาพิชณูโลก ชุมนุมเจ้าพิมาย ชุมนุมเจ้านครศรีธรรมราช และชุมนุมเจ้าพระฝาง เมื่อทรงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีแล้ว สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงใช้เวลาประมาณ 3 ปี ปราบปรามชุมนุมต่างๆ ให้อยู่ในอำนาจของกรุงธนบุรี ทำให้คนไทยที่เคยแตกแยกกันกลับเข้ามารวมตัวเป็นปึกแผ่นได้ใหม่

การฟื้นฟูวัฒนธรรม

แม้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจะทรงใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการสร้างบ้านเมืองและป้องกันประเทศ แต่ก็มิได้ทรงทอดทิ้งงานด้านวัฒนธรรม การฟื้นฟูวัฒนธรรมที่สำคัญในสมัยนี้ได้แก่

ด้านศาสนา สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้ทรงฟื้นฟูพระวินัยและชำระความบริสุทธิ์ของพระสงฆ์ ทรงสร้างและบูรณะวัดหลายแห่ง โปรดเกล้าฯ ให้คัดลอกพระไตรปิฎกไว้เป็นฉบับหลวง และมีการอัญเชิญพระแก้วมรกตจากเมืองเวียงจันทน์มาประดิษฐานที่วัดอรุณราชวราราม

ด้านศิลปะและวรรณกรรม ศิลปะส่วนใหญ่เป็นงานสถาปัตยกรรม ปรากฏในงานก่อสร้างพระราชวังเดิม งานบูรณะซ่อมแซมวัดต่างๆ ทางด้านนาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์ก็ยังคงรักษาของเดิมเอาไว้ ส่วนทางด้านวรรณกรรมมีผลงานน้อย ที่สำคัญได้แก่ พระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์บางตอน และผลงานของหลวงสรวิศิตคือ ลิลิตเพชรมงกุฎ และอิเหนาคำฉันท์

การปกครอง

ลักษณะการปกครองของกรุงธนบุรีดำเนินตามแบบแผนสมัยอยุธยาคือ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีอาณัติสิทธิ์เด็ดขาดในการรักษาบ้านเมือง แบ่งราชการบริหารดังนี้

การปกครองส่วนกลาง มีกรุงธนบุรีเป็นราชธานี มีอัครมหาเสนาบดี 2 ตำแหน่ง คือ สมุหนายก เป็นอัครมหาเสนาบดีฝ่ายพลเรือน กับสมุหกลาโหม เป็นอัครมหาเสนาบดีฝ่ายทหาร ร่วมเป็นที่ปรึกษาข้อราชการของพระมหากษัตริย์ การบริหารราชการได้แบ่งออกเป็น 4 กรม ที่เรียกว่า จตุสดมภ์

การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น

- **การปกครองหัวเมืองชั้นใน** คือ เมืองที่อยู่รายรอบราชธานี เป็นเมืองชั้นจัตวา มีผู้ปกครองเรียกว่า “ผู้รั้ง” การบังคับบัญชาขึ้นต่อเสนาบดีจตุสดมภ์ในราชธานี
- **การปกครองหัวเมืองภายในราชอาณาจักร** เรียกว่า หัวเมืองชั้นนอก หรือเมืองพระยามหานคร เป็นเมืองที่อยู่นอกเขตราชธานีออกไป แบ่งออกเป็นเมืองชั้นเอก โท ตริ พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งข้าราชการผู้ใหญ่ออกไปเป็นเจ้าของ
- **การปกครองหัวเมืองประเทศราช** ได้แก่ หัวเมืองที่อยู่ห่างไกลออกไป หรือหัวเมืองที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศอื่น ได้แก่ กัมพูชา ลาว เชียงใหม่ และนครศรีธรรมราช เมืองเหล่านี้ต้องส่งเครื่องราชบรรณาการมาถวายตามเวลาที่กำหนด

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1. **ความสัมพันธ์กับพม่า** การติดต่อเกี่ยวข้องกับพม่าในสมัยกรุงธนบุรี เป็นไปในลักษณะความขัดแย้งโดยตลอด เริ่มจากการรบครั้งแรกที่ค่ายโพธิ์สามต้น หลังจากนั้นก็มีการรบครั้งอื่นๆ เกิดขึ้นอีกถึง 9 ครั้ง ในช่วง พ.ศ.2311 ถึง พ.ศ.2319 ทุกครั้งไทยเป็นฝ่ายชนะ ครั้งสำคัญได้แก่

- การรบกับพม่าที่บางกุ้ง สมุทรสงคราม พ.ศ.2311 พม่าเสียอาวุธ เสบียงอาหาร และเรือ เป็นจำนวนมาก

- พม่าตีเมืองพิชัย พ.ศ.2316 การรบครั้งนี้ทำให้เกิดวีรกรรมพระยาพิชัยดาบหักขึ้น

- อะเซหูนุกีตีหัวเมืองเหนือ พ.ศ.2318-2319 เป็นสงครามครั้งสำคัญที่สุดสมัยกรุงธนบุรี การรบครั้งนี้พม่าเสียอาวุธเป็นจำนวนมาก ไพร่พลถูกจับเป็นเชลยหลายพันคน และต้องยกทัพกลับไป เพราะทางพม่ามีการผลัดเปลี่ยนกษัตริย์

2. **ความสัมพันธ์กับเขมร** เมื่อทรงจัดการกรุงธนบุรีเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีพระราชสาสน์ถึงเขมร ซึ่งเคยเป็นประเทศราชของไทยมาก่อน แล้วแข็งเมืองไป ให้กลับมาสวามิภักดิ์ต่อไทยดังเดิม เขมรไม่ยอม จึงโปรดเกล้าฯ ให้ส่งกองทัพไปตีเขมรเมื่อ พ.ศ.2312 แต่ยังไม่สำเร็จ อีก 2 ปีต่อมาจึงเสด็จยกทัพไปตีเขมรอีกครั้ง และตีได้สำเร็จ

ครั้นถึง พ.ศ.2323 เกิดกบฏในเขมร สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกไปปราบ พอตีเกิดจลาจลวุ่นวายทางกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกจึงต้องยกทัพกลับ

3. **ความสัมพันธ์กับลาว** กรุงธนบุรีทำศึกกับลาว 2 ครั้ง ครั้งแรกไทยตีนครจำปาศักดิ์เมื่อ พ.ศ.2319 ครั้งที่ 2 ไทยตีเมืองเวียงจันทน์และได้อัญเชิญพระแก้วมรกตมายังกรุงธนบุรี

4. **ความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ** ทางตะวันออกมีการค้าขายกับจีนและญี่ปุ่น โดยเฉพาะจีนได้คบค้าอย่างใกล้ชิดมาแต่ต้นรัชกาล ส่วนประเทศทางตะวันตกมีบางประเทศเข้ามา มีอิทธิพลในดินแดนแถบนี้ ได้แก่ ฮอลันดา อังกฤษ และโปรตุเกส

เหตุการณ์ตอนปลายสมัยธนบุรี

ในปลายรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระราชพงศาวดารฉบับต่างๆ ได้บันทึกไว้ว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีพระสติฟั่นเฟือนไป เข้าพระทัยว่าทรงบรรลุนิเสดบัน และจะให้พระสงฆ์กราบไหว้พระองค์ซึ่งเป็นคฤหัสถ์ บ้านเมืองจึงเกิดความระส่ำระสาย นอกจากนี้ราษฎรทั่วไปยังได้รับความเดือดร้อนจากข้าราชการที่ทุจริตคดขี่ข่มเหงหาประโยชน์ส่วนตัว เป็นเหตุให้ราษฎรละทิ้งบ้านเรือนหนีเข้าป่าไปเป็นจำนวนมาก

ขณะเดียวกันก็ได้เกิดกบฏขึ้นที่อยุธยา สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีรับสั่งให้ระยา
 สรรค์ขึ้นไปสอบสวน แต่พระยาสรรค์กลับไปเข้ากับพวกกบฏ และยกพวกมาปล้นพระราชวังที่กรุง
 ธนบุรี ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2324 บังคับให้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชออกผนวช และคุม
 พระองค์ไว้ที่พระอุโบสถวัดอรุณราชวราราม แล้วพระยาสรรค์ก็ตั้งตนเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน
 แทน

เมื่อสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกได้ทราบข่าวการก่อกบฏในกรุงธนบุรี ก็ยกทัพกลับ
 จากการตีเขมร แต่ยังคงกองทัพบางส่วนตั้งมั่นคุมเชิงอยู่ และไม่ให้อำนาจแก่กรมขุนอินทรพิทักษ์
 พระราชโอรสของพระเจ้าตากสินมหาราชซึ่งคุมกองทัพอยู่ด้วย สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก
 เดินทางมาทางเมืองปราจีนบุรี ซึ่งบรรดาขุนนางผู้ใหญ่มาคอยต้อนรับอยู่แล้ว เสด็จลงเรือข้ามแม่น้ำ
 ไปยังพระราชวังกรุงธนบุรีขึ้นประทับบนศาลาลูกขุนมหาศไทย เพื่อพิจารณาวินิจฉัยเหตุการณ์
 บ้านเมือง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชไม่ทรงอยู่ในทศพิธราชธรรม ขุนนางและประชาราษฎร์
 เดือดร้อนไปทั่ว จึงรับสั่งให้เอาตัวไปประหารชีวิตสำเร็จโทษ บรรดาขุนนางข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย
 พ่อค้าและอาณาประชาราษฎร์ทั้งปวงจึงพร้อมกันทูลอัญเชิญขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ ในวันที่ 6
 เมษายน พ.ศ.2325

ใบงาน
เรื่องอาณาจักรธนบุรี

ให้นักเรียนเขียนสรุปประเด็น เรื่องการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องอาณาจักรธนบุรี ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิดหลัก สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ การวัดและประเมินผล ที่ได้รับจาก อาจารย์ฝ่ายคณะและครูพี่เลี้ยง (45 นาที)

ประเด็นที่สรุปได้จาก องค์ประกอบ	อาจารย์ฝ่ายคณะ	ครูพี่เลี้ยง	หมายเหตุ
1.จุดประสงค์การเรียนรู้			
2.แนวคิดหลัก			
3.สารการเรียนรู้			
4.กิจกรรมการเรียนรู้			
5.สื่อและแหล่งการเรียนรู้			
6.การวัดและประเมินผล			

ให้นักศึกษาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องอาณาจักรธนบุรี โดยมีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (45 นาที)

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1.จุดประสงค์การเรียนรู้	
2.แนวคิดหลัก	
3.สาระการเรียนรู้	
4.กิจกรรมการเรียนรู้	
5.สื่อและแหล่งการเรียนรู้	
6.การวัดและประเมินผล	

ภาคผนวก ง
ภาพถ่ายการดำเนินการวิจัย

- 1.ภาพถ่ายภาคการเตรียมการในบริบทปรีสี่มาที่สาม
- 2.ภาพถ่ายภาคการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทปรีสี่มาที่สาม

ภาพถ่ายภาคการเตรียมการในบริบทปริทัศน์ที่สาม

ภาพถ่ายภาคการสร้างอัตลักษณ์ในบริบทปริสึมาที่สาม

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวชุลีพร ผมพันธ์ เกิดเมื่อวันอังคารที่ 26 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2526 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) และปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยี การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2548 และ 2551 ตามลำดับ และในปีการศึกษา 2552 ได้รับทุนจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยให้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย